

**СПИСИ ОДБОРА ЗА
СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

ПРИРЕДИЛИ

Радојко Гачевић

Јован Вуксановић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

БЕОГРАД, 1998. ГОДИНЕ

**СПИСИ ОДБОРА ЗА
СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

ПРИРЕДИЛИ

Радојко Гачевић

Јован Вуксановић

НАПОМЕНА ПРИРЕЂИВАЧА

Прва година Одбора за стандардизацију српског језика била је више конститутивна него радна, мада Извештај о раду Одбора показује да има мањих и већих учинака, као и започетих послова на обради капиталних тема. Да бисмо члановима Одбора и његових комисија, као и оснивачима Одбора, олакшали увид у списе који прате рад Одбора, латили смо се посла око њиховог сређивања и приређивања. Пред корисницима се налази приручна публикација, за коју верујемо да ће им бити од користи. У ову приручну публикацију уврстили смо и предлог Извештаја о раду Одбора, с писмом Југословенскога библиографско-информацијског института и Народне библиотеке Србије Савезноме заводу за стандардизацију о неким међународним аспектима стандардолшког прегнућа, као и Програм рада Одбора у раздобљу који је пред нама. Извештај и Програм треба да буду усвојени на првој седници Одбора, можда и с неким изменама и допунама.

Као чланови двеју комисија, Комисије за стандардни језик у школству, администрацији и јавним гласилима (Р. Гачевић) и Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике (Ј. Вуксановић), имали смо задовољство да сарађујемо с људима добре воље и пожртвованих настојања да се даде допринос унапређивању културе српског језика. То задовољство остаје непомућено оним договорштинама с којима смо се у новинама и на телевизијама сучељавали у септембру, октобру и новембру 1998. године. Те договорштине остаће запамћене чак и по томе што су поједини малициозни људи громогласног родољубља у стандардизацији препознавали "сатанизацију". Нека и ово остане забележено као симбол времена у којем су спољна и унутрашња сатанизација нашег народа и његових држава знале заиграти у истом колу, чак и онда и онде где се и кад се то не би очекивало.

Верујемо да чланови Одбора и његових комисија неће бити обесхрабрани рђавим знацима, које ће уклонити племенита настојања и ваљани учинци свих добронамерника.

Документи уврштени у приручну публикацију *Списи Одбора за стандардизацију српског језика* углавном су сложени по хронолошком реду. На крају њеном је и предметни регистар, који олакшава сналажење корисника ове публикације у тражењу потребног документа.

У Београду,
20. 10. 1998. године

Радојко Гачевић

Јован Вуксановић

**АДРЕСАР УСТАНОВА
КОЈЕ СУ ОСНОВАЛЕ ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

1. Српска академија наука и уметности, 11000 Београд, Кнез-Михаилова 35
2. Црногорска академија наука и умјетности, 81000 Подгорица, Риста Стијовића 5
3. Академија наука и умјетности Републике Српске, 71000 Српско Сарајево (Пале)
4. Матица српска, 21000 Нови Сад, Матице српске 1
5. Институт за српски језик, 11000 Београд, Ђуре Јакшића 9
6. Филолошки факултет у Београду, 11000 Београд, Студентски трг 3
7. Филозофски факултет у Новом Саду, 21000 Нови Сад, Стевана Мусића бб
8. Филолошки факултет у Приштини, 38000 Приштина, Видовданска бб
9. Филозофски факултет у Нишу, 18000 Ниш, Ђирила и Методија 2
10. Филозофски факултет у Никшићу, 83000 Никшић, Данила Бојовића бб
11. Филозофски факултет у Српском Сарајеву, 71000 Српско Сарајево (Пале)
12. Филозофски факултет у Бањој Луци, 78000 Бања Лука, Бана др Т. Лазаревића 1
13. Универзитет у Крагујевцу, 34000 Крагујевац, Јована Цвијића бб
14. Српска књижевна задруга, 11000 Београд, Српских владара 19

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Кнез-Михаилска 35 - поштански бр. 366

С Е К Р Е Т А Р

11001 Београд,

24.2. 1997.

253/2

У прилогу вам достављамо предлог за формирање Одбора за стандардизацију српског језика, који је израђен у Одељењу језика и књижевности Српске академије наука и уметности.

С е к р е т а р
Одељења језика и књижевности
академик Предраг Палавестра

П. Палавестра

P.S. Достављено свим будућим оснивачима Одбора.

Посао око нормирања српског стандардног језика, нарочито актуелан после раскида српскохрватске језичке заједнице, захтева координиране напоре стручњака и угледних установа на подручју нашег језика. Недавни сукоби око правописа показали су колико је штетна конфузија у погледу надлежности за нормативну делатност. Постало је очигледно да се та делатност мора обављати, под заједничким окриљем најугледнијих научних и културних установа, које би именовале најкомпетентније стручњаке и својим ауторитетом подржале резултате до којих би дошли ти стручњаци. Стога се, после обављених консултација са председником ЦАНУ академиком Драгутином Вукотићем, председником АНУРС академиком Петром Мандићем и председником Матице српске академиком Бошком Петровићем, обраћамо тим установама. Институту за српски језик у Београду и одговарајућим факултетима с предлогом да се образује Одбор за стандардизацију српског језика, у који би поменуте установе делегирале компетентне лингвисте, и да се том одбору повере послови око решавања многобројних нерешених нормативних питања из области савременог српског стандардног језика (у та питања спада и консултативна служба у погледу разних стручних терминологија). Посао би се морао обављати студиозно, без журбе и одговорно. Проблеми би се решавали сукцесивно, а за поједина питања могли би се задужити известиоци или посебно формиране комисије, чији би задатак био да свестрано проуче проблем и понуде решења. Разуме се, и то мора бити од самог почетка свима јасно, да питања употребе екавског или ијекавског изговора не могу спадати у делокруг заједничког одбора; то су политичка питања, о којима одлучују надлежни чиниоци на сваком подручју.

Сматрамо да би, имајући у виду кадровске могућности сваке установе и потребу да се број чланова задржи у границама практично целисходног, било реално да у Одбор уђу по два стручњака које би именовали Српска академија наука и уметности, Матица српска, Институт за српски језик у Београду, Филолошки факултет у Београду и Филозофски факултет у Новом Саду, као и по један стручњак делегиран од Црногорске академије наука и уметности, Академије наука и уметности Републике Српске и филозофских факултета у Никшићу, Нишу, Приштини, Српском Сарајеву и Бањалуци, као и Универзитет у Крагујевцу. Уколико би се у будућности основали нови

факултети или институти, Одбор би се могао проширити у складу са насталом ситуацијом. Одбор не би био правно лице; његови трошкови би се сводили на учешће чланова на састанцима, највише двапут годишње, а административни послови би се могли поверити једној установи, напр. Институту за српски језик у Београду. На самом почетку свог рада Одбор би израдио свој Статут, који би био поднет на увид установама оснивачима. Истим установама би Одбор подносио и своје годишње извештаје.

Остварење овде изнесеног предлога омогућило би да се постигну следећи циљеви:

1) да се текућа питања језичке стандардизације решавају на најбољи могући начин, заједничким напором и договором најпозванијих стручњака;

2) да се тако добијена решења спроведу у пракси захваљујући ауторитету одговарајућих установа;

3) да се избегне потреба да се државна управа оптерећује тим питањима, утолико пре што она, како показује писмо Министарства просвете и Министарства културе Републике Србије од 21. октобра 1996, и сама жели да се ослободи таквог терета.

Молимо вас, дакле, да се сагласите са идејом о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика и да именујете своја два делегата у том одбору. Ти делегати не би морали бити домицилом или радним местима непосредно везани за установу која их именује. По пријему ваших, надамо се позитивних одговора САНУ би заказала конститутивни састанак Одбора. Даља делатност била би у надлежности самог Одбора.

Секретар Одељења
језика и књижевности
академик Предраг Палавестра

П. Палавестра

Павле Ивић
академик Павле Ивић

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
И УМЕТНОСТИ

Бр. 252/9

20. новембар 19 97

11001 БЕОГРАД

Телекс: 72593 САНУ
Телефакс: 38/11 182825

**ЧЛАНОВИМА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА КОЈЕ СУ ИМЕНОВАЛИ АКАДЕМИЈЕ
НАУКА И УМЕТНОСТИ, МАТИЦА СРПСКА, ИНСТИТУТ
ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК, УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ,
ФИЛОЛОШКИ, ОДНОСНО ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТИ
И СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА**

Поштовани колега,

Позивамо Вас на прву (конститутивну) седницу Одбора за стандардизацију српског језика, за чијег сте члана именовани одлуком једне од 14 институција које се научно баве српским језиком, и предлажемо Вам следећи

ДНЕВНИ РЕД:

1. Усвајање и потписивање *Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика;*
2. Усвајање *Пословника Одбора за стандардизацију српског језика;*
3. Конституисање Одбора и избор председника, потпредседника и секретара Одбора;
4. Садржај будућег рада и избор комисија;
5. Текућа питања.

Седница Одбора одржаће се у Београду, у згради Српске академије науке и уметности, соба 3 на првом спрату (Кнез-Михаилова 35), *12. децембра 1997. године, с почетком у 10 сати.* На конститутивној, и уједно радној, седници представници оснивача свечано ће потписати Споразум о оснивању Одбора.

По договору с предлагачима Споразума, представницима трију академија наука и ум(ј)етности (САНУ, ЦАНУ и АНУРС), САНУ је сазивач конститутивне седнице, а убудуће седнице ће сазивати органи Одбора за стандардизацију српског језика.

У очекивању Вашег неизоставног учешћа на конститутивној седници, достављамо Вам у прилогу адресар оснивача и списак чланова Одбора с информацијом о институцијама које су их именовале, као и предлог Пословника.

С поштовањем,

Прилози: 3

Достављено:

- свим члановима Одбора
- овлашћеним представницима оснивача
- представницима влада СРЈ, РСБ, РЦГ, РСР

ПРЕДСЕДНИК

Академик Александар Деспић

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
И УМЕТНОСТИ

Бр. 252/10

20. новембар 19 97

11001 БЕОГРАД

Телекс: 72593 САНУ
Телефакс: 38/11 182825

ОСНИВАЧИМА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

- на руке председника, директора, ректора, декана -

Поштовани господине (председниче, директоре, ректоре, декане),

Обавештавамо Вас да ће се прва (конститутивна) седница Одбора за стандардизацију српског језика одржати у Београду, у згради Српске академије науке и уметности, соба 3 на првом спрату (Кнез-Михаилова 35), *12. децембра 1997. године, с почетком у 10 сати.*

САНУ је сазивач конститутивне седнице, а убудуће седнице ће сазивати органи Одбора за стандардизацију српског језика.

Дневни ред садржан је у приложеном позивном писму, које је упућено члану Одбора кога је именovala институција на чијем сте челу. У прилогу су такође адресар оснивача и списак чланова Одбора с информацијом о институцијама које су их именовале.

Молили бисмо Вас да учествујете у раду конститутивне седнице и да лично потпишете Споразум о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика, или, ако будете спречени, да овластите свог сарадника да то учини. Предлог Споразума о оснивању Одбора достављамо Вам у прилогу.

С поштовањем,

Прилози: 3

Достављено:

- председницима академија наука и ум(ј)етности
- председнику Матице српске
- директору Института за српски језик
- ректору Универзитета у Крагујевцу
- деканима филолошких, односно филозофских факултета који су оснивачи Одбора
- председнику Управног одбора Српске књижевне задруге

ПРЕДСЕДНИК

Академик Александар Деспић

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
И УМЕТНОСТИ

Бр. 252/11

20. новембар 19 97

11001 БЕОГРАД

Телекс: 72393 САНУ
Телефакс: 38/11 182825

**ПРЕДСЕДНИЦИМА ВЛАДА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ, РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, РЕПУБЛИКЕ
ЦРНЕ ГОРЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Поштовани господине председниче,

Обавештавамо Вас да ће се прва (конститутивна) седница *Одбора за стандардизацију српског језика* одржати у Београду, у згради Српске академије науке и уметности, соба 3 на првом спрату (Кнез-Михаилова 35), *12. децембра 1997. године, с почетком у 10 сати.*

Наведени одбор оснива се у складу са *Споразумом о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика*, који ће потписати представници највиших научно-културних и научно-просветних институција које се баве проучавањем и неговањем српског језика на целокупном његовом говорном простору — у Републици Србији, Републици Црној Гори и Републици Српској.

Циљеви Споразума немају само научно-културне и научно-просветне него и најшире друштвене импликације, јер је *српски језик*, у складу с уставима трију наведених република и Уставом СРЈ, у *службеној употреби* управо у своме стандардном виду, који се мора свестрано изучавати, неговати и примењивати.

Како је реч о јединственом догађају, верујемо да треба да буду присутни и представници надлежних државних органа (за науку, просвету, културу, информације), један или више њих, како Ви одлучите.

Споразум о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика потписаће представници трију академија наука и ум(ј)етности (САНУ, ЦАНУ и АНУРС), Матице српске, Института за српски језик, осам универзитета, односно факултета (Београд, Нови Сад, Ниш, Приштина, Крагујевац, Никшић, Бања Лука и Српско Сарајево), и Српске књижевне задруге.

Очекујући одзив Вашег/Ваших представника, у прилогу Вам достављамо адресар оснивача, списак чланова Одбора с информацијом о томе која их је институција именovala, текст Споразума и текст позивног писма упућеног члановима Одбора, с дневним редом конститутивне седнице.

С поштовањем,

Прилози: 4

- Достављено и председницима
влада СРЈ, РСБ и РСП

ПРЕДСЕДНИК

Академик Александар Деспин

Полазећи од потребе за обједињавањем стручњака за српски језик и институција које се научно баве српским језиком на целокупном његовом говорном простору, као и од потребе за језичким планирањем које би водило адекватној језичкој политици и пракси, нарочито пажњом у новим државним приликама и повонастајућим међународним околностима, а на предлог председника трију академија и Матице српске, Српска академија наука и уметности (САНУ), Црногорска академија наука и уметности (ЦАНУ) и Академија наука и уметности Републике Српске (АНУРС), Матица српска, Институт за српски језик у Београду, филолошки факултети у Београду и Приштини и филозофски факултети у Новом Саду, Никшићу, Нишу, Српском Сарајеву и Бањој Луци, као и Универзитет у Крагујевцу и Српска књижевна задруга у Београду — закључили су

СПОРАЗУМ О ОСНИВАЊУ ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Члан 1.

Циљеви Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика (у даљем тексту: Одбор) јесу:

– обједињавање људи од науке и струке као и њихових институција на целокупном говорном простору српског језика како би програми истраживања стандарднојезичке и комуникацијске проблематике били што плодотворнији;

– систематско нормирање српског језика, с екавским и ијекавским изговором, свеобухватно и у појединостима, и израда одговарајућих докумената и приручника, као и доношење аката који би обезбеђивали проходност меродавних иновација у нормативистици и језичкој пракси;

– доприношење међународној сарадњи домаћих институција и стручних појединаца са странама и уклапању српског језика и србистике у међународне пројекте и стандарде, термилошке, комуникацијске и информатичке, а, када је неопходно, и оглашавање у међународним форумима, агенцијама и институцијама;

– унапређивање сарадње с државним органима како би србистика, и материјално, и кадровски, и програмски, могла јачати и оспособљавати се за адекватно реаговање на нове изазове, процесе и програме који се, и зависно од технолошких (р)волуција и независно од њих, намећу или се могу наметати на домаћој и међународној сцени.

Члан 2.

Имајући у виду кадровске могућности и разлоге практичности, оснивачи Одбора именовали су по два члана из САНУ, Матице српске и Института за српски језик у Београду, као и са Филолошког факултета у Београду и Филозофског факултета у Новом Саду, односно по једног члана Одбора из ЦАНУ и АНУРС, као и са Филозофског факултета у Никшићу, Филозофског факултета у Нишу, Филолошког факултета у Приштини, Филозофског факултета у Српском Сарајеву, Филозофског факултета у Бањој Луци, Универзитета у Крагујевцу и Српске књижевне задруге у Београду.

У случају оснивања нових универзитетских центара, односно катедара и института за србистику, на њихов захтев број чланова Одбора може се повећати.

Члана Одбора може разрешити само институција која га је именovala. Члан Одбора може поднети оставку на чланство у Одбору и образложити је усмено или писмено. Одбор може предложити оснивачу да замени свог члана, односно своје чланове Одбора.

Члан 3.

Одбор је заједничко радно тело оснивача. Одбор нема статус правног лица.

Одбор се састаје по потреби а најмање једном годишње. Одбор ради у пленуму и у комисијама, у чијем саставу могу бити и стручњаци који нису чланови Одбора.

Стручно-административне послове за Одбор обавља Институт за српски језик у Београду.

Одбор се састаје у Београду, а по потреби може се састајати и другде.

Одбор обавештава јавност о своме раду.

Одбор има свој Пословник.

Члан 4.

О свом раду и његовим резултатима Одбор обавештава надлежне државне органе (министарства СРЈ, Републике Србије, Републике Црне Горе и Републике Српске). Представници тих органа, или једнога од њих који одреди надлежна влада, могу присуствовати седницама Одбора и учествовати у његовом раду, јер језичка стандардизација није само лингвистички него је и најшири друштвени, социокултурни и цивилизацијски процес.

Члан 5.

Путовање на седнице Одбора и боравак чланова изван пребивалишта финансирају оснивачи, покривајући дневнице и подвозно-боравишне трошкове чланова које су они именовали. Трошкове стручно-административних послова сноси Институт за српски језик.

Члан 6.

Овај споразум ступа на снагу чим га потпишу овлашћени представници САНУ, ЦАНУ и АНУРС, као и половине осталих оснивача.

У Београду, 12. децембар 1997. године

За Српску академију наука и уметности

А. Јековић

За Црногорску академију наука и уметности

Драгуша В. Буковић

За Академију наука и уметности Републике

Кешер Милош
Српске

За Матицу српску

Ђорђе Јовановић

За Институт за српски језик у Београду

С. Ристић

За Филолошки факултет у Београду

Милош Милошевић

За Филозофски факултет у Новом Саду

Милош Милошевић

За Филозофски факултет у Никшићу

Б. Ђековић

За Филолошки факултет у Дриштини

Милош Милошевић

За Филозофски факултет у Нишу

Јасена Стојић

За Филозофски факултет у Српском Сарајеву

Драго М. Ђековић

За Филозофски факултет у Бањој Луци

Милош Милошевић

За Универзитет у Крагујевцу

Свој. Милошевић

За Српску књижевну задругу у Београду

Носица Томковић

Ђорђе Јовановић

На основу члана 3. Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика (у даљем тексту: Одбор), Одбор на својој првој, конститутивној седници доноси

ПОСЛОВНИК

Члан 1.

Одбор ради у пленумским седницама и у комисијама које образује за поједина подручја нормативне проблематике. На својој првој седници Одбор формира Комисију за односе с јавношћу и решавање неодложних питања, која могу искрсавати између седница Одбора.

Члан 2.

Одбор бира председника, који води седнице и усмерава рад Одбора. Седнице заказује председник на предлог једног од оснивача или по сопственој иницијативи. Одбор бира и потпредседника, који помаже председнику у његовом раду и замењује га у случају одсутности. Одбор бира и секретара, који обавља или организује обављање стручно-административних послова. Секретар може, али не мора, бити члан Одбора. Председник, потпредседник и секретар Одбора бирају се на четири године и могу бити поново бирани.

Члан 3.

Одбор доноси одлуке које се упућују оснивачима и јавности у виду ставова или закључака, односно мишљења или препорука.

Одлуке се доносе споразумевањем чланова Одбора. У изузетним случајевима, ако се укаже прека потреба, чланови Одбора, на предлог председника, могу се изјашњавати и гласањем.

Одлуке се доносе ако седници присуствује најмање половина чланова Одбора.

Члан 4.

На седници Одбора води се записник, који се доставља члановима Одбора. Кад је реч о питањима од посебног значаја, записник се доставља и оснивачима.

Члан 5.

Резултате рада Одбора објављује Матица српска или Институт за српски језик у својим гласилима или у засебним публикацијама, а кад је то у интересу језичке стандардизације, Матици се могу, као кооперанти или суорганизатори, односно као суиздавачи, придружити и други оснивачи, односно друга правна лица.

Члан 6.

За потпору своме раду Одбор ће се обраћати оснивачима, државним и другим органима, као и донаторима и другим добротворима.

У Београду,
12. децембар 1997. године

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
Павле Ивић

СПИСАК ЧЛАНОВА
ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

1. Проф. др Маринко Божовић (Филолошки факултет у Приштини)
2. Мр Бранислав Брборић (Српска књижевна задруга)
3. Проф. др Даринка Гортан-Премк (Филолошки факултет у Београду)
4. Проф. др Милорад Дешић (Филолошки факултет у Београду)
5. Проф. др Милан Драгичевић (Филозофски факултет у Бањој Луци)
6. Акаденик Павле Ивић (Српска академија наука и уметности, Београд)
7. Проф. др Јован Јерковић (Матица српска, Нови Сад)
8. Проф. др Иван Клајн (Матица српска, Нови Сад) 11080 Земун, Вукова 8
9. Проф. др Милош Ковачевић (Филозофски факултет у Српском Сарајеву)
10. Проф. др Слободан Марјановић (Филозофски факултет у Нишу)
11. Др Мирослав Николић (Институт за српски језик, Београд)
12. Проф. др Бранислав Остојић, дописни члан ЦАНУ (Филозофски факултет у Никшићу)
13. Проф. др Новица Петковић, дописни члан АНУРС (Академија наука и умјетности Републике Српске) 11000 Београд, Ф. ф., Студентски трг 3
14. Проф. др Драгољуб Петровић (Филозофски факултет у Новом Саду)
15. Проф. др Мато Пижурица (Филозофски факултет у Новом Саду)
16. Проф. др Слободан Реметић (Српска академија наука и умјетности) 11000 Београд, Ђуре Јакшића 9
17. Проф. др Живојин Станојчић (Универзитет у Крагујевцу) 11000 Београд, Ариљска 9, улаз 2
18. Др Драго Ђупић (Црногорска академија наука и умјетности) 11030 Београд, Радничка 5к
19. Др Егон Фекете (Институт за српски језик, Београд)

**САСТАВ ПОЈЕДИНИХ КОМИСИЈА ОДБОРА
ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

1. **Комисија за фонологију:** Павле Ивић, Јелица Јокановић, **Мирјана Јоцић**, Бранислав Остојић, Драгољуб Петровић и **Милорад Телебак**, а у том оквиру за акценатски речник: Милан Драгичевић, Мирослав Николић и Слободан Реметић;
2. **Комисија за морфологију и творбу речи:** Живојин Станојчић, Рајка Биговић-Глушица, Иван Клајн, Слободан Марјановић, Мирослав Николић, Милица Радовић-Тешић, Радоје Симић, Божо Ђорић и Милан Шипка;
3. **Комисија за синтаксу:** Милка Ивић, Ивана Антонић, Душка Кликовац, Јасна Московљевић, Владислава Петровић, Предраг Пипер, Љубомир Поповић, Милорад Радовановић, Стана Ристић и Срето Танасић;
4. **Комисија за лексикологију и лексикографију:** Иван Клајн, Даринка Гортан-Премк, Драгана Мршевић-Радовић, **Мирослав Николић**, Ђорђе Оташевић, Мато Пижурица, **Рајна Драгићевић**, Егон Фекете и **Милан Шипка**;
5. **Комисија за праћење и истраживање правописне проблематике:** Мато Пижурица, Вељко Брборић, Јово Вуксановић, Милорад Дешић, Јован Јерковић и Божо Ђорић;
6. **Комисија за историју језичког стандарда:** Александар Младеновић, Бранислав Брборић, Славко Вукомановић, Милош Луковић, Милорад Пуповац, Светозар Стијовић, Божо Ђорић и Бранкица Чигоја;
7. **Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања:** Павле Ивић, Бранислав Брборић, Новица Петковић, Слободан Реметић и Драго Ђупић;
8. **Комисија за стандарди језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима:** Драгољуб Петровић, Недељко Богдановић, Маринко Божовић, **Вељко Брборић**, **Миленко Васић**, Радојко Гачевић, **Мирјана Јоцић**, Иван Клајн, **Милош Луковић**, Новица Петковић, Милорад Пуповац, Радоје Симић, Светозар Стијовић и **Милорад Телебак**.

П.С. првонаведени сарадници изабрани су за председнике комисија, које могу имати замаменика председника и секретара.

С А О П Ш Т Е Њ Е
ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
И ПРЕДСТАВНИКА ЊЕГОВИХ ОСНИВАЧА

У Београду је, у Српској академији наука и уметности, 12. XII 1997. године, свечано потписан *Споразум о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика*. Наведени Одбор сачињавају наши истакнути лингвисти, изабраници и представници трију академија наука и ум(ј)етности (САНУ, ЦАНУ и АНУРС), осам универзитета (Бања Лука, Београд, Крагујевац, Ниш, Нови Сад, Подгорица, Приштина и Српско Сарајево), Матице српске, Института за српски језик и Српске књижевне задруге. За предс(ј)едника Одбора изабран је академик Павле Ивић.

На предлог свог предс(ј)едника, Одбор се опред(и)елио за то да стандардолошки рад организује у осам комисија — за поједина подручја језичког стандарда (*фонологија, морфологија и творба р[и]ечи, синтакса, лексикологија и лексикографија, праћење и истраживање правописне проблематике и историја језичког стандарда*); затим за *стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима*, те, најзад, за *односе с јавношћу и р(ј)ешавање неодложних питања*. Потоња комисија — састављена од представника трију академија, предс(ј)едника и секретара Одбора — треба да обезб(и)еди текућу сарадњу свих комисија и језичких институција, као и рад Одбора између с(ј)едница.

Циљеви Одбора су вишеструки и дугорочни, и тичу се не само крупних питања језичког стандарда, његове слојевитости и поливалентности, него и ситница језикословних, свега оног што буду наметали или већ одавно намећу језички и друштвени развој, као и комуникацијске потребе људи.

Одбор ће своје одлуке доносити споразум(и)јевањем стручњака заснованим на професионалним — лингвистичким и социолингвистичким — аргументима, а јавности ће их саопштавати у виду образложених стручних ставова и закључака, односно мишљења и препорука, и неће их наметати ауторитетом власти.

Свечаном потписивању Споразума у САНУ и конститутивној с(ј)едници Одбора присуствовали су не само његови чланови (њих 19) него и предс(ј)едници трију академија, челници или представници других оснивача, као и истакнути представници државних органа СРЈ, РСБ, РЦГ и РСп.

Учесници скупа изразили су задовољство чињеницом да се оснивање Одбора за стандардизацију српског језика срећно уклапа у 150. годишњицу вуковске реформе српског књижевног језика.

У Београду, 12. XII 1997. г.

ПРЕДС(Ј)ЕДНИК ОДБОРА

П. С. Пожељно је, ако је могуће, не скраћивати текст саопштења и објавити га без штампарских грешака.

СПИСАК ЧЛАНОВА
ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
С АДРЕСИМА И БРОЈЕВИМА ТЕЛЕФОНА (т.) И ФАКСА (ф.)

1. Проф. др Маринко Божовић (Филолошки факултет у Приштини)

(стан) адреса 38000 Приштина, Патријарха Данила 16/7 тел. 038/40-755

(посао) адреса 38000 Приштина, Видовданска бб, тел 038/24-796, 22-800,
038/22-970 факс 038/23655

2. Мр Бранислав Брборић (Српска књижевна задруга)

(стан) адреса 11070 Н. Београд, Омладинских бригада 63/22 тел. 011/150393

(посао) адреса 11000 Београд, Мин. културе, Немањина 11, тел. 011/
644-179 факс 011/683-854

3617489

3. Проф. др Даринка Гортан-Премж (Филолошки факултет у Београду)

(стан) адреса 11070 Н. Београд, Палмира Тољатија 8, тел. 011/691-574

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студентски трг 3, тел 011/639-869
факс 011/630-039

4. Проф. др Милорад Дешић (Филолошки факултет у Београду)

(стан) адреса 11070 Н. Београд, Јурија Гагарина 45, тел. 011/318-1123

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф, Студ. трг 3, тел. 011/639-869,
факс 011/630-039

5. Проф. др Милан Драгићевић (Филозофски факултет у Бањој Луци)

(стан) адреса 78000 Бања Лука, Краља Алфонса 13/40, тел. 078/45-025

(посао) адреса 78000 Бања Лука, Бана Лазаревића 1, тел. 078/35-625,
факс 078/49-438

6. Академик Павле Ивић (Српска академија наука и уметности, Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, Скадарска б, тел. 011/32-22501,

(посао) адреса 11000 Београд, САНУ, Кнез Михаилова 35, тел.011/187-144,
факс 011/182-825

7. Проф. др Јован Јерковић (Матица српска, Нови Сад)

(стан) адреса 21000 Нови Сад, Антона Чехова 2, тел. 021/25-604,

(посао) адреса 21000 Нови Сад, Матице српске 1, тел 021/27-622, факс

8. Проф. др Иван Клаји (Матица српска, Нови Сад)

(стан) адреса 11080 Земун, Вукова 8/II, тел. 011/617-395,

(посао) адреса 11000 Београд, Студ. трг 3, тел. 011/630-663, факс 011/630-039

9. Проф. др Милош Ковачевић (Филозофски факултет у Српском Сарајеву)

(стан) адреса 11222 Београд (Јајинци), Воје Радића 27, тел. 011/3940-572,

(посао) адреса Ruhr Universität Bochum, Fakultät für Philologie (Seminar für Slavistik), Universitätsstrasse 150, D-44801 Bochum

10. Проф. др Слободан Марјановић (Филозофски факултет у Нишу)

(стан) адреса 18000 Ниш, 27. марта 32/20, тел. 018/330-324,

(посао) адреса 18000 Ниш, Ф. ф, Ђирила и Методија 2, тел. 018/47-244, 47-347,
факс 018/46-460

11. Др Мирослав Николић (Институт за српски језик, Београд)

(стан) адреса 11210 Београд (Борча III), Беле Бартока 10, тел. 011/721-540,

(посао) адреса 11000 Београд, ИСЈ, Буре Јакшића 9, тел. 011/635-590, 181-383,
183-175, факс 011/183-175, 182-825

12. Проф. др Бранислав Остојић, дописни члан ЦАНУ (Филозофски факултет у Никшићу)

(стан) адреса 83000 Никшић, М. Пековића бб/II/23 тел. 083/43-797, 213-862

(посао) адреса 83000 Никшић, Ф. ф, Данила Бојовића бб, тел. 083/71-768.
факс 083/31-768

13. Проф. др Новица Петковић, дописни члан АНУРС (Академија наука и умјетности Републике Српске)

(стан) адреса 11000 Београд, Маријане Грегоран 75, тел. 011/783-815,

(посао) адреса 11000 Београд, Ф.ф., Студ. трг 3, тел. 011/638-622/153,
факс 011/630-039

14. Проф. др Драгољуб Петровић (Филозофски факултет у Новом Саду)

(стан) адреса 21000 Нови Сад, Балзакова 47, тел. 021/366-634,

(посао) адреса 21000 Нови Сад, Ф. ф., Стевана Мусића бб, тел. 021/59-626.

факс 021/59-690

15. Проф. др Мато Пижурица (Филозофски факултет у Новом Саду)

(стан) адреса 21000 Нови Сад, Балзакова 25/8 тел. 021/363-193,

(посао) адреса 21000 Нови Сад, Ф. ф., Стевана Мусића бб, тел. 021/59-626

факс 021/59-690

16. Проф. др Слободан Реметић (Српска академија наука и уметности)

(стан) адреса 11030 Београд, Трговачка 28/32 тел. 011/502-526,

(посао) адреса 11000 Београд, ИСЈ, Буре Јакшића 9, тел. 011/181-383, 635-590,

183-175, факс 011/183-175, 182-825

17. Проф. др Живојин Станојчић (Универзитет у Крагујевцу)

(стан) адреса 11000 Београд, Ариљска 9/II, тел. 011/421-267,

(посао) адреса 11000 Београд, Студ. трг 3 тел. 011/639-869, факс 011/630-039

18. Др Драго Ђулић (Црногорска академија наука и умјетности)

(стан) адреса 1130 Београд, Радничка 5к, тел. 011/550-542,

(посао) адреса 1100 Београд, Буре Јакшића 9, тел. 011/181-383, 635-590

факс 011/182-825

19. Др Егон Фекеге (Институт за српски језик, Београд)

(стан) адреса 11080 Земун, Николе Тесле 5, тел. 011/606-976

(посао) адреса 11000 Београд, ИСЈ, Буре Јакшића 9, тел. 011/181-383, 635-590,

факс 011/183-175, 182-825

СПИСАК ЧЛАНОВА
КОМИСИЈА КОЈИ НИСУ ЧЛАНОВИ ОДБОРА
С АДРЕСИМА И БРОЈЕВИМА ТЕЛЕФОНА (Т.) И ФАКСА (Ф.)

1. *Др Ивана Антонић*, (Филозофски факултет, Нови Сад)
(стан) адреса 21000 Нови Сад, Народног фротна 5, тел. 021/364-802,
(посао) адреса 21000 Нови Сад. Ф. ф., Стевана Мусића бб, тел. 021/59-626,
факс 021/59-690
2. *Др Рајка Биговић-Глушица* (Филозофски факултет, Никшић)
(стан) адреса 83000 Никшић, Стравевина б. б, тел. 083/24-155
(посао) адреса 83000 Никшић, Ф. ф, Данила Бојовића бб, тел.083/31-768,
факс 083/31-768
3. *Проф. др Недељко Богдановић* (Филозофски факултет, Ниш)
(стан) адреса 18000 Ниш, Сомборска 41/18, тел. 018/715-084,
(посао) адреса 18000 Ниш, Ф. ф., Ђирила и Методија 2, тел. 018/47-244,
факс 018/46-460
4. *Мр Вељко Брборић* (Филолошки факултет, Београд)
(стан) адреса 11080 Земун, М. Степановића Матроза 5/У, тел. 011/195-496,
(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 639-869,
факс 011/630-039
5. *Проф. др Ново Вуковић* (Филозофски факултет, Никшић)
(стан) адреса 83000 Никшић, IV Црногорске бригаде ЛБ, тел. 083/42-440,
(посао) адреса 83000 Никшић, Ф. ф., Војводе Бојовића бб, тел. 083/31-768, 31-
122, факс 083/31-768
6. *Проф. др Славко Вукомановић* (Филолошки факултет, Београд)
(стан) адреса 11000 Београд, Јованова 32б, тел. 011/635-591,
(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011/639-869,
факс 011/630-039
7. *Јово Вукасановић* (Министарство просвете, Београд)

(стан) адреса 11070 Београд, Др Ивана Рибара 84, тел. 17 62 856

(посао) адреса 11000 Београд, М. просвета, Немањина 24, тел. 011/ 658-755/1799, факс 011 **36 16 382**

8. Радојко Гачевић (Министарство просвете, Београд)

(стан) адреса 11070 Н. Београд, Булевар АВНОЈА 140/39, тел. 011/606-676, **36 16 382**

(посао) адреса 11000 Београд, М.просвете, Немањина 24, тел. 011/

658-755/1886, факс 011/656-165

9. Академик Милка Ивић (Српска академија наука и уметности, Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, Скадарска 6, тел. 011/32-22501,

(посао) адреса 11000 Београд, САНУ, Кнез Михаилова 35, тел. 011/187-144.

факс 011/182-825

10. Др Јелица Јокановић (Филолошки факултет, Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, 11000 Београд, Саве Ковачевића 52,

тел. 011/458-726

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011/639-869,

факс 011/630-039

11. Др Душка Кликовац (Филолошки факултет, Београд)

(стан) адреса 11030 Београд, Жарка Пуцара 23, тел. 011/556-937,

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011/639-869,

факс 011/630-039

12. Мр Милош Луковић (Балканолошки институт САНУ, Београд)

(стан) адреса 11040 Београд, Војводе Степе 58/1, тел. 011/467-833,

(посао) адреса 11000 Београд, Балканолошки институт САНУ,

Кнез Михаилова 35, тел. 011/187-144, 639-830, факс 011/639-830

13. Проф. др Александар Младеновић (Српска акад. наука и умет., Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, 29. Новембра 68, тел. 011/750-299,

(посао) адреса 11000 Београд, САНУ, Кнез Михаилова 35, тел. 011/187-144,

факс 182-825

14. *Јасмина Московљевић* (Филолошки факултет, Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, 11000 Београд, Др Драгослава Поповића 13/11,
тел. 011/32-41187,

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011/181-438,
факс 011/630-039

15. *Проф. др Драгана Мршевић-Радовић* (Филолошки факултет, Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, Миријевски венац 14, тел. 011/419-290,

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011/639-869,
факс 011/630-039

16. *Мр Борђе Оташевић* (Железничка техничка школа, Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, Молерова 62а, тел. 011/437-204,

(посао) адреса 11000 Београд, Здравка Челара 14, тел. 011/762-451,
факс 011/762-876

17. *Др Владислава Петровић* (Филозофски факултет, Нови Сад)

(стан) адреса 21000 Нови Сад, Фрушкогорска 19а/II, тел. 021/559-61,

(посао) адреса 21000 Нови Сад, Ф. ф., Стевана Мусића б.б, тел. 021/59-626,
факс 021/59-690

18. *Проф. др Предраг Пипер* (Филолошки факултет, Београд)

(стан) адреса 11000 Београд, Вучедолска 4, тел. 011/457-103,

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студентски трг 3, тел. 011/639-550,
факс 011/630-039

19. *Проф. др Љубомир Поповић* (Филолошки факултет, Београд)

(стан) адреса 1100 Београд, Војводе Добриња 18, тел. 011/759-665,

(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011-639-869,
факс 011/630-039

20. *Проф. др Милорад Пуповац* (СКД "Просвјета", Загреб)

(стан) адреса 10000 Загреб, ^{Веселка Теннере 3} ~~Прерадовићева 18~~, тел. 99-385(1)/603619

(посао) адреса 10000 Загреб, Бериславићева 10, тел. 99-385-1/423-527, 423-040,
факс 99-385-1/274-135 мобил. тел. 99-385(1)/099-435-924

21. Проф. др Милорад Радовановић (Филозофски факултет, Нови Сад)
(стан) адреса 21000 Нови Сад, Таковска 8, тел. 021/24-591
(посао) адреса 21000 Нови Сад, Ф.ф., Стевана Мусића бб, тел. 021/59-626,
факс 021/59-690
22. Мр Милица Радовић-Тешлић (Институт за српски језик, Београд)
(стан) адреса 11000 Београд, Панчићева 16/VIII, тел. 011/638-995,
(посао) адреса 11000 Београд, ИСЈ, Ђуре Јакшића 9, тел 011/181-383, 635-590,
факс 011/183-175, 182-825
23. Др Стана Ристић (Институт за српски језик, Београд)
(стан) адреса 11070 Београд, Булевар АВНОЈА 30, тел. 011/144-281,
(посао) адреса 11000 Београд, ИСЈ, Ђуре Јакшића 9, тел. 011/181-383, 635-590,
факс 011/183-175, 182-825
24. Проф. др Радоје Симић (Филолошки факултет, Београд)
(стан) адреса 11000 Београд, Гетеова 26, тел. 011/195-292,
(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011/639-869,
факс 011/630-039
25. Проф. др Светозар Стијовић (Српска акад. наука и уметности, Београд)
(стан) адреса 11090 Београд (Видиковац), Суседградска 41, тел. 011/53-35-754
(посао) адреса 11000 Београд, САНУ, Кнез Михаилова 35, тел. 011/187-144,
факс 011/182-825
26. Др Срето Танасић (Институт за српски језик, Београд)
(стан) адреса 11090 Београд (Раковица), Какањска 9, тел. 011/593-017,
(посао) адреса 11000 Београд, ИСЈ, Ђуре Јакшића 9, тел. 011/181-383, 635-590,
факс 011/183-175, 182-825
27. Милорад Телебак (Бања Лука, пензионер)
(стан) адреса 78000 Бања Лука, Симе Шолаје 3, тел. 078/39-731,
28. Проф. др Божо Ђорић (Филолошки факултет, Београд)
(стан) адреса 11000 Београд, Вишњићка бања 104, Нова 2, тел. 011/772-180,
(посао) адреса 11000 Београд, Ф. ф., Студ. трг 3, тел. 011/639-869, факс
011/630-039

29. *Др Бранкица Чигоја* (Филолошки факултет, Београд)
(стан) адреса 11000 Београд, М.Краљевића 12/II, тел. 011/328-3524
(посао) адреса 11000 Београд, Ф.Ф., Студ.трг 3, т. 011/639-869, ф.011/630-039
30. *Проф. др Милан Шипка* (Академија драмских умјетности, Сарајево)
(стан) адреса Сарајево, Омера Маслића 9, тел. 99-387-71/644-198,
(сестра) адреса 11000 Београд (породица Гребенар), 27.марта 33, т.3233-439
31. *Миленко Васић* (Издавачка кућа "Микрокњига", Београд)
(стан) адреса 11090 Београд, Љубомира Ивковића Шуце 24, т. 011/5334338
(посао) адреса 11040 Београд, Пожешка 81а, тел. 544-791,543-593,542-516
32. *Др Бранко Савић* (Учитељски факултет у Бијељини)
(стан) адреса 76000 Бијељина, Ђирила и Методија 40, тел.076/46-342
(посао) адреса 76000 Бијељина, Светог Саве 24, тел.076/471-760
33. *Рајна Драгићевић* (Филолошки факултет, Београд)
(стан) адреса 11000 БЕОГРАД, БАЛКАНСКА 42/29, тел. 686-306
(посао) адреса 11000 Београд, Ф. факултет, Студентски трг 3, т.011/639-869
34. *Миодраг Јовановић* (Филозофски факултет, Никшић)
(стан) адреса 81000 Подгорица,.....тел.081/225-881
моб.069/029-408
(посао) адреса 83000 Никшић, Филоз.фак, Д.Бојовића бб, тел. 083/71-768
35. *Мирјана Јоцић* (Филозофски факултет, Нови Сад)
(стан) адреса 21000 Нови Сад, Раваничка 4, тел. 021/555-64
(посао) адреса 21000 Нови Сад, Ф. фак.Стевана Мусића бб, т.021/59-626
36. *Рајка Биговић-Глушица* (Филозофски факултет, Никшић)
(стан) адреса 83000 Никшић, Обрешка 21, тел. 083/24-155
(посао) адреса 83000 Никшић, Филоз.ф, Д.Бојовића бб, тел.083/71-768
37. *Весна Ломпар* (Филолошки факултет, Београд)
(стан) адреса 11070 Н.Београд, др Ивана Рибара 110/1
(посао) адреса 11000 Београд, Филол.ф, Студентски трг 3, тел.011/639-869
38. *Зорица Радуловић* (Филозофски факултет, Никшић)
(стан) адреса 38000 Никшић,.....тел. 083/41-848
(посао) адреса 83000 Никшић, Филоз. ф, Д.Бојовића бб, тел.083/71-768
39. *Јелица Стојановић* (Филозофски факултет, Никшић)
(стан) адреса 83000 Никшић, М. Миљанова 4, тел. 083/213-483
(посао) адреса 83000 Никшић, Филоз.ф, Д.Бојовића бб, тел. 083/71-768
40. *Љиљана Суботић* (Филозофски факултет, Нови Сад)
(стан) адреса 21000 Нови Сад, Селјачких буна 39, тел. 021/398-738
(посао) адреса 21000 Нови Сад, Филоз.ф, Стевана Мусића бб, т.021/59-626

ЗАПИСНИК с прве (конститутивне) седнице Одбора за стандардизацију српског језика

У Београду је, у Српској академији наука и уметности, 12. децембра 1997. године, одржана прва (конститутивна) седница Одбора за стандардизацију српског језика. Седници су присуствовали челници или овлашћени представници оснивача Одбора, као и представници државних органа Савезне Републике Југославије, Републике Србије, Републике Црне Горе и Републике Српске.

Скуп је, по договору, сазвао председник САНУ академик Александар Деспић, а били су присутни председник ЦАНУ академик Драгутин Вукотић и председник АНУРС академик Петар Мандић. Тројица председника академија били су и иницијатори формирања Одбора.

До избора председника Одбора седницу је водио академик Александар Деспић, који је најпре поновио претходно утврђени следећи

ДНЕВНИ РЕД:

1. Усвајање и потписивање *Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика*;
2. Усвајање *Пословника Одбора за стандардизацију српског језика*;
3. Конституисање Одбора и избор председника, потпредседника и секретара Одбора;
4. Садржај будућег рада и избор комисија;
5. Текућа питања.

Пре преласка на дневни ред скуп су поздравили проф. др Јово Тодоровић, министар просвете Републике Србије (приложио своју реч), Радоња Минић, заменик савезног министра за развој, науку и животну средину, и академик Драгутин Вукотић, председник ЦАНУ, који је образложио своју примедбу (у вези са уношењем синтагме о два изговора нашег стандардног језика у текст Споразума, члан 1, став 2) и изразио задовољство што је она прихваћена. Скуп је затим поздравио, у међувремену пристигли, Велибор Остојић, потпредседник Владе Републике Српске, који је изразио велико задовољство што се оснива Одбор за стандардизацију српског језика, са задатком да дугорочно и систематски ради на стандардизацији српског језика на целокупном његовом говорном простору.

После поздрава приступило се свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Најпре су га, како је и било предвиђено, потписала тројица председника академија, а потом челници или представници преосталих једанаест институција, које су претходно одредиле своје чланове Одбора и о томе обавестиле иницијаторе његовог оснивања. Споразум су, после тројице председника академија, овим редом потписали: проф. др Бошко Ковачек, потпредседник Матице српске; проф. др Слободан Реметић, директор

Института за српски језик; проф. др Слободан Грубачић, декан Филолошког факултета у Београду; проф. др Томислав Бекић, декан Филозофског факултета у Новом Саду; проф. др Бранислав Остојић, представник Филозофског факултета у Никшићу; проф. др Маринко Божовић, декан Филолошког факултета у Приштини; проф. др Веселин Илић, декан Филозофског факултета у Нишу; проф. др Гојко Бабић, декан Филолошког факултета у Српском Сарајеву; проф. др Милан Драгичевић, продекан Филозофског факултета у Бањој Луци; проф. др Слободан Танасијевић, проректор Универзитета у Крагујевцу и проф. др Новица Петковић, председник Управног одбора Српске књижевне задруге, а потписницима се придружио и проф. др Војислав Максимовић, ректор Универзитета у Српском Сарајеву.

На предлог проф. др Јована Јерковића, члана Одбора, приступило се избору председника Одбора. Једногласно је за председника Одбора изабран академик Павле Ивић, који је одмах преузео вођење седнице. Председник Одбора предложио је затим да се за потпредседника Одбора изабере проф. др Иван Клајн, који се у последње две деценије понајвише бавио нормативистиком, а за секретара мр Бранислав Брборић, који се исказао као социолингвиста и нормативиста а располаже и одговарајућим стручно-административним искуством.

Затим се приступило разматрању и изгласавању претходно достављеног предлога Пословника Одбора, на који је проф. др Бранислав Остојић имао примедбу у оном делу који се односи на начин одлучивања у Одбору. Примедба је делимично прихваћена у том смислу што је додато да ће се Одбор — "у изузетним случајевима, ако се укаже прека потреба" — изјашњавати гласањем.

На седници је потом прихваћен предлог председника Одбора да се формира осам комисија за поједина подручја језичког стандарда, укључујући и историјске аспекте стандардизације, као и за односе с јавношћу и решавање неодложних проблема. Исто тако, предложена је и комисија за рад на томе да се обезбеди да учинци Одбора стигну тамо где треба, у школство, администрацију, издаваштво и јавна гласила, дакле у целокупан службени и јавни живот, у којем стандардни језик коегзистира с другим језичким идиомима, дијалектима и супстандардним говорима. Именоване су следеће комисије и њихови председници:

1. Комисија за фонологију (председник академик Павле Ивић);
2. Комисија за морфологију и творбу речи (председник проф. др Живојин Станојчић);
3. Комисија за синтаксу (председник академик Милка Ивић);
4. Комисија за лексикологију и лексикографију (председник проф. др Иван Клајн);
5. Комисија за праћење и истраживање правописне проблематике (председник проф. др Мато Пижурица);
6. Комисија за историју језичког стандарда председник (проф. др Александар Младеновић, дописни члан САНУ);
7. Комисија за однос с јавношћу и решавање неодложних питања (председник академик Павле Ивић);
8. Комисија за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима (председник проф. др Драгољуб Петровић).

Председници комисија саопштили су затим прелиминарне спискове чланова комисија. Закључено је да председници комисија у сарадњи са прелиминарно предвиђеним члановима који се прихвате сарадње, као и с члановима Комисије за односе с јавношћу и решавање изодложних питања, припреме анализу постојеће нормативистичке грађе (библиографије), као и планове и програме рада, који би садржали рокове, ауторе појединих одељака или поглавља итд. Прелиминарни састав чланова комисија прилаже се овом записнику.

Пре него што је председник Одбора закључио конститутивну седницу, развила се расправа о томе како ће Одбор обезбеђивати да његови учинци постану нека врста обавезе која се поштује у свим сегментима јавног живота. С тим у вези искристалисало се становиште да језичке норме нису исто што и законске норме, јер не повлаче санкције, али, зависно од квалитета онога што Одбор уради и разумевања одлучујућих чинилаца друштва, ауторитет језичких норми не мора бити ништа мањи зато што не повлачи санкције.

Потом је, закључујући седницу Одбора, академик Павле Ивић изразио наду да ће Одбор обезбедити сарадњу што већег броја људи од струке и разумевање јавности, коју Одбор треба редовно да упознаје са својим радом и својим учинцима, што значи да ће наредна седница Одбора, на којој би били верификовани чланови комисија, као и њихови планови и програми рада, морати да буде одржана у што скорије време, највероватније у пролеће 1998. године.

У Београду,
25. децембра 1997. године

Записник сачинио

Др Срето Танасић,
научни сарадник
Института за српски језик

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Број 1

29. 12. 1997. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

**ЧЛАНОВИМА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ
ЈЕЗИКА И ЧЕЛНИЦИМА ЊЕГОВИХ ОСНИВАЧА**

Поштовани колега,

Обраћајући Вам се први пут после оснивања Одбора за стандардизацију српског језика и потписивања Споразума с тим у вези (12. децембар 1997), желимо Вам доставити копију коначне верзије Споразума, који су потписали челници или овлашћени представници свих 14 предвиђених оснивача. Међу њима су, и то као првонаведени, академици Александар Деспић, Драгутин Вукотић и Петар Мандић, председници САНУ, ЦАНУ и АНУРС.

Верујемо да су, и у тексту Споразума и у тексту Пословника, који је Одбор усвојио на првој седници, отклоњене све евентуалне дилеме око тога да би Одбор, са својих осам комисија, могао деловати изван научног дискурса и њему примереног начина рада. Својим будућим одлукама, које се оснивачима и јавности упућују у виду образложених стручних ставова и закључака, мишљења и препорука, Одбор не може, и када би хтео, било шта октроисати и било кога угрозити. Он је, уосталом, заједничко радно тело 14 угледних и високо одговорних научно-културних и научно-наставних установа. Његов је првенствени циљ обједињавање институција зарад обављања и краткорочних, одн. једнократних, и дугорочних стандардолошких послова, односно стваралачко обједињавање стручњака стандардолошког профила, којим наш језички простор не обилује, а не нова институција, која би замењивала или потирала постојеће, и, наравно, — непрекидно залагање да резултати рада Одбора и његових комисија буду прихваћени у службеном и јавном животу на целокупном говорном простору српског језика.

Одбор за стандардизацију српског језика може, дакле, деловати само снагом стручне компетенције и моралног ауторитета, а не снагом власти и њој примерених закона, који повлаче санкције. Ваља се надати да би учинци Одбора и његових комисија, основаних на конститутивној седници Одбора, усмерени на систематско нормирање

нашег језика, без било каквог укидања и раскидања, наређивања и забрањивања, — могли доводити до "ауторитативних" резултата у погледу суштинског побољшања квалитета јавне комуникације. Ти су резултати неопходни не само научном, просветном и културном него и целокупном јавном животу у Савезној Републици Југославији и Републици Српској. Ти би учинци, верујемо, унапређивали пре свега културу јавне речи, писмене и усмене, али и нешто много више од тога.

Достављајући Вам записник с конститутивне седнице Одбора, коначне и потписане верзије Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика и његовог Пословника, затим списак изабраних комисија, с прелиминарним саставом њихових чланова, текст Саопштења Одбора с његове конститутивне седнице, као и списак чланова Одбора и предвиђених чланова комисија Одбора, с приватним и службеним адресама, бројевима телефона и телефакса, желимо Вас обавестити и о томе да на пролеће 1998. године предвиђамо другу седницу Одбора. На тој седници, којој би присуствовали и председници комисија, верификовали бисмо састав комисија, програме и планове њиховог рада, евентуално готове пројекте, а могли бисмо утврдити и мишљења Одбора о неким језичким појединостима (у складу са чланом 1, став 2 Споразума) и дати неке информације у вези с представљањем српског језика на међународној информатичкој сцени.

С поштовањем,

Прилози: 7

Достављено:

- члановима Одбора за стандардизацију српског језика
- свим предвиђеним члановима комисија
- оснивачима Одбора

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА ЗА
СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
И ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ
ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ И
РЕШАВАЊЕ НЕОДЛОЖНИХ
ПИТАЊА

Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Број 2

29. 12. 1997. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

**ЧЛАНОВИМА КОМИСИЈА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ОСНИВАЧИМА ОДБОРА**

Поштовани колега,

Претпостављајући да располажете основним информацијама о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика и потписивању споразума 14 његових оснивача (12. децембар 1997), у прилогу Вам достављамо записник са конститутивне седнице Одбора и копију првог дописа оснивачима и члановима Одбора (са свим неопходним документима — да бисте имали целовиту информацију).

Из приложених докумената, првенствено из прелиминарног састава комисија (с изабраним председницима), које је Одбор именовано на конститутивној седници, видећете да се рачуна на Вашу сарадњу у некој/неким од комисија, које ће бити носиоци послова што их је потребно обављати у годинама које су пред нама. Како је понуђени састав комисија, мада се водило рачуна о томе да се ангажује што више људи који су се, макар минимално, бавили (и) стандардологијом као и о томе да се они распореде у осам комисија, — прелиминаран, постоји могућност и измена и допуна.

Требало би да се председници комисија, у прва два месеца 1998, консултују с будућим сарадницима и да припреме извештај о томе чиме се у појединим подручјима деловања комисија располаже (мисли се првенствено на библиографије), као и пројекат (скицу) онога што би од крупнијих ствари ваљало радити (учбеници, приручници, тезауруси, речници, саветници, поучници и сл.), с евентуалним роковима и обрађивачима појединих тема, одељака или поглавља. (Наравно, комисије, њихови чланови као и заинтересовани грађани и њихове организације могу предложити да се Одбор изјасни, односно изјашњава, и о "ситницама језикословним", о "појединостима", како је и предвиђено у члану 1, став 2 Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Осим тога, неће бити нужно да се Одбор састаје због сваке ситнице, јер постоји Комисија за односе с јавношћу и решавање

неодложних питања, која, сарађујући с другим комисијама, може реаговати брзо, чак и одмах након што се да какав предлог за неодложно решавање.)

Како је Одбор у погледу стручно-административних послова везан за Институт за српски језик (11000 Београд, Буре Јакшића 9), молимо Вас да се на ту адресу јавите током јануара месеца 1998. године, с назнаком "за Одбор за стандардизацију српског језика", како бисмо на другу седницу Одбора могли изаћи с предлогом за верификацију чланова комисија и њиховог делокруга, односно њихових планова и програма рада.

Другу седницу Одбора планирамо за март 1998. године. Међутим, наш је посао, сам по себи понајвећма дугорочан, не само формалне природе, због чега су нужни и састанци, него и такав да је разговор и договор могућ и потребан и пре и после састанка, у личним сусретима, телефонским контактима и на други начин. Наиме, рад Одбора почиње с даном његовог оснивања.

Надамо се Вашем позитивном реаговању на понуђени ангажман и срдечно Вас поздрављамо.

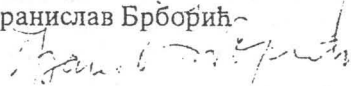
Прилози: 7

Достављено:

- свим предвиђеним члановима комисија
- члановима Одбора за стандардизацију српског језика
- оснивачима Одбора

СЕКРЕТАР ОДБОРА
ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ И ЧЛАН
КОМИСИЈЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ
И РЕШАВАЊЕ НЕОДЛОЖНИХ
ПИТАЊА

Бранислав Брборић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

Број: службено
13.01.1998. године
Београд

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
- Секретару Одбора господину мр Браниславу Брборићу -

БЕОГРАД
Буре Јакшића 9

Са одушевљењем и великим задовољством прихватам предлог дат у *Прелиминарном саставу појединих комисија Одбора* да будем члан *Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике*. Захваљујем Вам на поверењу, а на мени је да оправдам тај избор својим радом и доприносом.

Указујем Вам на грешку у *Списку чланова комисија са адресама и телефонима*. Под бројем 7, на стр. 4. стоји: "Јово Вуксановић (Министарство просвете, Београд)", а треба: *Мр Јово Вуксановић (Министарство просвете, Београд)*.

Надам се да ћете имати разумевања за указивање на уочену грешку, јер сви наведени подаци имају посебну тежину.

Уз најлепше жеље у 1998. години, срдачно Вас поздрављам.

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК

Мр Јово Вуксановић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

Број: Службено
14.11.1997. године
Београд

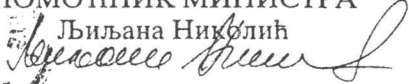

ОДЕЉЕЊУ МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ
- Начелнику -

Предмет: Семинар о новој правописној норми

Дописом Министарства просвете о примени новог правописа од 22.01.1997. године обавештени сте да се од 01. јануара 1997. године у школама и институцијама културе у Републици Србији примењује Правопис српског језика Матице српске објављен 1993. године, чији су аутори Митар Пешикан, Јован Јерковић и Мато Пижурџица. Тиме је престала важност Правописа српскохрватског језика, који је примењиван од 1960. године.

Одељења за наставни план и програм Министарства просвете сачинила су програм за припремање наставника за примену новог правописа који је у многим градовима Србије већ одржан.

Ово министарство ограђује се од семинара који организују било које институције а чији програм није усаглашен са одлуком Министарства просвете и нема потпис помоћника министра.

ПОМОЋНИК МИНИСТРА
Љиљана Никוליћ

Milan Šipka
71123 Srpske Sarajeva
Post restant

ODBOR ZA STANDARDIZACIJU SRPSKOG JEZIKA

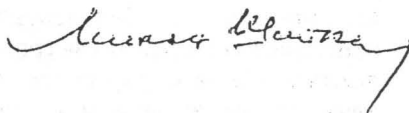
B E O G R A D

Sa zahvalnešću za ukazano povjerenje izborom za člana Komisije za morfeologiju i tvorbu reči, obavještavam vas da prihvatom učešće u radu radnih tijela Odbora. Mojim stručnim i naučnim zanimanjima, međutim, više bi odgovaralo uključivanje u Komisiju za leksikologiju i leksikografiju i/ili Komisiju za praćenje i istraživanje pravopisne problematike, pa vas molim da to uzmete u obzir prilikom definitivnog utvrđivanja sastava komisija.

Pozive za sastanke i druge informacije možete mi slati na adresu naznačenu u zaglavlju.

S osobitim poštovanjem,

U Beogradu, 22. januara 1998.

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Број 3

16. јануар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

**ЧЛАНОВИМА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ПРЕДЛОЖЕНИМ ЧЛАНОВИМА
КОМИСИЈА**

Поштована колегинице/Поштовани колега,

Верујемо да сте примили све документе везане за конститутивну седницу Одбора за стандардизацију српског језика и почетак његовог рада (допис председника Одбора, допис секретара Одбора, [потписани] Споразум о оснивању Одбора и Пословник Одбора, затим списак чланова Одбора и прелиминарни списак чланова комисија, 8-странични адресар чланова Одбора и предложених чланова комисија с бројевима телефона и телефакса, као и текст саопштења с конститутивне седнице Одбора и записник с те седнице). Те документе послали смо Вам крајем 1997. године.

Сада смо у прилици да Вас, овом подстицајном белешком, обавестимо и о првој радној седници коју је председник Одбора, 12. јануара 1998, одржао с председницима комисија (Ж. Станојчић, М. Ивић, М. Пижурица, А. Младеновић и Д. Петровић). Састанак је одржан у просторијама Института за српски језик, који обавља стручно-административне послове Одбора, где ће се, осим ако председници комисија не одлуче друкчије, одржавати и састанци комисија. Оправдано одсутан био је једино И. Клајн. Састанку су присуствовали С. Реметић, члан Одбора и директор Института за српски језик, и Б. Брборић, секретар Одбора.

На састанку, с уводним словом председника Одбора, који је замолио присутне председнике комисија да изложе своје идеје о томе како замишљају рад комисија и поступно, односно етапно, обављање њихових послова, размењена су мишљења и дате сугестије и инструкције о првим корацима које треба (у)чинити. Присутни су се упознали с поднеском П. Пипера, члана Комисије за синтаксу, чији је наслов *Неке напомене о*

концепцији српске синтаксе (шест страница и 1-странични предлог садржаја). Пиперов поднесак достављамо члановима Одбора.

Мада рад сваке комисије мора имати знатних специфичности, поднесак проф. Пипера дочекан је с добродошлицом као нека врста путоказа. С тим у вези речено је да би било добро да председници комисија, листом сениори наше лингвистике, хитно ступе у лични или телефонски контакт с предложеним члановима "својих" комисија, да одрже и састанак ако је то неопходно и да (по могућности) пронађу млађе колеге који би могли (одмах да почну) обављати припремно-оперативне задатке и непосредно се укључити у производно-стваралачки рад. При томе је могуће именовати и заменике председника комисија, као и секретаре, који би обављали стручно-административне послове. По потреби је у рад могуће укључити и стручне људе којих нема у прелиминарном списку чланова комисија.

Иако је било различитих предлога и дилема око тога како почети с радом и шта је најпрече, стало се на становиште да је најпре нужно утврдити ко се прихвата чланства и рада у комисијама, потом приступити изради што целовитијих спискова расположивих стандардолошких текстова (с анотацијама ако се покажу потребним), нарочито из новијег времена, али и из старијег уколико су релевантни и неопходни. (Те ће се библиографије објавити у гласилима Матице српске и/или Института за српски језик и хонорисати колико буде могуће.) Наиме, нема стандардизације без ваљане документације.

Напореда с тим задатком, који је неодољан и веома хитан, јер Одбор салећу многи (нарочито новинари) интересујући се за план(ове) рада, треба започети рад, заправо конкретизовати послове и њихове носиоце, и, чим то буде могуће, упознати јавност с резултатима рада Одбора, односно његових комисија. Оснивање Одбора изазвало је у широј јавности повољне одјеке и пробудило оправдана интересовања и очекивања, па би било лоше ако јој се нема ништа конкретно рећи. (Лист "Политика", посредством новинарке Данице Радовић, која и иначе прати рад САНУ, изразио је спремност да се сукцесивно обраћа члановима Одбора за интервју, што не треба одбијати, мада не треба ни подгревати наде у брзе опсежније, односно глобалне резултате. Лист је такође спреман објављивати информације о резултатима рада Одбора.)

На потезу су, дакле, сви чланови Одбора и председници комисија*, који ће свима заинтересованим дати подробније информације и подстицајне инструкције о радном ангажовању. У Одбору и комисијама,

* Разуме се, Комисија за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима има нарочито самосвојне задатке, који не имплицирају много библиографије, али подразумевају утврђивање стања, и начелно и конкретно, а то нпр. значи припремање анкета, с одговарајућим упитницима, за наставнике, новинаре, државне чиновнике и издаваче о стандарднојезичким приликама на тим подручјима, с далекосежним истраживачким и нормативноапликацијским могућностима. Што се пак тиче Комисије за односе с јавношћу и решавање неодољних питања, она је дежурно тело за све ургентне послове.

истакнуто је, нема ни *части* ни *власти*, али има и треба да буде *осећања дужности* према језичком стандарду и језичкој култури, мору без обала, где нема, и не сме бити, *никакве стеге* и *прохибиције*. Међутим, има, и треба да буде, неопходног *реда*. Ред не омета ни развој језика ни право и потребу људи да се слободно служе и другим идиомима, а не само језичким стандардом, као и другде у цивилизованом свету.

Надаље, речено је, засад имамо само један поуздан инструмент језичког стандарда (*правопис*), с најобимнијом (научном и универзитетском) верзијом, као и (средњо)школску верзију и у књизи и на компакт(ном) диску (обе верзије и на екавици и на ијекавици). При самом је крају и израда нове, треће, основношколске, тј. елементарне, верзије, методолошки прилагођене не само сваковрсној школској него и најширој јавној употреби, и то како у погледу сасвим приступачно и сажето изложених правила, потпуно усклађених с Правописом, тако и у погледу одговарајућег избора регистарских одредница. И ова, трећа, правописна верзија имаће два издања, екавско и ијекавско (правила), с потпуно истоветним регистром у оба издања. Осим тога, озваничени правопис српскога језика могао би се ускоро појавити и с допунама, заправо са око 1100 нових правописно релевантних речи, али без измене правописних правила. Надаље, Комисија за праћење и истраживање правописне проблематике требала би, опет без измене правила у непосредној будућности, припремити стилски дотеранију и приступачније изложу верзију текста правописних правила. Требало би да то подразумева и изостанак позивања на претходно важећи и 35 година немењани правопис двеју матица. Разуме се, и допуне и измене о којима је реч подразумевале би одговарајућу верификацију Одбора. То ће поготову важити за евентуалне измене правописних правила ако се у догледној будућности покаже да за то има разлога.

Циљ Одбора, и то не превише дугорочан, имао би бити израда једнотомног речника (који је већ био у припреми, а сада се приводи крају) и једнотомних или двотомних приручника, односно (универзитетских) уџбеника — на свим нивоима језичке структуре, односно на подручју рада свих комисија. На основу тих приручника могли би се, у складу с потребама и могућностима, правити сажетије и методолошки примереније верзије, као и другде у срећнијим и богатијим културама, језичким и општим. Пут до тога не може бити прекратак, биће негде краћи, негде дужи, али је важно да се он крчи, јер више нема старих кочница и (не)оправданих изговора.

Одбор је већ добио три кратка питања: 1) у вези с дејтонском тројезичношћу, особито у вези с (не)постојањем *босанског/бошњачког језика*, односно у вези с називом те, најновије (међународно признате), варијанте "бившега" српскохрватског стандардног језика; 2) у вези са "сатима" и "часовима" као временским јединицама, односно симболима најаве/изјаве (о) тачности времена, о чему се својевремено, пре петнаестак година, у тадашњим социолингвистичким приликама, изјаснило седам српских лингвиста; и 3) о назив(а)њу савременог језика у Израелу (*јеврејски*, *хебрејски* или како друкчије), који се изворно зове

иврит. (Очигледно, задатак Одбора, садржан у Споразуму, члан 1, тачка 2, "систематско нормирање српског језика [...] и у појединостима" — изазива интересовање и нуди обиље отворених питања и [преко] потребних одговора.)

Одговоре на ова питања припремиће Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања, заједно с Комисијом за лексикологију и лексикографију и не чекајући радну седницу Одбора, на којој ће бити верификовани. Ти одговори, који ће бити упућени и јавним гласилима, могли би подстаћи и друга слична питања. Одговори на питања, дати с образложењем и у виду препорука (ставова, мишљења, закључака), могу бити и деликатни, као и сама питања, а могу изазивати и неслагање. Међутим, Одбор не сме рачунати само на слагање и аплаудирање. Од квалитета и одмерености одговора зависиће и њихова "проходност" у јавном животу.

Надајући се да ће сви чланови Одбора и предложени чланови његових комисија, односно његови/њихови оснивачи, разумети да се не сме стајати у месту нити се смеју изневеравати оправдана очекивања, учесници првог радног састанка нашег одбора изражавају уверење да ће Одбор имати шта да ради и шта да уради, шта да каже и шта да покаже, па с тим у вези свим колегицима и колегама желе срећну и радну нову годину, 1998. Желе им и плодотворну годину — колико се узмогне и посрећи.

С поштовањем,

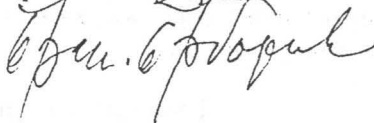
ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Павле Ивић

СЕКРЕТАР ОДБОРА

Бранислав Брборић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за фонологију
Ком-1 број 1
Београд, 09. 02. 1998. године

БЕЛЕШКА СА ПРВОГ САСТАНКА КОМИСИЈЕ ЗА ФОНОЛОГИЈУ
(26. 01. 1998. године)

Састанку су присуствовали академик Павле Ивић, председник Комисије, Јелица Јокановић, Драгољуб Петровић, Милан Драгичевић, Мирослав Николић и Слободан Реметић, као и Бранислав Брборић, секретар Одбора. Одсутан је био Бранислав Остојић. Састанак је одржан у Институту за српски језик и водио га је председник Комисије Павле Ивић, који је замолио секретара Одбора да он припреми белешку, с тим да Институт за српски језик и Одсек за српски језик Филолошког факултета обезбеде присуство млађих људи који би могли обављати стручно-административне послове Комисије.

Академик Ивић истакао је да је заправо реч о комисији за ортоепију која, као и свака друга комисија, треба да утврди нормативно стање на овом нивоу стандарднојезичког система, укључујући и библиографију релевантне литературе, не само књига него и чланака у часописима, подсетивши на прилог Драгољуба Петровића књизи "Српски језик на крају века". Тим поводом развила се расправа која је показала да на располагању имамо класични карацићевско-даничићевски модел ортоепије, који ни сам, с обзиром на многобројне дублете, није стандардизован.

Реалност стварне ортоепије таква је да се може говорити о постојању барем три модела, од западнога, и данас блиског класичном, па преко средишњег, обележеног утицајем главног града, до југоисточног, који се у стварности није много одмакао од дијалекта. У ствари, ни у школама ни другде није било истинског настојања да се ортоепија књижевног језика учи, а камоло да се научи, рашири и учврсти.

Јелица Јокановић поставила је питање у вези с роковима деловања Комисије и програмирања њеног рада, с обзиром на то да је све до октобра ове године заузета другим неодложним пословима. Тим поводом закључено је да су неки послови Комисије хитни и неодложни, да се мора радити и на краће и на дуже стазе, при чему ни Одбор ни комисија, који нису нове институције него радна тела која повезују постојеће институције и стручне кадрове што у њима раде, не могу заменити постојеће институције у ономе што оне могу и морају (у)радити. Међутим, ни Одбор ни његове комисије нису замисљени тако да обаве свој посао па

да одумру, нити да одумру без обављеног посла, јер рад на стандардизацији нема краја.

Закључено је такође да се мора прикупљати грађа о стварном стању ортоепије и акцентуације, барем у већим културним средиштима, како би се стварно стање описало. Без тога није могуће ни оно што је пожељно – написати фонологију узусне норме стандардног језика, укључујући и прозодијски систем, и израдити акцентски речник који би донео опис реалног стања или евентуално успостављање нове ортоепије, паралелне с класичном..

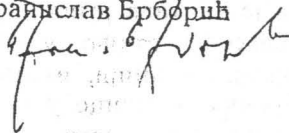
Оно што јесте могуће, то је акценатски речник класичне ортоепије, за који постоји база од 150 хиљада речи код Мирослава Николића. По изласку једнотомног речника стандардног језика, биће потребно и могуће израдити акценатски речник, у којем би се могле евидентирати постојеће класичне дублете и утврдити она решења којима се даје предност. Морамо се, међутим, помирити с тим да класичне дужине немају нарочито изгледну будућност ни тамо где се још добро држе.

Београдски и новосадски факултет, односно Драгољуб Петровић и Јелица Јокановић, треба на терену, нпр. у Новом Саду, Београду, Нишу, Подгорици и Бањој Луци да организују прикупљање података који би се удружили и, кад за то дође време, презентирали Комисији. С тим у вези предложено је да Мирјана Јоцић буде замољена да се прими чланства у Комисији.

Пут до опсежног универзитетског уџбеника, као дела научне граматике, очигледно, не може бити кратак, колико год он био неопходан на свих осам универзитета на којима се изучава фонологија, прозодија, акцентуација, односно ортоепија нашег језика..

Академик Ивић истакао је на крају да од уџбеника не треба почети, да се рад на акценатском речнику може релативно брзо засновати, али да библиографија и снимање теренских прилика треба да буду организовани у најскорије време. Институт за српски језик и два кадровски најопремљенија факултета треба до краја године да припреме програм теренског рада, а библиографија би требала да буде готова и пре тога. Да би се томе ваљано приступило, Драгољуб Петровић припремиће јединствен текст, односно квестионар, који би помогао да се прикупљању грађе приступи на одговарајући начин.

Белешку сачинио
секретар Одбора
Бранислав Брборић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за стандардни језик у школству,
администрацији и јавним гласилима**
Ком-8 Број 1
Београд, 09. 02. 1998. године

**БЕЛЕШКА СА ПРВОГ САСТАНКА КОМИСИЈЕ
ЗА СТАНДАРДНИ ЈЕЗИК У ШКОЛСТВУ, АДМИНИСТРАЦИЈИ И
ЈАВНИМ ГЛАСИЛИМА**
(26.01.1998. године).

Састанак је одржан у Институту за српски језик. Присутствовали су Драгољуб Петровић, председник Комисије, Недељко Богдановић, Маринко Божовић, Радојко Гачевић, Иван Клајн и Светозар Стијовић са списка прелиминарних чланова Комисије, као и Вељко Брборић, Милош Луковић и Милорад Телебак, које је председник Комисије замолио да се прихвате рада и у овој комисији, а не само у онима у чији су прелиминарни састав ушли. Ново Вуковић из Никшића обавестио је Одбор да припада другој струци те да се стога не може прихватити рада у лингвистици. Нису били присутни Новица Петковић, Милорад Пуповац и Радоје Симић, од којих је само Новица Петковић јавио да не може доћи, али да се прихвата рада у Комисији, с тим што је председник Комисије предложио да у раду Комисије убудуће учествују и Мирјана Јоцић, из Новог Сада, и Зорица Радуловић, из Никшића, као и Миленко Васић из Београда, а да њен секретар буде Радојко Гачевић.

Састанак је водио председник Комисије Драгољуб Петровић, прочитавши најпре доста опсежан текст, који се у прилогу доставља члановима Комисије, као и члановима Одбора, како би и они имали увида у деловање радних тела. Прилог Драгољуба Петровића, који је прихваћен као аутентична основа за рад Комисије, омогућује да и ова белешка буде краћа. Драгољуб Петровић је истакао да су задаци ове комисије понајвећма практичне, односно прагматичке природе, у шта спада и то да учинци других комисија и учинци Одбора уопште буду не само доступни људима у свим сегментима јавног живота него и да Комисија налази канале кроз које би струјао делотворан утицај стандарднојезичких достигнућа, тј. њихова примена у тим сегментима.

Председник Комисије описао је стандарднојезичке прилике у школству, које су такве да се без особитог истраживања може устврдити да је настава језика у највећој мери запостављена, те да је и због тога невесело стање у којем се стандардни језик налази и другде, у администрацији, издаваштву, јавним медијима, у којем су већи учинци Бранка Коцкице у неговању наопаког говора него наставника српског језика у школама да ђаке подуче правилном изговору. Председник је упозорио и на невесело стање у језику рачунарства пошто се упознао са двама прилозима Миленка Васића, уредника часописа "Микро",

објављена у том часопису октобра 1997. и јануара 1998. године. Прихваћен је предлог да се Миленко Васић¹ позове да се прими чланства у Комисији, јер уверљиво сведочи о стању на том подручју и о помоћи коју би и сам могао пружити да се оно побољша.

Кад је реч о стању у просвети, истакнуто је да је најважније управо га ту радикално мењати, почев од наставних планова и програма, који су такви да се не могу поправити, већ се морају писати изнова, па до уџбеника, наставника и наставе језика, где су нужне темељне реформе.

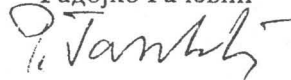
Иван Клајн и Милорад Телебак нагласили су да се у јавним гласилима и издаваштву стање не може променити без изградње лекторског апарата и уважавања лекторског рада уопште, а Милош Луковић, који је дуго радио у администрацији, изнео је нека своја искуства и упозорио на то да постоји свест о потреби побољшања језичких прилика на том подручју. Луковић је истакао да компактни дискови Републичког завода за међународну научну, просветну, културну и техничку сарадњу нуде неслућене могућности коришћења и тих средстава у побољшању језичких прилика, а рађање самог Одбора види као сведочанство које улива оптимизам.

На крају је закључено следеће: а) Потребно је изградити селективну библиографију која ће бити од користи Комисији, као и евиденцију свих проблема којим ћемо се бавити. С тим у вези очекује се допринос свих чланова Комисије из области које су им најближе, како би и библиографија и евиденција биле што потпуније. Мирјана Јоцић, која ће бити замољена да се прихвати рада у Комисији, већ располаже библиографијом што се односи на радио и телевизију; б) Од колега из Министарства просвете очекује се да припреме преглед броја часова српског језика у појединим школама, броја часова језика, а не књижевности која се предаје под фирмом српски језик, с тим да им се у помоћи нађе и Вељко Брборић како би тај преглед и реално стање били што веродостојнији; в) Од истих људи очекује се да оцене вредност планова и програма и да с тим упознају Комисију како би се предложиле њихове измене; г) Од Радоја Симића, Маринка Божовића, Слободана Реметића и Драгољуба Петровића очекује се да прегледају факултетске наставне планове и програме, и то на свих осам матичних факултета, како би се и ту видело реално стање и утврдила могућност побољшања; д) Од Радојка Гачевића и Вељка Брборића очекује да се утврде који се уџбеници користе, били они регуларни, одобрени, или "дивљи"; е) Задужују се Бранислав Брборић, секретар Одбора, и Радојко Гачевић, секретар ове комисије, да ступе у контакт с Миленком Васићем, а Милош Луковић у контакт с надлежнима у Савезном заводу за стандардизацију, заједно с Егоном Фекетеом и Владом Ђукановићем, како би се видело у којој мери оспособљени за адекватну сарадњу с међународном организацијом за стандардизацију (ISO), која се налази у Женеви; е) Секретар Комисије заједно са секретаром Одбора писмено ће замолити надлежне државне органе да нас обавесте о томе који су резултати примене Закона о службеној употреби језика и писма (фирме, путокази, улице итд.), укључујући и утврђивање стања у погледу примене ћириличног писма као

¹Адреса *Микрокњиге*, која издаје компјутерски часопис *Микро* (уредник Миленко Васић) гласи: 11030 Београд, Пожешка 81А.

примарног писма српског језика. С тим у вези треба утврдити да ли ту материју уопште регулишу закони у Републици Црној Гори и Републици Српској, као и разлоге због којих није донесен закон о службеној употреби језика у СРЈ; ж) Милорад Телебак је замољен да однесе кратко писмо Комисије, с потписом председника, кабинету председника Републике Српске у вези с будућом употребом ћирилице и латинице на аутомобилским таблицама у Босни и Херцеговини, у којем је сугерисано да оба писма буду на њима, с тим да једно од њих стоји на првом месту таблица које почињу непарним бројевима, а друго од њих на таблицама које почињу парним бројевима. Зависно од тога Комисија ће замолити савезне државне органе у Југославији да обезбеде одговарајућу употребу и ћириличног писма на аутомобилским таблицама у СРЈ, јер су страни преговарачи у БиХ, нпр. оспоравали српске захтеве у вези с ћирилицом — чињеницом да ње нема ни на аутомобилским таблицама у СРЈ. Милорад Телебак јавио се почетком фебруара месеца секретару Одбора, обавестивши га да је предао писмо, али се оно, у неку руку, показало депласираним, јер је г. Вестендорф одлучио да се узму само заједничка слова ћирилице и латинице, да се она, не означавајући градове (општине) комбинују с бројевима и да тако проблем буде решен. Па ипак, добро је било да се у Бањој Луци, у државном средишту, зна да Одбор и његове комисије брину и о тако "ситним" стварима. Биће добро г. Телебаку упутити писмо да је изабран за члана Комисије и да је овлашћен да делује у складу с њеним задацима. Биће такође добро да водећи људи Одбора и комисија нађу времена да посете Бању Луку како би и нова власт стекла увид у делатност Одбора и његових комисија у бризи за стандардизацију српског језика.

Белешку саставио
секретар Комисије
Радојко Гачевић

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Комисија за стандардни језик у
школству, администрацији,
издаваштву и јавним гласилима
(Прилог првом састанку)

Наша комисија у оквиру Одбора за стандардизацију српског језика, према мом разумевању проблема, једина има неколико крупних **практичних** задатака (остале су, макар њихова главнина, усмерене на истраживање општијих теоријских темеља стандардизације) и у свима њима једнако добро огледа се **практична упуштеност** нашега језика као оруђа културе.

Такву квалификацију, мислим, не треба доказивати, али све њене аспекте, и у томе видим сврху нашега постојања, треба **практично показати**.

А да би се то постигло, између осталог, требало би се усредсредити на разматрање и (про)оцену следећих појединости.

а) ШКОЛСТВО

1. Утврдити односе између броја часова језика и књижевности у наставним плановима од V до VIII разреда основне школе, у свим разредима гимназије и, можда, у средњим стручним школама. Драгоцене би нам, уз то, биле и информације о броју наставних предмета, укупном (годишњем) броју часова, о броју писмених задатака, о количини наставне материје предвиђене за реализацију у оквиру прописаног броја часова и сл. Опремљени таквим увидима, лакше ћемо моћи процењивати да ли се у наставним плановима за основни и средњи ниво школовања већ налазе почетни узроци **упуштања** нашега језика.

2. Покушати утврдити карактеристике структуре наставних програма с обзиром на њихов опсег, али и с обзиром на то који су домени језичке структуре у њему заступљени (рецимо: колико је часова посвећено фонетици, помињу ли се основи фонологије, колико облицима, колико синтакси, на шта се сведе информације о лексикологији итд.).

3. Пажљиво покушати проценити вредност свих уџбеника, пре свега са стручно-научног становишта, и утврдити да ли се у школама употребљавају уџбеници "дивљих" аутора и издавача, тј. такви који нису прошли кроз регуларну верификацију и отуда неопходним сматрам податке о ауторима уџбеника и о њиховим рецензентима (при чему би се од овлашћених издавача могао затражити и увид у рецензије).

4. С потпунијим увидима у све назначене аспекте проблема, треба приступити најосетљивијем делу нашег посла, ономе који се тиче реализације програма. То би претпостављало, најпре, увид у годишње планове рада наставника, затим сравање тога плана с оним што је

реализовано, а на крају и сумарну оцену утврђених чињеница. Стечени увиди могли би се, уз све то, проверити и у надлежним просветно-педагошким установама, односно у контакту са надзорницима задуженим за праћење наставе језика у основној и средњој школи. Помињем све ове појединости зато што одавно знам да у нашој школи има много више намерника на пословима образовања младих него вредних заљубљеника у тај посао, много више неупотребљивих него талентованих (многима сам, нажалост, и сам потписивао тапије на факултетску памет). До вредних података о свему томе можда би се могло долазити и анкетама међу (нај)бољим ученицима.

5. Из наших задатака не може се искључити ни увид у структуру наставних планова на студијским групама на којима се припремају наставници језика за средњу и основну школу, а из тога не би требало искључити ни наставне планове учитељских факултета и виших школа за образовање васпитача. На нашим катедрама за језик, наиме, наставни планови припремају се према тренутним кадровским могућностима сваке од њих појединачно, а не према потребама школства и науке у целини и перспективама њиховога развоја. У вези с тим очекујем да се нећемо превише спорити око неопходности уједначавања наставних планова и програма на свим катедрама на којима се изучава српски језик (и као први и као помоћни предмет) и то до онога степена који не би онемогућавао покретљивост студената из једног универзитетског центра у други, са једне катедре на другу. (Ово, разуме се, не значи да планови и програми морају бити идентични, али мора значити да они, као сада, не могу бити хаотично различити.) У оквиру интеркатедарских конференција, пре више година, ми смо се о томе покушали договорити, а после смо и на конференције и на договоре, напросто, заборавили. Једном од наших обавеза сматрам и ону која ћа нас подсетити на то да поменуте договоре наставимо или да са њима кренемо из почетка.

б) АДМИНИСТРАЦИЈА

У наше задатке уврштена је и брига о језику администрације и ја морам признати да ми није сасвим јасно како у свему томе ми можемо и рационално и ефикасно деловати. Ако се "раширимо" и на тај проблемски комплекс, његово истраживање несумњиво ће нас довести до онога стилистичког сегмента нашега језика који распознајемо као законодавно-правни и моћи ће се поставити питање зашто из круга својих интересовања искључујемо друге стилове. Ми не можемо, свакако, утицати на темељитије мењање језичких навика у администрацији, али морамо поставити макар питање статуса лектора и лекторских служби у нашим министарствима и у скупштини и њеним органима. Правна логика многих законских текстова који су ми долазили до руку можда не би увек била лако оспорива, али ако увек није јасно језички уобличена — мени ће то бити сасвим довољна основа да не верујем ни у озбиљну утемељеност таквих закона.

в) ИЗДАВАШТВО

Моји увиди у проблеме језика у овоме важном сегменту делатности, морам признати, релативно су ограничени, али мислим да би се и у вези са њима могле назначити макар две појединости.

1. У вези с издавањем уџбеничке литературе мора се водити рачуна о томе да се лекторској служби обезбеди чврст и незаобилазан статус, што би, између осталог, издавачима наметало обавезу да ниједан рукопис не могу дати у штампу без потписа квалификованог и провереног лектора. За инсистирање на тој појединости основу налазим у чињеници да су нам многи уџбеници обележени, најблаже речено, сумњивом писменошћу, посебно у оним струкама које су од језика као струке мало удаљеније. (Такве су најпре природне науке, код којих се термилошки системи почесто уобличавају без икаквог удела специјалиста за језик, али од њих нису далеко ни многе друштвене науке — историја, право, економија, педагогија, социологија, филозофија.) Од лекторске оловке, дакле, не може бити изузет ниједан рукопис који настаје с претензијом да се нађе у рукама оних који ће се њиме служити и дуго и често. Од тога, коначно, не могу бити изузети ни специјалисти за језик и књижевност, јер се и њима може догодити да се понегде "омакну", а ситна лекторска интервенција од њиховог угледа ништа не може одузети. (Говорим тако на основу свог и читалачког и ауторског искуства: многе текстове својих неспорно писмених колега ја сам понекад "читао и као лектор", као што је недавно Матични лектор имао шта да "нађе" и у мојим текстовима.)

2. Позиција лектора у другим издавачким предузећима не би смела бити битно друкчија од ове коју смо назначили, али с обзиром на околности у којима се данас налази наше издаваштво — непријатна изненађења не бисмо увек морали сматрати изненађењима. Када тако говорим, имам на уму чињеницу да "издавачких предузећа" данас има на сваком ћошку, да се роје као новокомпоноване "народне" мелодије, да главнина њихових власника није никад у руке узела ниједну књигу — а сад "хоће да праве књиге". Са таквим "издавачима" ми ћемо најтеже излазити на крај, а ако би се закон о издавачкој делатности и на њих почео односити — ми или бисмо морали помагати или да они поштују српски језички стандард или да затварају дућане. Издавачко предузеће не би се смело регистровати без сталног и компетентног лектора.

г) ЈАВНА ГЛАСИЛА

Одавно је познато да су медији, посебно они који се данас називају електронским, одиграли пресудну улогу у променама у језику, какве су у нас забележене у неколико последњих деценија. Ако, уз то, знамо да ће се такви медији све брже усавршавати и своју моћ све изразитије ширити, мораћемо се помирити са чињеницом да се против њих неће моћи војевати и једино нам остаје да покушамо скренути пажњу онима који одлучују о томе ко ће нам се и како преко тих медија обраћати, рецимо, на следеће појединости.

1. Да се школованим спикерима врати статус који су имали на почецима развоја радија и телевизије и да се ови бирају искључиво по критеријима доброга говорења, а не по таквима на које смо последњих двадесет до тридесет година стално навикавани. То питање сматрамо изузетно важним, пре свега зато што данас школованих спикера на телевизији практично нема, посебно у оним програмима за које се зна да имају најшири круг слушалаца и, отуда, најмоћнији утицај на укорјењивање проблематичних језичких навика.

2. На телевизији данас највише има некаквих водитеља, новинара, коментатора који не умеју ни да читају ни да говоре и које не би било пријатно срести ни иза општинских шалтера, а камоли их гледати или слушати како се обраћају милионском гледалишту и "уче" га некаквом језику који ни сами нити слушају нити разумеју.

3. Посебну пажњу треба обратити на језик у емисијама за најмлађе гласоце: у комуникацији са децом језик мора бити негован и природан и не сме се претворити, као што се често дешава, у неукусно и примитивно ачење. За такво језичко понашање довољном сматрам само једну илустрацију: годинама је Бранко "Коцкица" успешно забављао дечицу по вртићима (не знам да ли то и даље чини) и био најбољи учитељ њиховога наопаког језика. Данас су његови "ученици" постали водитељи, "диск-џокеји", репортери и слични брбљивци на локалним радијским и телевизијским станицама и ми, допадало се то нама или не, сада морамо признати да се на њима заснива српска "језичка будућност". Ја не знам да ли се пред том стихијом нешто може учинити, али схватам да су и наш Одбор и наша комисија формирана са циљем да се управо таквом српском језику поставе некакве рационалније бране — да се не би потпуно отео и острвио.

4. Језик штампе на најбољи начин сведочи о ономе што нам се последњих деценија догађало: будући да се њиме саопштавала само "једна истина", он је морао остати сапет и заробљен и тако претворен у језик "са једном вијугом". Последњих година, међутим, сведоци смо размаха тзв. "слободне штампе", али треба рећи да су њени власници и носници углавном "они стари" (само су капе променили) па сада "нове истине" опет свирају на стари начин. Ми се, разуме се, нећемо бавити ни старим ни новим "истинама", али мораћемо указивати на то у какво стандарднојезичко "рухо" они те своје истине заодевају и како се према њему односе, да ли мисле да је много важније на ударној страници објавити фотографију голишаве лепотице него у импресуму име лектора и зашто су од тога имена много важнија сва друга, па чак и имена секретарица и адвоката.

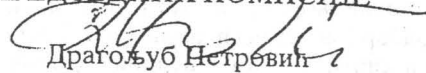
5. Језик рачунарства и рачунарске технологије годинама се "устаљивао" стихијски и без покушаја лингвиста да се у томе изузетно сложеном проблемском комплексу уведе макар мало реда и избегне потпун ропски однос српског језика према енглеском. Ако се зна да су многи народи у свету одавно ту терминологију превели на своје језике, или је бар темељито прилагодили, нећемо имати ниједно оправдање ако се енергично не заложимо да се то питање реши и за српски језик. Према неким мојим узгредним сазнањима, негде се (не знам где) у вези са тим већ понешто чини, али мислим да се без нашег потпуног увида у те послове

стандардизовати. У том циљу мислим да бисмо могли у оквиру своје комисије формирати поткомисију или радну групу/секцију чији би превасходни задатак био брига о томе терминолошком сегменту нашега језика.

* *
*

На крају, и у непосредној је вези са свим појединостима о којима сам говорио, наша комисија могла би, можда, као једну од својих обавеза да назначи и праћење примене Закона о језику, донесеног пре неколико година али, изгледа, у међувремену заборављеног. При томе посебно значајним сматрам оне његове одредбе којима се уређује статус ћирилице као примарнога српског писма.

ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ

Драгољуб Петревић

Београд, 26.01.1998. године

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
Одбор за стандардизацију српског језика

БЕОГРАД
Ђуре Јакшића 9

Уважена господо,

С обзиром на то да Одбор за стандардизацију српског језика неће решавати само глобална питања него и ситуације језикословне, молимо вас да нам помогнете да се рене следеће актуелне и ургентне ситуације:

1) Дејтонским споразумом, на бившем српскохрватском говорном простору, "официјелан је", уз српски и хрватски језик, и трећи *идиом*, такође назван језиком. Тај идиом добио је претпрошле године и свој правонас (1996), Правонас босанскога језика, чији је аутор Сенахид Халиловић. По нашем мишљењу, назив босански језик неодржив је у српском језику. Молимо Одбор за стандардизацију српскога језика да се изјасни о (не)постојању тог идиома, а нарочито о његовом имену.

2) Пре петнаестак година већи број српских лингвиста, са академиком Павлом Ивићем на челу, препоручио је Радио Београду да тачно време саопштава "сатима", а не "часовима". Та препорука, у своје време, примљена је и са одобравањем и са негодовањем мада су гласови негодовања, колико се сећамо, били чујнији. Ту препоруку једно време је Радио Београд поштовао, а сада то углавном не чини. Сада је много радијских и телевизијских станица, које према тој језикословној ситуацији имају неједнак став. Може ли се Одбор за стандардизацију српскога језика или нека од његових комисија изјаснити о тој ситуацији, узимајући у обзир својевремене аргументе, с евентуалним и друкчијим приступом, како би смо се почели навикавати на реаговање Одбора и на хроничне и на акутне језичке теме?

3) Познато је да је стари хебрејски језик био мртав, али и то да га савремена јеврејска држава, звана Израел, већ пола века успешно оживљава, називајући га изворно *иврит*. Како тај језик треба именовати у српском, *иврит*, јеврејски или хебрејски или како друкчије?

Решавање језикословних ситуација, по нашем мишљењу, не треба одгађати.

С искреним уважавањем,

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИЦИ

Анђелка Петрићевић,

Милена Дорић,

Мр. Јово Вуксановић и

Радојко Гачевић, саветник министра
просвете

NOVO VUKOVIĆ

Nikšić, IV crnogorske 4

Telefon : /083/ 42-440

Poštovani kolega Brboriću,

Obavještavam Vas da ne mogu da prihvatim imenovanje za člana Komisije za standardni jezik u školstvu, administraciji, izdavaštvu i javnim glasilima Odbora za standardizaciju srpskog jezika. Po obrazovanju nijesam lingvist, pa se, logično, nijesam ni bavio standardološkim temama.

S poštovanjem,

U Nikšiću, 14. januara 1998.

(Novo Vuković)

M. MIKRO
Jatijap 1998
str. 7.

Da li će vaš računar razumeti srpski?

Prošlog leta sam doneo iz Švedske nekoliko CD diskova s programima koji su prilagođeni tamošnjem tržištu. Windows 95, Office 97, Photoshop ... sve na švedskom. Ne znam švedski, ali me je zanimalo koliko engleskog su morali da ostave zbog nekompatibilnosti s njihovim jezikom i hoću li moći da razaberem komande asocijacijama, prepoznavanjem njihovih mesta u menijima i drugim dosetkama. Snalaženje mi je bilo otežano jer engleskog skoro da nije ni bilo! Švedani, koji po mom utisku svi odreda znaju engleski, napravili su programe koje samo oni mogu da koriste. Brat mi je doneo gomilu diskova iz Rusije, skoro sve na ruskom, a vidao sam italijanske i nemačke varijante. Znam da Slovenci imaju prevedene standardne Microsoftove programe i operativni sistem, a čujem da i u Hrvatskoj rade na tome. Znači, neki su oдавно preveli ono što im treba, drugi na tome upravo rade.

SRPSKI? I DA I NE

ODAVNO SAM se zapitao kada će – i hoće li uopšte – programi koje svakodnevno koristim imati komande i menije na srpskom, saopštavati poruke na srpskom i nuditi pomoć na srpskom. I tek krajem 1997. dode vreme da me neko upita razume li moj računar srpski. I da ponudi (delimično) potvrđan odgovor. Najzad!

Za početak, dobili smo program za proveru pravopisa i rastavljanje reči ugrađen u Microsoftov paket Office Pro 97 i uputstvo za instaliranje u vidu knjige. Ko je to napravio? Microsoft! To je i dobro i nije dobro. Dobro je jer znači da smo ušli u krug zemalja koje su na Microsoftovoj listi za lokalizaciju, tj. prevodenje na jezik sredine – u našem slučaju srpski, pa se može očekivati i nastavak rada na ovom složenom poslu. Nije dobro jer nisam baš siguran da oni to mogu kvalitetno da urade sami. Ne znam da li im je pomagao neko oдавde, ali nisam čuo da su se povezali na primer s našim Institutom za srpski jezik koji je napravio sličan program. A bilo bi dobro, zar ne? Pomislio sam i ovo: ako pored provere pravopisa i sve drugo bude na „Microsoftovom“ srpskom, kakav će to srpski biti?

Kada bi neki Švedanin uzео disk s prevodom na naš jezik, ni njemu ne bi bilo lako, kao što ni meni nije bilo s njihovim, pogo-

Dode vreme da me neko upita razume li moj računar srpski. I da ponudi (delimično) potvrđan odgovor. Najzad!

tovo ako bi sve pisalo ćirilicom; za latinicu ne bih mogao da tvrdim. Slušajući kako se sporazumeva velik broj korisnika računara u nas, možda bi se Švedanin i snašao. Na liniji menija bi u prevedenom Wordu možda pisalo Fajl, Edit, Vju (sic!) Insert, Format, Tuls, Tabela, Prozor i naravno Help. Šezdeset posto bi, kladim se, razumeo! Verovatno bi iz sistema pomoći lako razumeo kako da bekapuje ili sejvuje fajlove u folder, koristi tulpisove, klikće po desktopu, bira modove i drajvere, apgrejduje, daunloaduje i ko zna šta još. Ali koji bi to jezik bio? Neki će reći da je to stručna terminologija srpskoga jezika u oblasti računara. I u pravu su, ako je žargon stručni jezik!

TEHNOLOŠKI SKOK

SVOJEVREMENO JE jedan naučnik tvrdio da neka tehnološki zaostaliya društva mogu brzo da napreduju ako im se da na upotrebu dovoljan broj računara i slične opreme. Matematičari bi rekli da je to potreban uslov ali ne i dovoljan. Programi na tim računarima morali bi da budu prevedeni ili bi svi prvo morali da nauče engleski. Zatim bi svi morali da nauče da koriste računare. Priča se da u našoj zemlji ima oko 300.000 računara (niko ne zna tačan broj). Većina se slabo koristi i zbog jezičke barijere. Nismo Švedani koji znaju engleski i nemamo nijedan široko rasprostranjeni program preveden na srpski! Svejedno smo genijalci kad se i pored toga snalazimo i radimo na računarima sve i svašta. Da li je to dovoljno?

Kada Amerikanac sedne za računar u ogromnoj je prednosti. Sve je na njegovom jeziku i sve je skrojeno po njegovoj meri i po njegovim potrebama. Dovoljno je da uključi računar i

uzme miša ili dohvati tastaturu. Ako hoće, može da kupi i knjigu. izbor mu je neograničen. Nama je milion puta teže. Ništa nije na našem jeziku, podešavanje po našoj meri i potrebama ume da bude prilično zapetljano, a knjige su uglavnom na onom „stručnom“ jeziku. Ali, kao što rekoh na početku, stvari idu najbolje.

Sledeća faza lokalizacije, što se Microsofta tiče, zavisice od brojnih uslova. Recimo da se svi uslovi ispune. Ko će sve to da prevede? Kojim pismom i kojim („stručnim“) jezikom? Na neuređenom jezičkom polju kakvo je trenutno ovo naše računarsko, treba uspostaviti neki red i poštovati neke norme. Nama to nije baš jaka strana, a oko mnogih stvari se ne bismo ni složili. Pozdravljam zato osniyanje Odbora za standardizaciju srpskoga jezika i nadam se da se neće desiti da nam red i normu uspostave drugi, jer nismo u prilici ili nećemo da se potrudimo da nametnemo ili poštuјemo svoju. A jedino tako dobili bismo solidnu odskočnicu za skok koji nam je neophodan.

Milenko Vasić je glavni urednik časopisa Mikro. ■

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
КОМИСИЈА ЗА МОРФОЛОГИЈУ И ТВОРБУ РЕЧИ**

Записник бр. 1

Београд, 30. јануар 1998.

Председник: проф. др *Живојин Станојчић*

П р в а седница Комисије за морфологију и творбу речи одржана је 30. јануара 1998. године у 11 часова у просторијама Семинара за српски језик Филолошког факултета (Студентски трг 1). Седницу је сазвао председник Комисије др Живојин Станојчић и предложио

Дневни ред: *Предлог рада Комисије.*

Седници су присуствовали: др Живојин Станојчић, др Милан Шипка, др Божа Ђорић, др Мирослав Николић, др Слободан Марјановић, мр Бранко Брборић (секретар Одбора), мр Милица Радовић-Тешић и мр Весна Ломпар. Нису били присутни: др Радоје Симић и др Рајка Биговић-Глушица.

Проф. Ж. Станојчић је информисао присутне чланове Комисије о основним намерама новооснованог Одбора за стандардизацију српског језика. Потом је детаљније образложио текст свога нацрта *Предлога рада Комисије* који је у писменој форми у најави седнице већ био достављен свим члановима. У даљем току седнице разговор је вођен о дефинисању м е т о д о л о г и је рада и ц и љ е в а рада о в е Комисије. Основни и најважнији задатак би био израда у догледном времену савремене г р а м а т и к е српског стандардног језика, тј. за ову Комисију, оног њеног дела који се назива м о р ф о л о г и ј а и т в о р б а речи.

Прихваћен је предлог Б. Брборића да се на сваком састанку Комисије води записник. Ж. Станојчић је предложио за то М. Радовић-Тешић.

М. Николић се похвално изразио о детаљном и конкретном Предлогу рада који је сачинио Ж. Станојчић истичући да је то одлично за почетак рада. Предложио је да се при изради *библиографије* временска граница од предложених десет година (1988-1998) помери временски на знатно шири период, а да се екскерпирање грађе такође прошири на различите области како би били заступљени и други функционални стилови.

М. Шипка је истакао да би Одбор требало да оснује још и Комисију за терминологију јер се за њом одавно осећа велика потреба. Приметно је такође да би нова граматика требало да буде граматика с т а н д а р д н о г а н с (само) к њ и ж е в н о г језика. Потребно је, сматра М. Шипка, као приоритетно урадити комплетну библиографију, утврдити списак проблема, утврдити конкретан корпус (и границе корпуса). Он сматра да Комисија треба да иницира, подетиче, кординира рад, а да би сам рад требало да буде у институцијама (у виду пројеката).

Било је примедба (М. Николић) на предлог да се сам рад пребаци на институције, јер институције већ имају своје пројекте и то би знатно успоравало цео процес.

С. Марјановић сматра да је потребно координирати рад са другим комисијама; кад је реч о граматици – са Комисијом за синтаксу и Комисијом за фонологију како би корпус био заједнички. Овај предлог је прихваћен да уђе у закључке.

Б. Ђорић је предложио да би требало ангажовати информатичаре да се ураде програми за лингвистичке потребе, за ексцерпирање грађе, ефикаснију израду библиографије и сл.

Помињано је и финансирање појединих послова и недостатак новца као разлог што многи припремни послови не могу да се повере људима. У вези са тим је Б. Ђорић истакао да ће се за сваки урађен посао новац наћи те да то не би требало да буде разлог да се било какав рад у комисијама због тога успорава.

На крају је закључено:

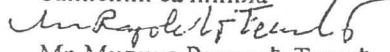
а) да се састану председници комисија за морфологију и творбу, синтаксу, фонологију и лексику и донесу јединствену концепцију за израду јединствене граматике при чему би се, пре свега, утврдио истоветан корпус за ексцерпирање грађе;

б) да се уради б и б л и о г р а ф и ј а граматичке литературе, расправа, чланака, језичких поука и др. из области морфологије и творбе речи. Одређени су С. Марјановић и Б. Ђорић да на Филозофском факултету у Нишу организују израду библиографије радова из творбе речи а да Ж. Станојчић и Милица Радовић-Тешић пронађу начин за израду библиографије радова из морфологије.

Председник Комисије

Др Живојин Станојчић

Записник сачинила

Мр Милица Радовић-Тешић

ОДЕБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
Комисија за морфологију и творбу речи

Проф. др Живојин Станојчић

Предлог рада Комисије

1. Израда библиографије граматика, дескриптивних и проскриптивних (школских и приручних), издатих на нашем језичком подручју у периоду од 1988. до 1998. године.
2. Израда (а) библиографије расправа, чланака, монографија с морфолошком и творбеном тематиком и (б) израда библиографије језичких поука с истом тематиком, објављених на нашем језичком подручју у периоду од 1988. до 1998. године.
3. (а) Избор и ексерптирање писаца-прозаиста чије по једно дело из периода 1988-1998. треба да буде корпус за језичко испитивање.
(б) Избор и ексерптирање дневних и недељних новина чији репрезентативни примерци из периода 1988-1998. треба да буду корпус за испитивање.

(А) Рад би за свој циљ имао:

- (а) Утврђивање постојећих, експлицираних у граматикама и у литератури, правила у области морфологије и грађења речи;
- (б) разматрање језичких поука из истих области, објављиваних у нашим стручним (па и другим) публикацијама;
- (в) утврђивање евентуалних иновација у језичком корпусу и
- (г) израду нацрта иновираних морфологије и творбе речи у планираној нормативној граматици.

(Б) Предложена методологија рада:

- (а) Редовне седнице Комисије (једном месечно, одн. по потреби и према могућностима чланова) на којима би чланови Комисије договорно одређивали себи задатке и области проучавања и подносили извештаје и предлоге намењене Одбору за стандардизацију.
- (б) Појединачно ангажовање чланова Комисије у организацији горе наведених проучавања у научним и школским институцијама (нпр., у ангажовању студената, редовних и постдипломских студија, у изради библиографија, ексерптирању и класификовању грађе из задатог корпуса и сл.).

(В) Предложени идејни ставови:

- (а) Примереност формулација правила резултатима природног развика језика показаним у делима култивисаних језичких стваралаца - требало би да буде, вероватно, први напн став. Он је у традицији наше рационалне лингвистике.
- (б) Корнићење наше граматичке традиције у класификацијама, терминологији, уз рационално и умерено иновирање у складу са новијим резултатима науке о српском језику.

Предраг Пипер

НЕКЕ НАПОМЕНЕ О КОНЦЕПЦИЈИ СРПСКЕ СИНТАКСЕ

Српску лингвистичку славистику данас обележава, поред осталог, контраст двеју чињеница: са једне стране, убрзано расте број објављених радова, тематских зборника и монографија из области српске и уопште словенске синтаксе, а са друге стране, још увек постоји потреба за већом и целовитијом, модерно написаном српском синтаксом, посебно таквом која би имала и нормативну функцију.

Овде се сажето разматрају нека важнија питања концепцијског профила српске синтаксе који би се данас могао сматрати реалним и оптималним како с обзиром на постојећу српску синтаксичку теоријску, дескриптивну и проскриптивну литературу, тако и с обзиром на страну, пре свега славистичку, синтаксичку литературу, и с обзиром на неке друге околности, нпр. социолингвистичке природе, којима је успешна реализација таквог пројекта одређена.

Говорећи о томе умесно је пре свега разлучити стварне и могуће претпоставке синтаксичког описа савременог српског књижевног језика, на једној страни, од концепцијских обележја такве синтаксе, на другој; иако је очигледно друго условљено првим.

Резимирајући овде оно што сам о реалним претпоставкама за израду нове српске синтаксе изнео на конференцији о проучавању граматике савременог српског језика, одржаној у Суботици у октобру 1997, нагласио бих да читав низ чињеница иде на руку том за нашу лингвистику данас најпречем лингвистичком послу: постоји солидна граматичка традиција, која сеже од Даничића преко Белића до, током последњих пола века, Ивићевих (да поменем само најзначајнија имена у тој традицији); на српској синтаксичкој грађи размотрена су многа важна теоријско-методолошка питања (о фактивности, емпатији, језичким прототиповима, пресупозицијама и др.); многи кључни проблеми описа српске синтаксе су решени у светлу савремене синтаксичке теорије остављајући простор за разраду и примену тих решења у синтаксичким дескрипцијама; многа значајна питања српске синтаксе подробно су монографски обрађена; објављено је више тематских о зборника о појединим

важним питањима српске синтаксе; у лингвистичким часописима дат је велики број парцијалних теоријских и дескриптивних синтаксичких радова; многа питања савремене српске синтаксе обрађена су у конфронтативним и типолошким радовима; постоје модерно написане синтаксе више словенских језика које могу представљати концепцијски ослонац за нову српску синтаксу; постоји разноврсна објављена библиографска грађа за такав пројекат коју треба сабрати и у критичком избору објавити; у српској лингвистици постоји развијен научни кадар модерних синтаксичара разних генерација; постоји организациона основа за глобалне граматичке описе у облику низа научних пројеката у различитим српским научним и универзитетским центрима; најзад, нестали су неки најважнији политички и социolingвистички проблеми који су деценијама стајали на путу изради нове српске синтаксе.

Овај низ повољних околности за израду савремене српске синтаксе прате ипак и неке отежавајуће околности у којима се таквом пројекту мора приступити. Најважнијим се чини повремено помањкање осећања за приоритет послова од општијег значаја над појединачним и индивидуалним плановима (понекад у комбинацији са личним амбицијама које се тешко уклапају у посао од заједничког интереса) и недовољно развијена традиција трајног тимског рада на глобалном опису и нормирању савременог српског књижевног језика (са неким добрим изузецима какви су они у лексикографији и правопису), пре свега зато што су током пола века политичке околности спутавале јачање такве традиције. То се најбоље може илустровати чињеницом да велики лингвистички пројекти у српским славистичким центрима, и поред низа добрих резултата, нису били усмерени на израду целовите српске или српскохрватске творбе речи, морфологије, синтаксе, лексикологије или фразеологије, нити су резултирали неком таквом већом целином. Ситуација, до сада, није у том погледу битно друкчија ни када је реч о контрастивним, односно конфронтативним славистичким пројектима. Донекле је томе ишла на руку и чињеница да је несигурно финансирање научних пројеката и њихова концепција уравниловке и права и обавеза свих истраживача на истом пројекту, без обзира на претходно појединачно искуство и степен постигнутих резултата, погодновало схватању пројеката као извора допунских средстава у којем је најопортунције имати самосталну тему и не бити укључен ни у какву хијерархијску поделу рада.

Концепцијска обележја синтаксе савременог српског језичког стандарда могла би бити одређена, пре свега, следећим:

(а) степеном оријентисаности на лингвистичку проскрипцију,
(б) теоријским оквиром дескрипције (и проскрипције),
(в) природом језичког корпуса, како за сам опис тако и за нормативне препоруке,

(г) односом према постојећој синтаксичкој традицији (теоријској, дескриптивној, нормативистичкој),

(д) претежном усмереношћу на презентацију сасвим нових истраживачких резултата, или превасходно на синтезу најбољег што је до сада урађено у новијој српској синтакси,

(ђ) степеном издиференцираности синтаксичке норме у оквирима појединих функционалних стилова,

(е) различитим другим критеријумима, нпр. типолошком, ареалном, компаративном или неком другом карактеризацијом савремене српске синтаксе као допунском у односу на основну лингвистичку информацију у Синтакси.

(а) Степен проскриптивне оријентисаности синтаксичког описа зависи како од социолингвистичких околности у којима се норма изриче тако и од лингвистичких могућности датог тренутка.

Неспорно је да је српском језику данас потребна синтаксичка норма која би се одликовала и стабилношћу, и еластичношћу, и разумном дистинктивношћу (према нормама других идиома), и осећајем за неговање језичке традиције (али без тврдог конзервативизма) и предиктабилношћу (да не кочи превише процесе који имају тенденцију да и упркос норми победе), и друге одлике које красе добру књижевнојезичку норму, а које се све овде не могу и не морају наводити.

Са друге стране, глобалном изрицању књижевнојезичке норме требало би да претходи њена дужа и темељна теоријска разрада са низом парцијалних практичних провера. Пошто је у српској лингвистици та фаза књижевнојезичког нормирања, поготову у синтакси, само делимично остварена, а одлагање формулисања глобалне синтаксичке норме сада није социолингвистички опортуно, чини се реалнијом оријентација на изградњу српске синтаксичке књижевнојезичке норме у две фазе. У првој фази та би норма била мање експлицитна у самом тексту Синтаксе, а више би се ослањала на компетентност оних који израду нормативне српске синтаксе организују, воде, реализују, оцењују и прихватају: Одбор за израду српског језичког стандарда и његова Комисија за српску синтаксу, аутори, рецензенти итд.

(Уосталом ни за један словенски језик није урађена синтакса која би се изричито звала нормативном, а број експлицитних нормативних препорука у њима варира од синтаксе до синтаксе, али ни у једној није упадљиво велики него је обично изразито мали.)

Паралелно за израдом такве Синтаксе (условно Кратке српске синтаксе), и по њеном објављивању, разрађивали би се основи за израду Српске синтаксе која би по грађи и проблематици коју би обухватала била обимнија и детаљнија, а у погледу синтаксичке књижевнојезичке норме коју прописује експлицитнија од претходне.

(б) За разлику од израде теоријских оквира синтаксичке проскрипције, што би, дакле, припадало претходно поменутом кругу проблема, питање теоријских оквира синтаксичког описа из којег се изводи књижевнојезичка норма, представља засебно питање. У оптималном случају синтаксички опис остварује се у целовитом и конзистентном теоријском синтаксичком моделу максималне експланаторне снаге. Реалност је ипак друкчија, нешто због чињенице да идеалних лингвистичких модела нема, нешто због чињенице да су релативно боље разрађени лингвистички модели често појмовно-терминолошки толико сложени да нису погодни за примену у опису који не би био намењен само ужем кругу лингвиста, а није неважна ни лингвистичка традиција одређене средине.

Зато се чини реалнијим да се не тежи максимално теоријски конзистентном синтаксичком опису него да се у теоријску основицу описа стави инвентар савремених синтаксичких појмова који су довољно проверени у граматичким описима српског и других словенских језика, посебно они појмови који су ушли у новију српску синтаксичку традицију (обавезна детерминација, кондензација, номинализација, перспективизација, фактивност, прототип итд.). Са друге стране, сваки нови већи синтаксички покушај прилика је да се концептуални инвентар умерено прошири и неким новинама, пре свега онима за које се сматра да битније доприносе прецизности и убедљивости синтаксичког описа, поготову ако су се те, условно, новине показале добре у примени на синтаксички опис неког другог словенског језика; нпр. опис синтаксе не само у смеру од синтаксичких структура ка њиховим функцијама, него, комплементарно, и у смеру од семантичких и прагматичких категорија (модалност, темпоралност, персоналност и др.) ка структурама којима се ти садржаји реализују, тзв. семантичка синтакса, или функционална синтакса и сл.

(в) Основни језички корпус синтаксичког описа, како је то уосталом, углавном примењено у најбољим словенским синтаксама, пољској и чешкој, а делимично и у руској, чине примери које дају сами аутори на основу своје језичке компетенције, а које верификују рецензенти и сви који у току рада или по његовом завршетку мање или више посредно могу на то да утичу. Секундарни извор грађе били би примери из лингвистичке литературе, али и поједини посебно илустративни примери из белетристике, и појединих функционалних стилова српског књижевног језика.

У погледу корпуса за опис појава које спадају у проблеме синтаксичке књижевнојезичке норме, аутори Синтаксе би се у већој мери морали ослонити на постојећу литературу (језички саветници, чланци у часописима и сл.)

Ако би се прихватила концепција о изради Српске синтаксе у две фазе, у другој (тј. у другом, знатно проширеном издању, или у сасвим новој али обимнијој Синтакси) проценат ауторских примера могао би бити сразмерно мањи него у првој, а проценат грађе ексцерпираних из дела која репрезентују различите функционалне стилове сразмерно већи.

(г) Однос према постојећој синтаксичкој традицији (теоријској, дескриптивној, нормативистичкој) такође је важно обележје сваког синтаксичког описа и проскрипције. Оно што је о томе речено у вези са питањем теоријских оквира Синтаксе важило би углавном и за остало. То значи да се чини упутним избегавање свих излишних иновирања у терминима, класификацијама и сл., ако постоје решења са чвршћом традицијом која су, пре свега, експланаторно довољно прецизна и убедљива. Где год је задовољен критеријум адекватности описа језичкој стварности, питање саме форме описа је релативно мање важно и ту се традиција може боље сачувати. Али као што се сам објект синтаксичког описа у целини временом мења па тражи да изнова буде предмет истраживања, тако се мењају и проблеми синтаксичке нормативистике. И ту би опет било најупутније не напуштати традицију ако за то нема убедљивих разлога (нове тенденције у синтакси, нова, боља објашњења познатих проблема у нормативистици итд.).

(д) Опредељење за претежну усмереност на презентацију у Синтакси сасвим нових истраживачких резултата, или опредељење превасходно за синтезу најбољег што је до сада урађено у новијој

српској синтакси зависиће умногоме од тога да ли се прихвата концепција израде синтаксе у две фазе (прва, сажетија, и друга, на основу прве, шира Синтакса) или се прихвата опредељење за израду Синтаксе у једној фази, са могућношћу каснијих прерађивања у следећим издањима. У оба случаја очигледно је да је од пресудног значаја време које је ауторима на располагању, али у сваком случају Синтакса би у знатној мери морала да буде синтетичког типа. Више времена за израду и више простора за сам опис природно би дали ауторима прилику да изнесу у већој мери оригиналне истраживачке резултате.

(ђ) Степен издиференцираности синтаксичке норме у оквирима појединих функционалних стилова у великој мери зависи од степена експлицитне проскриптивности Синтаксе. Ако се за нешто каже да се не препоручује понекад се мора додати да је у неком другом функционалном стилу исти облик уобичајен. Али писати синтаксу која би била истовремено и нормативна синтакса и синтаксичка стилистика - без дужих припрема не изгледа изводљиво. Са друге стране, извесни елементи синтаксичке стилистике су неизбежни у свакој синтакси која макар и сажетом обиму претендује на експлицитну проскриптивност.

(е) Концепција савремене српске синтаксе може бити одређена и разним другим критеријумима, нпр. типолошком, ареалном, компаративном или неком другом карактеризацијом савремене српске синтаксе као допунском у односу на основну лингвистичку информацију у Синтакси. С обзиром на основну намену планиране Српске синтаксе чини се најрационалнијим да се ти могући допунски аспекти, бар из првог њеног издања изоставе. То не би било сметња са се исти текст у другој прилици искористи и за опис српске синтаксе у типолошком светлу, према другим словенским језицима, или на неки други начин.

СРПСКА СИНТАКСА. 1. (Синопис)

I УВОД

II ОД ФОРМЕ КА САДРЖАЈУ НЕЗАВИСНЕ РЕЧЕНИЦЕ

1. ОПШТЕ НАПОМЕНЕ о граматичким облицима независне реченице:
Реченица као синтаксички облик. Делови реченице. Граматички облици као носеоци семантичких и комуникативних садржаја.

2. ПРЕДИКАТ И ГЛАГОЛСКА ГРУПА. Синтетички и аналитички предикат, глаголски и именски предикат, општи и декомпоновани предикат,, координација и субординација у предикату, валентност.

3. ИМЕНСКА ГРУПА.

3.1. СТРУКТУРА ИМЕНСКЕ ГРУПЕ. Основна (нуклеусна) и развијена ИГ. Линеаризација у ИГ. Координација и субординација.. Прономинализација.

3.2. ИМЕНСКЕ ГРУПЕ КАО РЕЧЕНИЧНИ ЧЛАНОВИ ИЛИ ЊИХОВИ ДЕЛОВИ. Субјекат. Објекат. Адвербијал. Атрибут. Апозиција. Предикатив.

4. НЕЗАВИСНА РЕЧЕНИЦА КАО СИНТАКСИЧКА ЦЕЛИНА. Основни облици веза између глаголске и именске групе. Валентност и формална структура просте реченице. Рекција. Конгруенција. Основи реченичне парадигматике. Номинализација. Детерминација. Парцелација. Линеаризација. Интонација.

III ОД САДРЖАЈА КА ФОРМИ НЕЗАВИСНЕ РЕЧЕНИЦЕ

1. КОМУНИКАТИВНИ САДРЖАЈИ НЕЗАВИСНЕ РЕЧЕНИЦЕ

- Основне комуникативне функције (номинациона, апелативна /укључујући питања, обраћања, препоруке и сл./, експресивна...)

- Комуникативне структуре (= функционална перспектива и облици њене реализације)

2. СЕМАНТИЧКИ САДРЖАЈИ ГРАМАТИЧКИХ ОБЛИКА НЕЗАВИСНЕ РЕЧЕНИЦЕ

- Начини граматикализовања семантичких категорија:
Модалност. - Персоналност. - Темпоралност. - Аспектуалност. -
Спацијалност. - Дијатеза. - Инструменталност. - Посесивност. - Квалификација. - Квантификација. - Одређеност. - Каузалност. - Интенционалност.

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,
183-175, 187-144/55

Телефакси: 183-175, 182-825

Број: 4

Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

(председнику Владе господину др Радоју Контину)

Поштовани господине Председниче,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инспектирало. Да бисте се што

подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и почетак његовог рада, у прилогу Вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбеђивати увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ће се видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потреба његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видећете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да Вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада Вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Ове редове исписујемо у нади да ћемо у даљем раду имати сталну материјалну подршку ресорних министарстава Савезне Републике Југославије. Разуме се да ћемо Вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

Молимо Вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

Павле Ивић

Слободан Реметић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,
183-175, 187-144/55

Телефакси: 183-175, 182-825

Број: 4
Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ
(председнику Владе господину Филипу Вујановићу)

Подгорица
Јована Томашевића 66

Поштовани господине Председниче,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и

Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и почетак његовог рада, у прилогу Вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашим језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потреба његових корисника у трима републикама него ни уклањање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видјете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да Вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада Вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Из практичних разлога досад смо се у вези с овим питањима обраћали органима Србије више него другим. Пошто је овде реч о дугорочном подухвату који се тиче нашег целокупног језичког, научног, просветног и информативног простора ми очекујемо и Вашу племениту кооперативност и делатно разумевање. Када је реч о Црној Гори и Републици Српској, ми знамо да су могућности осетно мање, али знамо и то да заинтересованост за успешан рад Одбора није мања. Стога Вас молимо да помоћ ресорних министарстава Републике Црне Горе, макар била и минимална, буде уредна како бисмо знали којим средствима располажемо. Разуме се да ћемо Вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоценних средстава.

Молимо Вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

Павле Ивић

Слободан Реметић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакси: 183-175, 182-825

Број: 4

Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ
Министарство за просвјету и науку

Подгорица
Бука Караџића 3/IV

Поштована господо,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и

Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и початак његовог рада, у прилогу вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбеђивати увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашим језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потреба његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видећете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преско набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Из практичних разлога досад смо се у вези с овим питањима обраћали органима Србије више него другим. Пошто је овде реч о дугорочном подухвату који се тиче нашег целокупног језичког, научног, просветног и информативног простора ми очекујемо и вашу племениту кооперативност и делатно разумсвање. Када је реч о Црној Гори и Републици Српској, ми знамо да су могућности осетно мање, али знамо и то да заинтересованост за успешан рад Одбора није мања. Стога вас молимо да ваша стална материјална потпора, макар била и минимална, буде уредна како бисмо знали којим средствима располажемо. Разуме се да ћемо вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

Молимо вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

Павле Ивић

Слободан Реметић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакс: 183-175, 182-825

Број: 4

Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ
Министарство за културу

Подгорица
Његошева 2

Поштована господо,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матници српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и

Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и почетак његовог рада, у прилогу вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потребе његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видећете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Из практичних разлога досад смо се у вези с овим питањима обраћали органима Србије више него другим. Пошто је овде реч о дугорочном подухвату који се тиче нашег целокупног језичког, научног, просветног и информативног простора ми очекујемо и вашу племениту кооперативност и делатно разумевање. Када је реч о Црној Гори и Републици Српској, ми знамо да су могућности осетно мање, али знамо и то да заинтересованост за успешан рад Одбора није мања. Стога вас молимо да ваша стална материјална потпора, макар била и минимална, буде уредна како бисмо знали којим средствима располажемо. Разуме се да ћемо вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

Молимо вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕНИЋ

Павле Ивић

Слободан Ременић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакси: 183-175, 182-825

Број: 7

Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

(председнику Владе господину Милораду Додику)

Бања Лука

Поштовани господине Председниче,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и

уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и Републике Српске поздравили су тај скуп и објаснили помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није ипостигло. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и почетак његовог рада, у прилогу Вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телма бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потребе његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видјете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да Вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада Вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања презетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Из практичних разлога досад смо се у вези с овим питањима обраћали органима Србије више него другим. Пошто је овде реч о дугорочном подухвату који се тиче нашег целокупног језичког, научног, просветног и информативног простора ми очекујемо и Вашу племениту кооперативност и делатно разумевање. Када је реч о Црној Гори и Републици Српској, ми знамо да су могућности осетно мање, али знамо и то да заинтересованост за успешан рад Одбора није мања. Стога Вас молимо да помоћ ресорних министарстава Републике Српске, макар била и минимална, буде уредна како бисмо знали којим средствима располагамо. Разуме се да ћемо Вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

Молимо Вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

Павле Ивић

Директор Института за
српски језик

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

Слободан Реметић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију

српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакс: 183-175, 182-825

Број: 7

Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Савезно министарство за науку, развој и
животну средину

Нови Београд

Лењинов булевар 2

Поштована господо,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што

подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и почетак његовог рада, у прилогу вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потреба његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видећете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Ове редове исписујемо у нади да ћемо у даљем раду имати сталну материјалну подршку ресорних министарстава Савезне Републике Југославије. Разуме се да ћемо вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

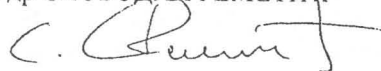
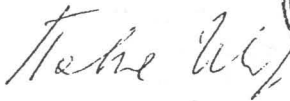
Молимо вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакси: 183-175, 182-825

Број: 7

Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

(председнику Владе господину Мирку Марјановићу)

Поштовани господине Председниче,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и

Републике Српске поздравили су тај скуп и објавили помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и почетак његовог рада, у прилогу Вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потреба његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видјете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да Вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада Вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Ове редове исписујемо у нади да ћемо у даљем раду имати сталну материјалну подршку ресорних министарстава Републике Србије. Разуме се да ћемо Вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

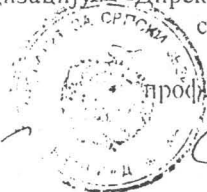
Молимо Вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију — Директор Института за
српског језика српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕНИЋ

Павле Ивић

С. Ременић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,
183-175, 187-144/55

Телефакси: 183-175, 182-825

Број: 7

Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Министарство за информације

Београд
Немањина 11

Поштована господо,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није ипсентирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и

почетак његовог рада, у прилогу вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телма бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потребе његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видјете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Ове редове исписујемо у нади да ћемо у даљем раду имати сталну материјалну подршку ресорних министарстава Републике Србије. Разуме се да ћемо вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

Молимо вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакси: 183-175, 182-825

Број: 7
Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Министарство просвете

Београд
Немањина 26

Поштована господо,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и Републике Српске поздравили су тај скуп и објавили помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и

почетак његовог рада, у прилогу вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потребе његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видећете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Ове редове исписујемо у нади да ћемо у даљем раду имати сталну материјалну подршку ресорних министарстава Републике Србије. Разуме се да ћемо вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

Молимо вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

Павле Ивић

Слободан Реметић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Ђуре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакс: 183-175, 182-825

Број: 4
Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Министарство културе

Београд

Немањина 11

Поштована господо,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и

почетак његовог рада, у прилогу вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно, обезбедити увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потребе његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видеште да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотекe, преко набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Ове редове исписујемо у нади да ћемо у даљем раду имати сталну материјалну подршку ресорних министарстава Републике Србије. Разуме се да ћемо вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоцених средстава.

Молимо вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

Павле Ивић

С. Ремећ

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију
српског језика

Београд

Буре Јакшића 9

Телефони: 181-383, 635-590,

183-175, 187-144/55

Телефакс: 183-175, 182-825

Број: 7
Београд, 11.2.1998.

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Министарство за науку и технологију

Београд
Немањина 26

Поштована господо,

Институту за српски језик Српске академије наука и уметности поверено је обављање стручно-административних послова Одбора за стандардизацију српског језика. Чланство тога тела проистиче из свих релевантних лингвистичких институција на нашем језичком подручју (Србија, Црна Гора, Република Српска) па ће се и његово дугорочно деловање протезати на цели тај простор. Оснивање Одбора индиректно је сугерисано писмом министра културе и министра просвете Републике Србије упућеним Матици српској 21.10.1996. године, када је озваничен, први пут са српским именом, целовит Правопис српског језика. Приручник чији су приређивачи били најкомпетентнији стручњаци за питања правописне проблематике српског језика издала је Матица српска. Ми и овом приликом изражавамо захвалност надлежним државним органима на српском језичком простору што су адекватно подупрли оснивање тако важног стручно-научног тела. Дужни смо такође рећи да је правопис тек врх леденог брега, свакако не најважнији инструмент огромног посла који нас чека. Представници надлежних органа присуствовали су 12. децембра 1997. године у Српској академији наука и уметности свечаном потписивању Споразума о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Представници влада Републике Србије и Републике Српске поздравили су тај скуп и обећали помоћ раду Одбора, на којој се, иначе, ни у једном нашем документу није инсистирало. Да бисте се што подробније упознали са свим документима који прате конституисање Одбора и почетак његовог рада, у прилогу вам достављамо по један примерак сваког од њих. Надамо се да ће у надлежним телима бити људи који ће, колико је то неопходно,

обезбедјивати увид у наш рад и подржавати га у оквиру својих могућности. Из приложених докумената ћете видети колико крупних послова стоји пред нама, који треба да нашем језику и његовом нормалном функционисању обезбеде многе важне елементе. Без тих елемената наш језик не може задовољити не само комуникацијске потреба његових корисника у трима републикама него ни уклапање у међународну комуникацијску заједницу. С том заједницом, на пример, сарађује неколико институција, а на посебно осетљивом терену Савезни завод за стандардизацију.

Из дописа који су председник и секретар Одбора упутили средином јануара корпусу од педесет људи видјете да је Одбор почео да ради. Иако ћемо ми настојати да вам се јављамо тек кад будемо имали значајније резултате, који треба да угледају светлост дана и да буду на располагању свим писменим људима и свим институцијама јавног живота, нарочито у школству, издаваштву и јавним гласилима, сада вам се обраћамо с молбом за минималну материјалну помоћ како бисмо могли покрити реалне трошкове извршавања преузетих обавеза од формирања и уредног ажурирања одговарајуће стручне библиотеке, премо набавке неопходних техничких помагала, затим трошкова радних састанака Одбора и његових осам комисија и разгранате кореспонденције, те телефона и папира до бројних других појединости. Ове редове исписујемо у нади да ћемо у даљем раду имати сталну материјалну подршку ресорних министарстава Републике Србије. Разуме се да ћемо вас на крају сваке године редовно обавештавати о раду Одбора, његовим учинцима и утрошку драгоценних средстава.

Молимо вас и овом приликом да изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Председник Одбора за стандардизацију
српског језика

Директор Института за
српски језик

академик ПАВЛЕ ИВИЋ

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

Павле Ивић

Слободан Реметић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Број 5

16. фебруар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

**ЧЛАНОВИМА ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ПРЕДЛОЖЕНИМ ЧЛАНОВИМА
КОМИСИЈА**

Поштована колегинице/Поштовани колега,

Откако је основан Одбор за стандардизацију српског језика (12. децембар 1997. године), обратили смо Вам се писмено три пута. Ово је писмо бр. 5 (писмо бр. 4 упутили смо, у међувремену, владама СРЈ, РСБ, РЦГ, РСп, као и надлежним министарствима у три републике и у савезној држави, упознајући их с радом и молећи их да Одбор држе у видном пољу и да му помажу колико могу). У прилогу овом допису достављамо Вам белешке са седница четирију комисија (фонологија; школство, администрација, издаваштво и јавна гласила; морфологија и творба речи; односи с јавношћу и решавање неодложних питања), као и прилог колеге Драгољуба Петровића, који је од важности не само за рад комисије чији је он председник него и за све друге комисије.

Верујемо да ћете се и сами уверити да нисмо заћутали после свечаног оснивања Одбора, чију смо прву наредну седницу предвидели тек пошто све комисије прођу кроз фазу конституисања и програмирања рада. Користимо се и овом приликом да замолимо председнике осталих комисија (М. Ивић, И. Клајн, М. Пижурца и А. Младеновић) да закажу конститутивне седнице својих комисија, мада нам је познато да неке од тих комисија увелико раде и без формалног конституисања. Па ипак, нека се и та форма испуни да бисмо знали ко се прихвата рада у комисији. Рачунамо с тим да неће бити колегиница и колега који ће одбити рад у комисијама, а што се тиче конкретног програмског ангажовања, оно се утврђује или ће се утврђивати у комисијама, као и у оквиру факултетских и академијских радних програма, свих оних програма о којима ћемо расправљати и одлучивати на седницама Одбора.

Ми смо Вас већ обавестили да је Одбор још у децембру 1997. године добио три питања. Одговоре су припремили колеге Б. Брборић, И. Клајић и П. Пипер, који су уложили велики труд како би се Одбор првим конкретним учинком представио што је могуће боље. У међувремену стижу и друга питања, у којима се поново траже препоруке у вези с језикословним ситницама, нпр. шта је боље од три термилошке синтагме које се срећу у јавним гласилима: *акционарско друштво*, *деоничарско друштво*, *деоничко друштво*. Људи, наиме, с добрим разлогом, моле Одбор да се определи за једну од те три синтагме како се не би догађало да идентичан појам у стандардном језику има три термина.

У прилогу Вам са задовољством достављамо први, позамашан, учинак, који је такав да открива не само то колико се могу елаборирати три "ситнице" него и то који је и колики мајдан сличних "ситница" за стандардолошко истраживање и нормативно опредељивање. Открива и то да се много шта у језичком стандарду може постићи преко стандардизације ситница, мада, разуме се, пред нама остају капиталне ствари на граматичком и лексикографском пољу, да и не помињемо оно у шта ексциплитно нисмо ни дирнули (терминологије појединих научних дисциплина, струка и "стручица" – у целокупном јавном животу).

Из приложених папира видећете да су се неки људи сами определили да раде у комисијама за које нису били "прелиминарно" предвиђени, а неки су, опет, на молбу појединих председника призвани да се ангажују и изван прелиминарно предвиђених састава.

Премда шире друштвене прилике нису веселе ни у једном кутку нашега језичког простора, надамо се да својим радом на стандардизацији нашег језика можемо дати доприноса њиховом, макар минималном, побољшању, нарочито ако будемо марљиви, одмерени и сарадљиви.

У тој нади срдачно Вас поздрављамо,

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Академик Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

ОДЛУКА

Одлука бр. 1

16. фебруар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

Одбору за стандардизацију српског језика обратило се четворо заинтересованих људи с молбом да им се одговори на три следећа питања, да се реше три "ситнице језикословне":

1. Дејтонским споразумом, на бившем српскохрватском говорном простору, "озваничен је", уз српски и хрватски језик, и трећи *идиом*, такође назван језиком. Тај идиом добио је претпрошле године и свој правопис (1996), *Правопис босанскога језика*, чији је аутор Сенахид Халиловић. По нашем мишљењу, назив *босански језик* неодржив је у српском језику. Молимо Одбор за стандардизацију српскога језика да се изјасни о (не)постојању тог идиома, а нарочито о његовом имену.

2. Пре петнаестак година већи број српских лингвиста, са академиком Павлом Ивићем на челу, препоручио је Радио Београду да тачно време саопштава "сатима", а не "часовима". Та препорука, у своје време, примљена је и са одобравањем и са негодовањем, мада су гласови негодовања, колико се сећамо, били чујнији. Ту препоруку једно време је Радио Београд поштовао, а сада то углавном не чини. Сада је много радијских и телевизијских станица, које према тој језикословној ситници имају неједнак став. Може ли се Одбор за стандардизацију српског језика или нека од његових комисија изјаснити о тој ситници, узимајући у обзир својевремене аргументе, с евентуалним и друкчијим приступом, како бисмо се почели навикавати на реаговање Одбора и на хроничне и на акутне језичке теме?

3. Познато је да је стари хебрејски језик био мртав, али и то да га савремена јеврејска држава, звана Израел, већ пола века успешно оживљава, називајући га изворно *иврит*. Како тај језик треба именовати у српском: *иврит*, *јеврејски* или *хебрејски*, или како друкчије?

Молбу су потписали просветни надзорници Анђелка Петрићевић, Милена Дорић и мр Јово Вуксановић, као и Радојко Гачевић, саветник министра просвете, који напомињу да "решавање језикословних ситница, по нашем мишљењу, не треба одгађати".

Дајемо сва три одговора, с нормативним препорукама:

1. Најпре следи одговор на питање о називу трећег језика (трећег језичког стандарда, још у настајању) на подручју Босне и Херцеговине. Тај одговор, једини у овом случају, биће сасвим једнозначан.

1.0. Кад је реч о називу трећег језика у Босни и Херцеговини, признатог и Дејтонским споразумом (признатог имплицитно, онде где је реч о доношењу тог споразума – на четири језика, на *босанском* [Bosnian], хрватском [Croatian], енглеском [English] и српском [Serbian]), у српскоме језичком стандарду, за именовање тог идиома, може се препоручити само атрибут *бошњачки* (*Bosniac*).

Очигледно, назив језика неопходно је ускладити с именом новопризнатог народа (*Бошњаци/Bosniacs*), јер нема разлога да у српском језику име тог народа и назив његовог језика буду у раскораку, који уноси забуну и изазива оправдану забринутост.

Образложење

1.1. Оба придева (атрибута, ктетика), *босански* и *бошњачки*, у складу су с творбом речи у српскоме језичком стандарду. Оба стоје у вези с топонимом (називом места, области, територије) *Босна*, којем претходи истоветан хидроним (назив водотока) — (река) *Босна*, односно с етницима (називима становника села, градова, области) — *Босанац* (досад јако чест, искључиво са завичајним, "земљачким", значењем) и *Бошњак*. Реч *Босанац* изведена је од морфеме *Бос(а)н* + суфикс *-ац*, а *Бошњак* од *Босн* + суфикс *-јак*. И *Босанац* и *Бошњак* често се јављају као презимена миграната из Босне у друге пределе.

1.2. Оба придева могу стајати уз именице, *бошњачки* ређе (нпр. *босанске планине*, *босански градови*, итд., али, однедавно, *бошњачки народ* а, у складу с овом препоруком, и *бошњачки језик*). Током рата који је вођен у Босни и Херцеговини у раздобљу 1992–1995. политичке снаге и интелектуалне елите у делу становништва БиХ одлучиле су да се муслимани/Муслимани — које је бивши атеистички режим завршних 60-их година овог века прогласио *народом*, што је за последицу имало и правописну интервенцију у тадашњем српскохрватском језику (*Муслимани*) — прозову *Бошњацима*. С обзиром на социолингвистички распад српскохрватске (стандардно)језичке заједнице, те исте снаге сматрале су да муслимани/Муслимани/Бошњаци не могу задржати назив *српскохрватски језик*, који су, и пре распада бивше СФРЈ и пре рата, одлучно одбацили Хрвати, а за њима, мање одлучно, и — Срби (Законом о службеној употреби језика и писама, "Службени гласник РС", број 45/1991), мада је сложени назив остао у Уставу Републике Србије ("Службени гласник РС", број 1/1990). Још мање су се, у насталим приликама, могли опредељивати за оделите називе — *српски* и *хрватски* (*језик*), без обзира на генезу тог језика.

1.3. Зашто су муслимани/Муслимани/Бошњаци изабрали баш име *Бошњаци*, — није тешко погодити, а није тешко ни у називу језика који су одабрали (*босански*) препознати њихову тежњу ка унитарној БиХ, у којој би владали и они и њихов језик. Аустроугарска је после Берлинског конгреса (1878) покушавала да називом *Бошњаци* и атрибутом *бошњачки* "покрије" све три вере, историје и културе, и све три етно-конфесионалне групације, али то није ишло. Сада је, с

Дејтонским споразумом (1995), та ствар прошла, али с разумљивом редукицијом, тј. са свођењем *Бошњака* на *муслимане*, потомке исламизираних Словена "на овим просторима". Муслимани су, као и њихови хришћански суседи, својевремено, за домаће исламизираних судржављане, заправо суседе, суселане и суграђане, (о)лако употребљавали одредницу *Турци*, мада ти "Турци" нису владали турским језиком, којим су говорили само спољни представници режима и њихови повлашћени домаћи миљеници. Турци су одавно отишли, али су остали засади њихове вере, историје и културе, мада не и њихов језик, осим, наравно, у виду лексичких позајмљеница.

1.4. Муслиманима/Бошњацима не може се, и кад би се хтело, забранити да свој језик, у *своје језику*, зову како хоће, дакле (и) *босански*, као што Словенцима и Словацима нико не брани да свој језик зову, изговарају и пишу изворно, готово једнако (*slovenski*, односно *slovenský*), дакле такорећи свесловенски, што су за Словенце прихватили нпр. и Хрвати, па и Руси (хрв. *slovenski*, рус. *словенский*), али то не важи за Словаке (хрв. *slovački*, рус. *словацкий*). У српском језику, као што је познато, језик Словенаца назива се *словеначки(м)*, а језик Словака — *словачки(м)*, док код нас свесловенски атрибут гласи — *словенски*. Нема, дакле, ниједнога (социо)лингвистичког разлога да се стандардни језик данашњих муслимана/Муслимана/Бошњака — који је изворно варијанта *српскога стандардног језика* (данас с нешто уочљивих хрватских украса, махом у лексици и стилистици, и с новом бујицом турцизама, која, с пуном обновом фонеме *х* и где јој јесте и где јој није по етимологији место [нпр. *аждаха*, *худовица*], продире у трећи, бошњачки, језички стандард) — назива *босанским језиком*, не барем у оном језику што, након распада српскохрватске стандарднојезичке заједнице, (п)остаје српски. Назив *српски језик* и његова службена употреба уставне су категорије (Устав СРЈ, Устав РЦГ, Устав Републике Српске), поближе одређене у два републичким законима (Закон о службеној употреби језика и писама, у Србији, и Закон о службеној употреби језика и писама, у Српској).

*
* *

Кад је посредни нормативна употреба речи *сат* и *час*, ствар није, ни изблиза, тако једноставна.

2.0. Обе те речи, и *сат* и *час*, могу се и морају употребљавати у српском језичком стандарду, али је могуће и њихово редовно значењско разликовање, тачније — значењско *уразличавање* (семаптичко диференцирање).

Тако је лексему *сат* пожељно употребљавати у два термилошка значења (а. *справа за мерење времена* и б. *60-минутни временски одсечак*), а лексему *час* у свима осталим, иначе веома бројним, значењима. Међу њима су и два термилошка, у синтагмама *школски час* и *полицијски час*, при чему се атрибут *школски* у првој синтагми може, без неспоразума, изоставити. Лексема *час* у значењу *60 минута* може се

допустити у административном стилу, којем и припада саопштавање тачног времена после 12 сати, дакле оних између 13 и 24, где су *часови*, макар били мање економично решење, у чешћој употреби него *сати*.

Образложење

2.1. Обе речи, и *час* и *сат*, потпуно легитимно живе у српском језичком стандарду, при чему је значењско поље речи *час* много шире, искључиво временско, са значењима која обично нису прецизно одређена. Напротив, она су неодређена и разуђена, али у апстрактном, (искључиво) временском смеру.

2.2. Реч *сат* стара је *позајмљеница*, потпуно уклопљена у српски језички систем, и стандардни и супстандардни, док реч *час* припада свесловенском лексичком корпусу, али је њено значењско поље сувише расуто, те стога она није подесна за потпуно разговетно, (готово) једнозначно термилошко одређење. Реч *сат* сасвим је подесна за два термилошка значења: а. *справа за мерење времена*, често с атрибутима *ручни/цепни/зидни* (у множини *сатови*), где јој је мање подесан конкурент *часовник*, иначе књишка творевина, и б. *најважнија свакодневна временска јединица*, потпуно одређеног значења, јединица која траје 60 минута и завршава се у тренутку када истекне 60. минут (у множини *сати*).

2.3. Реч *час* такође се јавља у термилошким значењима, нарочито у синтагмама *школски час* (обично 45 минута) и *полицијски час* (више сати, обично ноћних, где је незамењива), док као замена за *сат* (у значењу 60-минутне временске јединице) — припада административном стилу, нарочито у свечаном саопштавању времена после 12 *сати* (нпр. 13 *часова*, 24 *часа*), дакле у књишком начину изражавања. Ни ту није нарочито подесна, али јесте подношљива, док је у колоквијалном стилу заправо искључена (*Колико је сати?* — Пет [је *сати*] и *десет* [минута], а не *Колико је часова?* — Пет [је часова] и *десет* [минута]!).

2.4. Значењско поље лексеме *час* — која у различитим словенским језицима има различита значења — преоптерећено је *разноликим* (истосмерним, апстрактним) временским (не)одређењима:

а) временска јединица неодређеног трајања = *трен(утак), момен(а)т* (нпр. *У први нас час не препознаше*);

б) време, доба уопште (нпр. *касни часови, вечерњи часови*);

в) време одређено за какав рад или провод (нпр. *Часове одмора обично проводим код куће, Часови музике много јој пријају*);

г) у бројним фраземама (изразима) лексема *час* нема значење 60 минута: *час одлуке, прави час, самртни час, сваки час, (у) зао час*, итд.;

д) временска јединица школске наставе, која обично траје 45 минута, често нешто мање, ређе нешто више (*Данас смо губили два часа*);

ђ) у синтагми *полицијски час* "садржи се", као што смо рекли, више сати, обично ноћних, од пада мрака до зоре.

2.5. *Час* је, као што је речено, свесловенска реч: у словеначком, чешком и словачком језику основно значење ове речи јесте *време*. У руском је основно значење *60 минута*, и ми смо *ово значење* преузели од Руса, али се оно у стварном говору јавног живота никада није потврдило. Штавише, оно је остало искључиво у административном стилу, у његовом најкњишким слоју, као што и саопштавање (тачног) времена после поднева, после 12 сати, припада најкњишким слоју административног стила, па и мишљења. У колоквијалном стилу време се "природно" броји до 12 сати, дакле само до поднева, после чега се поново креће од броја 1 па надаље — до 12 сати ноћу. Осим тога, и бројчаници справа за мерење времена обично имају 12 подељака.

2.6. Вук Караџић у своме *Српском рјечнику* (1818. и 1852. године) у значењу *60 минута* има само *сат*, док му *час* значи искључиво *тренутак*, *тачка у времену*, с примерима: *за час*, *за један час*, *часом*, *час прије* и *малочас*. И тиме се потврђује сазнање да је *сат* старија позајмљеница, и то народна, а *час* у 60-минутном значењу — новија, и то књишка. У вези с тим Вук Караџић полемисао је с Василијем Лазићем, који је у листу "Подунавка", године 1845, објавио чланак *О чистоти и правилности језика србскога*, где на страници 1136 пише: "*Саат* или *сахат* је турски, а србски *час*." Вук је у раду *Писма о српском правопису*, у Бечу, 1845, на страници 46, на то јасно и категорично реаговао: "*Час* није *сахат* него само њеко врло мало *вријеме*. [...] Само за оне ријечи може г. Лазић, и сваки други, по правди казати да су *српске* или *српски* то и то да значе, које народ наш у језику своме заиста има и у ономе истоме значењу говори, а ко год то каже за ријечи, којијех у српскоме народном језику или нема никако или друго што значе, онај *на срамоту своју читатеље вара и језик наш замршује и квари*."

2.7. Семантичко поље речи *сат* знатно је уже и своди се обично на ова два значења:

а) справа за мерење времена (*Купио сам ручни сат јапанске марке "Сеико"*);

б) двадесетчетврти део дана, тј. 60 минута (*Колико је сати? — Два и петнаест; Колико је трајала представа? — Више од три сата. Итд.*).

Истина, понекад се, али ретко, за значење а) употребљава синоним *часовник*, из којег се изводи *мајстор за поправке*, тј. *часовничар* (у колоквијалном стилу *сајџија* уместо изворног облика *сахатџија*, у којем је фонема *х* замењена фонемом *ј*, а испала је секвенца *ат*). Ни *часовничар* ни *сајџија* нису нарочито срећна решења, али нам једино она стоје на располагању. Међутим, мада *часовничар* поправља само *сатни механизам*, никад се није ни помишљало на то да се томе механизму придружи атрибут *часовнички*. (Најзад, о могућим, бољим, решењима, усклађеним с "привилегованим" *сатом* [као "времемером"], као што би нпр. могли бити *сатар* или *сат[ов]ничар*, никад се није размишљало.)

2.8. Реч *сат* примили смо посредством Турака, али је она арапског порекла, попут неких других речи, као што су нпр. *кафа*, *алат*, *цеп*, *алкохол*, *кусур*, неизоставних у српскоме језичком стандарду.

2.9. "Лепоти" и "чистоти", тј. делотворности, српскога језичког стандарда нимало не смета реч *сат*, која је у наш језик савршено уклопљена — и фонолошки, и морфолошки, и синтаксички. Реч *сат* није ни боља ни гора од толиких других, домаћих или позајмљених, макар јој чит квалитет био у томе што је кратка попут низа других: *час, рат, лад, рад, пак, лак, мак*, итд. Она припада живом народном и стандардном говору широм Србије, Црне Горе и (Републике) Српске, као и у другим крајевима у бившој СФРЈ и свету где живе говориоци српскога језика.

2.10. Реч *час*, наравно, крепко живи у већини других значења, а прибегавање лексеми *сат* у два важна значења не подразумева да се сложенице *једночасовни, петочасовни, осмочасовни* итд. морају аутоматски замењивати сложеницама *једносатни, петосатни, осмосатни* итд., нити пак да се други део полусложенице *киловат-час* мора заменити. А кад су посреду фраземске синтагме *у добар час, у зао час, у прави час*, лексема *час* у њима јесте незамењива. (Не може се нпр. рећи: *Стигао је у [добар, зао или прави] сат.*)

*
* *
*

3. Ни на треће питање, у вези с називима језика јеврејског народа, *јеврејски/хебрејски/иврит*, није могуће говорити у сасвим једнозначним категоријама, нити је могуће на то питање одговорити кратко и одсечно.

3.0. Оба придева, *јеврејски* и *хебрејски*, легитимно коегзистирају у српскоме језичком стандарду, али се само *хебрејски* досад везивао за језик. Везивао се првенствено у значењу — *језик старих Јевреја*, којим су писани Стари зав(ј)ет, Талмуд и други јеврејски верски списи, а ређе се јављао у значењу везаном за религију (*јудаизам*) и културу јеврејског народа. Ти списи и њихова богослужбена употреба кроз векове омогућили су да се још у прошлом столећу јави покрет за оживљавање мртвог језика. Тај покрет имао је успеха: оживели језик успостављен је као службени језик јеврејског народа у његовој новој (обновљеној) држави, названој *Израел*, основаној после Другога светског рата.

Мада је посреду језик који није имао природног развоја, *древни хебрејски* и *савремени хебрејски* језик *један су ентитет (једно биће)*, *један језички систем*, и у лингвистичком и у социolingвистичком смислу. Истина, потоњи је обогачен низом иновација примерених савременом животу и потребама нације, народа и државе Израел. Међутим, није било нити има разлога да евентуалном употребом синтагме *јеврејски језик* успостављамо двојезичност које нема, јер се и у Израелу под изразом *иврит* разуме и одумрло и оживело језичко биће, разуме се, дакле, један језик. Томе бићу и у српскоме језичком стандарду припада један назив — *хебрејски језик*.

Придев *јеврејски* остаје на своме месту (на својим местима) — у споју са свиме другим што се односи на јеврејски народ, његову историју и културу, моћ и утицај у савременој светској привреди и трговини, науци и политици, укључујући понекад и веру и државу, па и језик (шпр. *јудаизам* је уобичајени назив за *јеврејску религију*; Јапан и *Израел* званични су називи двеју савремених држава, али се прва понекад назива Земљом излазећег сунца, а друга *Јеврејском државом*, *хебрејски* је не само древни *јеврејски језик* него и савремени службени језик у Израелу).

Што се тиче изворног облика *иврит*, он нам као термин није потребан, јер не означава ништа што не би било исказано изразом *хебрејски (језик)*. То не значи да писци и путописци немају право да га употребе као стилски обележен синоним, за постизање локалног колорита, онако као што понекад кажемо *кастиљански* (за шпански језик) или *фарси* (за персијски).

Образложење

3.1. Придеви *хебрејски* и *јеврејски* истога су порекла (од грчког *Hebráios*), али су у наш језик стигли различитим путевима и с различитим значењем. Њихов међусобни однос сличан је односу између придева *бетлехемски* и *витлејемски*, од којих првонаведени нема потврде у српскоме књижевном језику, а камоли у језичком стандарду. Међутим, придев *хебрејски* одавно је примљен ученим путем, преко немачког *hebráisch*, да означава првенствено језик којим су писани Стари зав(ј)ет, Талмуд и други верски списи старих Јевреја, а ређе се употребљава за њихову религију и културу. Облик *јеврејски* дошао је усменим путем са средњогрчким изговором (без *х* и са *в* уместо *б*); употребљава се као етнички придев према именицама *Јевреј(ин)*, *Јеврејка*. Као назив језика није употребљаван, будући да су Јевреји донедавно говорили или језицима земаља у којима су живели или *јидишом* (јеврејсконемачким), односно *ладином* (јеврејскошпанским). Ипак, у наше време ситуација се изменила. Јидиш и ладино практично су изумрли, а међу Јеврејима јавио се покрет за оживљавање мртвог хебрејског (још од почетка XIX века, а поготову по досељавању циониста у Палестину), и он је данас државни и говорни језик у Израелу.

3.2. О устаљености термина *хебрејски* у нашој лингвистичкој литератури сведоче, између осталог, *Мала енциклопедија* Просвете (под одредницом *Јевреји*), *Кембричка енциклопедија језика* Дејвида Кристала (Нолит, Београд 1997: "Индекс језика" на стр. 455 показује да се термин *хебрејски* јавља на тридесетак места у књизи, док нема термина *јеврејски* нити *иврит*) или студија Ранка Бугарског *Језици* (III издање Београд 1997: види посебно на стр. 18 и 72–73). У прилог облику *хебрејски* говоре и изведени термини *хебраизам* (позајмљеница из хебрејског језика, а у другом значењу верско, морално или филозофско учење старих Јевреја), *хебраиста* (стручњак за хебрејски језик или културу), *хебраистика*, *хебраистички*. Речници нам у овом погледу, нажалост, нису од велике

помоћи јер речник Матице српске, довршен пре више од двадесет година, дефинише *хебрејски* као придев "који се односи на Хебреје, јеврејски, жидовски" а лик *Хебреји* даје као синоним за облике Јевреји или Жидови, што може делимично важити за употребу у Хрватској, али никако у Србији, Црној Гори и Српској. Вујаклијин *Лексикон страних речи и израза* (Београд 1991. године) нема одредница *хебрејски* и *јеврејски*, а има *иврит*, с дефиницијом "модернизовани хебрејски језик, службени језик у Израелу".

3.3. Непостојање облика *Хебреј(и/н)* у Србији, Црној Гори и Српској није сметња за употребу придева *хебрејски*. Наиме, без обзира на своје накнадно "васкрсавање" после вишевековне паузе, хебрејски се и данас, због недовољно живих комуникација с Израелом, схвата претежно као мртв или бар као класични језик (нпр. на богословским факултетима, где се изучава напореда с грчким, латинским и старословенским). За мртве језике, подударност између њиховог назива (лингвонима) и имена народа (етнонима) није неопходан канон. Примера ради, језик којим су говорили стари Римљани називамо *латински*, старе Грке често називамо Хеленима (Јелинима), али се придев *хеленски* (*јелински*) готово никада не примењује на језик; најзад, лингвониму *санскрит* не одговара име народа.

3.4. За израз *иврит* треба учити да је по врсти речи именица. Именички називи обично постоје само за мали број егзотичних језика, нпр. *урду*, *африканс*, *свахили*, док иначе велику већину језика означавамо придевским називима на *-ски*. Ти називи се редовно употребљавају и као именица (нпр. *Руски* је леп језик; То је превод с *француског* на *српски*), док обрнуто није могуће. Ако би се *иврит* редовно употребљавао, било би неопходно сковати и назив *ивритски* (уп. санскрит – *санскритски*). Али, како је горе речено, не би требало да *иврит* има терминолошки статус у српском језику, јер, поред назива *хебрејски*, употреба и другог назива истог језика могла би изазивати само забуну.

3.5. У језику српске књижевности, као и у супстандардном језичком изразу, понекад се срећу и турцизми *Чифутин/Чивутин*, *чифутски/чивутски*. Они данас имају пејоративну конотацију, врло ретко се јављају у савременом језику, и као изразито супстандардне лексеме не долазе у обзир за лингвистичку терминологију.

Изрази *Жидов* и *жидовски* постоје, напореда с другима, и у другим словенским језицима (руском, пољском, бугарском и др.). Мада су етимолошки везани за јеврејску религију (јудаизам), или баш зато, они се у речницима појединих словенских језика означавају као застарели или погрдни (пејоративни). У хрватском језичком стандарду ти су називи нормативни, док се називи Јевреји и јеврејски жигошу као србизми. Називи *Жидов* и *жидовски* у српском језику, књижевном и супстандардном, ретка су појава, везана за публикације из раздобља српско-хрватске стандарднојезичке симбиозе, коју је обележавала употреба назива *српскохрватски језик*. Наводимо их као сведочанство о слојевитости језичког феномена, који нуди доста посла за стандардизацију.

3.6. Кад су посреди Јевреји, ни у нашим ни у другим словенским и несловенским језицима нема склада међу називима припадника народа, њихове државе и језика (срп. *Јевреј*[(и/н); *Израел*, *хебрејски*; рус. *евреј*[и]; *Израиљ*, *иврит*; пољ. *Zyd*[zi] и *Hebrajczy*[k/ci], посебно за данашње и за старе Јевреје, *Izrael*, *hebrajski*; енгл. *Jew*[s], *Israel*, *Hebrew*; нем. *Jude*[n], *Israel*, *hebräisch*; фр. *Juif*[s], *Israel*, *hébreu*). Склад међу таквим одредницама привилегија је срећнијих народа, првенствено у Европи (*Француз*[и], *Француска*, *француски*; *Мађар*[и], *Мађарска*, *мађарски*; *Поља*[к/ци], *Пољска*, *пољски*; *Рус*[и], *Русија*, *руски*).

У српском књижевном језику, до обнове државе Израел, употребљавао се облик *Израиљ* (са и и љ), оверен и у књизи каква је Нови завјет, објављен први пут, у преводу Вука Караџића, 1847. године. Међутим, у савременом језичком стандарду учврстио се западноевропски облик *Израел*, док облик *Израиљ* остаје у Светом писму као сведочанство о томе да књижевни језик и стандардни језик не морају бити подударни ни кад је реч о позајмљеницама из класичних језика (*Јелини/Хелени*, *Омир/Хомер*, *клир/клер*, *символ/симбол* и многи други слични парови). Неке од тих дублета могле су се избећи да је било правремене бриге о стандардизацији књижевног језика. Накнадно исправљање тежи је посао, који не мора увек дати најбоље резултате, јер није лако ломити језичке навике ни онда кад је то пожељно и оправдано.

Плурализам назива везаних за Јевреје сличан је мноштву назива везаних за Србе, њихове државе и њихов језик. Није тешко доказати да су српски језик преузели и други, мењајући му назив или му додајући свој, уз настојање да се властитим моделом стандардизације постигну и радикални изванјезички циљеви. Није тешко доказати ни то да су се многи Срби, и силом и милом, претопили у друге народе, или су се деноминирали, што је повезано с проверавањем, идеолошким омамљивањем, губљењем језика или државе. Претопили су се и деноминирали и многи Јевреји, али је верска самозаштита многих од њих допринела очувању свести о народној припадности и омогућила обнову и језика и државе кад се за то указала прилика. Називи држава на данашњем говорном простору српског језика (СР Југославија, Република Србија, Република Црна Гора, Република Српска, па и *Босна и Херцеговина*, чији је други ентитет добио назив Федерација *Босна и Херцеговина*, с носећим својим делом који је истоветан с називом међународно признате целине) — нуде разлоге за социолингвистичку забринутост, коју ни накнадна стандардизација (тј. рестандардизација) неће моћи лако отклонити.

*
* *
*

Супротно неким очекивањима која полазе од друкчијих претпоставки, стандардизацијом се ништа не забрањује нити укида, а још се мање "спаљује" оно што постоји у људским главама и њиховим језичким творевинама, запамћеним у књигама, часописима и новинама, на целулоидним тракама, дискетама и компактним дисковима. Њоме се само утврђује одговарајући распоред језичких јединица у јавној употреби,

особито оној којој се придружују придеви *званична, службена* (употреба језика). Забранама би се могли постизати слабији учинци него аргументованим препорукама, јер огрешење о језичке норме, за разлику од кршења законских, не повлачи санкције. Међутим, особе које се одликују познавањем и поштовањем језичких норми могле би, у бољим друштвеним приликама, стицати више јавног угледа и других погодности, као, уосталом, и другде, нарочито у развијенијем свету.

*
* *
*

Одговоре су припремили Бранислав Брборић и Иван Клајн, чланови Одбора за стандардизацију српског језика, и Предраг Пипер, члан Комисије за синтаксу.

*
* *
*

Предлог одлуке прихваћен је на седници Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања 13. фебруара 1998. године. Одлука ће бити упућена члановима Одбора за стандардизацију српског језика и оснивачима Одбора. Објавиће је часопис *Језик данас*, у складу с Пословником Одбора.

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања**

Ком-7, бр. 1

16. фебруар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

Б Е Л Е Ш К А

**с прве седнице Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних
питања (13. фебруар 1998. године)**

Први званични састанак ове комисије одржан је у петак 13. фебруара 1998. године, са следећим дневном редом:

1. Усвајање одговора на три питања упућена Одбору још у децембру 1997. године (*босански, бошњачки; час, сат; иврит, хебрејски, јеврејски*);

2. Текућа питања.

Комисија се састала у пуном саставу. Њени чланови пратили су рад на утврђивању садржаја одговора на три постављена питања, тако да су на овој седници, уз неколико мањих корекција, усвојени понуђени одговори као прва одлука Одбора, која ће се појавити у виду препоруке јавности у првом наредном броју часописа *Језик данас*.

На састанку је такође разматран досадашњи рад Одбора, односно његових комисија. Том приликом утврђен је и садржај писма бр. 5. члановима Одбора, размотрене су белешке с конститутивних седница трију комисија и изражено је задовољство што је рад комисија успешно отпочео.

Одлучено је да се одговори упуте свим члановима Одбора и председницима комисија који нису чланови Одбора, као и издавачу часописа *Језик данас*.

Одлучено је такође да се ова белешка упуте свим члановима комисија, с другом белешкама у прилогу оним члановима чије су комисије одржале конститутивне седнице. Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања захваљује се председницима комисија које су одржале седницу и њиховим члановима. Истовремено молимо чланове преосталих комисија да присуствују седницама својих комисија када оне буду заказане.

С поштовањем,

Прилог:

Белешка с конститутивне седнице
комисија за фонологију, морфологију
(+1) и школство (+3)

СЕКРЕТАР ОДБОРА

Дан. Ђорђевић
Бранислав Ђорђевић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања**

Ком 7, бр. 2

16. фебруар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

Господин **МИЛЕНКО ВАСИЋ**, уредник
часописа "Микро"

11040 БЕОГРАД
Пожешка 81а

Поштовани господине Васићу,

Захваљујемо се на Вашим текстовима у часопису "Микро" у којима сте изразили задовољство оснивањем Одбора за стандардизацију српског језика и наду да ће Одбор бити од помоћи у изградњи рачунарске терминологије. Ваћ смо Вас усмено обавестили да Вас је Комисија за школство, администрацију, издаваштво и јавна гласила именовала за свог члана на седници од 26. јануара 1998. године. Белешку с тог састанка већ смо Вам доставили, а у прилогу овог дописа достављамо Вам и претходне документе Одбора како бисте се упознали с почецима рада Одбора и других комисија.

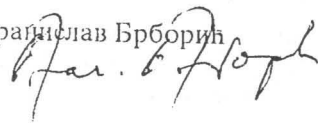
Захваљујемо Вам се на спремности да својим знањем помогнете раду Комисије за школство, администрацију, издаваштво и јавна гласила, у чије сте чланство ушли.

С поштовањем,

Прилози: 7

СЕКРЕТАР ОДБОРА

Бранислав Брборић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања**

16. фебруар 1998. године
Београд, Буре Јакшића 9
Телефони: 183-175, 181-383, 635-590
Телефакси: 183-175, 182-825

Милорад Телебак

Бања Лука

Симе Шолаје 8

Поштовани господине Телебак,

Са задовољством Вас обавештавамо да сте изабрани за члана
Комисије за стандардни језик у школству, администрацији и јавним гласилима,
Одбора за стандардизацију српског језика.

Како сте и раније упознати са свим документима који прате оснивање
Одбора и њихових комисија, укључујући и белешку с двеју последњих
конститутивних седница комисије чији сте члан и уводно излагање њеног
председника, проф. др Драгољуба Петровића, очекујемо Вашу плодотворну
сарадњу, као и праћење и истраживање стандарднојезичких прилика на Вашем
подручју.

С поштовањем,

Проф. др Слободан Реметић
члан Комисије за односе с јавношћу
и решавање неодложних питања

Иновирана верзија

**САСТАВ ПОЈЕДИНИХ КОМИСИЈА ОДБОРА
ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

1. **Комисија за фонологију:** Павле Ивић, **Јелица Јокановић**, Бранислав Остојић, Драгољуб Петровић, Љиљана Суботић и Милорад Телебак, а у том оквиру за акценатски речник: Милан Драгичевић, Мирослав Николић и Слободан Реметић;
2. **Комисија за морфологију и творбу речи:** Живојин Станојчић, Рајка Биговић-Глушица, Иван Клајн, Весна Ломпар, Слободан Марјановић, Мирослав Николић, **Милица Радовић-Тешић**, Радоје Симић, Љиљана Суботић, Божо Ћорић и Милан Шипка;
3. **Комисија за синтаксу:** Милка Ивић, Ивана Антонић, Душка Кликовац, Јасна Московљевић, Владислава Петровић, Предраг Пипер, Љубомир Поповић, Милорад Радовановић, Стана Ристић и **Срето Танасић**;
4. **Комисија за лексикологију и лексикографију:** Даринка Гортан-Премк, Иван Клајн, Драгана Мршевић-Радовић, Мирослав Николић, **Ђорђе Оташевић**, Мато Пижурица, Рајна Драгићевић, Егон Фекете и Милан Шипка;
5. **Комисија за праћење и истраживање правописне проблематике:** Мато Пижурица, Вељко Брборић, **Јово Вуксановић**, Милорад Дешић, Јован Јерковић, Божо Ћорић, Миодраг Јовановић, Бранислав Остојић, Бранко Савић, Јелица Стојановић;
6. **Комисија за историју језичког стандарда:** Александар Младеновић, Бранислав Брборић, Славко Вукомановић, Милош Луковић, Милорад Пуповац, Светозар Стијовић, Божо Ћорић и **Бранкица Чигоја**;
7. **Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања:** Павле Ивић, **Бранислав Брборић**, Новица Петковић, Слободан Реметић и Драго Ђупић;
8. **Комисија за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима:** Драгољуб Петровић, Недељко Богдановић, Маринко Божовић, Вељко Брборић, Миленко Васић, **Радојко Гачевић**, Мирјана Јоцић, Иван Клајн, Милош Луковић, Новица Петковић, Милорад Пуповац, Зорица Радуловић, Радоје Симић, Светозар Стијовић и Милорад Телебак.

П.С. Првонаведени сарадници изабрани су за председнике, а тамније откуцани за секретаре комисија.

Milorad Telebak

Banja Luka, 14.1.1998.

Banja Luka, Sime Šolaje 8

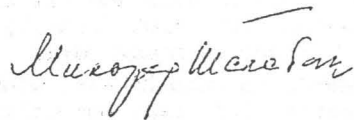
ODBORU ZA STANDARDIZACIJU
SRPSKOG JEZIKA
B E O G R A D

Uvažena gospodo,

Zahvaljujem vam na povjerenju koje ste mi ukazali nudeći mi saradnju u Komisiji za leksikologiju i leksikografiju. U načelu, vrlo rado prihvatam saradnju, ali smatram potrebnim da vas obavijestim da nemam nikakvog leksikološko-leksikografskog iskustva. -Kako se duže od dvije decenije, radeći kao profesionalni lektor u pozorištima, najneposrednije bavim praktičnim problemima standardne akcentuacije i ortoepske norme uopšte, pa i teoretski (upravo sam završio knjigu o našoj standardnoj prozodiji), smatram da bi moj doprinos mogao biti mnogo veći u Komisiji za fonologiju, pogotovu u radu na akcenatskom rječniku. Zato predlažem da u tom smislu izvršite izmjenu u sastavu tih komisija, ako je to moguće.

Želio bih da me obavijestite o vašoj odluci.

S poštovanjem,

P.S.

Ukazujem na grešku u adresi: kućni broj je 8 (ne 38).

21.1.1998.

Poštovani Gospodine Professore,

Obradovala me je u NIN-u objavljena vest o osnivanju odbora za standardizaciju srpskog jezika, ali nisam siguran da se neće opet sve svesti na borbu sa vetrenjačama:

Izgleda da sam pogrešno pretpostavio, da sam sa svedočanstvom o položenoj velikoj maturi dobio dokaz o opismenjenosti, jer se uskoro posle toga pojavio Belićev pravopis. Prilagodio sam svoje pisanje njegovim pravilima, ali to nije značilo da sam konačno savladao pisanje maternjeg jezika, jer se posle ovoga pojavio Pravopis u izdanju Matice srpske i Matice hrvatske, koji me je uverio da ipak nisam sasvim pismen. Sada imamo nekoliko raznih pravopisa. Navodno su svi ovi, kao i raniji, pisani po Vuku - kao "rašamonijada" - ali se ne zna koji od njih da prihvatimo da bi se dopismenili. Očigledno su jedini pismeni Srbi sastavljači sve novijih pravopisa. Naravoučenije je da se čovek uči dok je živ a ipak umire neuk.

Nesporna zajednička osobina svih tih naših pravopisa je nedosledno pisanje stranih imena: Grčki matematičar Euklid je ostao Euklid a švajcarski matematičar Euler je Ojler; Beirut je Bejrut a Leipzig je Lajpcig; Bruxelles je Brisel ali Utrecht nije Itreht, Böhl je Bel ali Ōzal nije Ezal; Türkiye nije Tirska niti je Ūsküdar Iskidar ali je Nürnberg Nirenberg, dopunjen sa umetnutim ,e', a Düsseldorf je čak Dizeldorf mada blage veze nema sa Rudolfom Dieselom a ni 2 x ,s' ne daje ,z', i da dalje ne nabrajam - kao da im je enleska nedoslednost služila za uzor, jer je po fonetskom englesko-engleskom Websterovom rečniku Beograd Belgrejd a npr. Volgograd ostaje Volgograd. Iz Matičinog rečnika sam saznao da pravopisni znaci i jesu i nisu interpunkcija.

U ovakvu pravopisnu augijasovu štalu odlično se uklapaju radio i televizija sa beogradskim naglaškom ili naglaškom, koji je Jugoslaviju po ukazu preveo u Jugoslaviju pa na isti kalup navlači vunovlačaru, poljoprivredu itd., silujući jezik pri izgovoru. Ovo nije "moravski" naglasak nego je njegova zloupotreba, jer ni jedan Šumadinac neće reći Kragújevac ili Milánovac ali se preko radija i televizije uglavnom čuje Dušanovac i Miljâkovac ili dunavska obala u Zemúnu - pretežno dugouzlazni naglasak obavezno na drugom samoglasniku. Sada se po uzoru na novopečeni decembar uvodi januar. Skoro sva naša višesložna prezimena, naročito vojvođanska, izgovaraju se nakaradno. Redak izuzetak je Maksimović, ali samo kao prezime književnice Desanke. Neka strana imena ili prezimena jedva se prepoznaju zbog novokomponovanog naglaska kao npr. Mopásan, Andersén ili Atila. Nama matorima ovo malo para uši, ali se na omladinu lepi poput posrbljenih anglicizama pa počinje da liči na srpsko izdanje Tuđmanovog novogovora.

Nekada su samo hoteli, bioskopi i trgovci sa špecerajima, kolonijalima, delikatesima itd. rado koristili tuđice, a sada su se pored "trange-frange privrede" i ozbiljna preduzeća pokondirila u kompanije, inženjeringe, holdinge, konsaltinge, marketinge, dizajninge, planinge isl. Najgore je stanje sa novim rečima računarskog jezika, gde oni koji nedovoljno poznaju svoj maternji jezik nemilice posrbljavaju engleske pojmove kao što su rebutovanje, daunlodovanje ili surfovanje po sajberspejsu, a prevod je za nas besmislen, kao npr. "precokuliranje". Digitron je doslovno brojčanik, pod windows se podrazumevaju izlozi a ne prozori pa i piktogrami mogu da budu slike a nikako ikone, jer ni precrtana cigareta kao znak zabrane pošenje nije ikona. Ako se u ovoj oblasti uskoro ne preduzme nešto korenito, barem obavezno pri pisanju udžbenika, stručnih knjiga i naročito članaka, onda će se uvrežiti sadašnji "fahidiotski" rečnik, jer je naš priučeni svet naklonjen pokondirenosti pa mu otmene zviči provajder sajtova nego npr. izlagač podataka ili aplikacija umesto primene. Jedan ranije u Subotici objavljeni srpsko-englesko-nemačko-mađarski rečnik iz ove oblasti davno je prevaziđen a i zaboravljen.

Neko nazovi-međunarodno korišćenje stručnih izraza biće za englesko jezično područje čista utopija, delom i zato što preuzetu stranu reč često netačno vezujemo za pogrešan pojam (bojler, dragstor ili dvosmislena reč sankcionisati), a i jer se do neprepoznavanja razlikuju čak i neki naši i njihovi medicinski izrazi iako imaju isti latinski koren. Ko ne zna engleski, taj neće ni naslutiti da je Sizer = Cezar, Džejn Has = Jan Hus, rašn = ruski. Sve što je na srpskom i bez novokovanih tuđica objavljeno, a zanimljivo je za prevođenje, biće sigurno prevedeno. Mađari čak i za međunarodno korišćene pojmove, kao što su tunel (alagut), kanal (csatorna) itd., imaju svoje reči ali su njihovi vredniji stručni ili naučni radovi ipak u celom svetu poznati.

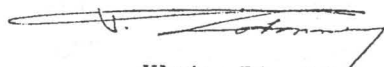
Mi laici ne razumemo zašto mnogi naši stručnjaci za jezike zaziru od novih kovanica, kada ni jedan jezik, pa ni srpski, bez njih ne može da se zamisli. Naš rečnik vrvi od davno uvedenih kovanica koje nikome ne smetaju, pa je neshvatljivo zašto one, prvenstveno korišćenjem postojećih reči, ne mogu da se sroče za nove pojmove iako ih svakodnevni govor prihvata (npr. ložulje, rovokopač, kašikara). Engleski jezik je prepun i besmislenih kovanica, naročito za nove pojmove, koje mi nekritički usvajamo čak i preoblikujući njihove imenice u glagole ili prideve po pravilima naše gramatike, dodajući im srpske nastavke padeža ili glagolskih promena, a kod naših naziva za nove pojmove tražimo dlaku u jajetu.

Pomodarska je pojava da se kod nas pod izvornim pisanjem stranih reči i imena, npr. grčkih, japanskih, kineskih ili mađarskih, pa čak i ruskih, najčešće podrazumeva njihova engleska transkripcija, iako ona ni slučajno nije izvorna: npr. mađarsko prezime Sörös uporno pišemo i izgovaramo kao Soros a ni slučajno ne kao Šereš. Povrh svega engleski jezik za ovu svrhu uopšte nije podesan, jer izgovor samoglasnika nije jednoznačan a jezik ne poznaje suglasnike C, J, Ć, Ž i Đ.

Raspravljalo se kod nas čak i da li je jedinica za merenje vremena sat ili čas - kao Uhr ili Stunde, zaključilo se da je juli jul - kao na ruskom, i izmislilo da se mladoženja oženila a vladika to blagoslovila - i to sve po Vuku, ali je malo kome smetalo što zaslugom samozvanih prevodilaca i fahidota tuđice zagađuju naš jezik napredujući geometrijskom progresijom, pa sad klinici pri pikanju lopte ne ozleđuju cevanicu nego tibiju. Izgleda da se još jedino naš psovački rečnik uspešno opire prihvatanju stranih reči.

Želim Vam da Vam se pridruži puno stručnih istomišljenika da bi zajedničkim snagama spasavali što se još spasiti može.

Pozdravlja Vas s poštovanjem,

Vladan Zdanski

Joško J. Simončić, dr agro-oec. sci.,
dr iuris, dipl.ing.oec., dipl. oec.,
red. profesor univerziteta u penziji
11060 B e o g r a d
Marijane Gregoran 5
24. januara 1998.

Uvaženi gospodin
Pavle I V I Ć
akademik SANU
B e o g r a d

Poštovani gospodine Predsedniče !

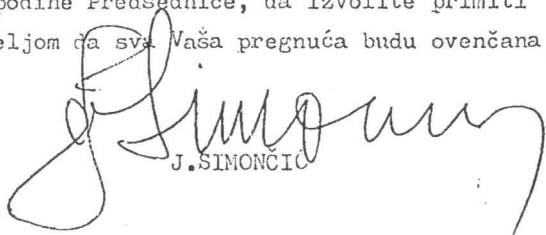
S velikim zadovoljstvom Vam čestitam naimenovanje za predsednika Odbora za stanardizaciju srpskog jezika SANU. Takode Vam želim da i dalje uspešno produžite borbu za čistotu srpskog jezika, obuhvatajući smanjivanje pojave i primene tudica, naročito onih koje se upotrebljavaju s pogrešnim značenjem. Iz gromade takvih reči dozvolite mi da navedem: "insert" iz filma - u značenju "izvadak", mada "insert" znači "umetak"; beogradska "regija" pri čemu lat.reč "regia" znači kraljev dvorac, a oblast je "regio"; naročito zloupotrebljavana latinska reč "promotio" (promotivno putovanje, promocija stvari itd.) primenjuje se u mnogim slučajevima sa različitim značenjima mada je pravilno samo: svečano unapređenje osobe u više zvanje(rang, čin, položaj).

Na zasedanju X skupa Akademije društvenih nauka, održanog 23.avg. 1943.godine, stavljen sam Akademiji na raspolaganje radi sređivanja zbirke reči iz Crne Gore autora dr Pere Šoća, koja je obuhvatala 8.561 listić sa objašnjenjima. Takode sam saradivao tokom skupljanja i obrade materijala za Beličev rečnik, a sredinom maja 1954.godine predao sam Institutu za srpsko-hrvatski jezik SANU "Zbirku reči iz oblasti frigorifikacije" (Rečnik srpsko-hrvatskog književnog i narodnog jezika, knj.I, str.XCVIII, Beograd, 1959).

Imajući u vidu pomenutu zbirku reči napominjem da se u stručnoj literaturi, čak i u udžbenicima za visokoškolce, nepravilno upotrebljavaju pojedine reči iz oblasti hlađenja. Ako se pod pojmom "hlađenje" podrazumeva "odvođenje toplote (tj.snižavanje temperature) do apsolutne nule (K)" onda je pogrešan naziv "Tehnologija hlađenja i smrzavanja prehrambenih proizvoda" jer hlađenje obuhvata i postupak smrzavanja namirnica. Znači da "hlađenje", odnosno bilo kakvo snižavanje temperature do apsolutne nule,obuhvata razne tehnološke postupke:lagano i brzo rashlađivanje (prethlađivanje), zaleđivanje-zamrzavanje, lagano i brzo smrzavanje.

Zahvaljujem se za pažnju koju ste mi posvetili.

Molim Vas, poštovani gospodine Predsedniče, da izvolite primiti izraze mog dubokog poštovanja sa željom da sva Vaša pregnuća budu ovenčana značajnim uspesima.

J.SIMONČIĆ

Odbor 001

Akademiku
gospodinu Pavlu Iviću,
Knez-Mihailova 35
11000 BEOGRAD

Minhen, 17.01.1998.

Poštovani gospodine Professore,

pre svega, želim Vam srećnu i Bogom blagoslovenu Novu godinu! Odavno sam želio da Vam pišem i da Vam se požalim na srozavanje srpskog jezika, valjda u okviru opšteg duhovno-moralnog i nacionalnog propadanja srpskog naroda. Jednom je jedan umni Srbin i Jugosloven govorio: "Dobre vlade su u stanju da od hrdjavog naroda stvore bolji nego što je; hrdjave vlade od dobrog naroda stvaraju gori nego što je". U slučaju našeg naroda i naših režima njegova se opaska obistinila...

Sada, čitajući o Vašoj angažovanosti u Odboru za standardizaciju srpskog jezika, daje mi se - možda poslednja - prilika da Vam iznesem moje zamerke našim jezikoslovcima posle Drugog svetskog rata. Ja sam 3. januara napunio 75. godinu života i zakoračio ka onome, boljem svetu, te nemam vremena da čekam da mi se "na nebu hvataju prilike".

Kao prvo, mislim da bi vaš Odbor morao da eliminiše nepotrebnu reč "k-ćerka", koju ja drugačije ne mogu da izgovorim. Iz iskustva znam da naši Crnogorci i Hrvati Dalmacije u nominativu upotrebljavaju akuzativ reči "kći", pa kažu: "Njegova kćer je sa mnom bila u sedmom razredu srednje škole". Da su znali gramatiku, znali bi da se služe nominativom.

Kad sam, kao jugoslovenski dobrovoljac, zarobljen od Nemaca aprila 1941. godine, u otvorenim furgonima sprovedjen za Nemačku, naša kompozicija prolazila je kroz Vršac. Tu se zaustavila desetak minuta, tek toliko da mi, kao sedmoškolcu vršačke gimnazije, padne napamet: U Vršcu mi ostaju kći i ćerka! Jeste da nisam bio ženjen, ali sam ih ostavio u Gramatici srpskohrvatskog jezika dr Mihaila Stevanovića... Verovao sam da im se ništa hrdjavo neće dogoditi.

Došao je preokret, takozvano "oslobodjenje". U Beogradu je prvih dana streljano oko 10.000 patriota nekomunista. Među njima profesor Svetislav Stefanović. Možda su u toj grupi, ili kasnije, kada se nova vlast ustalila, nastradale i ćerka i kći. Tek, kada sam 1992. godine, posle više od pedeset godina, došao u posetu Jugoslaviji, njih tu nije bilo. Kao što je Tito zaseo u kraljevskom dvoru, tako je vanbračna "kćerka" - njegova ili naših jezikoslovaca - ušla u novi pravopis.

Vaš Odbor bi mogao, desetak godina posle Titove smrti, da ukloni tu rugobu a da rehabilituje izraze "kći" i "ćerka".

Treba nastojati na upotrebi povratnih glagola. Ne može pravoslavni Srbin da kaže ili piše "On ju je uženio kad joj je bilo 17 godina". "On" može da SE ŽENI; da SE OŽENI, ali ona može samo da SE UDAJE".

Odbor 002

Bio čovek srpski pisac, ili samo novinar dnevne štampe, nikako ne može da oženi ženu, nego samo da se oženi njome (ako je lepa a uz to i miraždžika). Sve češće se govori: "On je odselio", "On odmara", a zlo je u tome što se tako i piše - bez ikakve intervencije naših jezikoslovaca i članova Udruženja književnika Srbije. Kad sam, jednom davno, kao Slavista, primetio kvarenje srpskog jezika, napisao sam pesmicu:

NIJE TAKO - NEGO OVAKO

Vojvoda je čovek, vojvode su ljudi;
Vladika imade zlatan krst na grudi';
Ali u množini - ta svetla gospoda,
Pa i pridevi im - ženskoga su roda:
"Pošetale tri srpske vojvode..."
U istome rodu - da oči ne bude!
Otud: režimlje - ma koliko važne,
Neće biti strašni, nego uvek strašne.

Ako neki slatkiš već zoveš bombona,
Bombobe - glasiće u množini ona.
Misliš li "bombon" će u naš jezik ući,
Knožina bomboni tada bolje zvući.

Pomažeš li kome nešto da odseli,
Onda: "Mile seli"- ti slobodno veli;
A čuješ, il' vidiš toga tvog Mileta,
Da se nekud seli - dakle, bez predmeta,
Pusti, nek se seli, Srbije, moj brale:
S glagolom povratnim - na sve četir' strane!

Vidiš li čoveka kako se odmara,
Znaj da je umoran - on, i niko drugi,
Te sebe odmara, a ne svog drugara...
Povratni će glagol tu vredeti para!
Odmara li neko kosti, ili oči,
"On odmara" - reci i dobro ćeš proći.

Ženi li se neko - sam, po svojoj čudi,
"Taj se ženi" - vele, ne žene ga ljudi:
"Kad se ženi silni Car Šćepane...",
Jezik srpski bejaše bez mane!
Ženi l' otac nekog: on il' ženi sina,
ili koga bilo to jagom batina;
Al' ne reci: "Pero oženio Maju",
Jer momci se žene - cure se udaju!

Tako sam ja vodio borbu u dijaspori protiv kvarenja srpskog jezika.

Poslednjih godina sve više reči gube svoje pravo, originalno značenje. Tako se u sportskim izveštajima sve češće vidja: "Mičić menja Pericu Cgnjenovića, koji je povredjen". Prvopomenuti igrač zamenjuje onoga drugog, a ne menja ga. Menjati ga, ili smeniti ga, može samo klupski trener, a ne igrač igrača. Sportski novinari to još

Odbor 003

ne znaju. Naklonjeni su šatrovačkom izražavanju, mada toga nisu svesni. A narod se najčešće upravlja prema onome "kako piše u novinama", i gotov je da se kladi da je ono, stvarno pogrešno, jedino ispravno i tačno!

Pre desetak-petnaest godina, prateći izveštaje beogradske štampe o aktivnostima u SPC, primetio sam koliko je štetan nedostatak verskog obrazovanja po novinare zadužene za pisanje iz te oblasti. Još i danas mnogi od njih ne prave razliku u činovima episkopa i sveštenika. Ne znaju šta je eparhija a šta parohija. U tome prednjače novinari "Vesti", lista na srpskom, koji izlazi svakodnevno u Nemačkoj. Redak je novinar u Jugoslaviji danas, koji bi mogao svojim čitaocima da objasni ko se može i treba osloviti sa "Vaše Veličanstvo", a ko sa "Vaše Visočanstvo".

Srpski publicisti i novinari, pa čak i istoričari, u želji da pokažu "visoko znanje" ruskog jezika, čine neoprostive greške u transkripciji imena i naziva, pogotovu ženskog roda. Mi, daleko skromniji od njih, pisali smo pre Drugog svetskog rata "Krupska" (genitiv: Krupske). Posle "oslobodjenja" i učenja ruskog jezika u srednjim školama, došlo je do "lične transkripcije" pojedinaca. Ljudi su počeli da pišu "Krupskaja", ali, po pravilu, ostali nedosledni u pisanju genitiva. Po njima, koji eto "znaju" i ruski, genitiv je "Krupskaje". Kada bi ostali dosledni u upotrebi imena u izvornome ruskom, morali bi da prihvate i ruski genitiv - "Krupskoj". Ali njihovim čitaocima bi to zvučalo kao treći padež - dativ. Stoga ruske reči nikako ne treba pisati na ruskom, nego na našem: Krupska a ne Krupskaja; zborna a ne zbornaja (sa nakaradnim genitivom "zbornaje" - tj. sportske reprezentacije RSFR).

izmena

Sve ovo što sam ovde naveo, Vama i Vašim saradnicima je poznato. Vi ćete, na osnovu onoga što se predlaže, sačiniti zajednička pravila. Propisaćete kako se šta govori i piše. Verujem da ćete se toga svi vi iz Odbora i pridržavati. Radovao bih se, kada biste Vi i Vaš Odbor polovinu vremena odredjenog za naučni rad posvetili pitanju: kako plodove tog rada sprovesti u delo. Ne samo u školama, jer dok omladina završava škole, novinari i publicisti i dalje kvare jezik, mnogim rečima menjaju značenje, i dalje će patiti od "Krupskaje" i "zbornaje". Korisnije bi bilo organizovati seminare i večernje kurseve za novinare. Za prenošenje Vaših ideja i nalaza treba koristiti Književne novine, Književnu reč, Književne časopise. Kao što je u "Farmi životinja" organizovana "nedelja mržnje", u Ujedinjenim nacijama "nedelja ljudskih prava", ili drugde "Mesec knjige", tako biste vi iz Odbora mogli organizovati "Mesec dana srpskog jezika i pismenosti". Ako treba, i čitavu godinu posvetiti tome.

Jezik jednog naroda važan je za njegov opstanak, koliko i njegova vera i običaji. Srpski jezik, a ne psovački "rečnik" komunističkih vaspitankika, komponenta je karakteristike našeg naroda. Jednom davno, čitao sam pesmu Šandora Fetefija, u kojoj kaže: narod koji ne čuva svoj jezik - biće razvejan kao pleva.

Светомир Трајковић

Svetomir PAUNOVIĆ

UNTERSBERG STR. 20

81539 MÜNCHEN

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И ЧУ
БЕЛЕНА М. Бурно Јакшића 9

Пријемни број	26.07.1998.		
Орг. јединица	Београд	Сектор	Језици
Број	36		

Свети ивица

The World of Mushrooms

СТАНДАРДНИ ГЛАСНИК - Под патронатом српског МИКОЛОШКОГ ДРУШТВА СРБИЈЕ

Природњачки музеј, Његошева 51, 11000 Београд, Србија
тел. 011/ 43-86-53 (понедељак, 18,00-20,00) и 011/533-09-81 (уторак, 17-19)
<http://solair.eunet.yu/~yu-fungi>

СРПСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЕТНОСТИ
ИНСТИТУТУ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
ОДБОРУ ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПског ЈЕЗИКА
Кнез Михајлова 35, Београд

Београд, 27. јануара 1998. године

Поштовани г. Павле Ивићу,

веома нас је обрадовала недавна вест о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика. Било је и време. Како на корист нашег језика уопште, тако и поводом коришћења оног не ни толико малог речничког одељка везаног за гљиве и микологију.

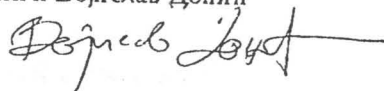
Када већ постоји значајна збрка у српском језику, можете замислити каква је тек у једној младој науци у нас каква је микологија, као и у све значајнијој пракси која је прати. Ми већ годинама покушавамо то да уредимо. У првом броју *Билтена МДС* (април 1995.) Ибрахим Хаџић, у тексту *Етимологија општих назива гљива*, дајући између осталог преглед свесловенских и српских назива, опредељује се за назив *гљиве* уместо *печурке*, а Борис Иванчевић, у тексту *Миколошка терминологија у српском језику*, устврђујући да немамо ни општеусвојене називе за поједине делове гљиве, предлаже: *Усаглашавање терминологије стручних миколошких појмова и стандардне номенклатуре српских назива гљива је задатак на чијој реализацији је пуно тога учињено, али још увек смо далеко од дефинитивног речника. Такође, стандардни речници српског језика су још даље од коректне интерпретације миколошких појмова, па то усаглашавање предстоји у врмену које је пред нама. У бр. 2. Билтена МДС (јесен 1996.) Војислав Донић текстом *Лингвистика гљива*, лексичко уједначавање гљива у српском језику, залаже се да рад на Речнику гљива и Класификацији гљива требало би да потекне из већ постојећег Миколошког друштва Србије, и да се у сарадњи са Српском академијом наука и њеним Одсецима за биологију и лингвистику дође до опште прихватљивих решења, до неке врсте Кодекса о гљивњој лингвистици. Кодекс би био дистрибуиран одговарајућим институцијама, новинским кућама, електронски медијима, издавачима и тако даље, како би постао обавезујући. Уз Кодекс би био прослеђен и Саветник за текстове о гљивама, који би садржавао попис нај-*

основнијих врста гљива, као и предлог како о гљивама говорити или писати. Колико је ово потребно, показало се, рецимо и недавно, када су после масовних тровања од прошлог лета бројни новински написи могли нанети и веома озбиљну штету (о чему је писано у бр. 3. *Света гљива*, јесен 1997, *Масовни убица. Преглед штампе и коментари*). Упућујемо Вас, такође, и на текст г. Хаџића *Предлог усаглашавања назива морфологије гљива* (из наилазећег *Света гљива* бр. 5), као и на текст истог аутора *Новозабележена народна имена гљива (Наш језик*, бр. XXX/1-5, Институт за српски језик САНУ, Београд, 1995-1996).

О оснивању једног Друштва које би окупило гљиваре и микологе развишљало се од 1989. године. Миколошко друштво Србије основано је 1992. године. До сада је чланством изузетно ојачало. Имамо свој билтен и часопис. Организовали смо бројна предавања миколошких стручњака. Окупили смо и аматере и професионалце, имамо зналце који у Србији највише о гљивама знају. Отуда Вас упућујемо на Миколошко друштво Србије, као на адресу која Вам може бити од користи при раду на стандардизацији српског језика, дакле при раду на стандардизацији миколошке терминологије у нашем језику.

Унапред захвални,

За Миколошко друштво Србије
уредници *Света гљива* и књижевници,
Ибрахим Хаџић и Војислав Донић

САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНА ВЛАДА
ПРЕДСЕДНИК

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
Београд, Београдски Јакшићки

Примљено:	18.2.1998.	
Орг. јед.	4/2	

Београд, 16. фебруара 1998.

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
Одбор за стандардизацију српског језика

академик Павле ИВИЋ,
председник Одбора за стандар-
дизацију српског језика

проф. др Слободан РЕМЕТИЋ,
директор Института за
српски језик

Поштована господо,

Упућујем Вам најсрдачније честитке поводом оснивања Одбора за стандардизацију српског језика, и истовремено изражавам захвалности на информацији о активностима и плановима Одбора.

Увјерен сам да ћеће истрајношћу, снагом стручне комисијенције и моралног ауторитета остварити основне програмске циљеве и одговорити захтјевима времена.

У том смислу, имаћеће и подршку Савезне владе, њених надлежних органа, прије свега Савезног министарства за развој, науку и животној средину.

Тим поводом упућујем Вам и своје најбоље жеље.

J. Ky
др Радоје Коштулић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

Број: службено
24.02.1998. године
Београд

ПРОФ. ДР СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ
- Директор Института за српски језик -

11000 БЕОГРАД
Буле Јакшића 9

Поштовани господине Реметићу,

Са задовољством Вас обавештавам да сам од Кабинета председника Владе Републике Србије господина Мирка Марјановића примио допис број 4 од 11. фебруара 1998. године, који сте потписали заједно с академиком Павлом Ивићем, председником Одбора за стандардизацију српског језика, са свим прилозима који прате оснивање Одбора за стандардизацију српског језика и почетак његовог рада. С обзиром на то да је реч о телу састављеном од стручњака целокупног говорног простора српског језика (Република Србија, Република Црна Гора и Република Српска), а да у раду његових комисија учествују и стручњаци с подручја у којима делови нашег народа живе као мањине, као и неки стручни људи из овог министарства, — сматрам да је започет значајан, драгоцен и дугорочан посао. Тај посао, заправо, нема краја а обухвата не само решавање капиталних питања језичке стандардизације него и многе појединости стандардног језика у целокупном јавном животу, у коме просвета, односно образовање има веома истакнуто место.

Министарство просвете Републике Србије, у оквиру својих могућности, редовно ће помагати рад Одбора, нарочито кад дође на ред објављивање његових резултата.

Што се тиче текућег рада Одбора, ово министарство је спремно да сваког месеца помаже рад Одбора са одређеним износом новчаних средстава и биће уплаћивана преко институције која обавља стручно административне послове за Одбор. Рачунајући на то да ће, у оквиру својих могућности, слично разумевање имати и други надлежни органи у свим трима републикама, као и надлежни органи СРЈ. Верујемо стога да ће посао Одбора имати континуитет и целовитост, који нису увек били карактеристика великих националних подухвата у просвети, науци и култури, оних подухвата који покривају целокупан јавни живот.

С поштовањем,

МИНИСТАР
Проф. др. Лазар Стојковић

САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНО МИНИСТАРСТВО ЗА РАЗВОЈ,
НАУКУ И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
САВЕЗНИ ЗАВОД ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ

Бр. 216-02-911
25. ДЕЗ. 1997
199__ године
БЕОГРАД

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА

11000 БЕОГРАД
Ђуре Јакшића 9

Poznato nam je da pripremate izveštaj o stanju i aktivnostima u pojedinim oblastima jezičke standardizacije. Da bi vaš uvid bio što potpuniji, obavешtavamo vas da se Savezni zavod za standardizaciju (SZS) u velikoj meri bavi terminologijom, posredno i neposredno, u skoro svim oblastima standardizacije; neposredno, izradom i donošenjem terminoloških standarda za razne tehničke oblasti (sada oko 600 важећих standarda), i posredno, izradom tehničkih i drugih standarda u kojima se tehnički termini kreiraju, "doteruju", izbacuju iz upotrebe itd.

U okviru svojih redovnih delatnosti SZS organizuje seminare, savetovanja i simpozijume u vezi sa temama za koje se ukaže потреба. Tako je 1996. године, u organizaciji SZS, Univerziteta u Beogradu i Novom Sadu i Instituta za srpski jezik SANU, održana KONFERENCIJA O STANDARDIZACIJI TERMINOLOGIJE (zbornik radova i zaključke Konferencije šalјemo vam u prilogu).

Izrada i donošenje jugoslovenskih standarda (po ugledu na princip rada Međunarodne organizacije za standardizaciju ISO*) iz svih oblasti odvija se u komisijama koje SZS formira od eksperata zainteresovanih za konkretnu oblast standardizacije. Kao osnova za izradu i donošenje nacionalnog, jugoslovenskog (JUS) standarda koristi se, најчешће, међународни (ISO) standard. S tim u vezi, želimo da ukažemo na postojanje важећих међународних standarda koje SZS ima u svom fondu i na standarde čija je izrada u toku, a koji bi mogli da posluže kao putokaz za donošenje odgovarajućih jugoslovenskih standarda iz oblasti terminologije:

- ISO 639:1988, Code for the representation of names of languages
- ISO 704:1987, Principles and methods of terminology
- ISO 860:1996, Terminology work - Harmonisation of concepts and terms
- ISO 1087:1990, Lexicographical symbols and typographical conventions for use in terminography
- ISO 1024:1992, International terminology standards - Preparation and layout
- ISO/TR 12618:1994, Computational aids in terminology - Creation and use of terminological databases and text corpora
- CD 639-1 Code for the representation of languages - Part 1: Alfa-2 code (Revizija standarda ISO 639:1988)
- DIS 639-2 Codes for the representation of names of languages - Part 2: Alfa-3 code

* Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO), Ženeva. Zemlje članice ISO mogu aktivno učestvovati u donošenju ISO standarda kao P (participant) članovi ili mogu samo primati sva dokumenta ISO kao članice posmatrači O (observer).

CD 704-2	Terminology work - Principles and methods (Revizija ISO 704:1987)
DIS 1087-1	Terminology work - Vocabulary - Part 2: Computer applications (Delimična revizija ISO 1087:1990)
DIS 12199	Terminology - Alphabetical ordering of multilingual terminological and lexicographical data representing in the Latin alphabet (definitivni usvojen tekst 1997)
DIS 12 200-2	Terminology - Computer applications - Machine-readable terminology interchange format (MARTIF)
DIS 12 616.2	Translation-oriented terminography
DIS 12 620	Terminology - Computer applications - Data categories
CD 15 188	Guide for terminology standardization project management

(ISO, DIS i CD oznake su za različite faze u izradi i donošenju međunarodnih standarda.)

O značaju praćenja izrade i donošenja međunarodnih standarda, pored ostalih i standarda iz oblasti terminologije, svedoči naš predlog oznaka srpskog jezika i ćirilice u nekim međunarodnim standardima. Detaljnije o tome u "Informaciji o tretiranju srpskog jezika i ćirilice u nekim nacrtima međunarodnih standarda", koja je pripremljena za Kolegijum Saveznog ministarstva za razvoj, nauku i životnu sredinu (u prilogu dopisa).

Savezni zavod za standardizaciju će, u granicama svojih mogućnosti doprinositi radu Odbora za standardizaciju srpskog jezika i uspostavljanju adekvatne saradnje na realizaciji zajedničkog posla u ovoj oblasti.

S poštovanjem,

DIREKTOR

Bogić Šćepanović

Prilozi:

1. Informacija o tretiranju srpskog jezika i ćirilice u nekim ISO standardima
2. JUS-Bilten: Prikaz, ocena i zaključci jugoslovenske konferencije o standardizaciji terminologije
3. "Standardizacija terminologije" - Zbornik radova sa Konferencije, SZS, SANU, Beograd 1996. god.

САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА
САВЕЗНО МИНИСТАРСТВО ЗА РАЗВОЈ,
НАУКУ И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
САВЕЗНО МИНИСТАРСТВО ЗА РАЗВОЈ,
НАУКУ И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

216-02-719
12 DEC 1997

19..... год.

БЕОГРАД

САВЕЗНО МИНИСТАРСТВО ЗА РАЗВОЈ,
НАУКУ И ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
Мр Јован Базић, секретар министарства

11070 НОВИ БЕОГРАД

Предмет: Материјал за Колегијум

У прилогу овог писма достављамо Вам "ИНФОРМАЦИЈУ О ТРЕТИРАЊУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЋИРИЛИЦЕ У НЕКИМ НАЦРТИМА МЕЂУНАРОДНИХ СТАНДАРДА" са одговарајућим прилозима.

Молимо Вас да наведену Информацију ставите на дневни ред прве наредне седнице Колегијума Савезног министарства за развој, науку и животну средину.

С поштовањем,

ДИРЕКТОР

Богдан Штепановић

САВЕЗНИ ЗАВОД ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А
О ТРЕТИРАЊУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И ЋИРИЛИЦЕ У НЕКИМ
НАЦРТИМА МЕЂУНАРОДНИХ СТАНДАРДА

УВОД

Међународна организација за стандардизацију ISO доноси међународне стандарде (ISO) за све области стандардизације осим за област електротехнике.

Савезни завод за стандардизацију је чланица Међународне организације за стандардизацију од 1. јануара 1950. године.

Међународна организација за стандардизацију (ISO), у оквиру комитета ISO/TC 37 – Терминологија, доноси међународне стандарде у вези са принципима и координацијом термилошког рада. Израда и доношење међународних стандарда у комитету ISO/TC 37 одвија се у оквиру експертских радних група одговарајућих поткомитета:

- SC 1 Принципи терминологије,
- SC 2 Креирање изгледа термилошких речника,
- SC 3 Примена рачунара у термилошком раду.

За предмет ове информације назначајнији је рад поткомитета SC 2 који се бави креирањем изгледа и садржине термилошких речника и чије је седиште у националној организацији за стандардизацију Канаде (SCC).

Неке земље чланице ISO/TC 37 активно учествују у изради стандарда из области терминологије (са статусом П-чланице) и то су: Аустрија, Белгија, Бразил, Канада, Кина, Данска, Финска, Француска, Немачка, Иран, Ирска, Јапан, Мексико, Холандија, Норвешка, Пољска, Русија, Јужна Африка, Шведска, УСА, а неке су само посматрачи (са статусом О-чланице): Аустрија, Бугарска, Чиле, Куба, Чешка, Египат, Грчка, Мађарска, Исланд, Индонезија, Израел, Италија, Кореја, Демократска Република Кореја, и др.

СР Југославија нема ниједан од ових статуса али то није препрека да у следећим стандардима ISO размотри и усвоји нека решења која су од великог значаја на нашу земљу.

1. ОЦЕНА СТАЊА

Савезни завод за стандардизацију редовно добија радна документа – ISO CD – нацрт комитета, нацрте међународних стандарда (ISO/DIS) и међународне стандарде ISO. Савезни завод за стандардизацију прати рад овог техничког комитета и активно учествује путем преписке и достављајући примедбе у утврђеном року као чланица Међународне организације ISO у складу са његовим Статутом и Правилима процедуре.

У активном праћењу рада техничког комитета ISO/TC 37 и поткомитета SC 2 констатовани су следећи проблеми и спроведене су одговарајуће акције:

1.1 ISO/CD 639–1 Кодови за престављање језика – Део 1 Део: Алфа–2 кôд.

У овом стандарду предложено је да скраћеница за српски јези буде sr. Међутим, након консултација са нашим еминентним стручњацима из области лингвистике, библиографије и информатике, Савезни завод за стандардизацију упутио је Секретаријату ISO предлог да се у овом стандарду српски језик означи ознаком sb. Као примарни следбеник бившега српско–хрватског језика, српски језик треба да у алфа–2 кôду има скраћеницу sb, тј. прво и последње слобо корена srb садржаног и у имену народа (Срби) и у имену језика (српск; б>п због једначења сугласника по звучности).

Секретаријату ISO/TC 37/SC 2, Канада достављене су примедбе на ISO/CD 639–1 у року, тј. 1997–08–15. Писмо Секретаријату са предлогом коригованих ознака за српски језик у алфа–2 кôду и ближим објашњењем дати су у Прилогу 1 (1–5) ове информације.

1.2 ISO/CD 639–2 Кодови за престављање назива језика – Део 2 Део: Алфа–3 кôд.

У овом стандарду (копије одговарајућих страница дате су у Прилогу 2), према мишљењу наших експерата, скраћенице за српски језик нису адекватне уколико се посматрају и у односу на скраћенице за хрватски језик. Скраћенице за српски језик у алфа–3 кôду треба да буду замењене са srb, тј. сва три слова корена (morfeme) садржана у имену народа [Срб(и/н)] на српском, као и на енглеском (Serbian) и француском (serbe) језику.

Овим стандардом је из списка језика избрисан српско–хрватски језик што омогућава садашњу поделу интелектуалне продукције СФРЈ на српску и хрватску, и то на штету српске, када се узме у обзир употреба ћирилице односно латинице (образложење дато у Прилогу 2).

Секретаријату ISO/TC 37/SC 2, Канада достављене су примедбе на нацрт стандарда ISO/DIS 639–2 у року, тј. 1996–11–20. Писмо Секретаријату, предлог

корекција ознака за српски и српско-хрватски језик у алфа-3 коду са објашњењем, писмо Југословенске комисије за UNESCO генералном директору UNESCO у вези са овим проблемом став Катедре за српски језик Филолошког факултета у Београду као и копоје страница нацрта стандарда са спорним ознакама дати су у Прилогу 2 (1-13).

1.3 ISO/DIS 12 199 Терминологија – Алфabetски редослед термилошких и лексикографских података представљених алфabetом.

У нацрту овог стандарда фигурира само српско-хрватски језик (у српском језику, према овом стандарду, не користи се латиница), који се даље упућује на хрватски језик, а не и на српски.

Секретаријату ISO/TC 37/SC 2, Канада достављене су у року (1997-08-05) примедбе Савезног завода за стандардизацију на нацрт стандарда ISO/DIS 12 199. Писмо Секретаријату ISO/TC 37/SC 2, предлог корекција у нацрту стандарда са објашњењем, копије страница нацрта стандарда са спорним ознакама и мишљења наших стручњака и одговарајућих институција у вези са овим проблемом дати су у Прилогу 3 (1-17).

На жалост нацрт стандарда ISO/DIS 12 199 изгласан је без измена које је предложио Савезни завод за стандардизацију (документ стр. 17 у Прилогу 3 ове информације).

1.4 Суштина примедби Савезног завода за стандардизацију (донесених на основу мишљења консултованих експерата и институција) достављених Секретаријату ISO/TC 37/SC 2.

За ISO/DIS 639-1 предлаже се да алфа-2 код за српски језик уместо sr буде sb, што је у складу и са предлогом ове ознаке и за стандард 639-2 (алфа-3 код за српски језик); уместо предложених ознака scc и srp сугерише се измена у srb и за термилошку и за лексикографску употребу. Такође, упућена је сугестија да се хрватски језик означи ознаком sco уместо scr. То стога што је у неким системима означавања scr ознака за српскохрватски језик на српски и хрватски, омогућава да се сва литература на српско-хрватском језику штампана латинисом припише хрватској култури. Зато је Секретаријату ISO сугерисано да се, поред српског и хрватског језика, у списак језика у овом стандарду уврсти и српско-хрватски језик (како је то и било у до сада важећим међународним стандардима), који је био у употреби од 1982. до 1990. године, и да се он означи ознаком scc када је публикација штампана ћирилицом и scr када је штампана латиницом. На тај начин избегло би се грубо и нетачно разврставање литературе штампане у наведеном периоду на српску и хрватску.

Исто тако, значајно је да се у нацрт стандарда ISO 12 199, у списак језика који употребљавају латиницу, уврсти и српски језик. На тај начин би се смањила

могућност приписивања наших публикација штампаних латиницом хрватском интелектуалном наслеђу.

2. ПРЕДЛОГ ЗАКЉУЧКА

- 2.1 Потребно је поново инсистирати у ISO (код генералног секретара и потпредседника за техничка питања) да се уваже наши предлози и сугестије који се односе на нацрте стандарда ISO/DIS 639-2 и ISO/DIS 12 199.
- 2.2 Потребно је да Савезно министарство иностраних послова СРЈ затражи подршку земаља са статусом П-чланице ISO/TC 37 које сам одреди у вези са примедбама Савезног завода за стандардизацију на радни документ ISO/CD 639-1.
- 2.3 У оба случаја, потребно је Секретаријату ISO/TC 37 указати на недоследност појављивања српско-хрватског језика (ISO/DIS 12 199 и ISO/CD 639-1) и његово брисање из стандарда (ISO/DIS 639-2).

СЗС, Београд
1997-12-11

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
Ђуре Јакшића 9

Бр. 302/4; 24. 8. '98.
1100 БЕОГРАД/
Тел.: 181-383; 635-590; 183-175
факс: 183-175; 182-825

МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Проф. др Јово Тодоровић

Београд
Немањина 24

Поштовани господине министре,

Најсрдачније захваљујемо на Вашем љубазном одговору на допис који смо потписали академик Павле Ивић, председник Одбора за стандардизацију српског језика, и ја у својству директора Института за српски језик САНУ и члана Одбора. Посебно захваљујемо за Вашу значајну и благовремену материјалну потпору Одбору, за гест који ће потписани и остали чланови наведеног тела и његових комисија умети ценити, а пре свега – својим радом оправдати.

Користимо се указаном приликом да Вам, заједно са овим писмом, уручимо примерак књиге К новој писмености, коју је објавила „Научна књига“ Београд. Због садржаја књиге било би веома корисно да се она нађе у свакој школској библиотеци. Књига, наиме, даје снажну подршку увођењу новог правописа у живот, а низом прилога, укључујући и прву одлуку Одбора за стандардизацију српског језика, најнепосредније упознаје школску јавност не само са документима који прате оснивање овога значајног тела него и сведочи о томе како ће се и шта радити када је реч о бројним такозваним ситуацијама језикословним.

Уколико би Министарство обезбедило део средстава која би омогућила издавачу да одобри специјални попуст, стекли би се реални услови да књига, с Вашом препоруком, стигне тамо где је и најнеопходније: у сваку основну и средњу школу.

Молимо Вас, господине министре, да и овом приликом изволите примити изразе одличног поштовања и високог уважавања.

Директор

проф. др СЛОБОДАН РЕМЕТИЋ

ЗАПИСНИК

Са састанка Комисије за синтаксу Одбора за стандардизацију који је одржан
23.6.1998. године

Присутни су били: академик Милка Ивић, проф. др Љубомир Поповић, проф. др Предраг Пипер, проф. др Милорад Радовановић, доц. др Душка Кликовац, доц. др Ивана Антонић, доц. др Владислава Петровић, доц. др Јасмина Мосқовљевић, др Стана Ристић, в. н. сарадник, др Срето Танасић, в. н. сарадник – чланови, и мр Бранислав Брборић, секретар Одбора за стандардизацију.

Састанак је отворила академик Милка Ивић, председик Комисије. Истакла је да се ова, конститутивна, седница одржава нешто касније него што је требало јер је ваљало обавити неке припремне радње. Задужила је проф. Пипера да организује израду библиографије синтаксичке литературе, без кјоје ми не можемо радити. То је Пипер и учинио. Најавила је да она планира израду једне мале синтаксе, каква би нам била неопходна. Та велика синтакса радила би се на савременији начин а Стевановићева Синтакса и даље остаје као фундаментална синтакса класичног типа. Затим је указала на основни задатак ове Комисије: да прати кретања у савременом језику, да не пресеца ствари, већ да саветује. Реч даје проф. Пиперу.

Предраг Пипер је истакао да је за њега част радити у овој Комисији имајући у виду и њен значај за науку о српском језику и за српску културу. Он је присутне обавестио да је почео посао на изради библиографије, која ће се радити у две верзије: једна – комплетна библиографија синтаксичке литературе, друга – библиографија литературе која има стандардолошки карактер. Затим је обавестио да је почео рад на Синтакси, указао на то да је посао на изради Синтаксе отпочео пре формирања Комисије, а да је од професорке Ивић добио подршку за тај посао и да је позвао професоре са катедара: Љ. Поповића и М. Радовановића, али да се они нису могли укључити у њену израду. Ауторски колектив сачињавају: Владислава Петровић, Ивана Антонић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић, Срето Танасић, Предраг Пипер. Саопштио је унајкраће структуру Синтаксе, нагласио да је о основним одликама њене концепције објавио текст у другом броју часописа Славистика.

Љ. Поповић је истакао да синтаксу која се већ ради не сматра синтаксом Комисије, већ као ауторски тимски рад, да и он сам ради једну синтаксу, која такође неће бити синтакса ове Комисије. Он сматра да не би било добро да Одбор ради универзитетске уџбенике. У вези са библиографијом рекао је да треба извадити библиографије из ЈФ, дати параметре (која проблематика је у коме раду) и урадити је компјутерски. Даље, предлаже Марка Поповића у Комисију, што је прихваћено.

Проф. Поповић је изнео мишљење да треба да се све комисије договоре о неким питањима:

- шта је српски језик, шта у њега улази;
- да се утврди корпус – по свим стиловима;
- да се успоставе везе међу нивоима граматике;
- да се формира библиотека.

Академик Милка Ивић се захвалила проф. Поповићу на овим предлозима и истакла да уопште неће смстати ако се напишу две синтаксе, обе могу стати под

окриле Комисије. Међутим, било би преспоро да се искључиво овако иде јер потребе захтевају бржи рад. Потребна је најпре библиографија – да знамо шта имамо написано и како је написано. Она је прихватила да напише шта би требало имати у виду при писању синтаксе, а не да и она пише трешу синтаксу, посвећену нормативним питањима. Што се материјала тиче, она сматра да синтакса не треба да наводи обиман материјал из језика писаца. Они не дају лик просечног језика. Материјал је потребан као докуменат.

Проф. Пипер сматра да иза синтаксе треба на неки начин да стоји Комисија. Међутим, ниједна се синтакса не може унапред сматрати обавезним удбеником за било који ниво образовања.

Љ. Поповић сматра да је то ауторски рад, који је и започет пре формирања Комисије.

М. Ивић: То је тачно, али ми стојимо иза те синтаксе, знали смо за почетак рада на њој. Ако колега Поповић затражи мишљење о својој синтакси, даћемо га са задовољством.

Стана Ристић пита чему служи Комисија.

Милка Ивић: У Комисију су сви позвани као експерти и кад постоји потреба да се о неком питању продискутује, дискутоваћемо. Са задовољством смо позвали Пипера да пише Синтаксу, такође са задовољством смо примили вест да Љубомир Поповић пише Синтаксу.

Бранислав Брборић: Имам част да присуствујем раду Комисије, за коју сматрам да обавља драгоцене послове. Слажем се са Љ. Поповићем да не би било добро да Одбор ради Синтаксу. За то сам да поздравимо писање обеју синтакси. Можемо помоћи писање библиографије. Било би добро да постоји координација у терминологији.

Љубомир Поповић: Морамо знати шта је српски језик, одричемо ли се српских писаца у Хрватској. Зашто одмах не именујемо чланове за израду библиографије?

Један састанак би требао бити посвећен корпусу.

Б. Брборић: Ми се не одричемо ничега што улази у српски корпус.

Душка Кликовац: Треба што пре добити библиографију.

Предраг Пипер. Ја сам прагматичан, а начин који предлаже проф. Поповић је дугорочан.

Љубомир Поповић: И ја сам прагматичан. Зашто бежимо од петогодишњег пројекта.

Б. Брборић: Нико не бежи ни од једног пројекта, један не искључује други. Нико у оом часу не зна када ће реализација било којег пројекта бити окончана. За библиографију обратите се Институту да бисте привели крају њену израду.

Јасмина Московљевић предлаже да се у библиографију уврсте и магистарске и докторске тезе.

Душка Кликовац: Потребно је утврдити корпус. Предлажем да један састанак буде посвећен корпусу.

Б. Брборић: Ово је конститутивни састанак. Ко предлаже за дневни ред неко питање нека понуди радни материјал.

Љубомир Поповић: Предлажем да се формира комисија за корпус. Предлажем себе и М. Радовановића као председника.

Бранислав Брборић: Дајте предлог за то шта вам је потребно за библиографију. Направите предлог за Комисију за координацију и предлог за расправу о корпусу. Чим се ти предлози припреме, изнећемо их на прву седницу Одбора, јер комисија не може формирати нову комисију.

Проф. Поповић је прихватио да то учини.

Седницу је закључила академик Милка Ивић, захваливши свима за присуство овој седници и за будући допринос раду Комисије.

Записник водио

Срето Танасић

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

Одбор за стандардизацију српског језика

Комисија за односе с јавношћу

и решавање неодложних питања

Ком. 7, број: 6, 14. 7. 1998. године

Тел. 635-590, 181-383, 183-175

ЧЛАНУ ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Поштована колегинице/Поштовани колега,

У прилогу Вам достављамо белешке (записнике) с конститутивних седница четирију комисија: Комисије за синтаксу (23. јун 1998), Комисије за историју језичког стандарда (23. јун 1998), Комисије за лексикологију и лексикографију (3. јул 1998) и Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике (6. јул 1998).

Свака комисија, мање или више одређено, утврдила је свој делокруг и програмирала непосредне и дугорочне задатке. Тиме су, може се рећи, конституисана сва радна тела Одбора.

Овогодишња седница Одбора могла би бити заказана у другој половини октобра, о чему ћемо вас обавестити у септембру.

Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања имала је прилике да Вам се обрати неколико пута достављајући Вам записнике и књиге које смо успели набавити за чланове Одбора и његових комисија.

Важно је напоменути да је задатак Одбора да на неки начин интегрише рад врхунских наставно-научних и научно-културних институција и стручњака који се, на целокупном говорном подручју српског језика, баве и нормативистичким пословима, а не нова институција која би замењивала постојеће. Не би било добро хранити јавност илузијама о брзим учинцима Одбора, али не би било добро ни изневерити очекивања која нису мала.

Пошто Комисија за односе с јавношћу и решавања неодложних питања обавља послове Одбора између две седнице, било би добро да јој се чланови Одбора обраћају, с евентуалним предлозима и сугестијама, кад год нађу за потребно, тако да комуникација буде отворена и између седница Одбора.

С поштовањем!

Секретар Одбора

Бранислав Брборић

Бранислав Брборић

ЗАПИСНИК

Љ прве (конститутивне) седнице Комисије за историју језичког стандарда

У Београду је у, Институту за српски језик, 23. јуна 1998. године, одржана прва (конститутивна) седница Комисије за историју језичког стандарда. Седници су присуствовали проф. др Александар Младеновић, председник Комисије, проф. др Светозар Стијовић, проф. др Божо Ђорић, др Бранкица Чигоја, мр Бранислав Брборић, мр Милош Луковић и директор Института за српски језик проф. др Слободан Реметић.

Скуп је, по договору, сазвао председник Комисије за историју језичког стандарда проф. др Александар Младеновић, који је седницом и председавао. Усвојен је следећи

ДНЕВНИ РЕД:

- 1) Конституисање Комисије за историју језичког стандарда
- 2) Планирање рада Комисије

У оквиру прве тачке дневног реда сви чланови су се изјаснили да прихватају учешће у раду Комисије којом ће руководити проф. др А. Младеновић.

Одлучено је да се у наредном периоду приступи изради исцрпне библиографије која се односи на историју језичког стандарда. Предложено је да за преддуковски период (од половине XVIII века) библиографију сачини мр Рада Стијовић, а да се за каснији период (од Вука до данас) ангажује посебан стручњак.

Институт за српски језик, који обавља стручне послове за Одбор за стандардизацију српског језика, утврдиће критеријуме рада на припреми и затражити финансијска средства од надлежних институција. У вези са тим Институт ће доставити одговарајући захтев надлежним институцијама са прецизним навођењем података о *извршоцу посла, року израде библиографије и потребним финансијским средствима.*

Закључено је да начин навођења библиографских јединица буде уједначен у свим комисијама Одбора, а да се као модел узме навођење заступљено у чланку проф. др А. Младеновића, Почеци и развој српског књижевног језика новијег времена (Зборник за филологију и лингвистику). При обради библиограф. јединица потребно је навести што више података на систематичан начин. Такође ће се означити област којој библиографска јединица припада и библиографија ће у целини бити приређена за компјутерску обраду. Сви чланови Комисије ће својим библиографским прилозима пружити помоћ обрађивачу, дајући сугестије о могућим изворима библиографских јединица.

У даљем раду Комисија ће сачинити програмске основе за рад на периодизацији историје језичког стандарда и обраду појединих тема. У вези са тим Комисија ће иницирати и повремене стручне скупове. Резултате свога рада Комисија ће публиковати у стручним часописима и посебним публикацијама.

У Београду
23. јун 1998.

Записник сачинили:

др Бранкица Чигоја
Бранкица Чигоја

мр Милош Луковић

Милош Луковић

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Комисија за лексикологију и
лексикографију

Број: 1

3. јул 1998. године

Београд

ЗАПИСНИК

с прве (конститутивне) седнице Комисије за лексикологију и
лексикографију

Седница Комисије за лексикологију и лексикографију одржана је 3. јула 1998. године у Институту за српски језик САНУ. Присутни су били проф. др Даринка Гортан-Премк, проф. др Иван Клајн, проф. др Драгана Мршевић, др Ђорђе Оташевић, проф. др Маго Пижурица, др Егон Фекете, као и академик Павле Ивић, председник Одбора за стандардизацију српског језика, мр Бранислав Брборић, секретар Одбора, и домаћин проф. др Слободан Реметић, директор Института за српски језик. Одсутан је био члан Комисије Милан Шипка.

Уводни реферет поднео је проф. др Иван Клајн, председник Комисије за лексикологију и лексикографију Одбора за стандардизацију српског језика. Пре тога он је замолио чланове Комисије да га, због здравствених проблема, разреше дужности председника. За новог председника Комисије изабрана је проф. др Даринка Гортан-Премк.

У свом излагању Иван Клајн се осврнуо на тренутно стање наше лексикографије указујући на застарелост постојећих двојезичних речника, непоштовање основних лексикографских принципа при изради речника страних речи и непостојање многих неопходних речника.

Као приоритетне задатке наше лексикографије навео је састављање критичке библиографије стручних речника, израду фразеолошког речника и речника синонима. Предложио је да Комисија за своје чланове набави лексикографску и лексиколошку литературу, поготову из Хрватске.

Једна од предности ове Комисије, како је рекао академик Павле Ивић, јесте да ће се посао, који се иначе обављао индивидуално, овога пута обављати организовано, плански и с одређеном потпором. Заложиио се за то да се направи преглед онога што колико-толико имамо и онога што никако немамо и што би имало приоритет. Међу такве задатке академик Ивић убројао је систематско праћење регистровања нових речи, њихово вредновање и оцењивање, те објављивања у одређеним временским интервалима, јер, како је нагласио, оно што није објављено, с друштвеног гледишта, и не постоји. Посебан значај, по речима академика

Ивића, има укључивање што већег броја људи, поготову младих, у конкретне пројекте. Упознао је присутне чланове Комисије с лексикографским делима која би ускоро могла бити спремна за штампу (једнотомни речник, обратни речик, огледна свеска етимолошког речника, велики пољско-српски и чешко-српски речник). Најавио је да ће се ускоро припремити за штампу постојеће збирке нових речи, као и то да ће се приступити изради библиографије речничких издања и лексиколошких и лексикографских студија. Од присутних чланова Комисије затражио је, и добио, сагласност да предложи организаторима Дана српскога духовног преображења у Деспотовцу да тема редовног научног скупа у августу 1999. године буде *Проблеми српске лексикологије данас*. Предложио је да се мр Рајна Драгићевић кооптира у састав Комисије, што је прихваћено.

Проф. др Даринка Гортан-Премк zaloжила се за то да Комисија организује рад на задацима с чијом се реализацијом може одмах започети. По њеном мишљењу, то су припремање и издавање речника, свезака или збирки нових речи у одређеним интервалима, прерада и допуна постојеће наменклатуре за двојезичне речнике чији је полазни језик српски и израда библиографије. Комисија нема могућности да ради термилошке речнике, али, како је рекла, може пружити стручну помоћ људима који их састављају. Предложила је да послове око израде библиографије речника и лексиколошких и лексикографских радова преузме Ђ. Оташевић, што је прихваћено.

Др Егон Фекете акценат је ставио на прагматичност и реално сагледавање расположивих људских и материјалних ресурса, као и на конкретно везивање одређених људи за поједине послове.

Мр Бранислав Брборић истакао је да са сваке седнице Комисије треба дати белешку о раду и закључцима, која се доставља не само члановима Комисије него и члановима Одбора како би они имали увида у све оно што се предлаже, пројектује и израђује. Оснивање Одбора за стандардизацију српског језика, како је рекао, тек ће на дуже време показати свој пуни значај. Изразио је уверење да ће се наћи новац да се свака ствар везана за Одбор штампа, истакавши да ће се финансијска средства лакше обезбедити ако су жеље, проблеми и могућности систематизовани и, нарочито, када се дође до конкретних резултата, уредно верификованих и рецензираних. Досадашњу помоћ Одбору пружили су углавном државни органи у Србији, а убудуће мора се рачунати и на друге две републике, па и на органе СРЈ, али и на спонзоре, који се могу мотивисати кад је реч о значајним националним пројектима.

Др Слободан Реметић упознао је присутне са споразумом који је Институт за српски језик склопио с бугарским лексикографима који припремају српско-бугарски речник. Предложио је да се др Мирослав Николић укључи у Комисију. Интересовало га је мишљење Комисије о покретању гласила типа и наслова *Лексикографски и лексиколошки прилози*.

Др Драгана Мршевић обавестила је присутне о раду на састављању библиографије фразеолошких речника и радова о фразеологији, који су база за израду фразолошких речника.

Др Мато Пижурица истакао је да треба почети озбиљне разговоре о вишетоном речнику српског језика пошто постоји реална опасност да у Матици српској замре идеја о вишетомику. Предложио је да Матица српска, у сарадњи с Институтом за српски језик, види шта да се ради с корпусом – да ли да се допуни постојећи вишетоми речник или да се он обликује испочетка. На себе је преузео обавезу да се ангажује око послова везаних за вишетоми речник и исписивање корпуса.

Др Ђорђе Оташевић указао је на постојање различитих врста речника нових речи и, сходно томе, неједнаку селекцију већ сакупљених неологизама у њиховој припреми за објављивање.

Што се пак тиче предлога за заснивање лексикографског и лексиколошког часописа, о томе ће се размишљати приликом припремања научног скупа у Деспотовцу, који би се одржао у августу 1999. године.

Записник припремио
др Ђорђе Оташевић

4144098.028/19

ЗАПИСНИК

с прве (конститутивне) седнице Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике Одбора за стандардизацију српског језика

У Београду је, 6. јула 1998. године, у Институту за српски језик, Буре Јакшића 9, одржана прва конститутивна седница *Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике* (у даљем тексту: Комисија). Седницу је сазвао др Мато Пижурица, председник Комисије.

Седници су присуствовали следећи чланови Комисије: др Мато Пижурица, др Милорад Дешић, мр Вељко Брборић, мр Јово Вуксановић.

Одсутни су оправдано били др Јован Јерковић (због повреде) и др Божо Ђорић (због службеног пута).

Седници је присуствовао и мр Бранислав Брборић, секретар *Одбора за стандардизацију српског језика*.

Седница је почела у 12 сати. Седницу је отворио и руководио даљим током њеног рада др Мато Пижурица. Он је предложио следећи

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор секретара Комисије;
2. Утврђивање програма рада (писани прилог);
3. Текућа питања.

Пре преласка на дневни ред и рада према предложеним тачкама, проф. др Мато Пижурица подсетио је чланове Комисије на то да су два министарства (за просвету и културу) у октобру 1996. године одлучила да препоруче у образовно-васпитним и културним институцијама Републике Србије да се нови *Правопис српскога језика* Матице српске почне примењивати од 1. јануара 1997. године (допис Матици српској бр. 462-92-9-94-01 од 21. октобра 1996. године). Министарство просвете је, дописом од 22. I 1997. године, донекле модификало препоруку двају министарства. Наиме, због неопходних припрема, у школству је примена тог правописа морала бити померена за 1. септембар 1997. године (почетак нове школске године).

Фебруара месеца 1998. године за примену Матичиног *Правописа* изјаснило се и Министарство просвете и културе Републике Српске.

Професор М. Пижурица је рекао и следеће: Црна Гора се није изјаснила, али – према његовим сазнањима, заснованим на једном интервјуу министра просвете и науке РЦГ Драгана Кујовића, – Црна Гора неће улазити у засебан пројекат израде правописа.

После уводних напомена, проф. Пижурица је предложио да секретар Комисије буде мр Вељко Брборић, иако би то, према образложењу проф. Пижурице, могао да буде и Јово Вуксановић. В. Брборић јавно се за реч и рекао да је тренутно заузет око доктората, што не значи да мање обавеза има колега Вуксановић, али је боље да секретар Комисије буде Ј. Вуксановић. Ј. Вуксановић прихватио се те дужности.

Професор Пижурица је члановима Комисије уручио писмени предлог *Нацрта програма рада Комисије* и предложио да се расправља о предложеним тачкама.

I. ФОРМИРАЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ И ИСТРАЖИВАЊЕ ПРАВОПИСНЕ ПРОБЛЕМАТИКЕ

1. Прихваћени су предлози из Нацрта (в. прилог), а проф. Пижурица предложио је да В. Брборић приложи документацији библиографију радова које користи за своју тезу.

Мр Вељко Брборић је, у начелу, то прихватио, али је указао и на неке импликације. Израда библиографије базира се на изворима од 1894. године, тј. од граматике Стојана Новаковића. Међутим тешко је утврдити шта је правописни приручник. До сада је успео да сакупи (и копира) око 30 књига. Није сакупио оно што се налази у новинама, јер, по његовом мишљењу, то не би имало много смисла, па се ограничио на зборнике, што је стручно и научно проверено. До краја ове календарске године то ће ставити на увид Комисији. На крају је речено и следеће: управо је завршено истраживање у три центра (Ниш, Нови Сад и Београд), а сакупљени примери налазе се на око 8.000 картица. Остаје – према речим В. Брборића – отворено питање проблемских захвата у материји и степена овлашћења с обзиром на то да је реч о тези и материјалу који се неће у свему моћи ставити на увид док се теза не одбрани.

На питање проф. Мато Пижурице да ли је у тај корпус ушла и уџбеничка и школска литература (граматика и приручници) одговор В. Брборића био је негативан.

Проф. Милорад Дешић, као ментор мр Вељка Брборића, истакао је да је најбитније да се уради библиографија, али и да се заштити ауторски рад В. Брборића, јер има грађе која се неће моћи уступати Комисији док се теза не преда и не објави рукопис тезе. Могуће је уступање само помоћне грађе, грађе другог реда.

Проф. Мато Пижурица је затим предложио да се наручи наменска ексцерпција грађе како би се покрила целина корупса српског језика с различитих територија. У том смислу је закључено да проф. др Мато Пижурица ступи у контакт с проф. Браниславом Остојићем, чланом Одбора за стандардизацију српског језика из Црне Горе, а да преко проф. Милана Драгичевића с Филозофског факултета у Бања Луци то исто учини и проф. др Милорад Дешић.

На постављена питања да ли ће се располагати посебним средствима за израду библиографије, одговор је био потврдан, с тим што је пожељно да се средства траже за готове и рецензиране библиографије. Проф. Мато Пижурица истакао је да ће се правописна библиографија и ексцерпција правописне грађе израдити према критеријумима Института за српски језик и Матице српске.

2. Договорено је да се за ексцерпцију правописне грађе одреде следећи предмети и уџбеници основне и средње школе:

Основна школа

– историја

– географија

– хемија

– познавање природе и друштва

Средња школа

– историја

– географија

– хемија

– биологија

– математика

– рачунарство и информатика.

Мр Јово Вуксановић предложио је да анализира примену новог Правописа у тестовском материјалу из српског језика за полагање

квалификационих испита за упис у средње школе, збирку тестова за такмичење ученика основних и средњих школа из српског језика и језичке културе, као и материјал из српског језика, историје и социологије за полагање класификационих испита на Правном факултету у Београду. Предлог је прихваћен, а истраживање ће бити урађено до краја календарске 1998. године. Ради уједначених критеријума, мр Ј. Вуксановић је предложио да се за ексерпцију грађе ураде јединствена упутства, што је и прихваћено.

Мр Вељко Брборић указао је на то да у школама има "дивљих" уџбеника, па и правописа. Због тога је заједнички закључено да би, када је реч о литератури из области правописне проблематике, уз стручна мишљења Министарства просвете, требало консултовати и Одбор за стандардизацију српског језика – *Комисију за праћење и изучавање правописне проблематике и Комисију за односе с јавношћу и решавање неодложних питања.*

II. РАЗМАТРАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ АКТУЕЛНИХ ПРАВОПИСНИХ ПИТАЊА

1. У Комисији су сада актуелна следећа питања: (а) трећи правописни приручник – како радити даље; (б) како се растеретити двојстава у постојећим правописним решењима и (в) како попунити пропусте.

У складу с претходно реченим – такође је истакао проф. Мато Пижурица – значајна је процена детаља:

- ексерпирати грађу из материјала уџбеничке литературе за основну и средњу школу,
- обрадити правописну проблематику присутну у тестовима,
- упознати се с урађеним регистром личних имена и презимена из народне поезије (богата грађа).

Професор Пижурица је указао на проблем правописних двојстава па у правопису за школску употребу. Ту треба ићи на једноставнија решења, а предност дати оном које је у Правопису на првом месту.

Посебно је истакнуто и следеће: треба стварати одговарајућу документацију, пратити праксу како се убудуће не би почињало испочетка.

2. Комисија ће настојати да стручна и културна јавност имају одговарајуће приручнике. При томе ће се сарађивати с другим комисијама Одбора. Правопис иде испред граматичке норме, али и прати нормативне и друге језичке приручнике.

Предложено је да се нова седница Комисије одржи крајем септембра, а да се до тада евидентирају све спорне ствари.

III. ТЕКУЋА ПИТАЊА

1. Проф. Мато Пижурица упознао је присутне с дописом министра просвете у којем се тражи информација у вези с трећом верзијом *Правописа српскога језика*, чије се израде прихватио проф. Милорад Дешић. Допис с ознаком "службено" достављен је Матици српској и Заводу за уџбенике и наставна средства, двома заинтересованим министарствима и проф. Милораду Дешићу 19. VI 1998. године.

Проф. Мато Пижурица, у краћем коментару, рекао је да се нада да се правописна заврзлама никада више неће поновити и да нема разлога да се започињу нови неспоразуми. У том смислу треба за српску културу сачувати досад афирмисану улогу Матице српске.

Проф. Милорад Дешић је рекао да је његова верзија правописа поједностављена и усаглашена са стручним захтевима који су му постављени. То корисницима доноси највећу добит. Тешкоће су једино у томе – ко и како ће бити издавач. Захтев да се има слобода у избору издавача не треба мешати с писањем правописа за школску употребу. Матица српска плус још неки издавач – тиме се не крњи углед Заводу за уџбенике и наставна средства. И Завод има заједничка издања с другим издавачима, тако да то у овом случају не би био никакав преседан. Клаузула да аутор има право на предлагање издавача значи заштиту од лоше продајне мреже и ниске цене приручника. Тиме се не крњи углед ни Заводу ни Матици а то не смета ни кориснику коме је приручник намењен. У том смислу проф. Дешић предлаже да се избегне крутост и на пристојан и културан начин нађе заједнички језик.

Мр Б. Брборић, секретар Одбора, јавио се за реч и исказао разумевање за Дешићеве предлоге, јер приређивач правописа има право да се бори за заштиту властитог интереса и да у том смислу нешто захтева. Запело је око ствари које за нас нису важне. У вези с првим издањем, сва је прилика, ни Матица, ни Завод неће правити проблеме око ангажовања трећег издавача, а то није тако што се тиче наредних издања. Треба постићи решења која ће задовољити и приређивача, проф. М. Дешића, и Матицу, организатора правописне делатности и истраживања правописне грађе, и издавача.

Трећа верзија Правописа заокружује решење правописне проблематике, с тим што мора бити двоизговорна, екавска и ијекавска као и прве две верзије. Кад трећа верзија буде готова, Одбор би морао препоручити трима министарствима просвете на нашем језичком подручју тај правопис као обавезан приручник у основним и неким стручним школама, али и у широј јавној употреби. Одбор се не може мешати у одлуку о издавачима, иако је јасно Завод има резерву према другим издавачима који би се укључили у издавање приручника.

После излагања мр Б. Брборића чланови Комисије закључили су следеће:

– Комисија очекује да ће аутор, заправо приређивач, треће верзије *Правописа српскога језика*, постићи договор с издавачима и Матицом, као и то да ће се Правопис одштампати за почетак школске 1998/99. године.

2. Извршене су и три краће консултације проф. Мата Пижурице с присутним члановима Комисије: задржаће се писање малог слова у речи свети и у синтагми Света гора (када се не мисли на географски појам већ на црквену заједницу манастира); остаје и даље малим словима стари у синтагмама: стари Словени, стари континент (= Европа), стари (Грци, Римљани и слично), али је само Стари Вујадин (овде је придев постао саставни део имена). Реч је о школским издањима.

Не би требало сматрати саставним делом имена ни именицу (често устаљен епитет) мајка, па треба оставити писање како је у правопису: мајка (Југовић, Храброст, Тереза ...), тако је и сестра Батрићева (= личност).

Присутним члановима су уручени примерци књиге *К новој писмености*. Ј. Вуксановић је обезбедио фотокопије свог чланка *Језичке неправилности и нарушавање ортографске норме – грешке у писменој изражавању ученика* ("Учитељ", 59/98).

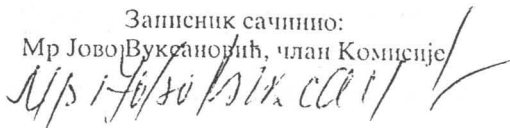
Седница је завршена у 14.00 часова.

Прилог: 1

У Београду, 8. јула 1998. године

Записник сачињено:

Мр Јово Вуксановић, члан Комисије

ODBOR ZA STANDARDIZACIJU SRPSKOG JEZIKA

Komisija za praćenje i izučavanje
pravopisne problematike

NACRT PROGRAMA RADA KOMISIJE

I. Formiranje dokumentacije za praćenje i istraživanje
pravopisne problematike

- 1) Izrada bibliografije pravopisâ, pravopisnih priručnika, jezičkih savetnika i pojedinačnih priloga u stručnim i naučnim publikacijama, novinama i sl.

Napomena: Za period do 1989. godine možda kao polazna osnova može da posluži bibliografija objavljena u Prilozima Pravopisu. Na osnovu tamo citiranih jedinica posredno se može doći do starije relevantne literature.

2) Formiranje dokumentacije "problemske" građe

- a) iz stručnih priloga koji se bave pravopisnim pitanjima
- b) namenskom ekscerpcijom aktuelne i relevantne građe, vodeći pri tome računa da bude reprezentativno zastupljena celina 'pismenosti' (beletristika, naučna i stručna literatura i posebno učbenička, dnevna štampa i publicistika i sl.)

II. Povremeno razmatranje i ocenjivanje aktuelnih pravopisnih
pitanja

- a) u okviru Komisije
- b) organizovanjem savetovanja, razgovora, anketa i sl.
(sa prosvetnim radnicima, lektorima i korektorima)

Napomena: Kada Komisija proceni da je to celishodno, ona sama ili zajedno sa Odborom - o svojim zaključcima će obavestavati stručnu, naučnu i kulturnu javnost. Time će njene takve odluke odnosno preporuke imati na izvestan način i arbitraran karakter.

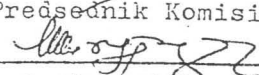
U trenutku kada Komisija, Odbor i šira stručna, naučna i kulturna javnost procene da je došlo vreme da se postojeći pravopis inovira (dopuni, doradi i u pojedinim detaljima izmeni) - formirana dokumentacija i ukupni rezultati rada Komisije i naravno struke u celini uzeto, poslužiće kao osnova za priređivanje novog pravopisa srpskoga jezika.

III. Povremeno razmatranje i ocenjivanje 'pokrivenosti' ukupnih potreba (društvenih šire i pre svega školskih) odgovarajućim priručnicima. U tim poslovima Komisija će se pojavljivati kao neposredni organizator ili inicijator da se pravovremeno i primereno udovolji tim potrebama.

Zaključne napomene: Komisija će se starati da u svoj rad uključi što širi krug saradnika, ili kooptiranjem u Komisiju ili pak angažovanjem na realizaciji pojedinih programskih zadataka. Posebno će voditi računa o tome da se u stručnoj i naučnoj javnosti ne stekne utisak da je Komisija bavljenje ovim aspektom pismenosti monopolisala. Nastojaoće da rad organizuje temeljno i savjesno i, što je s obzirom na iskustvo iz poslednjih nekoliko godina najvažnije - s osećanjem odgovornosti da nijednim svojim potezom ne izazove podozrivost, jer je sada najvažnije da se strasti smire, da se ljudi smire i izmire i da se posvete svom poslu.

Beograd, 6. jul 1989. g.

Predsednik Komisije

/Prof. dr Mato Pizurica/

ИНСТИТУТУ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

Б Е О Г Р А Д

Јакшићева 9

Обавештавам Институт да је Комисија за историју српског језичког стандарда (која припада Одбору за стандардизацију српског књижевног језика) формулисала један од својих врло важних задатака на чијем ће остварењу радити у ~~кратком~~ предстојећем периоду. То је Библиографија објављених радова о српском књижевном језику од предвуковских времена до данашњих дана. Овај задаток, боље речено пројекат, врло је значајан за рад који је поменута Комисија пред себе ~~поставила~~ поставила, а то је проучавање српског књижевног језика у другој половини XVIII, у XIX, као и у XX веку, односно ~~из~~ свих оних питања која откривају развојне фазе нашег књижевног језика, његових норми, усвојених или прописаних правилности, његових општих црта наметнутих књижевнојезичком праксом и сл. Наравно, овде спадају и проучавања језика дела појединих писаца, штампане, ~~книжне~~ законских и сличних аката, новина у др. у поменутом периоду, као и израда општих дела проистеклих из поменутих проучавања.

Израда ове Библиографије предвиђа ексерпировање одговарајуће грађе која би садржавала негде око 10.000 листића. Цена једном ексерпираном листићу у нето износу била би 1,5 динар. Посебно уношење у компјутер те грађе коштало би 0,50 дин. у нето износу по листићу. Разуме се, тај посао се третира као ауторски хонорар.

Молим Институт да за овај посао поменуте Комисије обезбеди одговарајућу суму новца.

С поштовањем

Председник

Комисије за историју српског језичког стандарда

Aleksander St

(Дописни члан САНУ проф. др Александар Младеновић)

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
Београд, Јакшићева 9

Примљено даном	20.7.98		
Број	361		

ODBORU ZA STANDARDIZACIJU SRPSKOG JEZIKA
KOMISIJI ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I REŠAVANJE
NEODLOŽNIH PITANJA

Predmet: Izrada studije o tvorbi reči

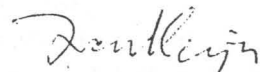
Budući da je na sastanku Komisije za leksikologiju i leksikografiju, 3. jula ove godine, bilo reči o tome da se meni poveri izrada nove, sveobuhvatne studije o tvorbi reči u savremenom srpskom jeziku, želim ovim putem da obavestim Komisiju o svojoj spremnosti da se prihvatim tog posla.

U tom cilju, molim Komisiju da mi pribavi (dva priručnika) koja će mi biti potrebna za svakodnevnu konsultaciju, a koja se ne mogu nabaviti redovnim putem: "Etimologijski rečnik" Petra Skoka (I-IV) i rečnik savremenog hrvatskog jezika Vladimira Anića. Ukoliko se naknadno ukaže potreba za još nekim priručnikom, biću slobodan da o tome izvestim Komisiju.

Takodje, budući da nemam kompjuter niti bilo kakve mogućnosti da ga nabavim, molio bih Komisiju da razmotri mogućnost da mi se privremeno stavi na raspolaganje jedan personalni kompjuter sa štampačem.

O ovom projektu svakako bi trebalo obavestiti Komisiju za morfologiju i tvorbu reči, kako bi se zajednički utvrdile osnovne smernice za izradu knjige. Posebno je važno razgraničiti i definisati leksički korpus, da bi se videlo da li će se i u kojoj meri uzimati u obzir reči iz starijeg jezika, regionalizmi, kovanice pojedinih pisaca i uopšte izrezi neuobičajeni u savremenom govornom i pisanom jeziku.

Beograd, 10.VIII 1998.

Dr Ivan Klajn

red. prof. Filološkog
fakulteta u Beogradu

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
Одбор за стандардизацију српског језика
Комисија за односе с јавношћу
и решавање неодложних питања
Ком. 7, број: 5, 14. 7. 1998. године
Тел. 635-590, 181-383, 183-175

ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА КОСЈЕРИЋ
-- на руке г. Сретена Максимовића, шефа станице --

31260 КОСЈЕРИЋ

Поштовани господине Максимовићу,

Бранислав Брборић, секретар Одбора за стандардизацију српског језика — у чији састав улазе стручњаци с целокупнога говорног простора нашег језика — обавестио нас је да је, приликом распитивања о возном реду на вашој станици (4. јуна 1998. године), имао задовољство да Вас упозна и замоли да учините једну малу услугу српској језичкој култури — да окренете редослед двеју светлећих плоча на вашој станици, тако да се на првом месту (лево) нађе она с ћириличким натписом, КОСЈЕРИЋ, а на другом месту она с латиничким, KOSJERIC.

Г. Брборићу и Вашем земљаку г. Миодрагу Ђукановићу, који су Вас посетили заједно, рекли сте да је приликом отварања нове станичне зграде пре двадесетак година један старији човек гласно упозорио на нелогичан редослед двају натписа (Ви тада нисте били шеф станице), али није било смелости да се његово упозорење уважи. Обавештени смо да сте давнашњу грешку у међувремену исправили.

Својим гестом Ви сте испунили обавезу садржану у *Закону о службеној употреби језика и писама* (Службени гласник РС, број 45/91, члан 2, став 2; члан 3, став 2; члан 4, став 1, а нарочито — члан 10), за шта Одбор није надлежан. Међутим, одуживши се српској језичкој култури и традицији, Ви сте подупрли рад Одбора и његова настојања да доприноси стандардизацији нашег језика и одговарајућој службеној употреби његовог примарног и секундарног писма. Подупрли сте и рад Института за српски језик САНУ, који од 12. децембра 1997. године обавља стручно-административне послове за Одбор.

Показали сте, заправо, како треба да поступају сви шефови и начелници, директори и управници, власници и невластници, послодавци и послопримци — не само у примени законских норми него и у јавном општењу и понашању уопште.

И мали потези могу доприносити бољем уређењу наше земље, Савезне Република Југославије (Републике Србије и Републике Црне Горе), али и целокупног нашега језичког простора, на којем се налази и Република Српска.

Мада живимо у великим тешкоћама — да споменемо само Космет, криминал, незапосленост, ниске плате већине запослених, избеглице — можемо и морамо знати да није све у хлебу, да о култури ваља мислити и кад је најтеже. И то је део наше народне традиције.

Драго нам је што Вас можемо узети за пример и задовољство нам је што вам можемо упутити примерак књиге *Српски језик на крају века* у знак сећања на Ваш мали, драгоцени гест.

С искреним поштовањем!

Проф. др Слободан Реметић, с.р.
директор Института за српски језик САНУ

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за историју језичког стандарда и
Комисија за односе с јавношћу и решавање
неодложних питања

Ком. 6, бр. 2, 17. 8. 1998. г.

Ком. 7, бр. 7, 17. 8. 1998. г.

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

Б Е Л Е Ш К А

СА ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ ДВЕЈУ КОМИСИЈЕ ОДБОРА

Поштована колегинице / Поштовани колега,

На иницијативу неколико чланова двеју комисија Одбора за стандардизацију српског језика (у даљем тексту: Одбор), Комисије за историју језичког стандарда (у даљем тексту: Ком. 6) и Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања (у даљем тексту: Ком. 7), у уторак 11. 8. 1998. године, у Институту за српски језик, који обавља стручно-административне послове за свеакадемијски и свеуниверзитетски Одбор, — одржана је заједничка седница Ком. 6 и Ком. 7, којој је присуствовало шест (укупан број осам) чланова Ком. 6 и свих пет чланова Ком. 7. Седници је присуствовао и проф. др Иван Клајн, заменик председника Одбора, због 2. и 3. тачке дневног реда.

Председавао је академик Павле Ивић, председник Одбора и председник Ком. 7, који је предложио следећи дневни ред:

1. Разматрање и усвајање Одлуке Одбора бр. 2 (*Саопштење Одбора под насловом У одбрану достојанства српске језичке науке — прилог I*);

2. Разматрање и усвајање Одлуке Одбора бр. 3 (препука у вези с термином *деоничко* [дионичко] *друштво* — прилог II);

3. Разматрање и усвајање предлога проф. др Ивана Клајна да се приступи изради *студије о творби речи у српском језику* (допис Ивана Клајна — прилог III).

Академик П. Ивић упознао је присутне чланове двеју комисија (Ком. 6 и Ком. 7) с разлогом заједничког састанка и замолио их да се пажљиво прочита и размотри претходно уручени предлог Одлуке бр. 2. Тај предлог припремили су председник и секретар Одбора уз консултацију неколико чланова двеју комисија. Разлог за сазив двеју комисија надлежних за питања наведена у 1. тачки дневног реда био је

текст с (над)насловом *Слово о српском језику* (објављен у "Политици" од 1. и 8. августа 1998 — прилог IV), који баца тешку лагу на достојанство наше науке о језику и на научно-културну политику која се води код нас. Мада иза тог текста стоји неформална група "филолога и писаца", поименце наведена, и наводно Светски сабор Срба, преко његових погубних порука не може се прећи.

Наведено "Слово", својеврсна *декларација* о српском језику (различита од оне о хрватском из 1967. г., нарочито по томе што иза ње не стоји ниједна званична домаћа институција, док је иза хрватске стајало 19 ондашњих републичких установа), — названо је чак *Језичким закономправилном српског народа*. Да се с тим "закономправилном" не мисли ићи на предстојећи Међународни славистички конгрес у Кракову (почиње 26. 8. 1998), оно је могло бити виђено пре као стање духова међу састављачима "Слова" него као филолошко, одн. (социо)лингвистичко и политичко штиво, којим би се хтела представити наша наука о језику на тако важном међународном скупу* (прилог V — видети фусноту).

Страхујући од *међународног скандала*, чланови двеју комисија, не сматрајући себе *самозваним*, него *одговорним* људима од струке, једногласно су прихватили *Саопштење Одбора* и упутили га "Политици" 11. 8. 1998, с молбом да буде објављено у суботњем додатку, на истом месту на којем је објављено и "Слово". Брижљиво одмеривши сваку реченицу — без намере да прикажу и оцене све оно што би се могло замерити "Слову", јер би то изискивало више времена и простора — чланови двеју комисија Одбора надају се бар томе да би се могао избећи међународни скандал. Зато је ова белешка упућена не само члановима Одбора и његовим оснивачима него и владама СРЈ, РСБ, РЦГ и РСп да њихова надлежна министарства учине нешто, ако је то могуће усред лета, да се спречи међународна бламажа, веома штетна не само за нашу науку о језику него и за наше политичке, односно народне и државне интересе.

Прилози везани за тачке 2. и 3. спадају у редовну делатност Одбора, односно, у конкретном случају, Ком. 7. Они сведоче о настојању Одбора да се бави решавањем не само ситница него и крупница језикословних, што му је превасходни циљ, како би се обезбедило одговарајуће унапређивање српске језичке културе и стандардизације нашег језика и избегла свака негативна политизација лингвистике и злоупотреба језика у политичке сврхе, чега смо тако често били свесни у бившој СФРЈ.

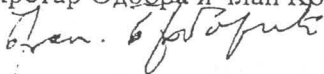
На састанку је усвојена и Одлука Одбора бр. 3 — препорука за најбољи избор између три синтагме које "покривају" један те исти правно-политички појам (*деоничарско* [дионичарско] друштво). За ову препоруку образложење је написао проф. др Иван Клајн и она ће бити објављена у часопису *Језик данас* а доставиће се и секретаријатима за законодавство у СРЈ, РСБ, РЦГ и РСп.

* Прилог V, текст "Декал припрема и међународни скандал", с потписом проф. др П. Пипера, управника Катедре за славистику Филолошког факултета у Београду, упућен Тајугу и Политици, онајбоље сведочи о могућим размерама предстојећег међународног скандала, који чак може бити доживљен као део овдашње званичне научно-културне политике.

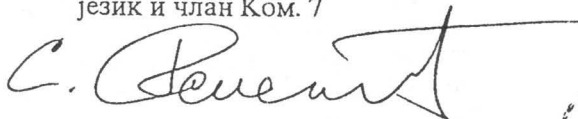
Проф. Клајн још раније, а сада и писмено, обратио се Одбору, односно Ком. 7, с предлогом да приступи изради студије о творби речи у српском језику (првенствено у језичком стандарду) и с молбом да му се помогне око набавке неопходне литературе и позајмице једног персоналног рачунара са штампачем. Ком. 7 прихватила је предлог проф. Клајна. Стога се ова белешка упућује и Комисији за морфологију и творбу речи (Ком. 2) да се и она позабави предлогом проф. Клајна и да му пружи помоћ око рашчишћавања неких стручних дилема. С обзиром на то да је за председника Комисије за лексикографију и лексикологију (Ком. 4) изабрана проф. др Даринка Гортан-Премк, проф. Клајн могао би бити и члан Ком. 2, јер обе комисије имају сродна интересовања и задужења. Остваривање идеје проф. Ивана Клајна могло би водити брзом попуњавању једне од празнина у нашој језичкој науци и култури.

Наравно, сви резултати рада комисија биће изнесени на првој наредној (пленарној) седници Одбора, с предлогом да буду верификовани.

Мр Бранислаав Брборић,
секретар Одбора и члан Ком. 7

Проф. др Слободан Реметић,
директор Института за српски
језик и члан Ком. 7

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Одлука бр. 2

11. август 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

САОПШТЕЊЕ

У ОДБРАНУ ДОСТОЈАНСТВА СРПСКЕ ЈЕЗИЧКЕ НАУКЕ
(Саопштење надлежних комисија Одбора за стандардизацију српског језика)

Дубоко забринути због штете коју ће српском националном интересу нанети *Слово о српском језику*, објављено у "Политици" од 1. и 8. августа 1998. године, састали су се 11. августа 1998. године у Београду присутни чланови двеју надлежних комисија Одбора за стандардизацију српског језика, Комисије за историју језичког стандарда (проф. др Александар Младеновић, дописни члан САНУ, мр Бранислав Брборић, проф. др Славко Вукомановић, доц. др Бранкица Чигоја, мр Милош Луковић и проф. др Светозар Стијовић) и Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања (академик Павле Ивић, мр Бранислав Брборић, проф. др Новица Петковић, проф. др Слободан Реметић и др Драго Ђушић, научни саветник), — с намером да ублаже штетне последице које ће тај проглас изазвати. С те седнице потекло је саопштење које следи.

Познате истине и додате неистине

У *Слову о српском језику* помиње се више добро познатих истина, које је српска наука током последњих тридесетак година утврдила, бранила и одбранила од грубих напада бивше државне и партијске бирократије, пре свега загребачке, и од озлојеђених критика хрватских колега. Одбрана је тада била успешна зато што су се ставови заснивали стриктно на чињеницама. Међутим, писци *Слова* изашли су далеко изван граница истинитог. Ту почињу проблеми.

"Српским језиком су говорили и говоре етнички Срби све три вероисповести — православне, римокатоличке и исламске." Ту су стављене у исту раван међусобно несамерљиве количине. Данас нигде не постоји католичка или муслиманска популација која би себе сматрала српском. У најбољем случају постоје такви малобројни појединци, махом интелектуалци, који се издижу изнад схватања што господари у широј народној маси.

Застарели ставови и непознавање чињеница

"Све до друге половине XIX века у славистици је важио општи став да Срби и Хрвати имају посебне језике. Тај став, између осталих, заступали су Добровски, Копитар, Шафарик, Миклошић а најпрецизније га је формулисао Вук Стефановић Караџић." Крупна је погрешка ослањати се данас на ставове аутора из прве половине XIX века. Тадашња схватања превладана су двоструко, променом стања у реалном животу и развојем научне методологије, и није чудо што су напуштена већ у другој половини истог века. Уосталом, и у првој половини било је и друкчијих гласова, делимично баш у списима истих аутора (Копитар 1822, Шафарик 1826. имплицитно). Термин "српскохрватски" јавио се код Јакоба Грима 1824, а код Копитара 1836 ("илирски дијалекат, тачније српскохрватски или хрваткосрпски"). Сам Вук је 1850. потписао став да "један народ" (тј. Срби и Хрвати) "треба једну књижевност да има".

"Вук је [...] по језичком критеријуму доказао да су сви штокавци Срби." Вук је о томе писао 1849. године; међутим, године 1861, притешњен аргументима друге стране, он попушта: "онда се засад у овоме ништа друго не може учинити него да се дијелимо по вјери". Тада су, међутим, ствари у реалном животу стајале сасвим друкчије него данас.

Модерне нације још нису биле формиране и већина штокаваца католика није имала ни српско ни хрватско опредељење. Вук се надао да ће они на основу језичке блискости прићи Србима, али су се они, под утицајем католичке цркве, коју је прост народ без поговора слушао, почели окретати Хрватима. То је омогућено вештим потезом Загреба, који је напустио кајкавски књижевни језик, замењујући га штокавским. Дотад језички разједињени, католици су се чврсто ујединили под хрватским именом у монолитном књижевном језику. Чакавци и кајкавци су примили штокавско наречје, а икавци и екавци ијекавски изговор.

"Тек од формирања Илирских провинција под Наполеоном илирско име почиње да се користи за Словенце и Хрвате." Писци ове реченице показали су несхватљиво непознавање чињеница и погрешили су за више од два столећа. Илирске провинције су формиране 1806, а још 1592. Јероним Мегисер примењује назив "илирски" на словеначку и хрватску језичку материју. Језуита Бартол Кашић објављује 1604. по налогу Рима познату граматику "илирског језика". Цео XVIII век испуњен је новим делима која у наслову носе илирско име. То име носи и велики речник кајкавца Ивана Белостенца, објављен 1742.

И Павелић — Србин!?

"Са етничким границама српског народа подударају се језичке границе српског језика (штокавског наречја)." Ово значи, поред осталог, да у Босни и Херцеговини, где су сви штокавци, и нема никога осим Срба. Србин је Изетбеговић, Србин је Зубак, и сви остали, на све три стране. Припадници истог народа борили су се међу собом огорчено и непоштедно од 1992. до 1995. Додуше, Хрвати и Муслимани нису знали да су Срби, сада их аутори *Слова* о томе поучавају. И већина усташа, међу њима и сам поглавник Анте Павелић, били су штокавци, па су, по

ауторима "Слова", и они Срби, и по завичајном дијалекту и по књижевном језику. Срби су у ствари, имплицитна је порука "Слова", самогеноцидан народ, јер оно што су чиниле усташе православним Србима нигде на свету није чинио неки део једног народа својим сународницима. Наравно, "Слово" неће ниједног Хрвата нити Бошњака уверити у то да је Србин, тим пре што не пружа никаквих аргумената за то. Даће, међутим, много повода да нам се пребаци грабљивост, покушај да присвојимо туђе. Биће то нов прилог сатанизацији Срба.

"Теза о томе да народи стичу идентитет по вери, а не по језику, која је супротна Вуковој тези, није прихваћена нигде у Европи." Северна Ирска је у Европи; протестанти су тамо Енглези, а католици Ирци. С друге стране, ирски католици сви су Ирци, иако само мањина њих говори ирски, а огромна већина енглески. Ни на нашим просторима не ради се о "тези", него о стварности. Тврдоглаво порицање те стварности не може донети никаквог добра. Карактеристичан је и пример Индије, чији је најраспрострањенији домаћи језик хинди у суштини једнак с језиком урду, главним језиком муслиманског Пакистана. Јасно је да језик не одлучује увек о националном идентитету. Новозеланђани, Аустралијанци и толики други говоре енглески, а нису Енглези. Исто тако, Мексиканци, Чилеанци и десетак других народа говоре шпански, а Бразилци португалски, итд. Јевреји широм света говоре неколико десетина језика, па ипак чине један народ, што се најбоље види по чињеници да су се милиони Јевреја слили из многих земаља у Израел. Наука данас зна да о националном идентитету не одлучује ни језик ни вера, него свест о заједничкој националној припадности.

Компромитација српске науке

"Уметност и култура коју су стварали католици српскога језика после програмиране кроатизације, као и уметност и култура које су стварали Срби муслиманске вероисповести, саставни су део и српске културе." Болна је истина да се овакав покушај узимања туђег могао јавити у српској средини. Досад смо веровали да се тако нешто догађа само код других. Цитирана реченица значи да целокупна култура муслимана Бошњака и највећи део хрватске културе, укључујући и све оно што има антисрпску тенденцију, припада и нама, а не само народима у чијем је крилу створено. Питамо се ко је дао право ауторима "Слова" да присвајају оно што су стварали људи који нису Срби и чији преци у већини случајева нису били Срби. "Слово" то чини без образложења, да и не говоримо о томе да нису питани ни културни посленици ни обични људи на које се то посезање односи.

Овде нема простора за исцрпно набрајање свих штетних тврдњи у "Слову". То ће учинити непријатељи српског народа. Они ће, пресрећни што им је из чиста мира поклоњен тако богат залогај, пронаћи све појединости, цитирати их и прештамповати, ликовати над њима, деценијама, можда столећима (они још увек с насладом помињу Вукове тврдње из 1849, далеко безазленије од онога што садржи "Слово").

"Законоправило" за вечита времена

Остаје нам да се осврнемо на закључак тога документа:

"Учење о српском народу и његовом језику, о српском књижевном језику и његовим варијантама, о српском писму, о проверавању (прозелитизму), о српској књижевности, уметности и

култури (у најширем значењу)" — изложено у *Слову о српском језику* — "чини *Језичко законоправило српског народа*" [курзив у изворном тексту!] "које потписао и потврдио српски филолози и писци. Београд, на Спасовдан 1998." Реч *законоправило*, склована као превод грчког *номоканон*, значи "збирка средњовековних црквених правних прописа". Овде се, међутим, та реч однекуд употребљава у значењу некаквог *наређења* којег се сви Срби морају придржавати, од сада па за сва времена. Такав ауторитативан тон није својствен науци.

Популарност се најлакше стиче ако се публици говори оно што јој годи. Може неком читаоцу бити симпатично што аутори иступају "у прилог" српском интересу, што проширују границе Српства. У ствари, та тврђења су дубоко штетна, пре свега зато што су неистинита. Никад досад из руку српских филолога није потекао текст тако погубан по национални интерес. "Слово" ће с правом бити критиковано и одбачено у иностраној и домаћој науци. Можемо очекивати три врсте замерки: (1) тај проглас бескрупулозно посеже за туђим; (2) аутори су у заблуди кад верују да ће на тај начин придобити људе који нису Срби да то постану; (3) аутори показују непознавање многих историјских чињеница.

Спречити ширење штете

У "Слову" се истиче да га "потписао и потврдио српски филолози и писци". Ако се у свету поверује да је то заиста тако, биће то тежак удар за нашу науку и наш народ. Закључиће се да смо непоправљиво заслепљени националном страшћу и уједно незналице, те да стојимо изван науке, која је у суштини поштено трагање за истином.

Срећом, то се неће десити. Потписници текста упадљиво су малобројни, а за филологе међу њима може се слободно рећи да не репрезентују достигнути ниво науке о српском језику, па чак и то да нису

компетентни за материју о којој пишу. Међу њима су свега четири професора, од којих је Маројевић русиста, Милосављевић историчар књижевности, Ковачевић обрађује граматику и стилистику савременог књижевног језика, а само Ђорић — који у дату проблематику никада није улазио — предаје историју језика. Нико од њих није се бавио конкретним научним истраживањима у тематској области "Слова". Ту су, даље, троје из категорије тзв. помоћног наставног особља (лектори, асистенти и сл.) и неколико добронамерних и необавештених књижевника, спремних да потпишу све што звучи родољубиво. У првој реченици тога прогласа истиче се да је он донет "након научне расправе а на иницијативу Светског сабора Срба". На такву расправу о "Слову" није позван, нити је за њу знао, нико од оних који су истраживали у тој области, нпр. нико из САНУ и нико с новосадске катедре за српски језик, тог најживљег средишта проучавања српске језичке прошлости. Остаје нам да нагађамо зашто су заобиђени компетентни стручњаци, који би без сумње спречили штету.

Актуелни декан Филолошког факултета у Београду, који је средишња личност подухвата, организовао је превођење "Слова" на више језика како би се тај текст презентирао на Међународном славистичком конгресу у Кракову крајем овог месеца. Слависти из Загреба и Сарајева, нама махом ненаклоњени, биће тамо присутни. Они ће се изјаснити о томе, с одговарајућом оштрином и одговарајућим коментарима, да ли пристају да буду Срби и да све што стварају припадне српској култури. Добиће прилику да буду у праву. Уследиће опште згражање и осуда, а светски медији, који на таквим конгресима лове само сензације, разгласиће тај нови доказ о мрачном стању духова у Србији. Биће то крупан негативан политички поен за нас.

Чак ако би и изостало изношење злосрећног "Слова" на краковски конгрес, штета је ту, велика и трајна. Сад је важно да се она локализује. Потребно је да се српска наука, па и српска јавност, што јасније ограде од "Слова", како се мишљење о њему не би пренело на све српске филологе и њихов народ. Овај осврт треба схватити као први прилог тој сврси.

Равноправност екавице и ијекавице

Српска култура, књижевност и језик су недељиви: обухватају сав српски народ. Верска припадност се не подудара са језичком припадношћу. Српским језиком су говорили и говоре етнички Срби све три вероисповести – православне, римокатоличке и исламске

Дanas српски народ јуби своје вековне језичке и етничке териорије, излаже се сурвој сатанизацији и фалсификацији. Да би обрвалили дивован просјор и очуваи традиционалне самосвиести, јасци и филолози у мањини и ујединоги организовали су од 1995. до 1998. године низ научних конференција, савезовања и округлих стоилова о улози србисајске, антропојеографске и културне српске народоу европској ирацији. Та истава акционоглована су антропојеографској и србобориој које су иредактирале ујединогу Јубослављевић и кажњавану иравославне српске јубрунице. Национална докотеинација, коју шеже сепаратизмом изајојне иржаве из бивше Јубослављевић, језиком је обрачан шилг човиљ иржаве не само са србисајским народом већ и са љубовним језиком.

Српски филолози и јасци, угверски јубе увек почива ма чимски-чајма, а не на доимичкијма камипујацијма, састављам су ово „Слово о српском језику“, сжатарјеју га су српска култура, језик и књижевност иредактирали, а јубослављевић од начела да у свим ирочијма националној, културној, а самим тим и језичкој очувања орпубујубују јубој ирбега да имену наука и ирраски.

Пописници овој докотеија су: др Веро Бојић, др Мирјана Владислављевић, Предрат Д. Драјић Криво, Милорад Ђурић, ирпроф. др Милош Ковачевић, Зоран Кошић, ирпроф. др Радомир Маројевић, ирпроф. др Радар Милошевић, Слободан Ракишић, Тиводор Росић, ирпроф. др Божо Томић и др Мисаило Штелиновић.

Полазиште

Словом о српском језику, које је донето након научне расправе а на иницијативу Светског сабора Срба, востановају се начела која важе за остале народе и језике у свету.

Српска култура, књижевност и језик су недељиви: обухватају сав српски народ. Верска припадност се не подудара са језичком припадношћу. Српским језиком су говорили и говоре етнички Срби све три вероисповести – православне, римокатоличке и исламске.

Српски језик има два правописна књижевна изговора према рефлексима језичког словеничког вокала „јат (ј) – екавски и ијекавски. Употреба екавског и ијекавског изговора не може бити диференцијална црта прена католичкој и муслиманској варијанти српског језика. Ијекавска варијанта српског језика је подједнако српска као и екавска.

Српски књижевни језик има два писма – ћирилицу и латиницу. Ћирилица и латиница

Привид српског и хрватског заједништва

Преузимањем штокавског наречеја, а напуштањем кајкавског, воле илриског покрета, који су у почетку писали на свом матерњем (кајкавском) језику, тридесетих година XIX века прихватили су за свој књижевни језик штокавско наречеје, односно српски књижевни језик у Вуковој редакцији. Они су у почетку тај језик називали илриским, што је синоним за српски језик.

Да је термин илриски блиско повезан са српском територијом, народом и језиком, сведочи и историјско време које претходи такозваном илриском покрету. У XVIII веку су постојале Илрски делегација и Илрски дворска канцеларија као политичке институције резервисане за Србе у Аустрији. Тек од формирања Илрских провинција под Наполеоном илриско име почиње да се користи и за Словенце и Хрвате.

После Вукове смрти наметнут је став да Србима и Хрватима није заједнички само књижевни језик, већ да им је заједнички и народни језик. Тако је настало становитиште да се заједнички народни језик Срба и Хрвата састоји од три наречеја: штокавског, кајкавског и ијекавског. Ватрослав Јагић, који је ступио на сцену у години Вукове смрти (1864), тврдио је да су Хрвати и Срби у ствари, један народ са два имена (Хрвато-Срби) и да је природно да њихов заједнички народни и књижевни језик има два писма: хрватски и српски језик.

Наука друге половине XIX и почетка XX века сматрала је да је штокавско наречеје српско, а кајкавско хрватско, док је ијекавско „хрватско“ само по имену (Лескин, Јаганчић). Ватрослав Јагић је, спроводећи католлички филолошки програм, у том једном нареду „истисао дружице разлике. Оне по њему нису у језику него у вери: Срби су право славни а Хрвати католици“. То значи да су језичко заједништво од самог почетка ишло срачунао – да се догळे раздвојено српско и

хрватско прво помера да се после подели, али не на основу језика него на основу вере. Срби су јужнословенски народ православне, католичке и муслиманске вероисповести који говоре српским народним језиком. Са етничким границама српског народа подударују се језичке границе српског језика (штокавског наречеја). Тај се језик назива не само српски него и словински, словенорпски, илриски, далматински, дубровнички, босански, славонски, хрватски, кашки језик итд.

У XIX веку је постојао незнатан број Хрвата који је, у сусрету са Србима и под њиховим утицајем, говорио и српски (штокавског) наречеја. То није ништа необично: увек има делова једног народа који говоре језиком другог народа. Све до септадесетих година XIX века било је више Хрвата који су говорили немачки или италијански него оних који су говорили штокавски (српски), па ипак немачки и италијански језик нису названи хрватско-немачким и хрватско-италијанским.

Хрвати се нису задовољили само тиме што су презели српски књижевни језик, него су, омаже после Вукове смрти, чином без преседана у историји било ког другог језика – српском називу у имену језика додали и хрватско име. Тако је од српског језика у хрватској постојао хрватски или српски језик, па српскохрватски или хрватско-српски. Би раслодом социјалистичке Југославије Хрвати потпуно из назива ибавили одредити српски – и српски језик ијекавског изговора, који су презели у XIX веку, једноставно преименовали у „хрватски књижевни језик“.

У Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији Србима муслиманске вероисповести признат је статус „народа“, па су и они омаже по развојању Југославије српском језику, који се догађа као српско-хрватски, променили назив у „босански језик“. Тако је српски језик, преко прелазних термина хрватски или српски и српскохрватски или хрватско-српски, на крају овог века добио три невазиска назива: српски, хрватски и босански језик.

Издавајања

„Књижевних језика“

на професионалној основи

У Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, која је била створена 1918. године, сматрало се да су српскохрватским језиком говорило два народа: Срби и Хрвати (по другој концепцији, један двоимени народ. Српскохрвати). У новој (Титовој) Југославији језичко се гледиште да српскохрватским језиком говоре три народа: Срби, Хрвати и Црногорци (а од 1967. и четврти „народ“ – Муслимани). Верска припадност не може да буде језичка диференцијална црта, а управо је верска припадност искоришћена за развојање јединственог (вишеконфесионалног) српског народа на вершачке верско-територијалне заједнице.

Теза о томе да народи стичу идентитет, по вери а не по језику, која је супротна Вуковој тези, није прихваћена ни где у Европи. Пошто се она наметала више од једног века (а у Титовој Југославији и срединама доживе), уредила је плодом, католичким наречејима која говори штокавским наречејем, католличане и државном идеји велан за етничке Хрвате, то јест чакавце, и за католличане а муслимански део популације проглашен је за посебан народ. Тако се десило да се на верској основи популација једног језика подели на три „народа“.

Програм издавајања „књижевних језика“ на конфесионалној основи одражен је у Деловном споразуму (1995), који има четири развојања текста, од којих је један на српској а три на српском језику, с тим што српски језиком у том документу сматра се српски, екавски Бијелимца варјанта док се српски, екавски Бијелимца варјанта српско-хрватског језика у њему називају „хрватски“, односно „босански“ језиком.

(Следеће суботе:

И Ћирилица и латиница)

И ћирилица и латиница

Српски књижевни језик и данас, као у Вуково доба, јесте језик свих штокаваца, јер је штокавско наређе својом целином српско и оно обухвата три верско-културне заједнице српског народа

Данас српски народ ту би своје вековне језичке и етимичке шерашорје, кључеж је суровој сашанкзацији и фалсификацији. Да би обрнати дуготни простор и окували језро националне самосвешти, ипаци и филолози у машини и дијаспори организовали су од 1995. го 1998. године низ научних скупова, савештовања и окупљат сједова о улози србисвешће, антирочифрације и културне српског народа у европској ирадицији. Та иштања акцију-лизована су аиохрифном ишторифрацијом и србобобијом које су ирештадољне укључују Јуославније и кажњавању православне српске заједнице. Национална томолензација, којој живје сейарацијом издвојене гржаве из бивше Јуославније, уследила је обрачун шит новит гржава не само са српским народом већ и са његовим језиком.

Српски филолози и ипаци, уверени да наука још увек иочива на чиницијакма, а не на ипацијакма манипулацијакма, саставили су ово „Слово о српском језику“, сажиратујући да су српска култура, језик и књижевност ире-живи, а иоласећи од начела да у свим процесима националној књијурној, а самим шим и језичкој окувама одлучујућу улоју иреба да икају наука и иракса.

Пошисници овој документацији су: гр Вера Бојић, гр Мирјана Влајковић, Предрај Р. Драшић Кичуц, Милорад Бурић, ирофа гр Милош Ковачевић, Профрај Р. Драшић Кичуц, Милорад Бурић, ирофа вић, ирофа гр Милош Ковачевић, Зоран Косић, ирофа гр Радмило Маројевић, ирофа гр Петар Милосављевић, Слободан Ракишић, Тиодор Росић, ирофа гр Божо Ђорђић и гр Миланшо Штефановић.

Српски језик, са дијалектима који му централни и структурно припадају, на основу којег је јужнословенски језик, књи кодификовао (савремени) српски књижевни језик.

У породици словенских језика српски се издавај способноју регенерирају јер товања као прасловенске језичке појаве. По vokалском систему српски језик је јединствен, али се с обзиром на различитост рофлексе прасловенског вокала „јат“ у њему разликују три изговора: ијекваски или јужни, икавски или источни и икавски или западни.

Српски језик и његове варијанте

Српски језик има мелодијски или музички акценат, као и прасловенски. Новотоштоваски прозодиски систем, на чијој основи је створен српски књижевни језик (све његове изговоре, графичке и функционалне варијанте), са два узлазна и

може бити лиференцијална шрта према „храватској“ (с-толичкој) и „боснањској“ (иславској) варијанти српског књижевног језика.

Ијекваска изговора варијанта српског књижевног језика у редакцији Вука Караџића прихваћена је средином XIX века у Хрватској, што су Хрвати искористили да оправдају увођење двојчланог назива за српски језик („главозвани „храватски или српски језик“). У новине време, међутим, све више се пропала ијекваска изговор-на варијанта, која се заснива на чињеници да најближи српски ијекваски говорници (говори Лике и Кордуња) имају једнословни ије-рефлекс дугот јаја (то јест неслоговно и дугот је уместо јаје). Јекваска изговора варијанта српског књижевног језика разликује се само у изговору речи типа *лијело, млијеко, врмење* – даје се предност једносложном ије-изговору, док се у писању не разликује од ијекваске (у оба случаја се пише: ијеро, млијеко, врмење).

Срби православне вероисповести (у Србији, Црној Гори и Републици Српској, као и у Славонији и Српској Крајини и другде у свету), без обзира на то да ли се служе ијекваском или екавском изговорном варијантом, да ли пишу ћирилицом или латиницом, свој књижевни језик зову српски (књижевни) језик.

Српски језик се подудара са штокавским наређењем, као што је било Хрвати и Словенаца штокаваца, тако није никада било ни Срба чакваца нијај, нијај, нијај. Ни данас нема Срба нештокаваца, а већина несрба штокаваца чине превевери Срби.

Срби католичке верске припадности служе се ијекваском варијантом српског књижевног језика (ијекваски и јекваски изговора) и углавном латиничким писмом уз неке вештачки настале кованце и низ лексичких и орнаматских позајмица пронетких из латинског језичког посредства. *Ијекваском варијантом српског књижевног језика служе се и етнички Хрвати (чакави) и житељи историјског Словенија (кајкави), који се данас такође зову Хрватима), али има тај језик није матерњи. Евидентан је, према томе, несклад између формалног имена „храватског књижевног језика“ и стварне етничке припадности. Такозвана*

ни хрватски књижевни језик јесте загревачка варијанта српског књижевног језика.

И Хрвати имају свој изворни језик који их разликује од других народа (чакавско наређе). Хрвати су, међутим, од XIX века однеговали обимну литературу на српском књижевно језику. Оно што се сада назива „хрватским језиком изразом“; па чак и „хрватским језиком“ може у неком смислу да се прихвати само као једна варијанта српског књижевног језика.

Срби исламске верске припадности служе се ијекваском варијантом српског књижевног језика. Уз незнатан број речи ориенталног порекла помобу којих желе да нагласе културну посебност, али своју варијанту књижевног језика (од последњих деценија XX века) етнички нејачко називају „босанским књижевни језик“. С обзиром на несклад између формалног имена и стварне припадности, такозвани „босански књижевни језик“ јесте сарајевска варијанта српског књижевног језика.

Исламизирани делови популација која вековима говори српским језиком, нарочито у Рашкој, као и на Косову и Метохији, изградили су као верске заједнице неке особености у свом језичком изражавању а никако посебан језик.

ПИСМО

Српски књижевни језик има два равнoprавна писма: ћирилицу и латиницу. Срби су културни баштинили старословенске писмености и њених азбука, а старословенска глагољица и ћирилица српска су историјска писма.

На темељима хиљадогодишње српске и словенске ћириличке писмености Вук Стефановић Караџић је створио национално фонетско писмо – српску ћирилицу, која је стожерна вертикала српског духовног, културног и историјског идентитета.

Срби имају и своје друго писмо: Вуковој ћирилици прилагођену српску латиницу. Употреба писма није национална диференцијална шрта – па је латиница саставни део српске културе.

Српски културни простор

Српска култура и језик чине српски духовни простор који је јединичан и неде-

прошаста, рана штампањира и штампање књиге, картографију, натписе и записе, повеље и привилегије, летописе и друге рукописне књиге – и српски књижевни и говорни језик штокавског наређења, оба изговора. Српској духовној баштини припадају наука и уметност писача из расејања (дијаспоре).

Све што је до ипирског покрета и програмирање крoатизације католичке популације српског језика написане штокавским наређењем припада српској књижевности. Нераздеојни део српске књижевности су славоњска, приморска, дубровачка, односно далматинска штокавска књижевност.

Књижевност обрађивача у Босни и Славонији, који су писали српским језиком, припадају те део књижевности српског језика. Општи став, по којем се култура, као и народ, одређује према језику у том времену већ је у становниште кога се и данас придржавају сви европски народи.

Народна поезија и проза створене на српском језику саставни су део српске књижевности. Та књижевност је настала пре него што је знатан део штокаваца католичке вероисповести крoатизирани. У српској народној књижевности готово да нема примера поделе хришћана на православне и католике. Творевине муслимана на српском језику разликују се до неке мере од хришћана, али се оне с правом, као и у прошлости, могу третирати као дела етничких Срба муслиманске вероисповести.

Друге уметности, као и све области науке и културе, настале на етничком простору српског језика до програмирање крoатизације Срба као програмирање се сматрају саставним делом српске уметности, науке и културе. Уметност и култура коју су стварали Срби католичке вероисповести после програмирање крoатизације, као и уметност и култура које су стварали Срби муслиманске вероисповести, саставни су део и српске културе.

Језичко законправило српскога народа

Учење о српском народу и његовом језику, о српском књижевно језику и његовим варијантама, о српским писмима, о проверавању (прозелитизму), о српској књижевности, уметности и култури (у најширем значењу) – изложено у „Слову о српском језику“ – чини Језичко законправило српскога народа, које потписаше и потврдише српски филолози и писци.

Београд, на Спасовдан, 1998.

ДЕКАН ПРИПРЕМА И МЕЂУНАРОДНИ СКАНДАЛ?

Проф. др Радмило Маројевић, који је за месец дана управљања Филолошким факултетом изрекао више забрана, укидања и суспензија него иједан декан пре њега, обрушио се сада на Савез славистичких друштава Југославије (ССДЈ). После инсистирања да Филолошки факултет у Београду учини жалосно јединственим у свету тиме што би се на славистици учили грчки и санскрит, на романистици албански, на оријенталистици мађарски и сл., и да наметне списак предмета овлашћења који је пре свега свика једне бесправне властољубивости, Р. Маројевић је донео *незаконитиу одлуку о укидању ССДЈ* због наводне нелегитимности, и о томе да факултет на чијем је он челу изврши сва послове ССДЈ. Дакле, славистички савез, који је 1954. уочи четвртог Београдског међународног славистичког састанка основао академик Александар Белић, и који никада није био део Факултета, жели самовласно да укине Р. Маројевић уочи Међународног славистичког конгреса у Кракову (август 98), да веже "нови ССДЈ" за факултет на чијем је челу, а тиме себе препоручи за југословенског представника у Међународном славистичком комитету, који је одмах обавестио о својој одлуци. Тиме Р. Маројевић отвара нови скандал не само изван Филолошког факултета него и пред међународном јавношћу. У питању није само одлука без упоришта у закону него и *велика компромитација српске славистике у свету*. Додамо ли томе Маројевићеве екстремне погледе у науци (нпр. да су само чакавци Хрвати, да су сви штокавци Срби и сл., о чему са неколицином истомишљеника објављује у наставцима *Слово о српском језику*) јасно је како може изгледати српска славистика на предстојћем конгресу.

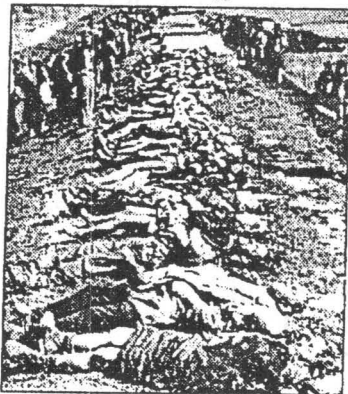
Да ли су они који из таквог декана ситоје свесни огромне и дуђорочне штете која се тиме чини Филолошком факултету, српској култури и уљеду наше науке у свету (иа и свима који таквог декана формално или неформално подржавају из тренутних политичких или било којих других разлога)?

Проф. др Предраг Гипер, управник Катедре за славистику
Филолошког факултета у Београду

Dr. P. Giper

7. абр. 1998.

ЧИЋЕНИЦЕ

Истина ГЛ, 13. 8. '98,
18.
о Јасеновцу

Жртве усташког логора Јасеновац

(Живи су сведоци злочина Насе Шакић, „Глас“ 28. јула 1998)

Прочитао сам са великим интересовањем интервју са др Миланом Булајићем поводом хапшења и предстојеће суђења Насе Шакић. И сам сам био месецима заточеник усташа у њиховом логору у Сиску. О делима тих злочинаца написао сам низ песама, прича и поему „Слике бежања и смрти“. Поштом се радујем да неколико пута разговарам са др Миланом Булајићем у Јасеновцу, Ситарој Градишци и овде у Београду. Тај научник, изузетне енергије, ерудиције и њеменивости, није и не може бити „непријатељ“ целој хрватској нацији. Злочинцима је, заправо, криво што је, захваљујући уједнажењу, истина о комплексу Јасеновачких логора проруча у свести и савести човечанства. Зато бих предложио, часописне уреднице, да Ваши читаоци прочитају следећа дела др Булајића, који се свенијема бори за истину о жртвама: „Усташки злочини женоцида и суђење Андрији Арбуковићу“ (четири тома), „Туђманов Јасеновачки мит“, „Мисија Вајтингана у НДХ“ (два тома), „Јасеновац - систем усташких логора смрти“ (женоцид над Србима, Јеврејима и Циганима). Шта је и што Ваш новинар, у изузетно занимљивом и значајном интервјуу, није навео и оситала дела др Булајића, директора и експерта Музеја женоцида.

Милинко Тороман, књижевник
Београд

УПОЗОРЕЊЕ

Декан спрема
скандал?

Проф. др Радмило Маројевић, који је за месеци дана управљања Филолошким факултетом изрекао ви-

ше забрана, укидања суспензија нешто иједан декан пре њега, обрнуто се сада на Савез славистичких друштва Југославије (ССД). После инсистирања да Филолошки факултет у Београду учини жалосно јединственим у свету, тиме што би се на славистички учили ђрчки и санскрит, на романстички албански, на оријенталистички мађарски и сл. и да намећу синакс деканских овлашћења који је пре свега слика једне болесне властољубивости, Р. Маројевић је донео једну незаконити одлуку - о укидању ССД због наводне нелегитимности и о томе да факултет, на чијем је челу, преузима све послове ССД. Дакле, Славистички савез, који је 1954. године, уочи чувеног Београдског међународног славистичког сасијанка, основао академик Александар Велић, и који никада није био део овог факултета, жели самовласно да укине Р. Маројевић уочи Међународног славистичког конгреса у Кракову (август 98). Тиме настоји да веже „нови ССД“ за факултет на чијем је челу и аутомајски себе препоручи за југословенског председавника у Међународном славистичком комитету, који је већ обавестио о својој одлуци. Декан Р. Маројевић ипак оштра нови скандал не само изван Филолошког факултета, већ и пред међународном јавношћу. У питању није само одлука без упуштања у закон, нешто и велика компромитација српске славистике у свету. Додамо ли томе Маројевићеве екстремне погледе у науци (нпр. да су само чакви Хрвати, да су сви штокавци Срби и сл., о чему са неколицином истомишљеника објављује у наситавици Слово о српском језику) јасно је како може изгледати српска славистика на предстојећем конгресу.

Да ли су они који иза њиховог декана стоје свесни огромне и дугогочне штете која се тиме чини Филолошком факултету, српској култури и уреду наше науке у свету (па и свима који ипак вођ декана формално или неформално подржавају из иренујних политичких или било којих других разлога)?

Проф. др Предраг Пипер
Филолошки факултет Београд

KOMPANIJA
DUNAV OSIGURANJE a.d.

Београд, 29.6.1998.године

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
- Одбор за стандардизацију
српског језика -

БЕОГРАД
Буле Јакшића бр.9

С обзиром да се у пракси користе различити језички изрази за исти економски и правни појам, молимо вас да нам одговорите који је истозначни израз, са језичког становишта, исправно користити у јавном животу (акционарско друштво, деоничко друштво, деоничрско друштво).

У свету, по правилу, користи се један израз за овај правни и економски појам.

С поштовањем.

ПОТПРЕДСЕЛНИК КОМПАНИЈЕ

Лука Мачковић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Одлука бр. 3

11. август 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ОДЛУКА

Компанија Дунав осигурање а. д. обратила се Одбору за стандардизацију српског језика с молбом — коју је потписао Лука Мачкић, потпредседник Компаније — да се Одбор определи између три истозначна израза за *исти појам* у којем је носећа реч *друштво*, док су атрибути различити (*акционарско, деоничко, деоничарско*). Ево садржаја те писмене молбе, пропраћене констатацијом да се "у свету, по правилу, користи један израз" за тај "правни и економски појам":

"С обзиром на то да се у пракси користе различити језички изрази за исти економски и правни појам, молимо вас да нам одговорите који је истозначни израз, с језичког становишта, исправно користити у јавном животу: *акционарско друштво, деоничко друштво* или *деоничарско друштво*."

Препоруку Одбора, чије је образложење припремио проф. др Иван Клајн, није било тешко дати. Тежи ће бити следећи корак — да се препорука отелотвори у законским актима и другим прописима. Одбор ће покушати да то постигне не само њеним објављивањем у стручним часописима и (другим) јавним гласилима него и директним обраћањем

републичким секретаријатима за законодавство у Југославији, Србији, Црној Гори и Српској.

Верујемо да ће Компанија Дунав осигурање међу првима исправити своју скраћеницу а. д. тако да нова скраћеница гласи д. д.

Ево сада сасвим кратке препоруке и њеног сажетог образложења:

Од три истозначна израза у јавном оптицају најпогоднијим се може сматрати израз *деоничарско друштво*.

Образложење

Латинизам *actio, -onis* (наше *акција*) раширио се по свим европским језицима у основном значењу "радња, делатност". Значење "удео у неком привредном или банкарском предузећу; документ о таквом уделу" — јавило се најпре у холандском (*aktie*), почетком XVIII века. Одатле се пренело у немачки (који и данас разликује *Aktie* у финансијском од *Aktion* у основном значењу) и у француски (*action* у оба значења). У француском је настала изведеница *actionnaire*, одакле немачко *Aktionär* и наше *акционар* (ређе *акционер*). Ми смо, као што често бива, речи *акција* и *акционар* примили у позајмљеном облику, али и у преведеном као *деоница* (ијек. *дионица*), односно *деоничар* (*дионичар*). Речници бележе и *удеоница*, *удеоничар*, али су ти облици данас углавном изашли из употребе. Може се сматрати да је *деоница* сасвим прикладан преводни еквивалент за *акцију*, пошто нема опасности од бркања с другим значењима исте речи (*деоница* пута, *деоница* инструмента у оркестру).

Предузеће (друштво, компанија) које издаје акције у француском се назива *société par actions* (данас је чешћи израз *société anonyme*), у немачком *Aktiengesellschaft*. У Хрватској су својевремено та

два израза дословно prevedena kao *дионичко друштво*. У Србији, Црној Гори и другде, усвојени израз није гласио **акцијско друштво* (будући да придев од именице *акција* није био уобичајен, а није ни данас) нити **друштво за акције* (што би било гломазно), него *акционарско друштво* (скраћеница *а. д.*), према чему се јавио и чисто преводни облик *деоничарско друштво* (скраћеница *д. д.*). Друштво је, дакле, названо по својим члановима, што је сасвим логично, јер деонице претпостављају постојање деоничара и обрнуто.

Сва три термина поменути у писму, према томе, могу се сматрати правилним. Ипак, имајући у виду да је *деоничко друштво* у Србији мање распрострањен облик и да остаје усамљен у односу на друга два, међусобно еквивалентна израза, не би било оправдано дати му предност. У пару *акционарско друштво* – *деоничарско* [*дионичарско*] *друштво*, опет, предност треба дати облику који је састављен од чисто домаћих корена. Отуда, пошто је у употреби пожељно усталити један израз, то је синтагма —*деоничарско друштво*, са скраћеницом *д. д.* Овакво писање скраћенице —малим словом с тачком — чини се најправилније, будући да није посредни назив установе (чија би се скраћеница писала верзалом без тачке, као нпр. ЈАТ, БИГЗ и сл.), него синтагма с вредношћу заједничке именице.

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и решавање
неодложних питања
Ком. 7, бр. 8, 17. 8. 1998. г.
Београд, Буре Јакшића 9
Телефони: 183-175, 181-383, 635-590
Телефакси: 183-175, 182-825

Члану Одбора за стандардизацију српског језика / члану Ком. 2, 4, 6

Поштована колегинице / Поштовани колега,

У прилогу вам достављамо белешку са заједничке седнице двеју комисија свеакадемијског и свеуниверзитетског Одбора за стандардизацију српског језика одржане 11. 8. 1998. године (Одбор је основан 12. децембра 1997. године као тело које удружује три академије наука и ум[ј]етности, САНУ, ЦАНУ и АНУРС, осам универзитета, односно одговарајућа факултета, из РСб, РЦГ и РСп, Института за српски језик, Матице српске и Српске књижевне задруге).

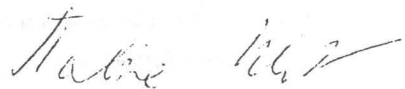
Молимо вас да приложену белешку брижљиво размотрите, јер проблеми осветљени у 1. тачки дневног реда наведене седнице (Саопштење Одбора) надилазе редовну делатност Одбора и његових комисија.

С поштовањем,

Достављено (с белешком и прилозима):
– члановима Одбора
– члановима трију комисија (Ком. 2, 4 и 7)
– оснивачима Одбора
– владама СРЈ, РСб, РЦГ и РСп
(преко њих надлежним министарствима
за науку, просвету, културу и информације)

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и решавање
неодложних питања

Ком. 7, бр. 8, 17. 8. 1998. г.

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

11000 БЕОГРАД

Немањина 11

Поштована господо,

У прилогу вам достављамо белешку са заједничке седнице двеју комисија свеакадемијског и свеуниверзитетског Одбора за стандардизацију српског језика одржане 11. 8. 1998. године (Одбор је основан 12. децембра 1997. године као тело које удружује три академије наука и ум[ј]етности, САНУ, ЦАНУ и АНУРС, осам универзитета, односно одговарајућа факултета, из РСб, РЦГ и РСп, Института за српски језик, Матице српске и Српске књижевне задруге).

Молимо вас да приложену белешку брижљиво размотрите, јер проблеми осветљени у 1. тачки дневног реда наведене седнице (Саопштење Одбора) надилазе редовну делатност Одбора и његових комисија.

С поштовањем,

Достављено (с белешком и прилозима):

- члановима Одбора
- члановима трију комисија (Ком. 2, 4 и 7)
- оснивачима Одбора
- владама СРЈ, РСб, РЦГ и РСп
(преко њих надлежним министарствима
за науку, просвету, културу и информације)

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и решавање
неодложних питања
Ком. 7, бр. 8, 17. 8. 1998. г.
Београд, Буре Јакшића 9
Телефони: 183-175, 181-383, 635-590
Телефакси: 183-175, 182-825

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

78000 БАЊА ЛУКА
Трг српских владара 4

Поштована господо,

У прилогу вам достављамо белешку са заједничке седнице двеју комисија свеакадемијског и свеуниверзитетског Одбора за стандардизацију српског језика одржане 11. 8. 1998. године (Одбор је основан 12. децембра 1997. године као тело које удружује три академије наука и ум[ј]етности, САНУ, ЦАНУ и АНУРС, осам универзитета, односно одговарајућа факултета, из РСб, РЦГ и РСп, Института за српски језик, Матице српске и Српске књижевне задруге).

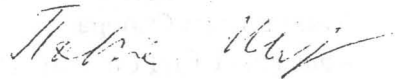
Молимо вас да приложену белешку брижљиво размотрите, јер проблеми осветљени у 1. тачки дневног реда наведене седнице (Саопштење Одбора) надилазе редовну делатност Одбора и његових комисија.

С поштовањем,

Достављено (с белешком и прилозима):
– члановима Одбора
– члановима трију комисија (Ком. 2, 4 и 7)
– оснивачима Одбора
– владама СРЈ, РСб, РЦГ и РСп
(преко њих надлежним министарствима
за науку, просвету, културу и информације)

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и решавање
неодложних питања

Ком. 7, бр. 8, 17. 8. 1998. г.

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

81000 ПОДГОРИЦА

Лењинов булевар 2

Поштована господо,

У прилогу вам достављамо белешку са заједничке седнице двеју комисија свеакадемијског и свеуниверзитетског Одбора за стандардизацију српског језика одржане 11. 8. 1998. године (Одбор је основан 12. децембра 1997. године као тело које удружује три академије наука и ум[ј]етности, САНУ, ЦАНУ и АНУРС, осам универзитета, односно одговарајућа факултета, из РСб, РЦГ и РСп, Института за српски језик, Матице српске и Српске књижевне задруге).

Молимо вас да приложену белешку брижљиво размотрите, јер проблеми осветљени у 1. тачки дневног реда наведене седнице (Саопштење Одбора) надилазе редовну делатност Одбора и његових комисија.

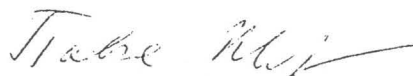
С поштовањем,

Достављено (с белешком и прилозима):

- члановима Одбора
- члановима трију комисија (Ком. 2, 4 и 7)
- оснивачима Одбора
- владама СРЈ, РСб, РЦГ и РСп
(преко њих надлежним министарствима
за науку, просвету, културу и информације)

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА

Павле Ивић

**ЦЕНТАР ЗА ПРИМЕНУ
ЛИНГВИСТИКУ**

Center for Applied Linguistics
Центр прикладной лингвистики

YUGOSLAVIA
11000 Beograd
Ul. 27. marta 32/III
Tel: 011/ 3233-439

Жиро рачун: 40811-620-6-16-394-50-5136231, Београдска банка, 27. марта 77

ODBOR ZA STANDARDIZACIJU SRPSKOG JEZIKA
B E O G R A D
Djуре Jakšica 7

Beograd, 16. jul 1998.g

U skladu s ranijim dogovorima, dostavljamo Vam elaborat o usavršavanju koncepcije i preusmeravanju programske orijentacije časopisa Jezik danas, koji je izradio prof.dr Milan Šipka, kao i osvrt istoga autora na prvo godište toga časopisa.

Molimo Vas da dostavljene tekstove detaljno proučite i odredite se prema priloženim rešenjima. S tim u vezi, obaveštavamo Vas da Centar prihvata obaveze koje proističu iz elaborata i da je spreman, ukoliko se postigne saglasnost, da se aktivno uključi u poslove oko izdavanja časopisa Jezik danas od 1. januara 1999.

Očekujući Vaš odgovor, srdačno Vas pozdravljamo.

S osobitim poštovanjem,

Za Centar

Nenad Grebenar, dipl. ek.

ЦЕНТАР ЗА ПРИМЕНУ
ЛИНГВИСТИКУ
ГРЕБЕНАР НЕНАД
БЕОГРАД, 27. марта 32

Prilozi:

1. Elaborat "Potrebe i mogućnosti usavršavanja koncepcije i preusmeravanja programske orijentacije časopisa Jezik danas
2. "U susret praksi" /osvrt na prvo godište časopisa Jezik danas/

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ
БЕОГРАД, Буле Јакшића 9

Датум:	20.7.98
Број:	364
Иницијал:	
Својеручно:	

У СУСРЕТ ПРАКСИ

(Прво годиште часописа *Језик данас*, I- 4/1997)

Почетком 1997. године појавио се у нашим књижарама нови лингвистички часопис. То је *Језик данас*, гласило *Мајнице српске за културу усмене и писане речи*. Његова четири броја, изашла у току протекле године, налазе се пред нама, пред судом јавности и у рукама заинтересованих читалаца.

Прво питање у вези с покретањем овог часописа намеће се само по себи:

Да ли нам је, поред великог броја већ постојећих периодичних публикација у области филологије и лингвистике, била потребна још једна? Имамо ли одиста довољно стручних снага које могу квалитетно и редовно својим прилозима (чланцима и расправама) попуњавати странице бројних часописа, какви су *Наш језик*, *Књижевности и језик*, *Јужнословенски филолоџ*, *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику*, *Зборник Мајнице српске за језик и књижевности*, *Прилози проучавању језика*, *Ономајолошки прилози*, *Српски дијалектолошки зборник*, или новопокренути *Српски језик (1996)* и *Свјет речи* (намењен школарцима), па сад још и *Језик данас*, те многих других што излазе изван Београда и Новог Сада, укључујући и оне опште намјене (попут годишњака филолошких и филозофских факултета и сл.), у којима се такође објављују научни и стручни радови о језику?

На ово питање могу се дати два различита одговора.

Ако се пође од броја лингвистичких и филолошких часописа које већ имамо и стручних снага којима располажемо, још један часопис те врсте заиста нам је превише, ако ни због чега другог, а оно због тога што премашује наше релативно скромне кадровске могућности. Али ако се пође од насушних друштвених и културних потреба, тј. од чињенице да нам је ниво језичке културе у широким народним слојевима, па и у институцијама од посебног друштвеног значаја (као што су школе, новине, судови, државна администрација итд.) страховито низак, а тиме се нико систематски нити с довољно упорности у нас не бави како би се постојеће стање измијенило набоље, онда нам је часопис за културу усмене и писане ријечи више него потребан и добродошао.

Чак и онај први, негативни одговор на питање треба ли нам у овом тренутку још један лингвистички часопис, могао би се претворити у позитиван ако се узме у обзир подстрек на нова прегнућа у лингвистичким активностима, посебно у раду на кадровској обнови, које ће сама по себи изазвати повећана часописна продукција. Стога ћемо се сложити да је појава часописа *Језик данас* у сваком случају значајан догађај, који радује и обећава.

У уобичајеном обраћању читаоцима у уводнику првога броја Уредништво - у саставу: др Иван Клајн (главни и одговорни уредник), др Радојица Јовићевић, др Мато Пижурица, др Милорад Радовановић (секретар) и др Милосав Тешић - с разлогом истиче:

"Права битка за правилан језик данас се води с једне стране у школи (а сви знамо с каквим се материјалним, али и кадровским и интелектуалним тешкоћама она бори), с друге стране, можда и више, у медијима."

То значи да ће употребити језика у тим двјема областима, које су по броју оних што јавно говоре и пишу и најмасовније, нови часопис посвећивати посебну пажњу. Зато ће се, како кажу уредници, тежити "ка далеко већем тиражу него уско стручне публикације (од којих неке данас излазе у само 200 примерака)".

У уводнику се даље набрајају и "неке од тематских области којима, према замисли редакције, треба да се бави *Језик данас*: неговање и нормирање савременог српског језика; ортоепија, неговање правилног изговора и акцента, посебно на радију и ТВ; статус екавице и ијекавице у новим условима; настава матерњег језика у основним и средњим школама, језик уџбеника и приручника; језик средстава јавног информисања; политички и правни језик; стручне терминологије, могућности њиховог уједначавања и стандардизације; начини борбе против бирократизације језика; однос према туђицама (посебно англицизмима) у данашњим условима; питања преводилаштва (књижевног, стручног, превода страних филмова и серија на телевизији)".

На крају стоји још једна важна напомена Уредништва, која најјављује добру оријентацију:

"О таквим и сличним темама желели бисмо да поведемо дијалог који ће бити увек стручан и научно заснован, али и разумљив широком кругу образованих читалаца."

Иако су тематске области овдје набачене без неке посебне систематизације, а, сигурно, и без намјере да се обухвати цјелокупна проблематика којом би часопис требало да се бави, основна идеја с којом је Уредништво изашло пред јавност ипак је јасна: ићи у сусрет пракси како би се стручним, а ширем кругу читалаца приступачним, тј. популарним прилозима, одговорило на бројна практична питања која се постављају у савременом српском стандардном језику и тиме задовољиле актуелне културне и друштвене потребе. У том смислу карактеристичан је, али и обавезујући, и сам назив *Језик данас*.

Таква концепција Уредништва, па и иницијатора (академика Бошка Петровића) и покретача и издавача (Матице српске), с одобравањем је дочекана у нашој јавности, која очекује да новопокренути часопис буде по свему друкчији од постојећих, академски уштогљених, малотиражних лингвистичких часописа; не, дакле, часопис за уже научне кругове и рафове институтских и факултетских библиотека, него нека врста лингвистичке ревије за најширу публику, или, како се говорило у круговима покретача - "часопис за киоск".

У којој се мјери успјело у остварењу те идеје и концепције, показаће анализа првога годишта *Језика данас*.

У току 1997. године објављена су четири броја, управо према најави у импресуму да ће часопис излазити тромјесечно. Њихов појединачни обим је скроман и неједнак: прва два броја садрже непуна два штампарска табака

(по 29 страница великог формата), док су наредна два још тања (трећи 21, четврти 24 странице), не рачунајући ту и унутрашњу страну задњих корица, која је такође искориштена за пласирање језичких поука у виду лекторских интервенција црвеном оловком.

Језик данас има (засад?) три сталне рубрике. У првој, без икаквог назива, објављују се разни чланци и осврти, друга је под насловом *Језичке недоумице*, а трећа *Писци о језику*.

У првој, најобимнијој рубрици у току 1997. године објављено је 26 тематски разноврсних чланака из пера 20 аутора, махом старијих, већ афирмисаних језикословаца, и то не само југослависта него и других, што је посебно за похвалу. То су, хронолошким редом: Меланија Микеш, Бранислав Остојић, Егон Фекете, Љубиша Рајић, Твртко Прћић, Првослав Радић, Радојица Јовићевић, Милорад Радовановић, Никша Стипчевић, Асим Пецо, Милан Шипка, Вељко Брборић, Драгољуб Збиљић, Душка Кликовац, Љиљана Петровачки, Драгиња Перваз, Јован Јерковић, Богдан Терзић, Војин Недељковић и Свенка Савић. Најприлежнији сарадници били су Егон Фекете и Никша Стипчевић (са по три прилога) те Радојица Јовићевић и писац овог осврта (по два). Чудно је што се међу ауторима не појављује и Иван Клајн, иначе главни и одговорни уредник, који о језику умије писати и зналачки и популарно и чији би прилози, сигурно, допринијели популарности и атрактивности часописа.

Највећи број чланака, што се могло и очекивати, посвећен је правописно-граматичкој проблематици - дванаест. Затим слиједе радови о лексиколошко-лексикографским и стилистичким питањима - по четири, о општим лингвистичким темама и језичкој култури - по два, те о именима и терминологији - по један. Искључи ли се чланак Меланије Микеш *О развијању и неговању мајтерњег језика у вишејезичној заједници*, који се само дјелимично односи на наставу, лингводидактичких прилога нема, иако је Уредништво међу областима којима ће се часопис бавити најавило на првом мјесту наставу матерњег језика у основним и средњим школама и језик уџбеника и приручника.

Начин интерпретације и стил излагања разликују се од аутора до аутора: неки пишу лако и занимљиво, неки опет згуснуто и мање приступачно. Већина прилога ипак се, у том погледу, не разликује од прилога у, рецимо, *Нашем језику*, па би се мирне душе могли појавити и на страницама тога, или било ког другог нашег лингвистичког часописа. Од *Језика данас*, бар према цитираним најавама, ипак се очекивао нешто друкчији приступ, па и разноврснији, атрактивнији садржај прилога.

Рубрика *Језичке недоумице* сасвим одговара намјери уредника и издавача да дођу у што тјешњи додир с праксом. Преглед садржаја те рубрике, међутим, показује да то, бар у почетку, не иде баш тако лако и једноставно. Ипак, охрабрује чињеница да се из броја у број количина прилога и обим ове рубрике стално повећавају. Тако су у првом броју објављена само два прилога, у другом и трећем по три, а у четвртном чак - шест! Добро је што ова рубрика, осим одговора на питања читалаца, доноси и њихове самосталне осврте на одређене појаве у језичкој пракси, па и критике уочених грешака на страницама самог часописа. То је озбиљно упозорење Уредништву да приликом штампања већу пажњу посвети редактури и

коректури текстова. Треба, наиме, вјеровати да су тако грубе грешке као што су оне на које указује Драга Јонаш (у свом прилогу у 4. броју) плод непажње, а не ауторове необавијештености или незнања.

Јављање читалаца различитих професија (међу којима има и правника, дипломираних економиста, љекара, па чак и математичара) веома је добар знак, јер показује колико је велико занимање за језичка питања управо изван уског круга језичких стручњака. То је уједно и потврда оправданости покретања оваквог часописа окренутог "широком кругу образованих читалаца".

Судећи по мјестима одакле се читаоци јављају својим питањима, или нудећи самосталне осврте, *Језик данас* није далеко одмакао од Београда, није допро чак ни до Ниша, а камоли до школа и библиотека по нашим раштрканим селима. Досад се у рубрици *Језичке недоумице*, наиме, јавило десет читалаца из Београда, а тек по један из Крушевца, Чачка, Крагујевца и Зрењанина. Из Црне Горе и Републике Српске није се јавио ниједан читалац. То не значи да тамо нема интересовања за језичка питања. Посриједи ће прије бити необавијештеност о излагању часописа и немогућност да се до њега једноставно дође. Због тога треба размишљати о проширивању дистрибутивне мреже, која ће задовољити потребе заинтересованих читалаца широм нашег етничког и говорног простора.

Рубрика *Писци о језику* корисна је и потребна, али би могла бити још селективнија и богатија. Сваки од објављена четири броја доноси по три прилога, у којима наши познати и мање познати књижевници говоре о значају и улози језика. У првом броју то су: Љубомир Недић, Иво Андрић и Бошко Петровић, у другом: Његош, Момчило Настасијевић и Милуца Мићић-Димовска, у трећем: Милорад Павић, Љубомир Симовић и Михајло Панџић, а у четвртном: Исидора Секулић, Антоније Исаковић и Радослав Братић. У складу с уопштеним насловом рубрике (*Писци о језику*, а не: *Српски писци о језику*, или *Писци о српском језику*), овдје би се могла објављивати размишљања о језику и других писаца, а не само српских.

Већ је речено да су уредници искористили и унутрашњу страну задњих корица за давање језичких поука у виду исправки неправилних ријечи и облика. То би се, условно, могло сматрати и четвртном рубриком часописа, која би се могла назвати, рецимо, *Црвена оловка* или *Из лекторске бележнице* и сл. Ту би корисну праксу требало свакако наставити, али при томе треба пазити да се избјегну пуристички захвати као што је исправљање придева *бројан* у *многобројан*, иако је и то нормалан, стандардан облик. (О томе ће детаљније бити говора на страницама овог часописа у једном од наредних бројева.)

Кад се све сабере, може се рећи да је иначе веома корисна идеја о покретању и издавању посебног часописа за културу усменог и писаног говора појавом првога годишта *Језика данас* почела да се реализује, али је оно што је досад урађено и понуђено, и поред доста добрих садржаја, ипак још далеко од првобитне замисли, па и стварних наших културних потреба и могућности. То никако не би требало да обесхрабри ни Уредништво ни досадашње сараднике. Насупрот томе, требало би све нас да подстакне на још веће напоре да се створи жив, занимљив и тражен часопис који ће

систематски и упорно утицати на подизање нивоа језичког образовања и ширење језичке културе у различитим подручјима друштвеног живота. Да би се то постигло, треба обогатити његов садржај, тематски га знатно проширити, учинити још разноврснијим отварањем нових рубрика, затим окупити много већи број сталних сарадника, посебно млађих, али и размислити о формату, фреквенцији излагања, па чак и о одговарајућем маркетиншком праћењу.

Ако рецензент првога годишта часописа *Језик данас*, уосталом и као један од његових вјерних сарадника, смије себи узети право да на крају да и одређене сугестије, онда мислим да би требало учини следеће:

Прије свега, треба јасно формулисати четири подручја дјеловања часописа и према томе планирати његов садржај у другом и свим наредним годиштима. То су:

1. критичко разматрање и рјешавање актуелних проблема савременог стандардног језика и његових норми;

2. подизање нивоа лингвистичког образовања и ширење језичке културе;

3. популаризација науке о језику (не само граматике и правописа него и других лингвистичких дисциплина, посебно оних које објашњавају мноштво занимљивих појава, људима блиских, а непознатих, као што су ономастика, лексикологија и лексикографија, глотогонија, психолингвистика, неуролингвистика итд.);

4. осавремењивање и унапређивање наставе матерњег језика у школама.

Треба, даље, окупити знатно већи број сталних сарадника, нарочито млађих, оних који ће осигурати континуитет излагања часописа и даљу разраду његове концепције. Већ први број *Свећа речи* показао је да има младих стручњака који могу писати и стручно и популарно. И њих треба окупити и на њих се ослонити.

Начин излагања проблема и стил објављених прилога мора се, више него досад, прилагођавати ширем кругу образованих, па и оних мање образованих читалаца.

Садашњи формат часописа сигурно не одговара његовој намјени: да буде "часопис за киоск". Он би морао бити двоструко мањи, а број страница испуњених разноврсним и актуелним садржајима много већи. При томе би ликовно рјешење корица могло остати исто.

Три мјесеца, интервал у коме су се појављивали бројеви *Језика данас* 1997, предуг је временски размак да би се могла држати стална пажња и интересовање читалаца. Стога треба озбиљно размислити о издавању десет или чак дванаест свезака (формата рото-романа) у току једне године, при чему не треба робовати квалитету хартије, а корице могу бити и меке. Тај темпо, с обзиром на досадашње тешкоће, изгледа нереалан, али је неопходан, ако се жели придобити и задржати интересовање публике.

Уз све набројано, неопходно је разрадити и модерно маркетиншко праћење, којим би се обезбиједила дистрибуција у што већем броју примјерака.

Укратко, треба створити периодичну публикацију која ће бити мање стручни часопис на какве смо навикли и кавих већ имамо (чак, чини ми се, и премного), а више мјесечник или ревија за језичка питања, народу доступна и популарна у најбољем смислу те ријечи. Једино тако *Језик данас* оправдаће

смисао свога постојања и извршити мисију коју су му намијенили његови покретачи.

Милан Шипка

Милан Шипка

ПОТРЕБЕ И МОГУЋНОСТИ УСАВРШАВАЊА КОНЦЕПЦИЈЕ
И ПРЕУСМЕРАВАЊА ПРОГРАМСКЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ ЧАСОПИСА
ЈЕЗИК ДАНАС

- Елаборат -

1. Предлоџ промена - основни разлози

У популаризацији науке о језику и ширењу језичке културе, што је један од најважнијих актуелних задатака наше лингвистике, издавање популарног језичког часописа, окренутог широком кругу читалаца, намеће се као ургентна потреба. Постојећи часописи (*Наш језик*, *Књижевности и језик*, *Јужнословенски филолоџ*, *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику*, *Србистика* и други, а у великој мери и сам *Језик данас*) мање или више су херметични; карактеристичне их својеврсне академизам, а и излазе у малим тиражима, тако да је њихов утицај на праксу занемарљиво мален, слаб. Прате их и читају само језички стручњаци, па стога не прелазе оквири катедарских и институтских научних кругова у земљи, а тек делимично и у страним славистичким центрима. Интересовање за језик, и то не мали, постоји, међутим, и код људи који нису лингвисти, јер се сви они служе језиком и желе да о њему нешто више сазнају, или да добију поуздан одговор на питања у вези с бројним недоумицама с којима се сусрећу у усменој и писменој комуникацији. Стога се може рећи да је за језик и језичку културу живо заинтересован врло широк круг људи, не рачунајући стручњаке, тј. оне који се том облашћу професионално баве. То су, пре свих, ђаци, студенти и наставници, али и инжењери, економисти, правници, лекари, политичари, дактилографи, штампарски радници, новинари, књижевници и други. Часопис *Језик данас* требало би да буде окренут управо њима: да им у популарној форми преноси тековине научних сазнања у лингвистици, да расправља о најактуелнијим језичким проблемима, да даје језичке поуке, одговара на питања, доноси разне занимљивости из науке о језику и језичке праксе, па и да разним задацима и енигматским прилозима пружа интелектуални ужитак, разоноду и освежење, повећавајући на тај начин интересовање шире публике за језичку проблематику.

Разлог овакве оријентације часописа постоји и на другој страни, у самој науци о језику. Живим контактом с праксом, наиме, добијаће се корисне информације о актуелним проблемима функционисања стандардног језика у разним подручјима друштвеног живота, па ће самим тим наша лингвистика стећи потпунији увид у језичку проблематику која захтева конкретна решења, или ширу елаборацију и научна уопштавања. А то ће, опет, захтевати ангажовање великог броја квалификованих стручњака. У том смислу, наш часопис, као жива спона између језичке теорије и праксе, може бити и један од снажних замајаца кадровског развоја у нашој лингвистици.

2. Профил и садржај

Полазећи од изнесених разлога усавршавања концепције и преусмеравања програмске оријентације *Језика данас*, сматрамо да би тај часопис требало профилисати као периодичну публикацију магазинског типа, што би било у складу и с изворном идејом о његовом покретању: да буде "часопис за киоск". Као такав, он се не би дистрибуирао само претплатницима, или преко књижарске мреже, него би се могао купити на сваком киоску као и други дневни листови, недељници или месечници. По томе би био особена појава у нашој лингвистичкој часописној продукцији.

Профил и садржај часописа најбоље се може видети по насловима могућих рубрика, од којих ће неке бити сталне, а неке повремене. То су:

- Актуелна тема
- Чланци расправе
- Мали лингвистички лексикон
- Људи и језици
- Муке с речима
- Нова реч
- Речи и ствари
- Језичке омашке/Lapsus linguae, lapsus calami
- Језичке недоумице
- Говорите ли бирократски?
- Наша имена
- Лингвистика и медицина (о дефектима у говору и писању)
- У трагању за изгубљеним речима
- Лингвисти у анегдотама
- Неукрштене речи (енигматски прилог)
- Питали сте
- Одједи (реаговања поводом објављених чланака)
- Прочитајте (прикази популарнијих лингвистичких дела)
- Ко је ко (био-библиографски подаци о нашим и страним лингвистима)
- Из лингвистичке радионице (лингвистички пројекти у раду)
- Језички споменици
- За и против (полемички кутак)
- Језик у школи
- Новости у лингвистици
- Корени (етимологије)
- Јубилеји (годишњице значајних датума у развоју лингвистике: капитална дела, догађаји и др.)
- Језик у пракси (практична писменост)
- Из других часописа (садржај нових бројева наших језичких часописа)
- Србистика у свету
- Језик и логика
- Из кулинарске терминологије
- Компјутерска лингвистика
- Из психолингвистике
- Писци о језику

Од првог броја стартовало би се с неколико најзанимљивијих рубрика, а њихов број био би одређен обимом и расположивим материјалом. У наредним бројевима искристалисале би се сталне рубрике, а остале би се укључивале повремено, зависно од потреба и могућности. Актуелна тема првога годишта требало би да буде *Српски језик данас*. Ту би се анализирано актуелно стање србистике у контексту нових друштвених и лингвистичких околности и назначили правци даљег развоја те значајне научне области. У целини би садржај сваког броја часописа требало да буде актуелан и приступачан широком кругу читалаца. У том смислу као својеврстан узор могла би послужити концепција примењена у прва три броја часописа *Свети речи*, намењеног пре свега ученицима, због чега су укључени прилози и из језика и из књижевности. За нас су, међутим, вредни пажње они из области језика, посебно начин презентирања лингвистичких садржаја, мада тај часопис рачуна са знатно ужим кругом читалаца (ученици средњих школа). *Свети речи* може нам послужити као узор у још једном смислу: окупио је млађе инвентивније лингвисте, који би се могли укључити и у круг наших потенцијалних сарадника.

3. Сарадници и Уредништво

Осим већ поменутих потенцијалних сарадника, око магазина *Језик данас* треба окупити већи број наших и страних лингвиста, пре свега оних који знају писати једноставно и лако - разумљиво и за мање образованог читаоца. Разноврсност планираних садржаја захтева ангажовање језичких стручњака различитог профила: нормативиста, социолингвиста, психолингвиста, етимолога, компаративиста, лексиколога, историчара језика, ономастичара и других. Уз инсистирање на квалитету, нужно је обезбедити и материјалне стимулансе (знатно веће хонораре, посебно за сталне сараднике). Странице часописа треба широко отворити и сарадницима изван уског круга лингвиста, посебно онима који имају нешто корисно или занимљиво да саопште у вези с језиком.

Уредништво треба проширити новим члановима, пре свега из редова млађих лингвиста који су се афирмисали у часопису *Свети речи* (као што су нпр. Владо Ђукановић, Биљана Сикимић и др.). У своме раду Редакција мора бити много динамичнија и флексибилнија: садржаје појединих бројева треба унапред планирати, а неопходно је осигурати и одређену залиху материјала тако да се не би, због недостатка прилога, реметила предвиђена динамика излажења часописа.

4. Обим, тираж и фреквенција

Садашњи обим и формат часописа *Језика данас* не одговара основној намени, па ни у ком случају не би у овом облику могао ићи на киоск, нити би такав могао привући већи број читалаца. Стога га треба штампати у формату Б 5, на обичном рото-папиру (као што углавном иду рото-романи и сличне публикације), и то с меким или пластифицираним корицама. При томе се садашње ликовно решење насловне стране може задржати.

Оптимални обим био би 7-8 штампарских табака, а број примерака би се одређивао према потражњи, с тим што би почетни тираж био 5000.

Да би се одржала пажња и интересовање читалаца *Језик данас* треба да излази као месечник, и то редовно, одређеног датума у месецу (нпр. сваког првог или петог), с евентуалном паузом преко лета (у јулу и августу).

5. Издавач и кооперација

Издавач магазина *Језик данас* требало би да остане и даље Матица српска. Сама та институција, међутим, не би, већ по својој природи, могла издржати темпо рада који подразумева редовно издавање једног таквог часописа. Стога је нужно да се оствари сарадња с још најмање две институције: Центром за примењену лингвистику из Београда и неком јачом новинском кућом (нпр. *Полиџиком* или *Борбом*), уз јасну поделу послова и задужења. Тако би Матица могла бити издавач и водити сектор претплате, Центар за примењену лингвистику би обезбедио концепцију, координацију и маркетинг, а новинска кућа која се одабере и прихвати сарадњу преузела би дистрибуцију преко своје продајне мреже. Једино удруженим снагама могао би се изнети терет континуиране припреме и редовног издавања часописа таквог профила и намене.

6. Извори финансирања

Основни и обртни капитал за издавање првих бројева требало би обезбедити спонзорством (садашњег спонзора, НИС-а, и, евентуално, још неких), а касније би се у систем финансирања укључила средства од претплате, продаје и реклама. Планирани релативно висок здрав траж могао би обезбедити солидну материјалну основу за редовно издавање часописа.

7. Обавезе и рокови

Пошто планиране иновације захтевају озбиљне и темељите припреме да би се с новом концепцијом часописа могло стартовати 1. јануара 1999, потребно је утврдити следеће рокове за обављање припремних радњи:

1) Израда елабората и достављање заинтересованим институцијама и појединцима (извршилац: Центар за примењену лингвистику Београд; рок: 1. јуни 1998).

2) Разматрање и усвајање елабората и именоване новог Уредништва (извршиоци: Матица српска и садашње Уредништво часописа; рок: 15. септембар 1998).

3) Израда финансијске конструкције и разрада маркетинга (извршилац: Центар за примењену лингвистику Београд; рок: 1. октобар 1998).

4) Договор коопераната и склапање уговора о сарадњи (извршилац: Матица; рок: 15. октобар 1998).

5) Изналажење спонзора и обезбеђивање обртног капитала (извршиоци: Матица и Центар; рок: 1. новембар 1998).

6) Прикупљање материјала за прва три броја (извршилац: Уредништво; рок: 1. децембар 1998).

7) штампање и промоција првог броја нове серије (извршиоци: Матица, Центар и дистрибутери; рок: 1. јануар 1999).

Уколико се на време обаве све назначене предрадње, може се рачунати да ће часопис с новом концепцијом успешно стартовати. Даљи развој зависиће од агилности Уредништва, атрактивности садржаја, успешности маркетинга и ефикасности претплатне службе и дистрибуције.

Уколико се предложена концепција не усвоји, или се не постигну договори о сарадњи назначених институција, преостаје као једино решење да се покуша с покретањем сасвим новог "часописа за киоск", у сарадњи са заинтересованим новинским кућама.

Београд, 25. маја 1998.

Научна Књига ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ ДД - БЕОГРАД

11001 БЕОГРАД, Узун-Миркова бр. 5/1

ИНСТУТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Поштована господо,

Обавештавамо вас да је *Научна књига* издала зборник *К новој писмености*, у којем је објављено девет предавања на Саветовању наставника српског језика основних и средњих школа посвећеном новом *Правопису српскога језика*, затим десет других прилога посвећених новом правопису и новој писмености те, најзад, девет докумената Одбора за стандардизацију српског језика, међу које су сврстана и два дописа Министарства просвете (једно од њих заједно с Министарством културе) релевантна за Правопис, као и за настанак и рад Одбора. Сматрамо да би наша књига, чији вам примерак достављамо, могла бити од великог значаја не само за чланове Одбора и његових осам комисија него и за укупну делатност Одбора. Стога смо одлучили да Одбору поклонимо 65 примерака књиге, тако да је добије сваки члан Одбора и његових комисија као и библиотека сваког оснивача Одбора.

Чврсто смо уверени да наша књига не афирмише само *нови српски правопис* (у три његове верзије, за различите ступњеве образовања и знања) него и *ново разумевање писмености*, које знатно надилази правопис, јер прилози објављени у књизи залазе и у опште сандардно-језичке теме и различу социолингвистичке видике. Уверени да књига може добро послужити као приручник који испуњава потребе научног, просветног, културног и најширег информативномедијског живота, свих оних који су склони духовном просветљавању и добром сналажењу у језичком лавиринту, — претпостављамо да Одбор или која од његових комисија може препоручити њено коришћење.

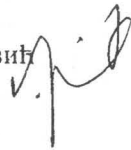
Слободни смо стога да вам упутимо молбу, заправо предлог, да донесете одговарајућу одлуку у складу са *Споразумом о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика и Пословником Одбора*. Уједно, изражавамо топлу захвалност шесторици чланова Одбора и двојици чланова његових комисија који су, заједно с пок. Митром Пешиканом, аутори наше књиге — на њиховом изванредном доприносу не само успеху Саветовања наставника српског језика основних и средњих школа (Велика Плана 12 — 14. децембар 1997. године) него и афирмацији *нове писмености*. Искрено се надамо да ће ова књига подупрети и оснажити различите видове нове писмености, што и њен наслов чини тачним, оправданим и привлачним.

Захвални на сарадњи, молимо све чланове Одбора и његових комисија да приме наше срдачне поздраве — са жељом да Одбор и његове комисије, као и њихови оснивачи, постижу, у ближој и даљој будућности, што више успеха у племенитом настојању да се култура српског језика, на ползу свих његових говорилаца и корисника, стално усавршава и унапређује. Исто тако, изражавамо спремност да томе дајемо свој скроман допринос.

С поштовањем,

ДИРЕКТОР

Др Блажо Перовић

14. август 1998. године

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе са јавношћу и
решавање неодложних питања

Ком. 7, бр. 10, 23. IX 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ "НАУЧНА КЊИГА" д. д.

11000 БЕОГРАД

Узун Миркова бр. 5

Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања изражава искрену захвалност *Научној књизи* што је Одбору за стандардизацију српског језика поклонила импозантан број примерака књиге *К новој писмености*, који су већ уручени члановима Одбора (19 лингвиста) и члановима његових осам комисија (уз чланове Одбора — још 30 језикословаца).

Доневши излагања чланова Одбора поднета на Саветовању наставника српског језика основних и средњих школа у Великој Плани (12-14. децембар 1997) и обогативши своје издање и низом других прилога од значаја за проходност и прихватање новог правописа, Правописа српскога језика, који су приредили Митар Пешикан, Јован Јерковић и Мато Пижурџица, Научна књига дала је и даје значајан допринос раду Одбора и остваривању његових циљева. Даје их утолико више што је у књигу уврштено и неколико текстова који, компетентно залазећи у опште стандарднојезичке теме, заиста "размичу социолингвистичке видике", како се с правом истиче у писму *Научне књиге* Одбору поводом драгоценог поклона.

Наше је мишљење да ће садржај књиге веома добро послужити не само наставницима и професорима српског језика него и ученицима и студентима у освајању и кристализовању неопходних правописних и других стандарднојезичких знања. Текстови у овој књизи изложени су на начин приступачан и најширој читалачкој публици, првенствено оном њеном делу који, пишући свакодневно, дели "муку с речима" са свима онима који ту муку и иначе осећају.

С поштовањем,

Секретар Одбора
мр Бранислав Брборић

Бранислав Брборић

Реаговање Одбора за информисање Свешког сабора Срба на саопштење одбора за стандардизацију српског језика (1)

Раскид с подаништвом „српске језичке науке“

Филолошки маказари су истргли Вукове исказе из ширег контекста, он није казао да су чакавци и кекавци Срби

Одбор за стандардизацију српског језика у свом саопштењу „У одбрану достојанства српске науке“ објављеном у „Политици“ 15. августа 1998; ипак је своје реаговање о декларацији „Слово о српском језику“.

Између осталог, у саопштењу се наводи да су ње чланови двеју надлежних комисија Одбора за стандардизацију српског језика (Комисија за историју језичког стандарда – проф. др Александар Младеновић, дописни члан САНУ, мр Бранислав Брборић, проф. др Славко Вукомановић, доц. др Бранкица Чингоја, мр Милош Луковић и проф. др Светозар Стијовић и Комисија за односе с јапонићу и решавање неодољних питања (академик Павле Илић, мр Бранислав Брборић, проф. др Новица Петковић, проф. др Слободан Реметић и др Драго Ђупић), саствали „се намером да ублаже штетне последице које ће тај проглас изазвати“.

Како се даље наводи „дубоко забринуту због штете коју ће српском националном интересу нанети Слово о српском језику“ они су напели низ аргумената, којима оспоравају научну валидност овог прогласа.

На ово саопштење Одбора за стандардизацију српског језика реаговала је Информативна служба Светског сабора Срба:

„Не може сврака испилити голуба, па ни они који годинама спроводе хрватску језичку политику не могу заступати српске националне интересе.

Чланови фамозних „надлежних комисија“ комесарски се супротстављају Слову о српском језику и не признају:

1) да су српски језик, књижевност и култура недељиви и да обухватају сав српски народ;

2) да је штокавско наречје изворно српско и да се перека припадност не полудара са језичком припадности;

3) да савремени српски језик као своје територијално-конфесионалне варијанте има загребачку и сарајевску варијанту српског књижевног језика;

4) да сва књижевност писана на српском језику јесте књижевност српског језика;

5) да српски књижевни језик има два рапоправна изговора (скавски и ијекавски) и два писма (ћирилицу и латиницу).

Острашћени заштитници хрватског националног интереса, фалсификујући чињенице, у свом приопћењу изашли су далеко изван граница истинитог“.

Није тачно да је ивићевска „српска наука“ током последњих тридесетак година утпдила, бранила и одбранила“ српске интересе јер је истина да је она у том периоду спроводила хрватски филолошки програм (минимизирање Вукове улоге у стварању српског књижевног језика; расрбљивање српског књижевног језика препунгањем ијекавског изговора такозваном хрватском књижевном језику).

Није тачно да је Вук под „јединим народом“ 1850. године подразумевао Србе и Хрвате, како му то подмећу комесари Одбора за сатанизацију српског народа. Под „јединим народом“ Вук је читавог живота подразумевао „само оне који говоре српским језиком без разлике вјерозакона и мјеста становања, а за чакавце и кекавце“, није „казао да су Срби“ (Вуково писмо загребачком „Позору“ 1863).

Нетачно је, такође, да Вук године 1861. притешћен аргументима друге стране, попушта и да признаје критеријум верске поделе у националном диференцирању. Филолошки маказари су истргли део из ширег контекста, у коме Вук научно образложиој подели Срба и Хрвата по језику („Срби становали“) с проијом супротставља становниште „хрватских родољубаца“: „Ако хрватски родољубци не пристају на ову на разуму основану подјелу, онда се засад у овоме ништа друго не може учинити него да се подијелимо по закону или вјери (...) Истина да би се иностранци могли насмијати овакоме нашем дијелењу народа у данашње вријеме“.

др Вера Бојић
Предраг Р. Драгић Кијук
проф. др Милош Ковачевић
Тиодор Росић
(наставиће се)

Један језик, са загребачком и сарајевском варијантом

Реаговање Одбора за информисање Свешког сабора Срба на саопштење Одбора за стандардизацију српског језика (2)

Србље је чувало илирски језик

Чланови одбора за саитанизацију српскога језика крију да су Хрвати најустили свој мајтерњи језик и прихватали српски као књижевни

Филолошки маказари су истргли део из шпрег контекста, у коме Вук научно образложеној подели Срба и Хрвата по језику ('Срби ставовали') с иронијом супротставља ставовиште 'хрватских родољубаца': 'Ако хрватски родољупци не пристају на ову на разуму основану подјелу, онда се за-

сад у овоме ништа друго не може учинити него да се подијелимо по закону или вјери (...). Истина да би се иностранци могли намијати овакоме нашем дијелењу народа у данашње вријеме'.

Негирање и кривотворење Вука од стране хрватских филолога међу Србима идентично је ставовима хрватске језичке идеологије: 'Мит о томе како је Караџић Хрватима поконио језик изграђиван је дуго и суствано, ушао је у свијест или барем подсвијест многих проучаватеља разних језика и књижевности широм Европе. Зато се такав мит не побија отворено, бучно и офензивно, такову миту треба на против приредити свечани спровод' (Далибор Бојовић).

Аутори филолошког памфлета негирају културно-историјске чињенице о употреби термина *илирски језик* у значењу 'српски језик' све до средине XIX века. Оно што они не знају знао је Људевит Гај: 'У кога се је сачувао чисти језик илирски, у кога обичаји, то ли нам је понајвише гојно од кољена до кољена народне

пјесме илирске? У сваком одговору наћи ћете Србље и Српство'.

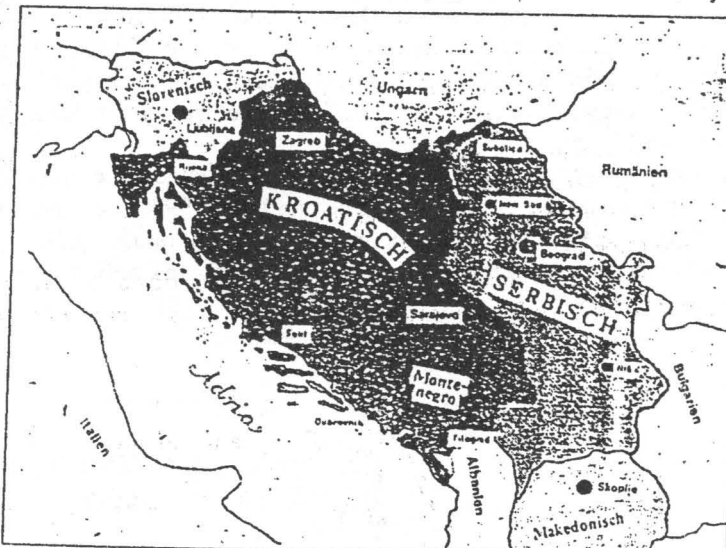
Писци приопћења 'показали су несхватљиво непознавање чињеница и погрешили су за више од два столећа'. У покушају да докажу да се илирско име везује за 'словеначку и хрватску језичку материју' они као

ске аналогије са Новозеланђанима, Чиланцима и Бразилцима, који се служе енглеским, шпанским односно португалским језиком, не иду у прилог поборницима хрватског књижевног језика. Ниједан од наведених народа, за разлику од Хрвата и муслимана, није преименовао језик којим говори, па немамо новозеландски, чилански или бразилски језик. Зато је културно-историјски и лингвистички преседан да се српски језик зове 'хрватски' и 'босански'.

Састављачима приопћења мора се једно признати: меритима карактеристичним за неке специјалне службе дошли су до податка да се „Слово о српском језику“ преводи на светске језике, што је тачно, а што потписници „Слова“ никада и нигде нису објавили.

Поданички, „не научни и кривотворачки дух филолошког удвориштва недвосмислено показује да прошлост предуго траје: позив на акцију у стилу *локализација, изолација и уништитељство* „како се мишљење“ о 'Слову' „не би пренело на 'све српске филологе и њихов народ' – сведочи о инквизиторским навикама бранитеља и спроводитеља хрватског филолошког програма међу Србима. Ко је научно да пузи, не може да лети!

др Вера Бојовић
Предраг Р. Драгић Кијук
проф. др Милош Ковачевић
Тодор Росић

Језичка карта из књиге Томе Матасића

аргумент наводе Граматику Барола Кашинга из 1604. године (*Grammatica linguae illiricae*). А за њу и сам Ватрослав Јагић каже: 'То је граматика народног српског језика (...) Већ 1636. године у Загребу прихватају тај језик, који су назвали најприје илирски, а затим и хрватски. Али у суштини то није ништа друго него српски народни језик'.

Чланови Одбора за саитанизацију српског језика крију чињеницу да су Хрвати најустили свој мајтерњи језик и прихватали српски као свој књижевни језик. Културно-историј-

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА
Комисија за односе с јавношћу и решавање
неодложних питања

Ком. 7, бр. 9, 25. 9. 1998. г.
Београд, Ђуре Јакшића 9
Телефони: 183-175, 181-383, 635-590
Телефакс: 183-175, 182-825

Бр. 430/1

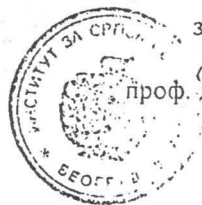
Редакцији листа *Демократија*
Београд, Теразије 3/IV

Поштована господо,

У прилогу вам достављамо Одлуку број 4 Одбора за стандардизацију српског језика, која представља став према *Реаговању* „Одбора за информисање Светског сабора Срба“ (објављеном у вашем листу 17. и 18. 9. т. г.) на с а о п ш т е њ е Одбора за стандардизацију српског језика, објављено у Културном додатку листа Политика 15. августа 1998. године.

Садржај одлуке утврђен је на седници Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања 21. септембра 1998. године. Седници су присуствовали: академик Павле Ивић, др Драго Ђупић, проф. др Новица Петковић, дописни члан АНУРС, мр Бранислав Брборић и проф. др Слободан Реметић.

С поштовањем,

за Комисију

проф. др Слободан Реметић

Објављено у "Аргументи", 12. X 1998, 39.

Став Комисије за односе с јавношћу Одбора за стандардизацију српског језика

СПОЈ НЕЗНАЊА, ИЗМИШЉАЊА И АРОГАНЦИЈЕ

Четворо потписника „Слова о српском језику“ (др Вера Бојић, Предраг Драгић Кијук, проф. др Милош Ковачевић и Тиодор Росић), овом приликом представљајући се као „Одбор за информисање Светског сабора Срба“, покушали су у „Демократији“ од 17. и 18. септембра 1998. да оспоре саопштење двеју надлежних комисија Одбора за стандардизацију српског језика. Мањак разложности они удружују с мањком пристojности, не поштујући нимало достојанство своје речи. Говоре о „одбору за сатанизацију“, помињући некакве свраке, комесаре и инквизиторе, али су им „аргументи“ безвредни. Обухватићемо их све, редом.

Није истина да Одбор за стандардизацију не признаје „недељивост српског језика, књижевности и културе“. Први је о томе проговорно члан тога одбора Павле Ивић у за Србе тегобној години 1971. Додуше, он је имао у виду праве Србе, а не такве као што су Анте Павелић или Алија Изетбеговић, које „Слово о српском језику“ силом набеђује да су Срби.

Границе штокавског наречја никад се у историји нису поклапале с етничким границама српског народа. Четворо потписника не схвата да су дијалекатске „ситнице језикословне“ много мање важне од културних и психолошких чинилаца, а ове је у нашим меридијанима детерминисала вера.

„Слово“ извлачи чудне консеквенце из чињенице да су Хрвати и „Бошњаци“, и једни и други на свој начин, прихватили граматику и фонетику (али не и речник) вуковског књижевног језика, у којем је већ било и особина преузетих од босанских муслимана и дубровачких католика. Не може се на основу тога тврдити да су уметност и култура „Бошњака“ и Хрвата штокаваца „саставни део и српске културе“. Нарочито је недопустиво присвајати оне области културе које нису засноване на језику (музику, сликарство, скулптуру, архитектуру).

Нико не спори да „сва књижевност стварана на српском језику јесте књижевност српског језика“. Проблем је у томе што се „Слово“ сукобљава с начелом да све што је створено у култури припада народу у којем је створено. „Слово“ посеже за оним што није наше, што нам није потребно и што не можемо добити. Измишљањем лажних проблема тај документ одвлачи ионако невелике кадровске и материјалне снаге од озбиљних националних задатака.

Врхунац је апсурда називати „оштрашћеним заштитником хрватског националног интереса“ П. Ивића, који је деценијама доследно војевао против неистина потеклих из хрватских извора. Управо су њега носници хрватске политике (не само језичке) оштрашћено нападали, и то све у време кад је одбрана српских позиција неминовно изазивала ударе моћника, а кад су сви потписници „Слова“ о томе мудро ћутали. Могу ли ти потписници навести иједног другог Србина који је у то доба доживео толико напада из Загреба? Измишљотина је и то

да је Ивић минимизирао Вукову улогу у стварању српскога књижевног језика. Напротив, он је ту улогу у низу радова најпрецизније расветлио. Груба је неистина и то да су Ивићеви ставови о Вуку „идентични са ставовима хрватске језичке идеологије“. Немогуће је наћи цитат из Ивића којим би се та тврдња поткрепила. Да би збунили читаоце, четворо потписника уместо Ивића цитирају хрватског идеолога Брозовића, и то управо став којим он без успеха покушава да оповргне оно што је утврдио Ивић.

Није тачно да је Вук под „једним народом“ 1850. године подразумевао само Србе. Тврдња о „једном народу“ налази се у Бечком књижевном договору између Вука и петорице хрватских књижевника, од којих ниједан није био рођењем штокавац (тј. „Србин“ по мишљењу „Слова“).

Проширени цитат из Вука који презентирају четворо потписника не демантује него потврђује да је Вук, притешњен аргументима и веома нерасположен, прихватио неминовност етничког разграничења по критеријуму вере: „Онда се засад у овоме ништа друго не може учинити него да се подијелимо по закону и вјери“.

Збуњено излагање групе од четири потписника о илирском имену ни најмање не поништава чињеницу да „Слово“ приликом датирања прве примене илирског имена на Хрвате и Словенце чини промашај од најмање 214 година.

Књижевни језик којим се данас служи већина Норвежана није поникао на норвешком тлу. То је преузети и адаптирани дански књижевни језик. Норвежани га зову норвешким зато што он живи у њиховој средини и представља средство њихове међусобне комуникације, а Данци им то не оспоравају. Стога није истина да је „културноисторијски преседан да се српски језик зове 'хрватски'“.

Спој незнања, произвољног измишљања и ароганције, који се огледа у „Слову“ и још драстичније у тексту групе од четворо потписника, обавезао је Одбор за стандардизацију да се огради. Српска наука била би тешко осрамоћена ако би се у свету поверовало да је „Слово“ израз мишљења српске лингвистике у целини.

*

Горњи став утврдила је Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања Одбора за стандардизацију српског језика на седници одржаној 21. септембра 1998. године. Седници су присуствовали: академик Павле Ивић, др Драго Ђупић, проф. др Новица Петковић, дописни члан АНУРС, др Бранислав Брборић и проф. др Слободан Реметић.

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Комисија за историју језичког стандарда
Ком. 6, број 2, 15. октобар 1998. године
Београд, Буре Јакшића 9
Телефони: 183-175, 181-383, 635-590
Телефакси: 183-175, 182-825

РЕДАКЦИЈИ ЛИСТА "ИЛУСТРОВАНА ПОЛИТИКА"

11000 БЕОГРАД
Македонска 29

Поштована господо,

Будући да се у чланку "Ко и зашто черечи српски језик", објављеном у вашем цењеном листу, налази велики број нетачности, приморани смо да вам, с позивом на Закон о јавном информисању, упутимо приложу *Исправку*, с молбом да је објавите у следећем броју.

Текст Исправке утврђен је на седници Комисије за историју језичког стандарда одржаној 15. 10. 1998. године у Београду и он вам се доставља као одлука бр. 5 Одбора за стандардизацију српског језика.

Ако сте заинтересовани да чујете и другу страну, која у наведеном тексту није имала прилике да се непосредно изјасни, стојимо вам на располагању.

С поштовањем,

ЗА КОМИСИЈУ
Бранислав Брборић,
члан Комисије и секретар
Одбора за стандардизацију српског језика

Бранислав Брборић

Реаговање Одбора за стандардизацију српског језика

ИСПРАВКА

У чланку Радице Момчиловић "Ко и зашто черечи српски језик" у "Илустрованој политици" од 10. октобра 1998. године објављен је низ нетачних тврдњи, од којих се овде исправља само један део.

Радица Момчиловић није разговарала "са представницима супротстављених страна", већ с представницима само једне од њих.

Није истина да су Павле Ивић и Бранислав Брборић рекли да је црногорски језик неминовност.

Неистина је да Павле Ивић жели одвојити Републику Српску од матице Србије. Настојање Момчила Крајишника и Радована Караџића да се Република Српска стандарднојезички изједначи са Србијом, за које је у своје време Павле Ивић показао уздржано разумевање, сматрајући да Срби ијекавци треба о томе сами да одлуче, било је усмерено на уједињење, а не на одвајање.

Не одговара стварности тврђење да постоје "хрватски филолози међу Србима", а поготово је неистинито тврђење да има српских филолога чији би ставови били идентични ставу Далибора Брозовића изнетом у антрфилеу на стр. 19.

Није истина да је Вук, стављајући 1850. године свој потпис испод текста Бечкога књижевног договора, под "једним народом" мислио само на штокавце. Био је то договор Вука Караџића и Ђуре Даничића са хрватским представницима, кајкавцима и чакавцима.

Није тачно да Вук године 1861. није пристао на критеријум верске поделе у националном диференцирању. Цитат који следи иза те тврдње управо показује да је пристао.

Груба је неистина да се Ивић, Брборић и Клајн "залажу" да су Срби само екавци.

Група интелектуалаца која се супротставила "Слову" не "нагиње естаблишменту". Естаблишмент је оличен у русјсти Радмилу Маројевићу, средишњој личности "Слова", који је први декретом постављени (а не изабрани) декан Филолошког факултета у Београду.

Измишљена је тврдња да је понашање Павла Ивића прохрватско, и да га је "католичанство пригрлило за време онога рата".

Нетачно је да Павле и Милка Ивић "све чине да се центар српске филологије пребаци у Нови Сад".

Нико међу Србима не покушава да "расрби" Петра Петровића Његоша, Мешу Селимовића и Иву Андрића.

Нетачно је да је Матица српска сместила дубровачку књижевност у одељак стране литературе "под диригентском палицом Павла Ивића". Он чак није обавештен да је то учињено.

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања**

Ком. 7, Број: 11/469

26. октобар 1998. године

Београд, Ђуре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

**МИНИСТАРСТВО ЗА ВЕЗЕ СА СРБИМА
ИЗВАН СРБИЈЕ**

**11000 БЕОГРАД
Немањина 11**

Размотрили смо ваш допис бр.19-01-350/98-02 од 17. 9. 1998. и његов прилог (Препоруке за најдекватнији третман српског језика у систему школовања и комуникације на македонском говорном подручју).

Осврнули бисмо се на две ствари у садржају тих не баш сасвим јасних "препука": 1) на уџбенике које (треба да) користе српска деца на подручју БЈР Македоније и 2) на саветника за српски језик, кога предлаже аутор Препорука гђа Милица Јеличић из Скопља.

Пре свега, обе би ствари морале бити решене међудржавним уговором СРЈ-БЈРМ. У том уговору проблем уџбеника ваља решити сарадњом завода за уџбенике БЈРМ и СРЈ, при чему је то у Републици Србији Завод за уџбенике и наставна средства, Београд. Повољније би решење било да се користе овдашњи уџбеници него да наш завод редигује уџбенике објављене у БЈРМ.

У сваком случају, биће потребна и сарадња надлежних министарстава просвете, јер друкчије није могуће адекватно решити ни питање саветника за српски језик у БЈРМ, без обзира на то да ли би то био саветник за српски језик (инспектор) у неком од наших округа на југу Србије који би повремено одлазио у школе са српским одељењима у БЈРМ заједно с македонским инспектором, или би у скопском Министарству просвете био запослен човек који би тај посао ваљано и стручно обављао.

Распад бивше СФРЈ и иначе је отворио проблеме мањинских школа или мањинске наставе за наше сународнике у бившим републикама СФРЈ и таквих школа или такве наставе у Србији, Црној Гори и Српској

за припаднике нових националних мањина, оних које своју матицу виде изван Србије. Појавиће се и проблем реципроцитета, који неће бити од помоћи кад је реч о Македонији и Словенији (у којој "неаутохтоност" наших сународника није олакшавајућа, него отежавајућа околност). Било би добро да ваше министарство већ сада или кад то постане још актуелнији проблем него што је данас — организује саветовање просветних органа наведених трију република и органа иностраних послова како не би било несклада у њиховом понашању према овом проблему.

Чланови Одбора за стандардизацију српског језика и његових комисија одазваће се на сваки ваш позив да помогну у формулисању наших ставова и практичне политике која ће се водити у вези с мањинским школама, односно с мањинском наставом.

С поштовањем,

С. Реметић

Проф. др Слободан Реметић,
директор Института за српски језик
и члан Комисије за односе с јавношћу
и решавања неодложних питања

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања**

Ком. 7, Број: 12 / 971

26. октобар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ВОЈНОМЕДИЦИНСКА АКАДЕМИЈА

**- и/р г. генерал-потпуковника проф. др АЦЕ ЈОВИЧИЋА,
начелника Академије -**

**11000 БЕОГРАД
Незнаог јунака 50**

Поштовани господине генерале,

На предлог једнога од чланова Комисије за односе с јавношћу и решавања неодложних питања, која обавља послове Одбора за стандардизацију српског језика између његових седница, обраћамо Вам се с молбом за сусрет с Вама и Вашим сарадницима који се не би тицао медицинских услуга.

Тај наш колега током ове, 1998. године, имао је, у два маха, прилике да борави у Вашој установи и да се увери у квалитет много тога у њој. Упознавши Вас, у телевизијској емисији *Време предаха* (29. 9. 1998), и као *лирску душу*, као (и) језички ретко даровита и речита човска, желели бисмо с Вама и Вашим сарадницима поразговарати о неким видовима употребе српског језика и ћирилице, његовог примарног писма, у Вашој цеоној установи. Верујемо, заједно с Вама, да је посредни *национална установа* првог реда, па бисмо волели да она и језиком и писмом сведочи о томе коме је првенствено намењена, али и о томе да је отворена према свету, домаћем и страном, на начин који је чини и установом језичке културе и језичке политике која се води у нашој земљи.

Да бисмо Вас на опипљив начин заинтересовали за тему нашег разговора с Вама, достављамо Вам четири књиге за које верујемо да би се могле уклопити у оквир Вашег могућег интересовања за оно што видимо као задатак Одбора за стандардизацију: *Српски језик на крају века* (1996), *К новој писмености* (1998), *Зашто се каже?* (1998) и *Приче о речима* (1998).

Одбор за стандардизацију српског језика окупља представнике 14 институција с целогa говорног простора српског језика (Република Србија, Република Црна Гора и Република Српска), а његови чланови, односно чланови његових комисија, аутори су и приложених књига, од којих другонаведена доноси информације о његовом оснивању и задацима, а понешто и о учинцима.

У нади да ћемо имати прилике да се ускоро сретнемо и поразговарамо, срдачно Вас поздрављамо, обавештавајући Вас о томе да би к Вама и Вашим сарадницима, поред потписника ових редова, дошла још двојица представника Одбора, његов председник, потписник овог дописа, проф. др Слободан Реметић, директор Института за српски језик, који је задужен да обавља стручно-административне послове Одбора, и мр Бранислав Брборић, секретар Одбора.

С поштовањем,

ПРИЛОГ: 4 књиге

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
академик Павле Ивић

Павле Ивић

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА
Комисија за фонологију
Београд, 6.11.1998. године

ЗАПИСНИК СА ДРУГОГ САСТАНКА КОМИСИЈЕ ЗА ФОНОЛОГИЈУ
(6.11.1998.год.)

Састанку су присуствовали: академик Павле Ивић, председник Комисије, др Драгољуб Петровић, др Јелица Јокановић-Михајлов, др Слободан Реметић, др Мирослав Николић, др Милорад Телебак, чланови Комисије, и мр Бранислав Брборић, секретар Одбора. Одсутни су били академик Бранислав Остојић и др Милан Драгичевић, чланови Комисије.

Записник је водила др Јелица Јокановић-Михајлов.

На почетку састанка је академик Павле Ивић поставио питање шта је у оквиру рада Комисије урађено од прошлог састанка. М.Телебак је обавестио да је у међувремену урадио приручник из области акцентологије за глумце и спикере и да тражи издавача за овај рецензирани рукопис. Б.Брборић је саопштио да Д.Петровић ради на приручнику из српске фонологије, за који је прихватио обавезу завршетка рукописа у року од 2 – 3 године, а затим је Б.Брборић поделио присутнима фотокопије чланка Д.Петровића “Куда су се запутили српски акценти” из часописа “Језик данас”, истакавши да наша класична прозодија није била стандардизована и да сада, иако можда није време за стварање двеју норми, треба убрзано радити на изради акценатског речника, старајући се посебно о описивању акценатског стања на истоку.

Академик П.Ивић је подвукао потребу да се одреди садржај рада на књизи *Фонологија* и да се она појави што пре и то без настојања да она прати “последњи крик моде”, већ да то буде леп, јасан опис онога што се реално говори. Истакао је, затим, да је стандардни језик озбиљно подељен само у сфери фонологије, с тим што ни ту његови делови, источни и западни, нису монолитни у области прозодије. Потребно је зато дати норму, а она мора бити еластична, са довољно широким одступањима од пуног модела, нарочито када је реч о изговарању неакцентованих дужина. У том циљу чланови Комисије који ове предмете предају на универзитету треба да израде програм проучавања и снимања дужих сегмената

континуалног говора (са радија, телевизије или у изговору студената), са посебном оријентацијом на праћење кретања фреквенције основног тона и уз поштовање свих фонетских критеријума уобичајених у оваквим пословима. Ове материјале треба обрадити компјутерски.

Ј.Јокановић-Михајлов је поставила питање набавке подесних компјутерских програма, без чега није могуће обрађивати снимке, а који су доста скупи и нема их у нашој средини. Коришћење програма које је набавио Електротехнички факултет у Београду, и који коштају више хиљада долара, није могуће на персоналним рачунарима (већ на посебним, какав је заједно са програмима купио у Америци Електротехнички факултет), те је нажалост отпала могућност нашег коришћења ових њихових програма. Академик П.Ивић је рекао да се треба оријентисати на неке старије, доступније програме, који нису скупи, али нико од присутних није могао тачно навести ко има такве програме и да ли би нам их уступио. Остало је на томе да се о програмима Д.Петровић и Ј.Јокановић-Михајлов распитају и пронађу неко прихватљиво решење.

О проблему некомпатибилности ћириличних фонтова у нашој земљи и о потреби увођења реда у овој области говорио је М.Николић, али је закључено да о овом питању треба говорити другом приликом и у оквиру друге комисије Одбора.

У наставку састанка Комисије академик П.Ивић је подвукао потребу израде библиографије из области фонологије и прозодије и указао на неке од постојећих библиографија, које у појединим сегментима обухватају проблеме из ових области.

Закључено је да на следећој седници комисије Д.Петровић и Ј.Јокановић-Михајлов извести о предузетим корацима и да презентирају резултате. Такође је закључено да ова два члана Комисије између себе поделе послове и договоре се о начину рада, док остали чланови Комисије нису добили никаква задужења. Како је поменута потреба увида и у хрватску фонолошку литературу и евентуално њено укључивање у нашу библиографију, а нека од ових издања нису лако доступна, Б.Брборић је предложио да он у оквиру својих могућности набави нека од ових издања и учини их доступним за рад на пословима Комисије.

Записник водила,

Ј. Михајлов

(Јелица Јокановић-Михајлов, члан Комисије)

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
КОМИСИЈА ЗА МОРФОЛОГИЈУ И ТВОРБУ РЕЧИ**

Записник бр. 2

Београд, 30. октобра 1998. г.

З а п и с н и к

са Друге седнице Комисије за морфологију и творбу речи, одржане 30. октобра 1998. године у просторијама Института за српски језик. Седницу је сазвао председник Комисије проф. др Живојин Станојчић и предложио дневни ред:

Делатности Комисије

Седници присуствују: академик Павле Ивић, проф. др Живојин Станојчић, мр Бранислав Брборић, проф. др Иван Клајн, др Милан Шипка, проф. др Љиља Суботић, др Мирослав Николић, мр Милица Радовић-Тешић и мр Весна Ломпар. Седници нису присуствовали: проф. др Радоје Симић, проф. др Божо Ћорић, проф. др Слободан Марјановић и др Рајка Биговић-Глушица.

Председник Комисије др Живојин Станојчић је известио присутне чланове о досадашњем раду. На прошлој седници је било одређено да Б. Ћорић и С. Марјановић ураде библиографију радова из творбе речи а Ж. Станојчић и М. Радовић-Тешић је требало да раде на библиографији радова из морфологије. Пошто је Б. Ћорић предавач у Кореји а С. Марјановић није присуствовао седници, претпоставља се да рад на библиографији није у току. Такође се није много одмакло ни на прикупљању материјала за библиографију из морфологије. Према речима Ж. Станојчића још није утврђен ни корпус са ексцерпирање материјала па посао око прикупљања грађе није почео. О свему томе би требало бити речи опет и на овој седници.

Академик Павле Ивић је поздравио рад ове комисије и истакао да је управо Комисија за морфологију и творбу речи најважнија и најделикатнија граматичка комисија. У њој се пружа и велика шанса за колективан рад. Што се тиче библиографије, њу треба урадити и комплетирати библиографске јединице из Јужнословенског филолога и Рочника славистичног, уз библиографију из творбе речи коју је урадила Ј. Шакић. Ауторски посао око тога може бити објављен у неком лингвистичком часопису, нпр., како је рекао проф. Ивић, у Зборнику за филологију и лингвистику. Ивић је, даље, истакао још две

ствари које је потребно урадити. То је (1) утврђивање корпуса материјала за ексцерпцију и (2) утврђивање списка тема за нормирање. За ексцерптирање је потребно одабрати добру литературу, добру публицистку и стручне књиге.

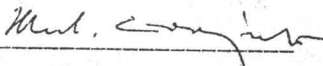
Проф. Ж. Станојчић је предложио, као и прошли пут, да би корпус требало да буде исти за све комисије те да је потребно кординирати рад у вези са тим.

Будући да је већ одобрено проф. Ивану Клајну да сам напише Творбу речи савременог српског језика, за коју му је, како је сам саопштио, потребно око две године, остало је да Комисија организује даље рад на м о р ф о л о г и ј и.

Комисија је на крају донела следеће закључке:

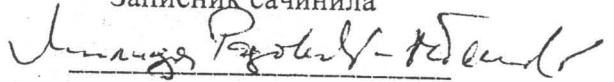
- да Ж. Станојчић, М. Радовић-Тешић и В. Ломпар раде на библиографији радова из морфологије и творбе речи;
- да се направи списак аутора и дела за ексцерптирање (књижевних и других текстова);
- да сваки члан Комисије понаособ направи списак проблема и тема из области морфологије за следећи састанак;
- да се следећи састанак одржи до краја децембра текуће године.

Председник Комисије

др Живојин Станојчић

Записник сачинила

мр Милица Радовић-Тешић,
секретар Комисије

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за синтаксу

Закључак бр. 2

З А П И С Н И К

са седнице Комисије одржане 5. новембра 1998. године

Присутни су били академик Милка Ивић, председник Комисије, те сви чланови – проф. др Предраг Пипер, проф. др Милорад Радовановић, проф. др Љубомир Поповић, доцент др Душка Кликовац, доцент др Јасмина Московљевић, доцент др Владислава Петровић, доцент др Ивана Антонић, ас. мр Марко Поповић, др Стана Ристић, виши научни сарадник, и др Срето Танасић, виши научни сарадник. Пошто је седница заказана пред одржавање годишње седнице Одбора за стандардизацију српског језика, присуствовали су и академик Павле Ивић, председник Одбора, и мр Бранислав Брборић, секретар Одбора. Седници је, такође, присуствовао и проф. др Слободан Реметић, директор Института за српски језик САНУ.

Дневни ред:

1. Анализа рада Комисије у 1998. години,
2. Разно.

1. На почетку седнице академик Милка Ивић, председник Комисије, поздравила је све присутне. Дала је реч председнику Одбора – академику Павлу Ивићу.

Академик Ивић је члановима Комисије пожелео успешан рад и истакао значај посла који стоји пред Одбором, па и пред овом Комисијом. Рекао је да је пред нама и велика одговорност и велика шанса да урадимо значајне послове. Желео је да се поближе упозна са започетим пословима.

Академик Милка Ивић је истакла да је она најавила да ће написати књигу о синтаксичким проблемима који се код нас обично заобилазе. То неће, дакле, бити синтакса, већ један репертоар синтаксичких проблем сагледан кроз призму различитих лингвистичких праваца.

Проф. др Предраг Пипер је обавестио присутне да се ради на синтакси и да је урађено доста – око 150 штампаних страна прве верзије текста. Што се тиче рада на изради библиографије радова из синтаксе, саопштио је да су сарадници исписали готово све јединице. Преостаје да се то преконтролише и среди за штампу. Комисија је задужила проф. Пипера да доведе библиографију до штампе и да размотри могућност да се она штампа у едицији библиографија у Матици српској. Уколико то не буде било могуће, поменута је могућност да се једна свеска *Нашег језика* резервише за ову библиографију.

Проф. др Љубомир Поповић је поднео на седници Предлог за организовање рада на библиографијама. Комисија је оценила да је овај Предлог, као идејни пројекат, прихватљив, па је одлучила да се он достави Одбору на усвајање. Проф. Љ. Поповић сматра да би у овај подухват требало укључити проф. др Душка Витаса, шефа Рачунске лабораторије на Математичком факултету, који има велико искуство у таквим подухватима.

У вези са питањем корпуса Комисија је одлучила да ће именовати свога представника уколико Одбор за стандардизацију буде формирао једну комисију за ово питање.

Комисија је једногласно одлучила да у вези са изјавом проф. др Милоша Ковачевића, члана Одбора, да је ово „одбор за сатанизацију српског језика“ предложи Одбору доношење одговарајуће одлуке – в. прилог овог записника.

Под другом тачком није било ништа.

Записник водио
др Срето Танасић, с.р.

Одбор за стандардизацију српског језика Комисија за лексикологију и лексикографију

Ком-4, бр. 2, 3.11.1998.

Београд, Буре Јакшића 9

Тел.: 183-175, 181-383, 635-590

Факс: 183-175, 182-825

БЕЛЕШКА СА ДРУГЕ СЕДНИЦЕ

Одржана: 30.10.1998. год. у Институту за српски језик САНУ

Присутни: академик Павле Ивић, мр Бранислав Брборић, проф. др Даринка Гортан-Премк, мр Рајна Драгичевић, проф. др Иван Клајн, проф. др Драгана Мршевић-Радовић, др Мирослав Николић, др Ђорђе Оташевић, проф. др Мато Пижурца, др Егон Фекете, проф. др Милан Шипка.

Председник Комисије, Д. Гортан-Премк, предложила је три тачке дневног реда:

1. Лексичка стандардизација и активирање рада на томе,
2. Учешће у изради стручних терминологија (саветодавно или више од тога),
3. Међународни научни скуп о лексикографији и лексикологији.

П. Ивић је предложио да у дневни ред буде уврштена израда библиографије наших речника и наше лексикологије, а Е. Фекете тачку "разно". Усвојен је дневни ред са наведених пет тачака.

1. Лексичка стандардизација и активирање рада на томе

Након разговора о речи *верификатор*, веома присутној у последње време у нашим средствима информисања, П. Ивић је изложио начелан став да је главни задатак ове комисије проучавање фонда речи које сада улазе у језик и заузимање става о њиховој правилности. Нове речи стално улазе у језик, и оне могу бити боље или лошије, а задатак Комисије за лексикологију и лексикографију јесте стварање механизма за оверу или верификацију речи које се појављују. Неке од њих треба прихватити, друге одбацити. Он је предложио да људи који се већ баве неологијом сервисирају Комисији спискове нових речи, који би се могли објављивати у неком од часописа Матице српске или Института за српски језик САНУ.

Мишљења о предлогу Д. Гортан-Премк да се изабере верификатори нових речи била су различита.

М. Шипка сматра да пропису треба да претходи попис и опис. Материјал, по његовом мишљењу, треба доставити свим члановима Комисије који би своје мишљење о њему, као повратну информацију, послали Одбору. Оно што се коначно предложи треба да буде мишљење свих чланова Комисије. Због постојања бројних проблема које треба решити, предложио је да се Комисија чешће састаје.

Е. Фекете мисли да није потребно стварати поткомисије у Комисији јер су сви чланови компетентни. Материјал треба размотрити на заједничком састанку, а иза препоруке треба да стоји Комисија.

Б. Брборић сматра да је потребно међу члановима Комисије одредити људе који би били најкомпетентнији за процењивање нове лексике и њихов задатак би био да припреме одлуку која би се размотрила и усвојила на седницама Комисије.

П. Ивић је мишљења да све препоруке буду потписане и оверене од стране Комисије, али се zaloжио за комбинацију колективног и ауторског. У штаћу није, како је рекао, само правда већ и стимулација. Не треба дозволити да се посао обезличи. Препорука иде као став Комисије, али са именом и презименом човека који је за то најзаслужнији и који задржава право да то објави у својој књизи. Предложио је да Ђ. Оташевић за следећу седницу припреми узорак од неколико стотина нових речи (са извором и контекстом).

Резимирајући дискусију, Д. Гортан-Премк је закључила да се одустало од формирања поткомисије за верификацију нових речи. Материјал се доставља председнику, он материјал даје на обраду, после чега се Комисија састаје и формира свој став.

2. Учесће у изради стручних терминологија

Након упознавања чланова Комисије са предлогом Ђ. Оташевића да се Комисија, у својству једног од верификатора, укључи у рад на стварању Терминолошког информационог система Железничке техничке школе, П. Ивић се zaloжио за заузимање начелног става о овом, али и свим сличним случајевима. Комисија, по његовом мишљењу, није у могућности да активно суделује у изради различитих терминологија и једино што може да уради јесте да нађе компетентног стручњака који би се о конкретном послу, те вредновању и хонорисању свог рада договорио са заинтересованом страном.

Д. Гортан-Премк се zaloжила да Комисија сваку терминологију, када јој се неко обрати, погледа и да своје мишљење о ономе што је дискутабилно. Сматра да Комисија треба да пружи помоћ, у оквиру својих могућности, Савезном заводу за стандардизацију и привреди.

М. Шипки је засметало што област у којој стандард најбоље функционише - а то је терминологија - није довољно заступљен у раду Комисије. Суочавамо се, како је рекао, са огромним потребама и оскудним могућностима.

3. Међународни научни скуп о лексикографији и лексикологији

За међународни научни скуп о лексикографији и лексикологији у организацији Матике српске и Института за српски језик САНУ, који би требало да се одржи у септембру 1999. године у Београду и Новом Саду, Д. Гортан-Премк је припремила могући програм за стандардну лексикографију и направила списак тема за савремену дескриптивну лексикографију. Сматра да учешће на скупу треба да буде по позиву. Списак тема и потенцијалних учесника поделила је члановима Комисије с молбом да јој се доставе предлози и сугестије. Такође је предложила да дијалектолози сачине списак тема и списак учесника, а И. Клајн и Б. Станковић направе програм о двојезичној лексикографији. Седницу Организационог одбора Д. Гортан-Премк планира да закаже крајем ове године.

П. Ивић је изразио своје задовољство због организовања оваквог скупа јер је то, како је рекао, оно што нама треба. Указао је на жив етимолошки рад, те на хитност сакупљања дијалекатске лексике јер извори дијалекатске лексике умиру, а са њима нестају и многи називи предмета старе руралне технике, ношњи,

веровања. Изразио је бојазан због раскорака између потреба и могућности. Пре свега - како пронаћи новац за долазак страних лингвиста. Предложио је да се размисли о организовању sukcesivних научних скупова.

4. Израда bibliografije leksikografije i leksikologije

Б. Оташевић је упознао чланове Комисије са својим радом на изради bibliografije и затражио разјашњење неколико спорних питања. Највећи проблем представља уношење или неуношење у bibliografiju речника штампаних у Хрватској.

П. Ивић, Б. Брборић и Е. Фекете изнели су мишљење, а остали чланови Комисије се сагласили са њим, да се у фусноти да уводно објашњење о овом питању. У bibliografiju треба унети све речнике од Вука до 1991. године и распада државне заједнице, са изузетком чакавских и кајкавских речника. Из периода пре Вука Караџића треба уврстити само српске речнике.

5. Разно

Е. фекете је изнео своје мишљење да Одбор, који је формирао комисије, не постоји. Одбор је, по његовим речима, постао неупотребљив или неупотребљаван. Поготову у вези са скандалима Р. Маројевића. Упутио је примедбу што се на испаде Р. Маројевића реаговало само на две-три комисије. Сматра да је то питање требало пренети на Одбор чији су оснивачи државне институције.

Б. Брборић се сложио да су направљене "грешке у корацима", али су оне, како је истакао, биле условљене потребом да се на испаде Р. Маројевића хитно реагује. О овом проблему Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања редовно се оглашавала.

П. Ивић је додао да би на научном скупу у Кракову, да није било правовременог реаговања комисија, "Слово о српском језику" прошло као став српских писаца и лингвиста.

Б. Брборић је обавестио присутне чланове Комисије да ће свако писмо, свако реаговање, све одлуке и препоруке које су упућене јавности, као и комплетан увид у рад свих комисија бити достављен свим члановима Одбора.

Белешку припремио:

Б. Оташевић

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Комисија за праћење и истраживање
правописне проблематике

Ком-5, број 2

Београд, 9.11.1998. године

Б Е Л Е Ш К А

с друге седнице Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике
Одбора за стандардизацију српског језика

У Београду је, 5. новембра 1998. године, у Институту за српски језик одржана друга седница Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике (у даљем тексту: Комисија). Седницу је сазвао др Мато Пижурица, председник Комисије.

Седници су присуствовали следећи чланови Комисије: др Мато Пижурица, др Милорад Дешић, мр Вељко Брборић и мр Јово Вуксановић.

Одсутни су оправдано били: др Јован Јерковић (због породичних разлога) и др Божо Ђорић (због боравка у Јужној Кореји).

Седници Комисије присуствовали су и академик Павле Ивић, председник Одбора за стандардизацију српског језика, и мр Бранислав Брборић, секретар Одбора, као и др Слободан Реметић, директор Института за српски језик.

Седница је почела у 13 сати и њеним радом је руководио др Мато Пижурица. Он је предложио следећи

Д Н Е В Н И Р Е Д:

1. Усвајање записника с претходне седнице Комисије;
2. Допуна и прецизирање програма рада:
 - а) начин формирања документације,
 - б) начин праћења и оцењивања стручних налаза,
 - в) судбина закључака Комисије,
 - г) утврђивање начина допуна и праћења транскрипције страних имена;
3. Информација о планском покривању школских потреба правописним приручницима;
4. Разматрање спорних правописних детаља;
5. Разно.

Предложени дневни ред је усвојен без допуна, па се прешло на радни део седнице.

Пре усвајања записника с прве (конститутивне) седнице Комисије, указано је на материјалне грешке и дате су неке примедбе. Професор Пижурица је истакао погрешан пример писања малог слова у синтагми "Стари континент" (= Европа) на стр. 4 Записника, четрнаести ред одоздо, а проф. Дешић је имао примедбу на текст у коме је констатовано да је допис министра просвете о *трећој верзији правописа српскога језика* добио 19. јуна, а не – како му је тај допис и стварно уручен на седници Комисије – 6. јула 1998. године. Примедбе су усвојене, па се у том смислу исправља текст записника с претходне седнице. Закључено је такође да убудуће записнике треба писати краће и економичније.

У вези с првом тачком указано је на потребу да картотекама приликом формирања документације о раду Комисије. О томе су мишљења дали академик П. Ивић, професор М. Дешић и Б. Брборић. Закључено је да се формирају: картотеке допуне правописном речнику (без мењања норме); картотеке допуне норме транскрипције страних имена; картотеке колизија с новом нормом Српске православне цркве; картотеке свођења двојстава;

картотеке текстова о свођењу двојстава; картотеке повезане с ранијом варијантношћу итд.

У вези с начином оцењивања стручних налаза и њиховог повременог процењивања, договорено је да Комисија даје само стручни налаз. Када је реч о крупним питањима, закључено је да је онда неопходно проширење Комисије позивањем и других стручњака. Требало би да се убудуће чланови Комисије оглашавају у часописима "Језик данас" и "Наш језик". Рубрике поменутих часописа треба да буду отворене и за друге стручњаке изван чланства Комисије, такође је закључено у расправи. Неопходно је радити на *рестилизацији* правописних приручника свих нивоа, сагледавати допринос правописне проблематике у стручним часописима, уприличити састанак с лекторима како би се чула и њихова искуства у примени *Правописа српскога језика*, као и упознати се с именима у народним умотворинама са становишта правописа. Ту су предлози могућих активности у раду Комисије и других стручњака чија је сарадња неопходна.

У оквиру треће тачке дневног реда дата је информација о планском покривању школских јавних потреба правописним приручницима. Констатовано је да се проф. др Милорад Дешић није споразумео с Матицом српском, тако да је издање његовог *Правописа српског језика* – Приручник за школе – објавио стари издавач "Нијанса" – Земун, 1998. године као своје треће, допуњено, издање. Члановима Комисије аутор је поклонио примерке свог Правописа. М. Дешић је чланове Комисије информисао о томе да је Матица српска упутила писмо министру просвете у коме га обавештава да није дошло до споразума између проф. Дешића и Матице српске око издавања треће верзије *Правописа српског језика*. Проф. Дешић је истакао да је писмено одговорио министру просвете и упознао чланове Комисије с основним тезама из тог писма јер није прихваћен предлог проф. Дешића да се писмо у целини прочита на седници. Један примерак одговора проф. Дешић је предао Мату Пижурици, председнику Комисије. Проф. Дешић је нагласио је да је његов правопис одговорио на постављени му стручни захтев и да је усклађен с *Правописом српскога језика* Матице српске. То што се у свему није поступило према договору, не може му се приписати као кривица, посебно за њега није прихватљиво то што му је из Матице поручено да је "несарадљив". После јављања за реч академика П. Ивића, Бранислава Брборића, Вељка Брборића и Мата Пижурице, који су указали на то да изостављање Матице српске као носиоца овог правописног пројекта и једног од издавача не сведочи о испуњењу договора у вези са заокруживањем правописног решења у овом времену, проф. Дешић је поновио да је ово издање његовог Правописа готово, а да се може разговарати о следећим издањима у смислу датих примедба. Јединствен је предлог и жеља свих у Комисији да се постигне договор с Матицом српском, као и са Заводом за издавање уџбеника, око објављивања ијекавске верзије Правописа српског језика проф. Дешића за школе.

У последњој тачки било је речи о кооптирању академика Бранислава Остојића за члана Комисије из Црне Горе и др Бранка Савића из Републике Српске. С проф. Савићем разговарао је проф. Дешић и добио сагласност проф. Савића да буде члан Комисије. Проф. Пижурица треба да разговара с академиком Остојићем који је, према речима проф. Дешића, изразио жељу да буде члан Комисије.

Радна седница је завршена у 14,30 сати.

БЕЛЕШКУ САЧИНИО:

Мр Јово Вуксановић, члан Комисије

ЗАПИСНИК

С четврте седнице Комисије за историју језичког стандарда

У Београду је у, Институту за српски језик, 7.XI 1998. године, одржана четврта седница Комисије за историју језичког стандарда. Седници су присуствовали проф. др Александар Младеновић, председник Комисије, др Славко Вукомановић, мр Бранислав Брборић, секретар Комисије, академик проф. др Павле Ивић, др Бранкија Чигоја и директор Института за српски језик проф. др Слободан Реметић.

Скуп је, по договору, сазвао председник Комисије за историју језичког стандарда проф. др Александар Младеновић, који је седницом и председавао. Усвојен је следећи

ДНЕВНИ РЕД:

- 1) Израда Библиографије за историју језичког стандарда
- 2) Разно

У оквиру прве тачке дневног реда проф. др Александар Младеновић известио је Комисију да је по ранијем договору мр Радмила Стијовић израдила део Библиографије (око 400 пописаних библиографских јединица), који се односи на период XVIII и прве половине XIX века.

Одлучено је да др Бранкија Чигоја заједно са студентима III године Филолошког факултета у Београду експертира библиографске податке који се односе на Историју српског књижевног језика у ширем смислу и историју језичког стандарда. За ту сврху одлучено је да буду обрађени у целини следећи часописи: *Књижевност и језик* (Београд), *Наш језик* (Београд), *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор* (Београд), *Јужнословенски филолог* (Београд), *Годишњак Филозофског факултета* (Нови Сад), *Археографски прилози* (Београд), *Научни састанак слависта у Вукове дане* (Зборник МСЦ-а, Београд), *Анали Филолошког факултета* (Београд), *Зборник Матиче српске за филологију и лингвистику* (Нови Сад), *Слово* (Загреб), *Глас* (САНУ,

Београд), *Летопис Матице српске* (Нови Сад), *Српски књижевни гласник* (Београд), *Прилози проучавању језика* (Нови Сад); те значајније књиге: Љ. Стојановић, *Живот и рад Вука Стеф. Караџића*; П. Ивић, *Српски народ и његов језик*; сва поглавља о језику из *Историје српског народа* (СКЗ, Београд), А. Младеновић, *Славеносрпски језик* и др., *Зборници (Белићев, Јајићев...)*,

Библиографске податке из Архива за словенску филологију (Archiv für Slavische Philology) Ватрослава Југовића преузела је на себе др Бранкија Чигоја. Остали часописи, домаћи и страни, као и остала литература предвиђени су за обраду пошто се заврши први део посла. У Библиографији ће бити наведена имена свих који су у њеној изради учествовали и свима ће бити исплаћено по библиографској јединици.

У оквиру друге тачке дневног реда било је речи о написима и полемикама поводом "Слова" у дневној штампи. Јединствена је оцена Комисије за историју језичког стандарда да нашој науци и култури, као и политичким интересима српског народа наносе штету научне неистине изнете у "Слову", као и чињенице засноване на преживелим научним теоријама из XIX века.

Записник сачинила

Бранкија Чигоја
др Бранкија Чигоја

У Београду
10.11.1998.

ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Комисија за стандардни језик у школству,
администрацији, издаваштву
и јавним гласилима
Ком-8, број 2
Београд, 9.11.1998. године

**БЕЛЕШКА СА ДРУГОГ САСТАНКА КОМИСИЈЕ
ЗА СТАНДАРДНИ ЈЕЗИК У ШКОЛСТВУ, АДМИНИСТРАЦИЈИ,
ИЗДАВАШТВУ И ЈАВНИМ ГЛАСИЛИМА (6.11.1998. године)**

Састанак Комисије одржан је у Институту за српски језик. Присутствовали су Драгољуб Петровић, председник Комисије, Павле Ивић, председник Одбора за стандардизацију српског језика, Бранислав Брборић, секретар Одбора, Мирослав Николић (члан Комисије за фонологију и Комисије за морфологију и творбу речи), Слободан Реметић (члан Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања и директор Института за српски језик), Милорад Телебак, Мирјана Јоцић, Вељко Брборић, Милош Луковић, Миленко Васић и Радојко Гачевић. Нису били присутни Милорад Пуповац, Радоје Симић, Недељко Богдановић, Маринко Божовић, Новица Петковић, Иван Клајн, Светозар Стијовић и Зорица Радуловић. Састанак је водио председник Комисије Драгољуб Петровић. Председник Комисије прочитао је дневни ред:

1. Разматрање поднесака Радојка Гачевића и Вељка Брборића у вези с учењем српског језика у школама;
2. Разматрање предлога Мирослава Николића и Миленка Васића о инкомпатибилности тринаест стандарда везаних за српске ћириличке и латиничке фонтове у Микрософтовим компјутерима;
3. Разно.

Затим је предложио формирање поткомисија (радних група) за будући рад у Комисији и то:

- *поткомисија за школство* (Драгољуб Петровић, Вељко Брборић, Радојко Гачевић, Зорица Радуловић и Новица Петковић);
- *поткомисија за администрацију* (Милош Луковић, Радојко Гачевић, Милорад Телебак, Маринко Божовић);
- *поткомисија за јавна гласила* (Милорад Телебак, Мирјана Јоцић, Иван Клајн, Миленко Васић);
- *поткомисија за издаваштво* (Светозар Стијовић, Новица Петковић, Маринко Божовић, Мирјана Јоцић).

Дневни ред и састав поткомисија једногласно су прихваћени. Такође је наглашено да ће сваки члан поткомисије пратити рад према задужењима, имати личну иницијативу и сарађивати у листовима *Језик данас* и *Наш језик*, а поткомисије имати потпуну аутономију. Своје предлоге даваће Комисији у писаној форми.

За овај састанак замољени су Радојко Гачевић и Вељко Брборић да припреме преглед броја часова српског језика у појединим школама, број часова језика као и оцена вредности планова и програма,

што су они и учинили (прилог). Оцењено је да је прилог добро урађен и да са садржајем треба упознати Министарство просвете и јавност (прилог штампати у часописима *Наш језик* или *Језик данас*), а захтевати више реда у погледу утврђивања важећих уџбеника и приручника, њиховог квалитета и њиховог рецензирања.

Радојко Гачевић, доставио је писмо Одбору за стандардизацију српског језика (Комисији за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима; Комисији за праћење и истраживање правописне проблематике и Комисији за однос с јавношћу и решавање неодложних питања), с предлогом да Одбор, преко својих комисија и својих оснивача, *размотри* питање пуног усклађивања двају писама, тако да оба имају своју једнословну (монограмску) *поставу*, примерену српском језику (прилог).

О употреби писама (ћирилице и латинице) и коришћењу компјутерских фонтова (словних гарнитура) развила се дискусија у којој су скоро сви присутни учествовали, а Мирослав Николић и Миленко Васић исцрпно су говорили о "хаосу" који влада при коришћењу словних знакова на рачунарима. Председник Одбора предложио је да Мирослав Николић и Миленко Васић ово питање стручно обраде, повезујући га с предлогом Радојка Гачевића, како би се Одбору благовремено доставио предлог препоруке Савезном заводу за стандардизацију и другим надлежним телима, свима онима који би могли помоћи увођењу реда у ово значајно подручје савременог комуницирања. Исто тако Миленко Васић припремиће и програм предлога за стандардизацију српског компјутерске терминологије.

На овоме састанку разговарало се и о информацијама да се у Републици Српској, у договору с Црном Гором, уведе деветоразредна настава у основним школама, која би заправо онемогућила јединствене планове и програме на целом говорном простору српског језика и искључила могућност производње и коришћења јединствене уџбеничке и приручничке литературе. С тим у вези Бранислав Брборић и Радојко Гачевић замољени су да сачине предлог апела Владама трију Република на нашем говорном простору да не допусте разлаз у реформи школства, који би говорни простор српског језика делио на начин сличан ономе у бившој СФРЈ. ✓

Белешку сачинио
Секретар Комисије
Радојко Гачевић

МИЛАН ШИПКА

(Академија сценских умјетности, Сарајево)

КЊИЖЕВНИ И/ЛИ СТАНДАРДНИ ЈЕЗИК (прилог појмовно-термиолошком разграничењу)

Полазећи од стања у нормативистичкој литератури словенских, па и других европских језика, гдје је углавном превладавала употреба термина *књижевни језик* и у значењу *сјандардни језик*, аутор указује на потребу диференцирања тих двају термина, јер покривају двије различите ноције. Ово становиште поткрепљује се бројним примјерима у којима се етикета *књижевни* не може заменити етикетом *сјандардни (језик)*, и обратно. *Сјандардни језик* је идиом свјесно нормиран за различите цивилизацијске и културне потребе одређене друштвене заједнице, док је *књижевни језик* само језик књижевности, и писмености уопште (посебно у достандардним периоду), и не мора бити, а најчешће и није, организовано уређен, па га стога не карактерише експлицитна норма.

У нашој нормативистичкој (стандардолошкој) литератури термини *књижевни језик* и *сјандардни језик* употребљавају се у истом значењу: функционишу као двије етикете једне исте ноције. Тако је, на пример, у *Enciklopedijskom leksikonu Mozaik znanja* (tom I: *Srpsko-hrvatski jezik*, изд. *Interpres — Beograd 1972*) термин *сјандардни језик* уврштен само као контролна одредница (стр. 431), уз упућивање на *књижевни језик*, гдје се дају дефиниције и објашњења (180). И у другом сличном приручнику, издатом на српскохрватском говорном простору неколико година раније (*Dr Stjepan Babić: Jezik — Školski leksikon*, Panorama, Zagreb, 1965), стоји дословно исто:

„STANDARDNI JEZIK, v. Književni jezik“ (стр. 248).

Угледни руски аутор О. С. Ахманова, у дјелу *Словарь лингвистических терминов* (Москва — 1996) такође, и још директније каже:

„СТАНДАРТНЫЙ ЯЗЫК. То же, что язык литературный“ (стр. 452).

Треба рећи да је термин *књижевни* (или *литерарни*) *језик* уобичајен и у другим, несловенским језицима, нпр. у њемачком *Literatursprache* (поред *Schriftsprache* и застарелог *Bühnensprache*), енглески *literary language*, француски *langue littéraire* (поред *langue écrite*), талијански *lingua litteraria* итд.

У нашој науци о језику, па и школској пракси, готово искључиво се употребљава термин *књижевни језик*. Тако онда имамо школске граматике књижевног језика, па *Речник српскохрватског*

књижевног језика Матице српске и *Речник српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*. Имали смо донедавно и *Правойис српскохрватскога књижевног језика* двију Матица, из 1960. Сада је то само *Правойис српскога језика* МС (1993), без ознаке књижевног, и сл. Исто је и у стручној периодици. Као примјер наводим наслове текстова у најновијем дјелу проф. Милке Ивић, нашег, несумњиво, водећег стручњака за општу лингвистику:

— *Једно њоређење Вуковог језика са нашим данашњим књижевним језиком — Вукова улога у нормирању екавске варијанте књижевног језика — Данашњи аспекти проучавања српскохрватског књижевног језика — Проблем норме у књижевном језику* (в. књигу *О Вуковом и вуковском језику*, Београд 1997).

У свим би се овим случајевима, наравно, термин *књижевни језик* могао замијенити термином *стандардни језик*, поготово кад се употребљава с одредбом *савремени* (нпр. *савремени српски стандардни језик* и сл.), али је у нас, као што видимо, уобичајено да се каже само *књижевни језик*, рјеђе *књижевни или стандардни језик*. То не значи да се овај други, модернији и тачнији термин (*стандардни језик*) уопште не јавља. Без обзира на сам наслов, може се, рецимо, наћи у посљедњем наведеном чланку М. Ивић.

Најпотпунију аргументацију у прилог замјени термина *књижевни језик* и других разних термина који се употребљавају код нас и у свијету, као што су, поред већ поменутих, *писмени језик* (према чешком *spisovný jazyk*) или *jezyk kulturalny* (како је у пољском, поред *jezyk ogólny/ogólnopolski* — у ширем смислу) итд., термином *стандардни језик*, дао је Далибор Брозовић у књизи *Standardni jezik — teorija/usporedbe/geneza/povijest/suvremena zbilja* (Zagreb, 1970). Термин *књижевни језик*, по њему, „ima samo jednu dobru osobinu: dugu tradiciju i široku usvojenost. Asocijativno je loš zbog premalene distanciranosti prema užem, specijaliziranom terminu *jezik literature*. S istoga je razloga uopće nezgodno uključiti riječ *literatura* ili *književnost* u dvočlani termiski naziv za standardni jezik — u književnosti se ne upotrebljava samo standardni jezik i zato je termin *litera(tu)rni jezik* преширок: *literatura* (тј. *beletristika*) служи се и разним другим органским и неорганским идиомима вишега и нижега рanga, начеšће у дијалогу, али не само у дијалогу, нпр. *нестандардним писменим језицима* као што је *провансалски*, *дијалектима* и *интердијалектима језикā* који имају свој стандардни вид као *хрватскосрпски* или *га* немају као *кашупски*, затим разним *видовима разговорнога језика*, *жаргонима* и сл. С друге стране, термин *litera(tu)rni jezik* уједно је и *преузак*, јер је очито да се стандардни језик не употребљава само у *beletristici*. Но преко тих аргумената могли бисмо с обзиром на усвојеност и традицију ипак пријечи да не постоји принципјелан разлог за *напуштање термина litera(tu)rni jezik*. Тај термин асоцира и предоджбе о *доминантној улози beletristike* у *стандардном језику* као *појави*, предоджбе *које су одраз разних идеалистичких концепција* и *које су опасно opterećenje* на путу к *савременијим и прогресивнијим shvaćanjima standardnog jezika*.“ (стр. 15).

С овом аргументацијом, која се једнако односи и на други, чешћи облик тога термина (*књижевни језик*), можемо се у цјелини сложити, уз једну за предмет наше расправе важну напомену: Брозовић се, наиме, с пуним правом, залаже за замјену термина *књижевни* (или *литерарни*) *језик* термином *сјандардни језик*, али при томе остаје недоречено какав они смисаони садржај имају, тј. коју ноцију (или ноције) као терминолошке етикете покривају. Јер савршено је јасно да у нашој лингвистичкој номенклатури, посебно стандардоллошкој, има мјеста (и оправдања за употребу) и за *књижевно/литерарни* и за *сјандардни језик*. Само их треба јасно појмовно-терминолошки издиференцирати и дефинисати. Истина, из цитираног става могао би се извести закључак да овај аутор под термином *књижевни/литерарни/шируни језик* подразумијева (и) „нестандардне писмене језике“, што је тачно, али то не аплицира на нашу ситуацију. Могло би се чак рећи да он на домаћем терену не разграничава довољно оно што припада (достандардном) *књижевном језику* од онога што улази у појам *савремени сјандардни језик*. Такав се утисак може стећи нарочито на основу текста *О почетку хрватскога језичног стандарда* (у већ помињаној књизи *Standardni jezik*).

У лингвистици на српској страни највећи допринос афирмацији и продору термина *сјандардни језик*, и освјетљавању самог процеса језичке стандардизације, дао је новосадски професор Милорад Радовановић у својој књизи *Социолингвистика* (прво издање: Београд 1979, друго: Нови Сад, 1986), посебно у поглављу *Планирање језика — нормирање језика — сјандардни језик* (стр. 186–197). Ослањајући се прије свега на идеје и резултате америчких лингвиста, пионира социологије језика и социолингвистике Ајнара Хогна (Е. Haugen), Џошуе Фишмена (J. Fishman), Ч. Фергасона (С. Ferguson) и других, он је у својој иновативној схеми показао како је језичка стандардизација сложен процес, који се одвија у десет међусобно повезаних фаза, тачније: процес који подразумијева десет поступака, увијек друштвено условљених, осмишљених и организованих. То су: „(1) селекција (= одабирање), (2) дескрипција (= описивање), (3) кодификација (= уписивање), (4) елаборација (= разрађивање), (5) акцелерација (= убрзавање), (6) имплементација (= примењивање), (7) експанзија (= ширење), (8) култивација (= неговање), (9) евалуација (= вредновање), (10) реконструкција (= уређивање) норме“ (стр. 188–189).

Без тога сложеног процеса, макар и с дјелимичним редуцирањем појединих поступака, или замјеном њиховог редослиједа, стандардни језик не може се изградити као ваљан цивилизацијски инструмент опште духовне комуникације. Укратко, без стандардизације нема ни језичког стандарда, као ни стандарда уопште. Бар не у оном смислу у коме о стандарду овдје говоримо, тј. као „норми, пропису који има за циљ да уједначи (истакао М. Ш.) облик, величину, квалитет“ итд. (према Алексићевом *Речнику сјраних речи и израза*, Београд 1978).

И према дефиницији стандардног језика коју је понудио Брозовић, нормираност (рекао бих: и уједначеност) једно је од битних обилежја тога идиома. Он у књизи *Standardni jezik*, на стр. 28, каже:

„Bitno je za definiciju standardnog jezika da je on autonoman vid jezika, uvijek normiran (истакао М. Ш.) i funkcionalno polivalentan, koji nastaje pošto se jedna etnička ili nacionalna formacija, uključivši se u internacionalnu civilizaciju, počne u njoj služiti svojim idiomom, koji je dotad funkcionirao samo za potrebe etničke civilizacije.“ [7]

Овом приликом нема потребе да се упуштамо у анализу социолингвистичких аспеката датих одређења, која у основи стоје. Вратићемо се стога начас на аргументацију за прихватање и против прихватања термина *сјандардни језик*, заправо, на аргумент против који Брозовић такође износи:

„Jedini stvarni argument protiv tog termina“ — каже он — „jest sporedno značenje atributa *standardan*, tj. 'prosječan', što krije opasnost od krivih identifikacija. Mislim da ta opasnost ipak nije velika, a osnovno internacionalno značenje tog atributa dobro odražava neke od bitnih osobina standardnog jezika, i to upravo one koje se asociraju s društvenom funkcijom standardnog jezika kao civilizacijsko-jezičnog instrumenta višeg reda.“

Ја бих уз ово додао да од поменуте асоцијације нема никакве опасности, јер стандард, заправо, и јесте у суштини — „просјек“. А све што од просјека одступа, то није стандард, него је стилски обилежено. У томе је управо и једна од разлика која се јавља између *сјандардног језика*, на једној страни, и *језика књижевности* или *јесничког језика*.

Стандардни језик је, дакле, нормирани, тачније — стандардизовани идиом, који је, с обзиром на своје многоструке друштвене функције, поливалентан, стилски разурђен. Стандардни језик је, заправо, најмањи заједнички садржај својих функционалних стилова, од којих неки, као нпр. књижевноумјетнички или пјеснички, по својој природи, у мањој или већој мјери, излазе из његових оквира, то ће рећи да се са стандардним језиком не подударaju у цјелини. Ова је напомена важна и с теоријског и с практичног гледишта, о чему ће касније бити нешто више говора. [2]

Теорија функционалних стилова у нас није иначе у довољној мјери прихваћена, иако је зачета још првих деценија двадесетог вијека у оквиру Московског лингвистичког кружока и петроградског Опoјаза, а најављена и раније у радовима Вилхелма Хумболта и Бодуена де Куртенеа. Посебан допринос развоју те теорије дали су Р. Јакобсон, Л. В. Шчерба, Л. Јакубински, па Винокур, Виноградов и многи други у оквиру познатог Прашког серкла (посебно Хавранек). Код нас је вриједан прилог разјашњењу функционалне раслојености стандардног језика дао Бранко Тошовић у књизи *Функционални стилови* (Сарајево, 1988). Помињем ове мање-више познате чињенице зато што хоћу да истакнем како имамо разрађене теоријске поставке

од значаја за правилно поимање стандардног језика, али и за неке практичне поступке у вези с његовим нормом.

Наша наука о језику није посветила довољно пажње појмовно-терминолошком разграничењу *књижевног* и *стандардног језика*, па се те двије појаве често мијешају и поистовјећују, што, како је већ речено, може имати и неке практичне последице (у негативном смислу).

На трагу неопходног разликовања тих двију језичких појава, међу савременим је нашим лингвистима први Дубравко Шкиљан, који (у књизи *Pogled u lingvistiku*, Zagreb 1980, на стр. 149) каже:

„Uz termin standardni jezik, koji je novija lingvistička tvorevina, javlja se čitav niz sinonima i polusinonima. Najčešće se u tom smislu govori o *književnom* ili *literarnom jeziku*, no naziv nije sasvim prikladan jer se standardni jezik ne može u potpunosti poistovetiti s jezikom književnosti, to više što za jezične sisteme koji su se upotrebljavali ili se upotrebljavaju u literaturi nije neophodno da uvijek postoji eksplicitna norma.“

Уз резерву према свођењу појма *књижевни језик* на *језик књижевности*, што се ипак мора разликовати, треба истаћи Шкиљанову значајну напомену да за тај идиом „није неопходно да увјек постоји експлицитна норма“. А то је управо она *differentia specifica* која раздваја *књижевни* и *стандардни језик*.

Шта је то *књижевни*, а шта *стандардни језик* може се лако показати методом супституције, и то на нама сасвим блиским примјерима.

Познато је да су у историји српске културе у достандардном периоду (све до првих деценија деветнаестог стољећа) функционисали различити језички идиоми као медији књижевног стваралаштва, па и шире писмене комуникације. То су, рецимо, *српскословенски језик*, у првој половини осамнаестог стољећа, с Кипријаном и Јеротејем Рачанином, Гаврилом Ст. Венцловићем и Ђорђем Бранковићем као главним представницима, па *рускословенски*, који се употребљава средином тога стољећа (углавном од 1740. до 1780), чији су репрезентивци Христифор Жефаровић, Василије Петровић, Павле Ђулинац, Јован Рајић и Захарија Стефановић Орфелин, или, касније, почетком деветнаестог стољећа, *славеносербски*, којим пишу Лукијан Мушички, Јоаким Вујић, Милован Видаковић и др. Сви ти идиоми, од којих један, рускословенски, улази чак и у сакралну сферу (постаје, стицајем друштвених околности, језик богослужења у Српској православној цркви) имају функцију српског књижевног језика у појединим епохама развоја српске културе. Ниједан од њих, међутим, не може се назвати стандардним језиком, јер није био подвргнут поступку стандардизације и није имао експлицитну норму. У тим случајевима, дакле, термини *књижевни* и *стандардни језик* никако се не могу замјењивати. И на хрватској страни у допрепородном периоду било је више различитих језичких идиома који су служили као књижевни језици (дакле, не само као језици књижевности), међу њима и кајкавско и

чакавско наречје. Стога је један рјечник, који је изашао у Загребу, и назван *Rječnik kajkavskoga književnog jezika*. Није, дакле, ту ријеч о дијалекатском рјечнику, него баш о рјечнику књижевног језика, јер је кајкавско наречје такође једно вријеме служило (у сјеверној Хрватској) као књижевни језик, док данас постоји само кајкавско дијалектално пјесништво. Ни у овом случају, у називу поменутог рјечника, одредба *књижевни* не би се могла замијенити одредбом *сјандардни језик*, јер напросто кајкавскога стандардног језика није било, пошто тај идиом није никад био стандардизован. И у наше вријеме постоји један такав идиом међу јужнословенским језицима. То је градишћанскохрватски. Градишћански Хрвати у Аустрији, у покрајини Бургенланд, имају, наиме, свој посебан књижевни језик (различит од хрватског стандарда), који се такође не може назвати стандардним, јер није стандардизован и, вјероватно, никад неће ни бити. Ту термилошка замјена не би ишла, утолико прије што сами градишћански Хрвати називају свој језик само хрватским, па би испало да Хрвати имају два стандардна језика, што није тачно. Имају само један, који називају *хрвајски књижевни језик*, иако је то, заправо, у суштини, *хрвајски сјандардни језик*, или пак *хрвајски језични сјандард* (како би тај термин правилно гласио управо у духу тога стандарда). И некадашњи *сјаро(црквено)словенски језик* био је само књижевни, а не стандардни језик, иако су се њиме служили мање-више сви словенски народи.

На основу свега овога може се извести закључак да је књижевни језик ненормирани (или само дјелимично нормирани) идиом, који у одређеној (најчешће ужој) друштвеној заједници служи као инструмент књижевног и уопште културног стваралаштва, па и шире писмене комуникације. Управо по томе што има ширу употребу, изван књижевности у ужем смислу, *књижевни језик* се разликује, или га бар треба разликовати, од *језика књижевности*.

Нестандардизованост и неразвијеност функција битно су обилежје књижевног језика, за разлику од стандардног језика, који је стандардизован и тако оспособљен за више цивилизацијске потребе друштва. Битно је, дакле, за идентификацију стандардног језика постојање експлицитне норме, уз, наравно, развијене функције, прилагођене потребама савременог друштва. Норме стандардног језика бројне су и различите, али би се ипак могле сврстати у четири групе: 1. ортографска и ортоепска, 2. граматичка, 3. лексичка и 4. термилошка. Сликвито речено, зграда сваког стандардног језика почива на чврстим темељима експлицитне норме са четири угаона камена. То су: правопис са ортоепијом, прескриптивна или нормативна граматика, рјечник стандардног језика и термилошки стандард. Без тих приручника ниједан стандардни језик не може ваљано функционисати.

Термилошко разграничавање *књижевног* и *сјандардног језика* захтијева још нека објашњења у вези с термином *књижевни језик*. Тај термин, наиме, има, како је већ констатовано, лошу страну у томе

што је вишезначан, а то, кад је у питању термин, није добра особина. Рикард Симеон у дјелу *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva, I-II* (Zagreb, 1969), даје чак десет значења тог термина, од којих оно под тачком 6. највише одговара опису стандардног језика, како га ми схватамо:

„Ипак се у većини случајева под 'književnim језиком' у првом реду мисли на језик, који се развио на основи народног језика, који је граматички правиан и чист од туђих елемената, који је брижно развијан и усавршаван и којим се služe у говору и писанју образовани слојеви народа“ (стр. 663а).

На другој страни, оно што Симеон наводи под т. 10. у опису садржаја појма *knjižевни језик* одговара ономе што бисмо и ми данас назвали *knjižевним језиком*. Ту он, поред осталог, каже:

„U lingvističkom opisivanju književnim се зове stanje језика, које је засвједочено у knjižевности и писмености, за разлику од обичнога, говогног народног језика.“ (стр. 663б).

Knjižевни је језик, дакле, „стање језика које је засвједочено у knjižевности и писмености“, другим ријечима — „писмени“ или „писани језик“ једне епохе или раздобља, а то су, како смо видјели, били, поред осталих, и славеносербски, или кајкавски knjižевни језик, а данас је то градишћанскохрватски.

Послије ових објашњења, мислим да је потпуно јасно шта би у дихотомији *knjižевни језик* — *сtандардни језик* ваљало разумијевати под једним а шта под другим.

Од не мањег је значаја, теоретског и практичног, разликовање и треће појаве, оне коју Брозовић назива „дијасистемом ранга језика“, тј. језика као система свих народних говора, или, просто — народног језика. У србистици, склоној враћању „изворном“ или „чистом“ народном говору као узору, насупрот модернијим погледима на норму стандардног језика које заступа, више и упорније од осталих, проф. Милка Ивић, то је посебно важно.

Кад, дакле, кажемо *језик*, под тим, поред осталог и прије свега, треба имати на уму три појаве:

1. „дијасистем ранга језика“, тј. систем органских идиома којима говори народ, *народни језик*;

2. *knjižевни језик* — ненормирани, нестандардизовани језик knjižевног стваралаштва (у најширем смислу, дакле не само умјетничкоknjižевног), који може бити и језик шире друштвене комуникације;

3. *сtандардни језик* — одабрани, нормирани и функционално разрађени језик, који служи као инструмент цивилизације и културе одређене друштвене заједнице, најчешће ранга нације.

На крају, може се поставити питање у чему је потреба и значај овога разликовања.

Прво, то може бити допринос неопходној класификацији лингвистичких ноција и стандардизацији наше лингвистичке терминологије.

гије, што је један од актуелних задатака наше науке о језику. И иначе је област терминологије, гдје се без стандарда, једноставно, не може, код нас најзапуштенија област. Од 1932. године, кад је, у редакцији Александра Белића и Стјепана Ившића, као 1. свеска I књиге унифициране школске терминологије, објављена *Грамађичка терминологија*, код нас на том плану није учињено готово ништа. Покушај Комисије за израду Правописа двију Матица (1960) да обједини правописну терминологију није вриједан пажње, јер је више плод српско-хрватских нагодби него озбиљне елаборације. Још раније, у 6. тачки Новосадског договора (1954) указано је и на проблем терминологије уопште. Тада је речено:

„Питање израде заједничке терминологије такође је проблем који захтева неодложно решење. Потребно је израдити терминологију за све области економског, научног и уопште културног живота.“

Ни од тога, због познатих разлога, није било ништа; све је остало мртво слово на папиру. Сад је дошло вријеме да се ради, ако не на заједничкој, а оно на националној стручно-научној терминологији, па нека се овај рад схвати и као указивање на проблем, макар само у оквиру науке о језику.

Друго, утврђивањем и прецизним дефинисањем термина о којима је овдје ријеч лакше ће се моћи идентификовати и разлучивати основни језички феномени, с којима се стално сусрећемо у научној и стручној публицистици. Још су, наиме, стари Латини знали да „qui bene distinguit, bene docet“, па је ред да и ми, на крају двадесетог вијека, добро поучавамо (и радимо) тако што ћемо добро разликовати оно о чему говоримо.

Треће, и најважније, јесте чињеница да ће се јасним појмовно-терминолошким одређењем *стандардног језика* и разлучивањем од *књижевног језика* допринијети изоштравању оптике и утврђивању критеријума приликом избора примјера за илустрацију правописне норме и одређивању корпуса текстова за израду *перскриптивне* или *нормативне* граматике савременог језика, тј. научне граматике савременог српског стандардног језика. Већ је речено да треба напуштати старе узорне и романтичне представе о „чистоти“ народнога језика, о враћању Вуковој (тршићкој) норми, али и преиспитати оријентацију готово искључиво на умјетничко-књижевне текстове, који су, по природи, понајмање репрезентивни језичког стандарда, и ослонити се на стилски регистар стандардног језика у цјелини, а посебно на узорна интелектуална достигнућа наших људи у свим подручјима језичке употребе. На све је то упозоравала проф. Милка Ивић још 1965. године у реферату на Петом (сарајевском) конгресу југослависта (в. текст *Проблем норме у књижевном језику* у већ поменутој најновијој књизи овог аутора *О Вуковом и вуковском језику*, стр. 145–147), али и у бројним другим својим радовима. Не би требало допустити да то остане само глас вапијућег у пустињи. У том смислу и овај рад може се схватити не само као расправа о једном терминолошком питању у нашој науци о језику него и као подсјећање на оно што нам ваља

сада чинити. Јер, не би било добро да и даље будемо, како је још прије више од тридесет година говорила Милка Ивић, у ситуацији, „која нам свакако не диже реноме у свету, да морамо једни другима, по лингвистичким публикацијама, по симпозијумима и конгресима, доказивати већ одавно доказане, другде савршено познате чињенице: да цело столеће протекло од рођења једног књижевног језика значи довољно дуг период сазревања чији су неминовни плодови — читав низ појединости по којима се садашњи тренутак разликује од почетног; да искључиво у почетном тренутку стварања писмености једне средине може језик неписмених да постане узор, али је потпуно депласирано неписмене и данас сматрати компетентиним у изграђивању језичке културе (и језичког стандарда — М. Ш.), у времену када је та култура већ давно освештана писменом традицијом чији је носилац — образовни слој народа.“

У то име, могли бисмо, макар и као први, закашњели корак у новом правцу, прихватити модернији и одређенији термин *сјандардни језик* и разграничити га од *народног* и *књижевног језика*.

Summary

Milan Šipka

LITERARY AND/OR STANDARD LANGUAGE

(A contribution to a conceptual and terminological differentiation)

Our review of the relevant literature about Slavic and other European languages has revealed that the term *literary language* has been used to cover both standard and literary from of the given language. We do not accept this practice and argue for a consequent conceptual and terminological differentiation between *standard language* on the one hand and *literary language* on the other, pointing at numerous examples where those two concepts are not interchangeable.

Standard language is the form of a language which is consciously prescribed and intended for different cultural needs of certain social group. *Literary language*, on the contrary, is a language of the literature and literacy in general (and in pre-standard period) in an organized manner, and therefore does not contain explicit normative elements.

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу
и решавање неодложних питања**

14. новембар 1998. године

Београд, Ђуре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

**ИЗВЕШТАЈ
О РАДУ ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
ТОКОМ 1998. ГОДИНЕ**

I

Одбор за стандардизацију српског језика основан је 12. децембра 1997. године. Иницијативу за то дали су, након претходног договора, председници трију академија наука и ум(ј)етности које делују на говорном простору српског језика (САНУ, ЦАНУ и АНУРС) — академици Александар Деспић, Драгутин Вукотић и Петар Мандић. Оснивачком скупу, одржаном у САНУ, присуствовали су представници свих 14 оснивача (три академије; осам универзитета [односно матичних, филозофских или филолошких, факултета], оних у Београду, Новом Саду, Нишу, Приштини, Подгорици [тј. у Никшићу], Бањој Луци, Српском Сарајеву и Крагујевцу, који је тек био увео студије лингвистичке србистике у школској 1997–1998; Матице српске [Нови Сад]; јединог Института за српски језик [САНУ, Београд]; и Српске књижевне задруге [Београд], друштва и издавача [уз Матицу] с најдужом традицијом у нас).

У састав Одбора ушло је 19 стручњака: по једног је именовала свака оснивачка установа а по два њих пет (београдско-новосадских), при чему се полазило од реалних кадровских могућности и разлога практичности (члан 2. Споразума о оснивању Одбора). Одбор није основан као нова институција која би замењивала и надгорњавала постојеће, него као "заједничко радно тело оснивача" (члан 3. Споразума), временски неограниченог деловања. Основни му је задатак да поспешује сарадњу постојећих установа на целоме нашем говорном простору и стручњака појединаца који се, мање или више интензивно, баве (и) стандардологијом, односно нормативистиком. Та сарадња утолико је нужнија и значајнија уколико је српски језик, као матично средство општења у три републике, постао просторно ужи него раније, задржавши, додуше ублажене, (и) дезинтегративне *смтње на везама*, са снажним домицилним и спољашњим узрочницима. Ти узрочници, по некој погубној традицији неслоге и несарадње, нису нужно у изванстручној, него и у професионалној сфери, у шта овде није могуће дубље улазити.

Замишљен да зрачи и делује *без временског ограничења*, дакле трајно, без обзира на актуелне и могуће тешкоће (и изванјезичке и

унутарјезичке) — наравно с неопходним *кадровским попуњавањем и обнављањем* — Одбор је наишао и на ширу друштвену подршку. Та подршка исказана је и на оснивачком скупу и после њега (поздравне речи двају министара просвете, из Србије и Српске, заменика савезног министра за развој, науку и животну средину, председника ЦАНУ, као и председника Савезне владе у накнадном писму), и то не на протоколран, формалан, него на уверљиво одобравајући и обећавајући начин, и у моралном и у материјалном смислу.

На оснивачкој скупштини Одбора именовано је и осам комисија, с прелиминарним саставом, који је касније понешто мењан и допуњаван (из прелиминарног састава изостављен је само Ново Вуковић, који је љубазним писмом Одбору самооспорио, као литератолог и писац, своју адекватну компетентност за рад у Одбору, а списак је допуњен неколиким новим именима). Други прелиминарно предвиђени чланови комисија нису, ни усмено ни писмено, одбили учешће у раду комисије, али су неки тражили да раде у другој или и у којој другој комисији, за шта нема сметње. Стога су о свему што се збивало, програмирали и радило — укључујући подстицајну помоћ у интересовању за рад Одбора и његових комисија (слање дописа и већег броја књига које је Одбор набавио или су му поклоњене у тој количини да је сваки прелиминарни и касније у састав комисија уврштени члан добијао по примерак) — сви чланови Одбора и његових комисија редовно држани у курсу.

II

Могло би се рећи да је прва година постојања и деловања Одбора (и његових комисија, јер је њихов, и пре свега њихов, рад и учинак легитимација рада Одбора, односно његовог ужег састава) — протекла првенствено у конституисању радних тела и програмирању њихових послова. Разуме се, плодотворност тих послова битно ће зависити од тога како ће се оснивачи Одбора и његових комисија (ниједна није вишак, а има предлога за још коју) односити према "заједничком радном телу". А оно је, то тело, не само међуакадемијско и међууниверзитетско, односно међуустановско, него и *међурепубличко*, што значи угледно и значајно само по себи. Склоп тих република и њихов међуоднос, условљен непреврелом пацификацијом сада вишедржавног простора бивше савезне државе (СФРЈ) и големом уплетеношћу међународних чинилаца у све поре овдашњег живота, сами су по себи такви да немерљиву вредност има усклађена заједничка (трансинституционална) брига свих трију републичких ентитета — за што изграђенији, што функционалнији и што интегралнији *језички стандард*. Као пример за углед могле би нам послужити земље немачког говорног простора (СР Немачка, Аустрија и Швајцарска), суверене и независне државе, у којима се нико не залаже нпр. за правописни плурализам, а камоли за успостављање или продубљивање разлика у важнијим сегментима стандардног језика.

По језичком стандарду — а не по *дијалектима* и *урбаним супстандардним говорима* — препознаје се *српски језик* у међународној научној и комуникацијско-информатичкој заједници. Она је, уосталом, одавно и организована (постоји ISO, International Standardization Organisation,

са седиштем у Женеви, с којим, и институционално, сарађује Савезни завод за стандардизацију, државна агенција у саставу Савезног министарства за развој, науку и животну средину). Свака држава, и свака језичко-културна заједница која се простире у више држава (енглеска, шпанска, немачка, француска и др., па и српска), преко своје агенције, сарађује са ISO, у чијој су надлежности сва питања оних стандарда чија је међународност пожељна, укључујући и националне језичке стандарде. Међу њима су, дакле, питања стандарднојезичког именовања свега и свачега што постоји или се производи широм планете, свега што подлеже научној обради и/или привредно-трговинској изради, разради, продаји и куповини, односно комуникацијско-информатичкој евиденцији и презентацији.

И пре оснивања Одбора, поједини лингвисти, посредством Института за српски језик САНУ, били су позивани и у Југословенску комисију за УНЕСКО ради договора о предузимању мера да се наше културно-научно стваралаштво, и културно наслеђе нарочито, штити од *преотимања*. То "преотимање" обелодањено је пре три године пошто је уочено да се у појединим међународним кодовима и стандардима *латиничке публикације на српском језику*, и старије и новије, приписују Хрватској. С овим у вези, на иницијативу Југословенског библиографско-информацијског института и Народне библиотеке Србије, предложено је једно саветовање у Савезном заводу за стандардизацију, на које би, поред других чинилаца из СРЈ (РСБ и РЦГ) и РСп, били позвани и представници Одбора, односно његове Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања (писмо и информација с тим у вези у прилогу). Међутим, то саветовање досад није ни заказано ни одржано.

Веома је важно обезбедити, без обзира на променљиве политичке околности, да се српски језик, односно *српски језички стандард* — *обрађује, дорађује и представља*, и у земљи и у свету, као један *ентитет* (= биће).

Одбор, нажалост, није дубље залазио у можда најозбиљније питање нашега језичког стандарда — стручно називље, *терминологије*, чијом се систематском изградњом и доградњом не бави нико. Ту не би помогла, не барем сада, комисија за терминологије. Помогло би (дугорочно) *подизање* и *институционализовање* стандардолшког и терминолошког кадра, чији би свакодневни посао био неговање и допуњавање постојећих терминологија. Међутим, и у постојећим околностима може се и мора нешто чинити, пре свега у Институту за српски језик, којем се и иначе за помоћ око терминологија неретко обраћају и појединци и институције, односно организације.

Премда ће приручна публикација *Списи Одбора за стандардизацију*, коју су приредили колеге Р. Гачевић и Ј. Вуксановић (заслужни и за зборник *К новој писмености*), бити подсетник о томе шта се радило, шта се урадило и шта ваља даље чинити, — није згорег и у овом извештају забележити неке поенте, укључујући и оне где застој динамичног деловања (нпр. организована израда библиографија за поједине сегменте стандардног језика) није укинуо очекивање да ће се и те ствари кретати напред. Наводимо их у III поглављу овог извештаја без систематског обзирања на хронологију или приоритете у погледу важности или азбучног редоследа.

III

1. Случај је хтео да на дан оснивања Одбора започне у Великој Плани тродневно Саветовање наставника српског језика основних и средњих школа посвећено новом *Правопису српскога језика*, којем дугујемо већ споменути књигу *К новој писмености*. Књига доноси и мноштво других прилога посвећених правопису и другим стандардолошким, првенствено социolingвистичким питањима, укључујући и неколике списе Одбора. Ту књигу је издавач (Научна књига, Београд) Одбору покљонио у толиком броју примерака да се она налази у рукама не само његових чланова (19) него и чланова свих комисија (више од 30) — као важан подсетник и значајно помагало у нашем даљем раду.

2. Одлука бр. 1 Одбора (заправо три одлуке у једној) донета је на седници Комисије за односе с јавношћу и решавања неодложних питања 13. фебруара 1998. У њој су на исцрпан и егземпларан начин нормативно обрађене три *ситнице језикословне*, које рашчишћавају нормативне дилеме: (1) око *употребе* атрибута *босански* и *бошњачки* у вези с називом треће верзије "истога стандардног језика" (истога у "чисто" лингвистичком смислу), а не око "признања" *новог идиома* као језика, (2) око термилошке употребе лексема *сат* и *час*, те, најзад, (3) око нормативне употребе атрибута *јеврејски* и *хебрејски*, од којих је потоњи оцењен као једино погодан за назив језика чије је изворно име *иврит*. У овој одлуци, заправо нормативној препоруци, дата је и једна важна напомена начелне природе, коју доносимо и у овом извештају као *кредо* нашег поимања стандардизације и рада на њој:

Супротно неким очекивањима која полазе од друкчијих претпоставки, стандардизацијом се ништа не забрањује нити укида, а још се мање "спаљује" оно што постоји у људским главама и њиховим језичким творевинама, запамћеним у књигама, часописима и новинама, на целулоидним тракама, дискетама и компактним дисковима. Њоме се само утврђује одговарајући распоред језичких јединица у јавној употреби, особито оној којој се придружују придеви *званична*, *службена* (употреба језика). Забрањана би се могли постизати слабији учинци него аргументованим препорукама, јер огрешење о језичке норме, за разлику од кршења законских, не повлачи санкције. Међутим, особе које се одликују познавањем и поштовањем језичких норми могле би, у бољим друштвеним приликама, стицати више јавног угледа и других погодности, као, уосталом, и другде, нарочито у развијенијем свету.

3. Друга одлука Одбора била је двоструко специфична: а) Донеле су је две комисије Одбора на заједничкој седници, Комисија за односе с јавношћу и решавања неодложних питања и Комисија за историју језичког стандарда; б) Имала је и наслов (*У одбрану достојанства српске језичке науке*), и одмах је достављена "Политици" као *саопштење* двеју комисија (Политика јој је дала наднаслов *Реаговања*). Било је то *реаговање* на *Слово о српском језику* једне неформалне групе "српских филолога и писаца", које је названо *Законоправилом наше језичке политике, језичке теорије, историје језика и језичке праксе*. "Слову" је тежину дала чињеница да су његови носиоци били декан једног факултета и двојица универзитетских професора, од којих је један и члан Одбора за стандардизацију српског језика, а још више чињеница да је објављен у "Политици".

Пошто је та одлука недавно достављена сваком члану Одбора, а била је објављена у штампи, нема разлога да се она овде образлаже, утолико пре што се око тог "законоправила" развила расправа и у земљи и у иностранству, која показује да оно умногоме не полази од *гледишта* којима би се могли придружити атрибути *веродостојна, научно аргументована, прихватљива и корисна*. Једино што би се морало додати јесте чињеница да су се међу првобитних 12 (у Политици) и потоњих 15 потписника "законоправила" (у засебној вишејезичкој публикацији) нашла и двојица редовних универзитетских професора српског језика, од којих је један члан Одбора а један члан његове Комисије за историју језичког стандарда.

Вероватно је да ни они нису веровали у далекосежност и смисленост "Слова", "Законоправила" и "Декларације", што су три назива тог документа, који је преведен на пет страних језика (и преведен са српског на српски, с екавског на ијекавски), штампан, наводно (према импресуму скупocene брошуре), у 300 хиљада примерака и као летак дељен на недавном конгресу слависта у Кракову. Да су веровали у тај документ, можда би га претходно предложили за расправу на седници нашег Одбора или бар једне од 14 институција које су га основале.

Идеја о актуелном постојању *српске католичке и српске муслиманске заједнице*, коју сугерише "Законоправило", потпуно је анахрона (мада се, разуме се, не искључује право појединаца — католика и муслимана — да се осећају и декларишу као Срби). Та идеја *проверавана је* на терену више пута, а нарочито двапут у последњих педесетак година, у Другом светском (1941–1945) и Трећем балканском рату (1991–1995) и није издржала историјску проверу. Потписници тог документа нису се потрудили да ваљано проуче и логички систематизују чињенице из ближе и даље прошлости "овог простора", а камоли да своја "открића" провере на терену савремене Републике Хрватске и Федерације Босне и Херцеговине. Зато су произвели знатну штету, чије би зрачење могло дуго потрајати како у погледу унутрашње (фаталистичке) деморализације озбиљних и одговорних људи тако и у погледу даље спољашње сатанизације овог народа.

4. Одлука Одбора бр. 3 односила се на молбу Компаније Дунав осигурање а. д. да се Одбор определи између три истозначна израза за *исти појам* у којем је носећа реч *друштво*, док су атрибути различити (*акционарско, деоничко/дионичко, деоничарско/дионичарско*). Комисија за односе с јавношћу и решавање неодложних питања (Ком. 7), на својој седници од 11. 8. 1998. г. (у пуном саставу), определила се за терминолошку синтагму *деоничарско/дионичарско друштво* (скраћеница д. д.), усвојивши образложење које је припремио проф. Иван Клајн. Ова препорука биће објављена у часопису *Језик данас* 8/1998, а већ је достављена секретаријатима за законодавство СРЈ, РСБ, РЦГ и РСп како би се обезбедило да је примењују приликом израде закона и подзаконских аката.

5. Одлука Одбора бр. 4 представља друго реаговање Одбора, оличено у писму Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања листу "Демократија", који је 17. и 18. септембра 1998. године објавио "институционализовано" реаговање, *Реаговање Одбора за*

информисање Светског сабора Срба на Саопштење Одбора за стандардизацију српског језика (у два наставка). Та два текста носе наслове *Раскид с подаништвом "српске језичке науке"* и *"Србље је чува[л]о илирски језик*, а наслов нашег става према тим текстовима гласи — *Спој незнања, измишљања и ароганције*, који је објављен тек 12. октобра 1998. године у листу "Аргумент" пошто је "Демократија" престала излазити. Међу четворо потписника *реаговања* новоуспостављеног Одбора за информисање Светског сабора Срба нашао се и Милош Ковачевић, члан нашег Одбора и представник Филозофског факултета у Српском Сарајеву. Проф. Ковачевић наш и свој Одбор назвао је "одбором за сатанизацију српског језика". (На другој седници Комисије за синтаксу, 5. 11. 1998, предложено је да Одбор за стандардизацију српског језика, заједно с Филозофским факултетом у Српском Сарајеву, једним од 14 оснивача Одбора, процени смисленост поступка проф. Ковачевића, који ипак није поднео оставку на чланство у нашем Одбору.)

Последња епизода преписке нашег Одбора с ауторима "Слова о српском језику" јесте *сучељавање* двају гледишта, оног које заступају аутори "Слова" и Одбор — у "Илустрованој политици" од 10. 10. 1998. под насловом *Ко и зашто черечи српски језик*. На тај текст — у којем се, за разлику од аутора "Слова", с додатним "аргументима" у прилог "Слову" и "черечењу", чланови Одбора, односно чланови двеју његових комисија, не појављују се с новом живом речју, него се њихова ранија гледишта само препричавају — морало се реаговати. Због грубих огрешења о истине и чињенице, на текст у "Илустрованој политици" реаговала је наша Комисија за историју језичког стандарда (Одлука бр. 5) сасвим сажетим *Исправкама*, које ће објавити часопис "Језик данас". "Илустрована политика" замолила је академика Ивића, председника, проф. Клајна, потпредседника, и мр Брборића, секретара Одбора, да изнесу своја гледишта, јер би тај лист желео да се наш Одбор у "Илустрованој политици" представи изворно, а не преко "Исправака", што је и прихваћено. Сви ови текстови наћи ће се у приручној публикацији *Списи Одбора за стандардизацију српског језика*.

6. На седници Комисије бр. 7 од 11. 8. 1998. г. прихваћен је предлог проф. Ивана Клајна да приступи изради *студије о творби речи* у српском језику. Пружена му је и помоћ око набавке литературе и позајмице компјутера са штампачем да би се тај сложени посао олакшао и убрзао. Наравно, с тим предлогом упозната је и Комисија за морфологију и творбу речи (Ком. бр. 2), која је на својој другој седници такође поздравила предлог Ивана Клајна. Проф. Клајн је у међувремену препустио вођење Комисије за лексикологију и лексикографију (Ком. бр. 4) проф. Даринки Гортан-Премк, чији се рад преплиће с радом Комисије бр. 2, али је остао члан обеју наведених комисија.

7. И проф. Драгољуб Петровић изјаснио се о томе да се прихвата рада на студији под радним насловом *Основе фонологије српског језика* (тј. српскога језичког стандарда), што је размотрено и оверено на седници Комисије за фонологију (Ком. бр. 1). Било би најбоље да израда *акцентског речника*, ако је икако могуће, тече напоредо с израдом студије о фонологији.

8. На конститутивној седници Комисије за синтаксу (Ком. бр. 3), 13. јуна 1998. г., верификована су два паралелна *синтаксичка пројекта*, једнога (првога), чије је остваривање, под руководством акад. Милке Ивић, још пре оснивања Одбора, преузела група аутора (Предраг Пипер, Владислава Петровић, Ивана Антонић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић и Срето Танасић), и другог, чије је остваривање у року од пет година најавио проф. Љубомир Поповић, док се проф. Милорад Радовановић, коме је, заједно с Љубомиром Поповићем, понуђено да буде члан групе аутора, није могао прихватити рада на коауторској синтакси, јер је заузет радом на другим пројектима. Две концепцијски различите синтаксе, обе на стандарднојезичком корпусу, никако нису непожељне. Проф. Љубомир Поповић најавио је и припремио предлог (идејни пројекат) који би олакшао и рад на синтаксама и на другим стандарднојезичким подухватима (свеопшта електроничка библиографија).

9. На готово свима конститутивним седницама комисија предложен је рад на библиографијама за поједине сегменте стандардног језика, али се очекује да о томе брину председници и секретари комисија, који се с тим у вези за финансијску помоћ могу обратити Институту за српски језик. Институт располаже одређеним средствима за те намене. Свака верификована библиографија биће објављена и хонорисана. Засад су мањи проблем неопходна средства него организован конкретан рад на библиографијама.

10. Једна важна тема била је предмет расправе на конститутивној седници Комисије за праћење и проучавање правописне проблематике (6. јул 1998. г.) — *заокруживање* решавања правописне проблематике у садашњој фази наше бриге за ортографски сегмент језичког стандарда. Тада се чинило да је близу краја остваривање правописног програма Матице српске, који би се могао назвати правописном *трилогијом*, тј. приређивањем и издавањем и треће верзије Правописа, методолошки прилагођене *ученицима основних па и средњих стручних школа, као и најширој публици*. Наиме, велики Матичин Правопис (1993/1994), као *највиши ступањ*, подесан за универзитетско и академско образовање те за најдубље улажење у правописни сегмент, задовољава само део ортографских потреба. Скраћена верзија правописа, названа *школским издањем* Правописа српскога језика (Нови Сад, Матица српска, и Београд, Завод за уџбенике и наставна средства, 1995), задовољава потребе корисника *средњег ступња*, док би трећа верзија, које се пре годину дана латио проф. Милорад Дешић, имала представљати *основни ступањ*, који задовољава већ описане потребе.

За трећу верзију интересовање су показали и неки државни органи, што је стављено до знања и Матици и Дешићу, тако да се очекивало да би ова верзија могла изаћи из штампе пре почетка ове школске године (1998/1999). Нажалост, Матица и проф. Дешић нису се споразумели, што се види из дописа Матице Дешићу од 30. јуна 1998. године (копија достављена Одбору).

Одбор, наравно, не може шире улазити у разлоге овог неспоразума, али, упознат с њима, може зажалити што овај пројекат није остварен како се очекивало, утолико пре што се проф. Мато Пижурица (један, уз пок. Митра Пешикана и проф. Јована Јерковића, од тројице

приређивача Правописа) изуzeo из приређивања овог приручника, док је проф. Јерковић, по договору с Матицом и проф. Дешићем, задржао неке надлежности у повезивању и усклађивању ове правописне верзије с претходним двама, али не би био супприређивач треће верзије. Можда је пропуштена прилика да се обнови *тројка* правописних *приређивача*, али се ваља надати да ће се ово питање у догледно време разумно решити.

Матица је обавестила Одбор да припрема објављивање другог издања изворног *Правописа*, чији ће речник бити обогачен са око 1500 нових одредница, који ће упутницама указивати на правописна правила, тако да се свако може поближе обавестити о њиховом садржају. Сама правила неће се сада мењати, али ће се пратити њихова примена.

11. У последњој седмици октобра и првој седмици новембра месеца одржане су седнице свих седам комисија (31. 10, 5. 11. и 6. 11. 1998). Белешке с тих седница уврстиће се у већ споменути приручну публикацију "Списи Одбора за стандардизацију српског језика", који ће бити уручени члановима Одбора на (јединој) овогодишњој пленарној радној седници. Тако ће се чланови Одбора поближе упознати са садржајем досадашњег рада комисија и програмима њиховог даљег деловања.

Ако бисмо, и пре увида у белешке с последњих седница седам комисија, сумирали искуства о њиховом деловању у првој години постојања Одбора, дали бисмо најпре једну глобалну оцену. Сазрела је свест о потреби и могућности систематског рада на стандардизацији, коју, поред осталог, омогућава уклањање оних тешкоћа које су произлазиле из асиметричне заједнице са Хрватима и "леопардове коже" на простору бивше СРБиХ. Омогућени су колективни послови. Упркос различитим сметњама, заједнички рад олакшава и ширење нових теоријских и методолошких сазнања, уз истовремено сузбијање помодних претеривања и екстремистичких залагања. Само колективни рад може осигурати потребна средства и ауторитативну нормативну потпору меродавних друштвених и државних чинилаца.

Први је крупан резултат рада комисија тај што се приступа или се већ приступило изради библиографија свих релевантних области наше језичке науке. Кад изађу, те ће библиографије бити темељна дела која битно олакшавају даљи рад на датим научним дисциплинама. Биће то прво такво достигнуће откако постоји српски језик и његова научна проучавања. Оно ће отворити нову епоху. Јасно ће се видети шта је досад објављено, који се задаци намећу у даљем раду. Израда оваквих библиографија практично је немогућа у приватној режији, ослоњена на индивидуални напор. Осим израде библиографија, формулисани су у свим комисијама и специфични задаци. Почеле су и припреме за њихово извршавање, а у неколико случајева и сама реализација.

Комисија за фонологију верификовала је два крупна задатка: израду приручника фонологије српског језика (проф. Драгољуб Петровић) и фонетска мерења изговора нашег језика (посао ће организовати проф. Јелица Јокановић).

Комисија за синтаксу такође је верификовала два велика пројекта: израду двеју синтакса (проф. Предраг Пипер с групом колеџиница и колега и проф. Љубомир Поповић), које подразумевају различите концепције, различите методе и различите рокове остварења. Пројекат групе аутора знатно је одмакао. Расправљено је и питање односа

између ауторства и улоге Комисије, односно Одбора. Константовано је да се морају сачувати права аутора, али да ће верификација у Одбору и његова подршка дати резултату посла већи ауторитет и бољу проходност.

Комисија за лексикографију и лексикологију планира и научни скуп, који би обновио традицију из времена пре 1990. године. Велики је број идеја, иницијатива и предлога. Сваки пут би се реално могло очекивати и учешће најкомпетентнијих страних стручњака. Размена мишљења с њима и сусрет с њиховим искуствима допринели би унапређивању рада код нас. На дневном су реду и теоријска питања, и нов једнотомни речник, модерније заснован, и двојезични речници, историјски речник, етимолошки речник, дијалекатска лексика. Није искључено да ће се морати прибећи организовању више скупова, током наредних година, будући да није сигурно да би наше организационе и финансијске могућности допустиле да се све обухвати једним скупом. Покренуто је и питање рада на терминологији. Ђорђе Оташевић, секретар Комисије бр. 4, увелико је ангажован на железничкој терминологији. Институт за српски језик пружиће макар минималну помоћ онима (издавачима и појединцима) који се прихвате припремања и објављивања термиолошких речника.

Комисија за праћење и истраживање правописне проблематике определила се за стварање картотека које би послужиле допуни постојећег правописа (необухваћени случајеви у пракси, језици необухваћени препорукама о транскрипцији властитих имена и друге потребне картотеке), затим за могуће упрошћавање стилизације садашњег правописа, које би олакшало његову употребу, а да се при томе не дира у утврђену норму, као и за евидентирање могућих измена у појединостима када једном за то дође време.

Комисија за морфологију и творбу речи заложила се за то да се утврди корпус уз учешће двају књижевника који раде у Институту за српски језик, те да се утврди списак недовољно обрађених питања како би се пришло њиховој обради, у шта је нужно укључити и дипломске и магистарске радове. Проф. Иван Клајн примио се да изради књигу о творби речи. Добио је с тим у вези тражену помоћ.

Комисија за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима заложила се за решавање питања "дивљих" уџбеника. Два су аспекта посреди: злоупотребе приликом увођења тих уџбеника у школе, али и начин на који су они писани, који им неретко даје предност над претешко писаним званично одабраним уџбеницима. С тим у вези интервенисаће се у надлежним министарствима и заводима за уџбенике и наставна средства на говорном подручју српског језика. Покренуто је и питање стварне заступљености језика (поред књижевности) у настави предмета који се зове српски језик — у основним и средњим школама. Говорило се и о проблемима инкомпатибилности рачунарских словних гарнитуре, неусклађености двају писама и хаосу у рачунарској терминологији. Рачунарство је нова област, у којој је много тога неустаљено, али је много и механичког повођења за енглеским моделима. Огромно је поље рада на овом подручју. Драгоцена је спремност за сарадњу дипломираног инжењера Миленка Васића, који се бави рачунарством у издаваштву. Миленко Васић, заједно с Мирославом Николићем и Радојком Гачевићем, поднеће сасвим конкретне предлоге за отклањање инкомпатибилности и усклађивање двају писама и њихових

словних гарнитура, као и за могуће продоре у сређивању компјутерскога терминолошког комплекса.

12. И на крају овог извештаја — нешто о књигама. Институт за српски језик, који по Споразуму о оснивању Одбора (члан 3, став 3) обавља стручно-административне послове за Одбор, успео је током ове године, 1998, да додатно анимира чланове Одбора и његових комисија и тиме што је за њихове чланове прибавио по примерак следећих публикација:

– *Српски језик на крају века* (Београд, Службени гласник РС, 1996; наш прилог свесловенској серији од 12 књига [досад, после наше, изашле следеће књиге: *Руски језик, Бугарски језик, Чешки језик, Словеначки језик, Хрватски језик*] — свака на свом језику и писму);

– Милан Шипка, *Зашто се каже?* (Београд, Центар за примењену лингвистику, Нови Сад, Прометеј, 1998);

– Милан Шипка, *Приче о речима* (Београд, Центар за примењену лингвистику, Нови Сад, Прометеј, 1998);

– Милорад Телебак, *Говоримо српски. С лакоћом до језичке културе* (Бања Лука, Нови глас, Приштина, Народна и универзитетска библиотека, 1998);

– Павле Ивић, *Преглед историје српског језика* [извадак из 10-томне *Историје српског народа* Српске књижевне задруге] (Нови Сад, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1998);

– Павле Ивић, *Расправе, студије, чланци о фонологији* (Нови Сад, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 1998);

– Часопис *Језик данас* 5/98 (Нови Сад, Матица српска, 1998).

– Иван Клајн, *Испеци па реци* (Београд, Центар за примењену лингвистику, Нови Сад, Прометеј).

Институт за српски језик и даље ће се трудити да примљеним поклонима и уз помоћ спонзора и државних органа у СРЈ, РСБ, РЦГ и РСП увећава неопходан фонд књига код чланова Одбора и његових комисија, нарочито оних које би помогле остваривању циљева због којих је Одбор основан. Једна од таквих књига јесте и једнотомни *Речник српскога језика* (Нови Сад, Матица српска, 1999?), у чијој су изради доста дуго (били) ангажовани пре свега сарадници Института — без чврстих уговорних обавеза, у тешким временима, са slabим хонорарима, на начин који Институт као установу није обавезивао. Нови директор Института, иако је то могао избећи, и сам се ангажовао око тога да се овај речник напоскон појави. Ангажовали су се и други чланови Одбора, односно Комисије бр. 7. Додатно су се напрезали и аутори и Матица, нарочито у последње две године. До краја фебруара 1999. предвиђено је окончање редакцијских послова. Потом следе коректуре, паус, озолит и књига, надамо се обавезно до краја 1999, када би се она имала наћи и у рукама чланова Одбора и његових комисија, наравно и најширег круга корисника.

*

* *

Овај извештај и приложени му *Програм рада* припремили су Бранислав Брборић, секретар Одбора и члан Комисије бр. 7, и Слободан Реметић, члан исте комисије и директор Института за српски језик, крајем октобра и почетком новембра месеца 1998.

Као и све друго, подложен је расправи и отворен за критику, чија се добронамерност подразумева.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ БИБЛИОГРАФСКО-
ИНФОРМАЦИЈСКИ ИНСТИТУТ

Број:

15. август 1998. године

Тел. 011/687-836

Факс: 011/687-760

Београд

Теразије 26

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
СРБИЈЕ

Број:

15. август 1998. године

Тел. 011/434-091

Факс: 011/451-289

Београд

Скерлићева 1

10 SEP 1998

САВЕЗНИ ЗАВОД ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ

11000 БЕОГРАД

Кнеза Милоша 20

Предмет: *Представљање српског језика и публикација објављених на њему у међународним кодовима и стандардима*

Поштовани,

Вама је познато да је још почетком 1996. године — након дефинитивног распада српскохрватске (стандардно)језичке заједнице, оверене и Дејтонско-париским споразумом (новембар и децембар 1995), којим је призната "тројезичност" ранијега "истог језика" — уочено неадекватно представљање српског језика у међународним библиографским и термилошким кодовима и стандардима. Наиме, ранији трословни кодови scc (Serbo-Croatian Cyrillic/српскохрватски ћирилицом) и scr (Serbo-Croatian Roman/српскохрватски латиницом) почели су добијати ново значење — scc=српски језик, а scr=хрватски језик, што је за последицу имало евидентирање и коришћење писатељства, односно публикација, на српском језику латиницом — као хрватских. Које су далекосежне последице таквог представљања нашега научног, културног и општега писменог стваралаштва, односно наслеђа, није потребно ни доказивати.

С тим у вези, током 1996. и 1997. године састајали су се неколико пута компетентни представници шест домаћих институција — Савезног завода за стандардизацију (СЗС), Југословенске комисије за УНЕСКО (ЈКУ), Српске академије наука и уметности (САНУ), Народне библиотеке Србије (НБС), Југословенског библиографско-информацијског института (ЈУБИН) и Министарства културе Републике Србије (МКРС) — како би се ургентно интервенисало код надлежних међународних агенција и асоцијација да се то неодрживо представљање исправи. О томе постоји опсежна и сређена документација у СЗС и другде, што би било потребно доставити и надлежним државним органима СРЈ, РСб, РЦГ и РСп, као и Одбору за стандардизацију српског језика, основаном 12. децембра 1997. године. Тај Одбор окупља 19 стручњака из 14 научно-просветних и научно-културних организација са целокупног говорног простора српског језика, а у комисијама тог Одбора за поједина подручја језичког стандарда и више од 50 (међу њима има и оних из "дијаспоре", тј. и оних изван новог матичнога говорног подручја нашег језика).

Као резултат тих састанака сročено је неколико писама која су садржала закључке и предлоге за нова решења — и за двословне кодове

[sb], и за трословне кодове без азбучне референце [srb], и за трословне који садрже и информацију о писму [sbc и sbr], семантички распознатљиве и у српском и у енглеском језику, бази те кодификације. Та су писма послата УНЕСКО-у, Међународној организацији за стандардизацију (ISO) и другим међународним агенцијама и асоцијацијама, с потписом др Јанка Радуловића, ранијег савезног министра и председника Југословенске комисије за УНЕСКО, и још неких руководећих људи у наведеним нашим институцијама. О томе је писала и Политика у рубрици *Слово о језику* од 5. јуна 1998. године (копија у прилогу).

Пошто није било адекватних одговора, осим донекле од Међународне организације за стандардизацију вашем Заводу (ISO → СЗС) и Међународног центра за регистрацију серијских публикација ЈУБИНУ (ICRSP → YUBINU), крајем лета 1997. године био је припремљен допис Савезног завода за стандардизацију Савезноме министарству за иностране послове (с преводом на енглески језик) како би СМИП посредовао код нама наклоњених земаља да помогну да се проблем неадекватног представљања српског језика и на њему објављених публикација ваљано реши. Требало је да то писмо СМИП-у достави СЗС, који делује у саставу Савезног министарства за развој, науку и животну средину.

Молимо Вас, поштовани господине директоре, да нас обавестите о томе да ли има каквих резултата поводом тог дописа и посредовања СМИП-а. Исто тако, предлажемо Вам да се током месеца септембра 1998. године у Вашем Заводу или у Народној библиотеци Србије организује састанак којем би присуствовали представници шест напред наведених институција, затим представници СМИП-а, републичких влада (односно надлежних министарстава) и Одбора за стандардизацију српског језика, односно његове петочлане Комисије за односе с јавношћу и решавања неодложних питања. Дневни ред тог састанка био би — *рекапитулација досадашњих напора* да се реши језичко-публикацијско питање, које има и дубљу историјску позадину, старију од распада СФРЈ, и *повлачење нових потеза*.

Очигледно је да отворена питања нашега стандардног језика и публикација објављених на њему што се евидентирају и користе много где у свету, али и публикација објављених на другим нашим језичким идиомима, књижевним и некњижевним, — имају *озбиљне и веома штетне националне и међународне импликације*, чије надилажење изискује нове напоре надлежних научних, стручних и државних органа, организација и институција.

Уједињавање српског језика и његових изворних баштиника с баштиничима других језика, као и разједињавање народних и државних субјеката који су носили развој тог језика и његову стандардизацију, старије је од једног и по слолећа. Оно има своје међаше, о којима је било речи и у кореспонденцији која је досад вођена. Та кореспонденција показује да су два временска међаша била најважнија: *1892. година*, када су Хрвати и формално "преузели" *вуковски модел српскога језичког стандарда* и учинили га називно и употребно (и) *хрватским језиком*, и *1990. година*, када је у Хрватској *социолингвистички*, а то значи првано-политички, *опозвана* ранија стандарднојезичка заједница, оличена у називима *српскохрватски/хрватскосрпски/хрватски или српски језик*.

Тај опозив прихваћен је потом и у Србији, Законом о службеној употреби језика и писама (Службени гласник Републике Србије, бр. 45/1991), и у СРЈ, Уставом СРЈ, и у Црног Гори, Уставом РЦГ, као и Републици

Српској, Уставом Републике Српске, 1992. године, *с недвосмисленим опредељењем за назив српски језик.*

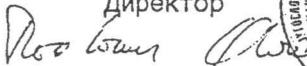
Појава трећег назива "истог језика", истог у лингвистичком, али не и у социолингвистичком (правно-политичко-језичком) смислу, назива *босански језик*, који се у српском и хрватском језику реетикетира атрибутом *бошњачки*, засведочена је најпре у Уставу Федерације БиХ (тј. "муслиманско-хрватске федерације" у честој незваничној употреби), а потом оверена Дејтонско-париским споразумом (1995), као и потоњом политичком вољом оних житеља бивше СФРЈ који се обележавају називима *муслимани* (мало почетно слово), *Муслимани* (велико почетно слово), а после распада бивше савезне државе и *Бошњаци* (где је обавезно велико почетно слово).

У свему овоме потребно је притврдити одговарајућу стручну (лингвистичку, правно-политичку и информатичку) оријентацију — која, упркос неспоразумима и инцидентима што их у јавном животу понекад изазивају надристручни, злонамерни и неодговорни појединци, већ постоји — и изборити се за одговарајућу међународну верификацију новонасталног термилошког и библиографског стања. Ако у томе будемо оманули, трпећемо у ближој и даљој будућности непроцењиву штету, коју већ трпимо.

У нади да ће ово наше залагање бити правилно схваћено и наићи на ваљано и плодотворно реаговање, молимо Вас за повратну информацију.

С поштовањем,

Директор

др Радомир Главички

Управник

Миломир Петровић

Достављено и:

- Савезном министарству за иностране послове,
- Савезном министарству за науку, развој и животну средину,
- Влади Републике Србије (надлежним министарствима за науку, просвету, културу и информације),
- Влади Републике Црне Горе (надлежним министарствима за науку, просвету, културу и информације),
- Влади Републике Српске (надлежним министарствима за науку, просвету, културу и информације),
- Српској академији наука и уметности,
- Црногорској академији наука и умјетности,
- Академији наука и умјетности Републике Српске,
- Југословенској комисији за УНЕСКО,
- Одбору за стандардизацију српског језика.

Прилог: Копија написа у Политици

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања
Ком-7, 14. новембар 1998. године
Београд, Буре Јакшића 9
Телефони: 183-175, 181-383, 635-590
Телефакси: 183-175, 182-825

**ПРОГРАМ РАДА
ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
У РАЗДОБЉУ КОЈЕ ЈЕ ПРЕД НАМА**

Мада је програм рада Одбора садржан у белешкама са седница појединих његових комисија, овде се доноси извесна рекапитулација, али и други могући и реални програмски задаци Одбора.

1. Одбор ће, преко своје Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања и Института за српски језик у Београду, који обавља стручно-административне послове Одбора, пратити и подстицати рад комисија и успостављање чвршћих програмских и радних веза с оснивачима, јер је огромна већина чланова запослена у оснивачким установама:

2. Одбор ће пратити и подстицати рад на хитном остваривању библиографских пројеката, укључујући и онај свеобухватни (компјутерски) ако се покаже да је он спреман за извођење и да се могу прибавити новчана средства.

3. Одбор ће пратити и подстицати рад на већ прихваћеним капиталним пројектима (две синтаксе, творба речи, фонологија, једнотомни речник, обратни речник, двојезични речници, заокруживање правописног комплекса). Одбор ће настојати да се нађе радно језгро и за непокривене капиталне пројекте (морфологија, акценатски речник и др.).

4. Инсистирајући на самосталности и иницијативности комисија и њихових чланова, Одбор очекује да се сваки члан бар једном годишње огласи у двама часописима који се баве (и) нормативистиком (*Наш језик* и *Језик данас*), што никако не значи да не би требало да се они, и с нормативним прилозима, оглашавају и другде, на домаћим и међународним скуповима, у другим часописима, у настави, у јавним гласилима и другде.

5. Од својих чланова који раде у настави Одбор очекује да мотивишу студенте за проучавање нормативних питања и њихово укључивање у нормативистички рад. Сматрајући својим програмским задатком *молитве* и *молбе*, Одбор *моли* своје чланове и осниваче да држе у глави идеју о подизању стандардолшког и језикословног подмлатка уопште, јер без тога неће моћи ни у догледно време ни у даљој будућности одговарати на стандардолшке изазове. У те изазове спада и продор најмоћнијег светског језика (*lingua franca*), енглеског, у све поре планетарног па и нашег живота на говорном простору српског језика. Тај нас изазов обавезује и на што боље упознавање тог језика али и на заштиту српског језика. Продор енглеског нарочито погађа терминолошки појмовник и упућује нас на активирање творбених моћи српског језика, запуштених због робовања застарелом руралном разумевању творбе речи и изградње стандардног језика уопште, као и због одулирања хрватском претеривању у томе, понекад карикатуралном и нагрдном. Шта год мислили о хрватском и бошњачком стандардном идиому, ми их не можемо оспорити, а још мање "укинути", али можемо пратити њихов развој и од њих евентуално преузимати оно што добро смисле.

6. Одбор очекује од својих чланова и чланова комисија да допринесу неопходном термилошком разграничењу (језички стандард / стандардни језик : језик књижевности / књижевни језик : супстандардни језички израз[и] : дијалекти) и оном разумевању стандардношког посла које је назначено у првој одлуци Одбора (завршно поглавље, одмах после потпоглавља 3.6.), што никако не подразумева "хајку" на било шта, "прогон" или "укидање" било чега, па ни *укидање* традиционалног значења термина *књижевни језик*. Најкраће речено — Одбор се неће бавити никаквим укидањем, већ само сређивањем и уређивањем српскога стандардног језика са оба његова изговора (екавица и ијекавица) и оба његова писма (ћирилица и латиница).

7. Одбор очекује од својих чланова и чланова комисија да у својим установама и изван њих допринесе атмосфери сарадње, разумевања, толеранције и саборности, без обзира на атмосферу на друштвеном макроплану и у друштвеним микројединицама. Одбор не може битно утицати на развој друштвених прилика, често обележених острашћеношћу и несаворношћу наших људи, али понешто може и мора утицати, и то у правцу који призива слогу, а не потпирује сукобе. Стварање боље атмосфере само је по себи програмски задатак првог реда.

8. Одбор *умољава* све председнике комисија да прате и подстичу рад на остваривању прихваћених програма и да о томе извештавају Комисију за односе с јавношћу и решавање неодложних питања, а преко ње, или непосредно, све чланове Одбора и његове осниваче.

9. Одбор *задужује* Комисију за односе с јавношћу да на основу увида у досадашња нормативна решења која се тичу ситница језикословних и властитих процена њихове важности, разуме се у сарадњи с другим комисијама, приступи изради *упитника* који би се доставио свим члановима Одбора и његових комисија како би се подстакло одговарање на (и даље) актуелна питања. Наиме, одлуке Одбора — односно његови *ставови, закључци, мишљења, препоруке, саопштења, реаговања и исправке* — могле би више него досадашњи мање обавезни појединачни нормативистички захвати утицати на побољшање јавне речи у свим регистрима и подрегистрима (стиловима и подстиловима) стандардног језика. Споменути упитник не мора бити коначан и свеобухватан, јер се може мењати и дограђивати кад год се уочи потреба за тим.

10. Одбор ће настојати да преко надлежних државних органа у Савезној Републици Југославији (СРЈ), односно у Републици Србији (РСБ) и Републици Црној Гори (РЦГ), као и у Републици Српској (РСрп), те преко спонзора, прибавља неопходна новчана средства за рад Одбора и што боље и плодотворније обзнањивање његових резултата. Одбор ће такође настојати да изван његовог видног поља не остану ни језички проблеми делова нашег народа у старој и новој дијаспори.

11. Одбор ће, исто тако, настојати да се сваки верификовани рад који произађе из делатности Одбора, његових комисија и појединаца, на одговарајући начин награди. Одбор ће сарађивати с издавачима капиталних дела на пољу језичке стандардизације (монографских публикација о којима је било речи у тачки (1)) и језичке културе уопште, како би се, уз прибављање материјалних средстава и одговарајућих мишљења Одбора, испословала што приступачнија цена сваке монографије и њена што боља проходност у јавном животу.

12. Пошто је на неким седницама комисија било примедба на ретко састајање Одбора, настојаће се да, у раздобљу које је пред нама, пленумске седнице буду чешће. Било је и примедба да неке књиге нису стизале до оних којима су биле намењене. Одбор ће усредсредити своју пажњу и на то да књиге обавезно стижу у руке чланства, укључујући и спремност да сви стручњаци везани за рад Одбора уредно примају *Наш језик и Језик данас*.

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања

Ком-7, бр. 14

12. новембар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

**ЧЛАНУ ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Поштована колегице/Поштовани колега,

Позивамо Вас на другу с(ј)едницу Одбора за стандардизацију српског језика, за чијег сте члана именовани Одлуком једне од 14 институција које се баве српским језиком на ц(ј)елокупном његовом говорном простору, и предлажемо Вам с(л/љ)едни

ДНЕВНИ РЕД

1. Разматрање Изв(ј)ештаја о раду Одбора за стандардизацију српског језика током 1998. године,
2. Разматрање пет Одлука Одбора, које је током 1998. године у виду препорука, саопштења или исправака јавности упутила Комисија за односе с јавношћу и р(ј)ешавања неодложних питања (сама или заједно с којом другом комисијом) и њихова верификација,
3. Разматрање Програма рада Одбора у раздобљу које је пред нама и његово усвајање,
4. Разматрање нових иницијатива и предлога одлука Одбора и њихово усвајање,
5. Разно.

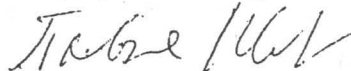
Седница ће се одржати 4. 12. 1998. године у Београду у просторијама САНУ (Кнез Михаилова 35/1), с почетком у 10 сати.

С поштовањем,

Прилози:

- Изв(ј)ештај и дв(и)е одлуке Одбора које нису раније достављене,
- Позив с прилозима достављен и председ(ј)едницима комисија који нису чланови Одбора, оснивачима Одбора и владама СРЈ, РСБ, РЦГ и РСп, односно надлежним министарствима (наука, просв[е]та, култура, информисање)

ПРЕДС(Ј)ЕДНИК ОДБОРА
академик Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и
р(ј)ешавање неодложних питања

Ком-7, бр. 15

12. новембар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ОСНИВАЧУ ОДБОРА ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
(на руке предс[ј]едника, декана или директора)

Поштовани господине предс(ј)еднице/декане/директоре,

Обав(ј)ештавамо Вас да ће се у Београду, 4. децембра 1998. године, у просторијама САНУ (Кнез Михаилова 35/1), с почетком у 10 сати, одржати друга с(ј)едница Одбора за стандардизацију српског језика, који је 12. децембра 1997. године основало 14 институција с ц(ј)елокупнога говорног простора српског језика.

У прилогу Вам достављамо дневни ред за ту с(ј)едницу, који је упућен члановима Одбора и владама СРЈ, РСБ, РЦГ и РСп, односно надлежним министарствима.

Во(л/љ)ели бисмо да челник институције која је основала Одбор или који други представник Ваше институције, као и прошле године, присуствује овој с(ј)едници како би се обав(и)естио о досадашњем раду и будућим задацима Одбора.

У нади да ћемо имати задовољство да поздравимо Вас или којег другог представника Ваше институције, срдечно Вас поздрављамо.

С поштовањем,

Прилог:

– Позивно писмо члановима Одбора
с дневним редом и прилозима уз
позивно писмо

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
академик Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања**

Ком-7, бр. 16

12. новембар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
(на руке председника г. Мирка Марјановића)

11000 БЕОГРАД
Немањина 11

Поштовани господине председниче,

Обавештавамо Вас да ће се у Београду, 4. децембра 1998. године, у просторијама САНУ (Кнез Михаилова 35/1), с почетком у 10 сати, одржати друга седница Одбора за стандардизацију српског језика, који је 12. децембра 1997. године основало 14 институција с целокупнога говорног простора српског језика.

У прилогу Вам достављамо дневни ред за ту седницу, који је упућен члановима Одбора и његовим оснивачима.

Волели бисмо да Ваш представник или представник којег од Ваших министарстава нарочито заинтересованих за рад Одбора (наука, просвета, култура, информисање), као и прошле године, приликом оснивања, присуствује овој седници како би се обавестио о досадашњем раду и будућим задацима Одбора.

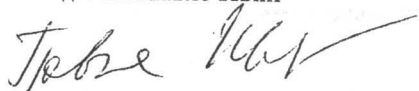
У нади да ћемо имати задовољство да поздравимо и Вашег представника/Ваше представнике, срдечно Вас поздрављамо.

С поштовањем,

Прилог:

– Позивно писмо члановима Одбора
с дневним редом и прилозима уз
позивно писмо

ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА
академик Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

**Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања**

Ком-7, бр. 16

12. новембар 1998. године

Београд, Буре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ
(на руке предсједника г. Филипа Вујановића)

81000 ПОДГОРИЦА
Јована Томашевића бб

Поштовани господине предсједниче,

Обавјештавамо Вас да ће се у Београду, 4. децембра 1998. године, у просторијама САНУ, с почетком у 10 сати, одржати друга сједница Одбора за стандардизацију српског језика, који је 12. децембра 1997. године основало 14 институција с цјелокупнога говорног простора српског језика.

У прилогу Вам достављамо дневни ред за ту сједницу, који је упућен члановима Одбора и његовим оснивачима.

Вољели бисмо да Ваш представник или представник којег од Ваших министарстава нарочито заинтересованих за рад Одбора (наука, просвјета, култура, информисање), као и прошле године, приликом оснивања, присуствује овој сједници како би се обавијестио о досадашњем раду и будућим задацима Одбора.

У нади да ћемо имати задовољство да поздравимо и Вашег представника/Ваше представнике, срдечно Вас поздрављам.

С поштовањем,

Прилог:

– Позивно писмо члановима Одбора
с дневним редом и прилозима уз
позивно писмо

ПРЕДСЈЕДНИК ОДБОРА
академик Павле Ивић

**ОДБОР ЗА СТАНДАРДИЗАЦИЈУ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

Комисија за односе с јавношћу и
решавање неодложних питања

Ком-7, бр. 16

12. новембар 1998. године

Београд, Ђуре Јакшића 9

Телефони: 183-175, 181-383, 635-590

Телефакси: 183-175, 182-825

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
(на руке предсједника)

78000 БАЊА ЛУКА
Бука Караџића 2

Поштовани господине предсједниче,

Обавјештавамо Вас да ће се у Београду, 4. децембра 1998. године, у просторијама САНУ, с почетком у 10 сати, одржати друга сједница Одбора за стандардизацију српског језика, који је 12. децембра 1997. године основало 14 институција с цјелокупнога говорног простора српског језика.

У прилогу Вам достављамо дневни ред за ту сједницу, који је упућен члановима Одбора и његовим оснивачима.

Вољели бисмо да Ваш представник или представник којег од Ваших министарстава нарочито заинтересованих за рад Одбора (наука, просвјета, култура, информисање), као и прошле године, приликом оснивања, присуствује овој сједници како би се обавијестио о досадашњем раду и будућим задацима Одбора.

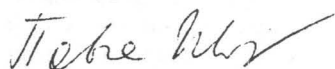
У нади да ћемо имати задовољство да поздравимо и Вашег представника/Ваше представнике, срдечно Вас поздрављам.

С поштовањем,

Прилог:

- Позивно писмо члановима Одбора
с дневним редом и прилозима уз
позивно писмо

ПРЕДСЈЕДНИК ОДБОРА
академик Павле Ивић

ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР

белешка (в. *записник*)

- о раду Комисије за фонологију 38–39
- о раду Комисије за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима 40–42
- прилог белешци са састанка Комисије за стандардни језик у школству, администрацији и јавним гласилима 43–44
- о раду Комисије за морфологију и творбу речи 51–52
- о раду Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања 95
- о првој радној седници председника Одбора и председника комисија 138–139
- са заједничке седнице Одбора и Комисије за историју језичког стандарда 138–139
- с друге седнице Комисије за лексикологију и лексикографију 194–196
- с друге седнице Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике 197–198
- с другог састанка Комисије за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима 201–202.

библиографија

- израда библиографије за историју језичког стандарда 123
- за проучавање морфологије и творбе речи 52
- за проучавање синтаксе 119–120
- за проучавање правописне проблематике и ексцерпцију грађе 129
- за проучавање стандардног језика у школству, администрацији и јавним гласилима 41
- за проучавање српског књижевног језика (друга половина XVIII, XIX и XX в.) 134
- за фонологију 39

елаборат и предлог промена

- ради усавршавања концепције и програмске оријентације часописа "Језик данас" 157, 160–165
- о променама у концепцији часописа "Језик данас" 166–170
- о терминолошким питањима 203–211

записник (в. *белешка*)

- са седнице Одбора 24–26
- са састанка Комисије за синтаксу 119–121
- са седнице Комисије за историју језичког стандарда 123–124
- са седнице Комисије за лексикологију 125–127
- са седнице Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике 128–131
- с другог састанка Комисије за фонологију 188–189
- с друге седнице Комисије за морфологију и творбу речи 190–191
- с друге седнице Комисије за синтаксу 192–193
- с четврте седнице Комисије за историју језичког стандарда 199–200

зборник

- прилози посвећени новом правопису 171–172, 173–174

извештај

о раду Одбора за стандардизацију српског језика током 1998. године
212–221

информација

о третирању српског језика и ћирилице у неким нацртима међународних
стандарда 114–117
секретара Одбора члановима Одбора и оснивачима 29–30

језички стандард

напомене о концепцији српске синтаксе 35
верзија текста правописних правила 36
израда једнотомног речника 36
ортоепски стандарди и модели 38
стандардни језик у школству, администрацији и издаваштву и јавним
гласилима 40–42, 43–44
стандарди у морфологији и творби речи 51–52
нека правописна решења и стручна терминологија у области
рачунарства 50
предлог ознака српског језика и ћирилице у неким међународним
стандардима 112
третирање српског језика и ћирилице у неким међународним
стандардима 114–117
језичка политика и стандардизација 174–175

комисије

белешке са састанака 38–39, 40–42, 43–44, 51–52, 95, 138–139
записници 24–26, 119–121, 123–124, 125–127, 128–131
предлог за формирање 2–4
предлог рада и нацрт програма 53, 132–133
прелиминарни састав 13
састав и иновирана верзија 98
списак чланова, адресе и бројеви телефона 16–18

одбор

предлог за формирање 2–4
позив за прву (конститутивну) седницу 5–8
споразум о оснивању 8–10
доношење Пословника Одбора 11
списак чланова 12
прелиминарни састав комисија 13
чланови – адресе и бројеви телефона 16–18, 19–23, 98
програм рада у раздобљу које је пред нама 225–226

одлуке

одлука бр. 1 – одговор на ситнице језикословне 85–94
одлука бр. 2 – у одбрану достојанства српске језичке науке – истине и
неистине у *Слову о српском језику* 140–147
одлука бр. 3 препорука за употребу термина *деоничарско друштво*
154–156
одлука број 4 – став Комисије за односе с јавношћу и решавање
неодложних питања у вези с мишљењем потписника *Слова о српском
језику* 177–178
одлука број 5 – Исправке ("Илустрованој политици") 180

писма, обавештења

- обраћање П. Ивића 27–28
писмо Ј. Вуксановића 31
дописи Љ. Николић о новој правописној норми 32
писмо М. Шпике 33
писмо школских надзорника 48
обавештење Н. Вуковића 49
обраћање П. Ивића и С. Реметића 61–62, 63–64, 67–68, 69–70, 71–72,
73–74, 75–76, 77–78, 79–80, 81–82.
писмо члановима Одбора 27–28, 29–30, 34–37, 83–84.
писмо Б. Брборића Миленку Васићу 96
писмо М. Телебаку 97
писмо М. Телебака 99
обраћање В. Зданског у вези с нашим правописима 100–101
обраћање Ј. Симончића академику П. Ивићу 102
обраћање С. Пауновића академику П. Ивићу 105
обраћање уредника "Света гљива" академику П. Ивићу 107
обраћање Р. Контића Одбору 108
обраћање Ј. Тодоровића, проф. др С. Реметићу 109–110
обраћање Б. Шћепановића Одбору 111–112
писмо проф. др С. Реметића проф. др Јови Тодоровићу 118
обраћање члану Одбора Б. Брборића 122
обраћање А. Младеновића Комисији за историју српског језичког
стандарда 134
обраћање Одбору И. Клајна 135
писмо С. Максимовићу проф. С. Реметића 137
обраћање члану Одбора академика П. Ивића 157
обраћање академика П. Ивића Влади Србије, Црне Горе и Српске
158–160
писмо Центра за примењену лингвистику с предлогом М. Шпике
посвећеном часопису "Језик данас" 161–172
обраћање др Б. Перовића Институту за српски језик и Одбору 173–174
писмо П. Ивића ИП "Научна књиг д. д." 173
писмо мр Б. Брборића ИП "Научна књига д. д." 175
писмо Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања
Редакцији листа "Демократија" 178–180
писмо Комисије за историју језичког стандарда "Илустрованој
политици" 181
писмо Одбора Министарству за везе са Србијом изван Србије 184–185
писмо П. Ивића Војномедицинској академији 186–187
писмо Југословенског библиографско-информацијског института и
Народне библиотеке Савезном заводу за стандардизацију 222–224
писмо академика Павла Ивића члану Одбора 227
писмо академика Павла Ивића оснивачу Одбора 228
писмо Павла Ивића Влади Републике Србије 229
писмо Павла Ивића Влади Републике Црне Горе 230
писмо Павла Ивића Влади Републике Српске 231

питања и одговори

- босански / бошњаци језик* 36, 86–87, 95
сати и часови 36, 87–90, 95, 100
јеврески / хебрејски 36, 90–93, 95
акционарско / деоничко / деоничарско друштво 84, 138, 153, 154–156

недоследност у писању страних имена 154–156
употреба туђица 100
рачунарска терминологија 100
стручни изрази 100
лаичка употреба кованица 101
помодарство у писању страних речи 101
јул / јули 100
погрешна значења речи *insert, regio, regia* 102
номинатив "кћи и кћерка" 102
да ли "хлађење" подразумева и "смрзавање" 102
примери кварења српског језика 104
грешке у транскрипцији речи из руског језика 105
усаглашавање терминологије миколошких појмова, лингвистика гљива 106–107
редослед ћириличног и латиничког натписа на Железничкој станици Косјерић 136

реаговања

Одбора за стандардизацију српског језика на чланак "Илустроване политике" 180–181

саопштења

Одбора и представника његових оснивача о потписивању Споразума о оснивању 14–15
Одбора поводом *Слова о српском језику* ("Политика", 1. и 8. августа 1998. године) 140–150

српски језик, међународни стандарди и славистичка наука

нормирање српског стандардног језика 3
положај српског језика у неким нацртима међународних стандарда 114–117
систематско нормирање екавског и ијекавског изговора 114–117, 148
Слово о српском језику и српска ћирилица и латиница 138–139
одбрана достојанства српске науке 150
везивање Савеза славистичких друштва Југославије за Филолошки факултет у Београду 151
реаговање Одбора за информисање Светског сабора Срба на саопштење Одбора за стандардизацију српског језика 174–175
представљање српског језика у публикацијама објављеним на њему у међународним кодовима и стандардима 211–213

српски правопис

формирање документације и истраживање правописне проблематике 129
ексцерпција грађе 129–130
актуелна питања – *Света гора или Света Гора* (црквена заједница манастира) 131
стари или Стари (Грци, Римљани и сл.) 131
мајка или Мајка (Југовић, Тереза, Храборост и сл.) 131.

Саставио
Мр Јован Вуксановић

С А Р Д Ж А Ј

Страна

1. Напомена приређивача.....	1
2. Адресар	2
2а. Писмо будућим оснивачима Одбора за стандардизацију српског језика (с образложењем) академика П.Ивића и П.Палавестре двома академијама	2а
3. Позивно писмо члановима Одбора које су именовали оснивачи.....	5
4. Писмо оснивачима да дођу на оснивачки скуп у САНУ.....	6
5. Писмо владама да њихови представници присуствују оснивању Одбора...	7
6. Споразум у оснивању Одбора с потписима.....	8
7. Пословник Одбора	11
8. Списак чланова Одбора	12
9. Прелиминарни састав појединих комисија Одбора.....	13
10. Саопштење Одбора.....	14
11. Адресар чланова Одбора и прелиминарних чланова комисија достављен уз допис бр.1.....	16
12. Записник с прве (конститутивне) седнице Одбора с потписом Срете Танасића достављен свим члановима Одбора и члановима комисија	24
13. Писмо бр. 1, достављено свим члановима Одбора и челницима оснивача с потписом председника.....	27
14. Писмо бр. 2, достављено свим члановима комисија и оснивачима с потписом секретара Б. Брборића	29
15. Писмо Јове Вуксановића да се прихвата рада у правописној комисији.....	31
16. Писмо помоћника министра просвете начелницима одељења Министарства просвете	32
17. Писмо Милана Шипке с напоменом да би радије радио у Комисији за фонологију.....	33
18. Писмо бр. 3 члановима Одбора и предложеним члановима комисија с потписом председника одбора академика П. Ивића и секретара Б. Брборића.....	34
19. Белешка са састанка Комисије за фонологију (члановима Одбора и члановима те Комисије).....	38
20. Белешка са састанка Комисије за школство с уводним текстом Драгољуба Петровића, послата свим члановима Одбора и члановима те Комисије.....	40
21. Молба четворо школских надзорника да се одговори на три питања.....	48
22. Писмо Нова Вуковића да није лингвиста па нема смисла да се прихвати рада у Комисији бр.8	49
23. Текстови у листу “Микро” у вези с рачунарском терминологијом, разматрани на седници Комисије бр. 8	50

24. Белешка са састанка Комисије за морфологију и творбу речи с уводним текстом председника Живојина Станојчића.....	51
25. Неке напомене о концепцији српске синтаксе Предрага Пипера, које су послане члановима Одбора уз писмо бр. 3.....	54
26. 11 писама под бр. 4 с потисом председника Одбора и директора Института за српски језик.....	61
27. Писмо бр. 5 с потписом председника Одбора, које се доставља члановима Одбора заједно с Одлуком бр. 1 Одбора.....	83
28. Белешка са састанка Комисије за односе с јавношћу послана свим члановима Одбора и члановима те Комисије.....	95
29. Писмо Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања с ознаком бр. 2 Миленку Васићу, с потписом секретара Одбора....	96
30. Писмо Милораду Телебаку да је изабран за члана Комисије за стандардни језик у школству, администрацији и јавним гласилима.....	97
31. Иновирани списак чланова комисија.....	98
32. Писмо Милорада Телебака да се прихвата рада у Комисији за лексикологију и лексикографију.....	99
33. Писмо Вл. Зданског, Ј. Симончића, С. Пауновића, И. Хаџића и В. Донића (Свет гљива).....	100
34. Писмо председника Савезне владе Р. Контића.....	108
35. Писмо министра просвете Ј. Тодоровића.....	109
36. Писмо Савезног завода за стандардизацију.....	111
37. Писмо министру просвете проф. др Јови Тодоровићу.....	118
38. Записник с првог састанка Комисије за синтаксу.....	119
39. Записник с прве седнице Комисије за историју језичког стандарда.....	123
40. Записник с прве седнице Комисије за лексикологију и лексикографију.....	125
41. Записник с прве седнице Комисије за правопис с писмом и програмом рада Комисије.....	128
42. Писмо А. Младеновића о ценовнику за израду библиографије.....	134
43. Писмо И. Клајна Одбору: израда студије о творби речи.....	135
44. Писмо Комисије за односе с јавношћу Железничкој станици Косјерић.....	136
45. Белешка са заједничке седнице двеју Комисија Одбора.....	138
46. Одлука бр. 2.....	140
47. Писмо Предрага Пипера.....	151
48. Писмо Компаније Дунав осигурање а. д.....	153
49. Одлука број 3.....	154
50. Писмо члановима Одбора и члановима комисија 2, 4, 6.....	157
51. Писмо владама Републике Србије, Црне Горе и Републике Српске.....	158
52. Допис Центра за примењену лингвистику.....	160
53. Милан Шипка – У сусрет пракси.....	161
54. Потребе и могућности усавршавања концепције и преусмеравања програмске оријентације часописа “Језик данас” – Милан Шипка.....	168
55. Писмо Издавачког предузећа “Научна књига”.....	173
56. Писмо Издавачком предузећу “Научна књига”.....	175
57. Раскид с подаништвом “српске језичке науке”.....	176
58. Србље је чува[л]о илирски језик.....	177
59. Писмо Комисији за односе с јавношћу и решавање неодложних питања Редакцији листа <i>Демократија</i>	178

60. Одлука број 4 (Спој незнања, измишљања и ароганције.....	179
61. Писмо Комисије за истор. језичког стандарда "Илустрованој политици"...	181
62. Реаговање Одбора за стандардизацију српског језика (Одлука бр. 5).....	182
63. Писмо Комисије за односе с јавношћу Министарству за везе са Србима изван Србије	184
64. Писмо Комисије за односе с јавношћу и решавање неодложних питања Војномедицинској академији	186
65. Записник с другог састанка Комисије за фонологију.....	188
66. Записник с друге седнице Комисије за морфологију и творбе речи.....	190
67. Записник с седнице Комисије за синтаксу	192
68. Белешка с друге седнице Комисије за лексикологију и лексикографију.....	194
69. Белешка с друге седнице Комисије за праћење и истраживање правописне проблематике	197
70. Записник с четврте седнице Комисије за историју језичког стандарда	199
71. Белешка са другог састанка Комисије за стандардни језик у школству, администрацији, издаваштву и јавним гласилима.....	201
72. Књижевни и /или стандардни језик (текст Милана Шипке)	203
73. Извештај о раду Одбора за стандардизацију српског језика	212
74. Писмо Југословенског библиографско-информацијског института и Народне библиотеке Србије Савезном заводу за стандардизацију	222
75. Програм рада Одбора за стандардизацију српског језика	225
76. Позив члановима Одбора за стандардизацију српског језика (за другу седницу Одбора, 4. децембар 1998. године).....	227
77. Позив оснивачу Одбора за стандардизацију за другу седницу Одбора.....	228
78. Обавештење Влади Републике Србије о другој седници Одбора.....	229
79. Обавештење Влади Републике Црне Горе о другој седници Одбора.....	230
80. Обавештење Влади Републике Српске о другој седници Одбора.....	231
81. Предметни регистар.....	232
82. Садржај	236

